

לקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ויחי

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 360

פנינים לפרשת ויחי

כילדים הבחנו שכשהוא מגיע ל'אלקי נצור' הוא מוציא את הארנק מהכיס, שולף מתוכו דף וקורא מתוכו. היינו סקרנים, כמובן, לדעת מה כתוב בדף הזה, אבל בארנק של סבא אסור היה לאף אחד לגעת... אך פעם אחת נפל הארנק. כמדומני שהרבנית מצאה אותו, והיא פתחה. איני יודע איך, אבל איכשהו התגלגל הדף לידינו... פתחנו את הדף ועמדנו המומים

הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א על תפילתו של מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל

"אשר לקחתי מיד האמרי בחרבי ובקשתי" (בראשית מ"ח, כ"ב)
בצלותי ובבעותי (אונקלוס, ועיין ברש"י)

כח התפילה הוא כח עצום, ומי שיודע מהו הכח הזה יכול לשנות את כל חייו!

מי מאיתנו אינו רוצה לזכות למה שזכה רבינו? אנו נוטים לומר: טוב, היה לו אבא גדול שהתפלל עליו גם כשהיה מבוגר, היה לו גם את החזון איש שהתפלל עליו...

ודאי שהדברים נכונים, אך רבינו עצמו - מה אמר בענין זה? פעם אמר למקורב, רבי שמעון ויסברג: אתה רוצה להיות אדם גדול? אגלה לך את הסוד. דע לך, שבלי שמתפללים לא שייך לקנות קנין בשום דבר! כל מעלה שרוצים לזכות בה - צריך להתפלל על כך! אפילו על דברים קטנים חייבים לבקש!

הוא ביקש שיביא לו גמרא נדה, פתח בסופה (ע ע"ב) והקריא: "מה יעשה אדם ויחכם?" אומרת הגמרא: "ירבה בישיבה" - צריך התמדה. אבל "הרבה עשו כן ולא עלתה בידם", לכן אומרת הגמרא: "יבקשו רחמים ממי שהחכמה שלו, שנאמר: 'כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה'... מאי קא משמע לן, דהא בלא הא לא סגיא" - גם מתמיד גדול, עם כל הכשרונות, צריך לדעת שבלי תפלה לא יוכל לקנות כלום! יש תנאים כדי לזכות בתורה. "כי ה' יתן חכמה!" לאוקמי גירסא צריך סיעתא דשמיא.

תפילות על כל פרט, קטן כגדול

תפילת שמונה עשרה של רבינו לא ארכה זמן רב - מספר הרב ויסברג - אך כשסיים אותה נהג להתפלל ולהתפלל את כל הצלותא דאמוראי שכתובות בגמרא, והיה מוסיף ומתפלל על כל גדולי הדור, ועל כל משפחתו: הבנים והבנות, החתנים והכלות. הוא היה פורט את הבקשות לפרטי פרטים. הוא נהג לבקש על הספרים שלו, גם על דברים קטנים: שאכתוב בלי טעויות, שהספר יצא מהדפוס בזמן... ותמיד היה חוזר ואומר: על כל דבר צריך להתפלל. בלי תפילה זה יצא פחות טוב.

ראויים לתפלה

יש החשים מעצור מלהתפלל, מתוך תחושה שאינם ראויים לקבל מאת ה', ואין בקשותיהם מותאמות למעשיהם הדלים. פעם נשאל רבינו: האין זו עזות פנים, לבקש להתברך כמו שהתברכו אבותינו "בכל מכל כל" - כפי שמבארים התוספות (בבא בתרא יז ע"א), שלא חסרו כל טובה. הלא הם ראויים היו לברכתם - ונחנו מה? וענה: הרי מקרא מפורש הוא: "ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך" (בראשית כח, ד). הרי שאפשר לבקש ולקבל את ברכת אברהם!

ההודאה בתפלה

בעבר לקה מרן בארוע מוחי, ובעקבותיו היה משותק בחצי מגופו. תחזיותיהם הפסימיות של הרופאים היו, שגם במידה ויצליח ללכת על רגליו ולהניע את ידיו, אין סיכוי שיוכל לכתוב, משום שנגרם נזק כבד לאצבעותיו.

מרן 'לא שמע בקול הרופאים' בענין זה. בחסדי שמים הוא השתקם באופן יוצא דופן, חזר לכתוב והוציא כמה ספרים.

שנים חלפן, והנה באחד הימים זקוק היה רבינו לתיקון קל באחד מבגדיו. אחותו, הרבנים ברזם, שלקחה על עצמה משימה זו, הבחינה כי בכיס מכנסיו תחובה שקית ריקה.

"אפשר לזרוק לפח את השקית הזו, נכון?" וידאה, "זו שקית ריקה." "לא לזרוק", הורה רבינו, "הכנסי שקית לתוך הכיס, כדי שבכל פעם שאכניס את ידי לכיס, אני אזכר בחסד ה' שעשה איתי. היד הזו שלא היתה אמורה לתפקד - חוזרת וכותבת ספרים! כמה צריך אני להודות!"

יש בנותן טעם להביא בענין זה את קושית רבינו על לשון הפסוק בתהלים (ל, יב-יג), הפכת מספדי למחול לי, פתחת שקי ותאזרני שמחה" ורק אז "למען יזמרך כבוד ולא ידם ה' אלקי לעולם אודך" - וקשה, מדוע רק אחר שאדם נפטר מצעריו ונעשה שמח - אז "למען יזמרך כבוד"? הרי חז"ל למדונו שגם דבר שבעינינו נראה רע - בעצם הוא לטובתנו. לכן הורונו חז"ל ש"חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה" (ברכות לג ע"ב).

ותירץ, שהחובה לברך על הרעה כשם שמברכים על הטובה היא פעם אחת בלבד, לא כל הזמן. אבל אם "הפכת מספדי למחול", אם "פתחת שקי ותאזרני שמחה" - אז "יזמרך כבוד ולא ידם ה' אלקי לעולם אודך", כי על הטוב לא מפסיקים לברך לעולם.

שנים חלפן, והנה באחד הימים זקוק היה רבינו לתיקון קל באחד מבגדיו. אחותו, הרבנים ברזם, שלקחה על עצמה משימה זו, הבחינה כי בכיס מכנסיו תחובה שקית ריקה. "אפשר לזרוק לפח את השקית הזו, נכון?" וידאה, "זו שקית ריקה." "לא לזרוק", הורה רבינו...

באותו ענין סיפר נכדו: בתפילות של רבינו לא נראתה התרגשות מיוחדת. הוא היה אומר ומתפלל. כילדים הבחנו שכשהוא מגיע ל'אלקי נצור' הוא מוציא את הארנק מהכיס, שולף מתוכו דף וקורא מתוכו, ואחר כך מחזיר את הדף בחזרה לארנק. היינו סקרנים, כמובן, לדעת מה כתוב בדף הזה, אבל בארנק של סבא אסור היה לאף אחד לגעת. לא העזנו לחשוב בכלל על אפשרות כזו...

אך פעם אחת נפל הארנק. כמדומני שהרבנית מצאה אותו, והיא פתחה. איני יודע איך, אבל איכשהו התגלגל הדף לידינו... פתחנו את הדף ועמדנו המומים. בפתק היו רשומים דברים כל כך פשוטים: אני מבקש ממך שאצליח לגמור מסכת שקלים עד חנוכה... אני רוצה שנכד פלוני יתחזק ביראת שמים... בקשות כאלו רגילות, כבן המתחטא לפני אביו כפשוטו. וכך הוסיף לו במשך הזמן עוד דפים ועוד דפים, מלאים בבקשות פשוטות בתכלית הפשטות.

תמיד היה מרן אומר לי: "אנשים באים לחפש סגולות... די בעסטע סגולה איז תפילה! [הסגולה הטובה ביותר היא תפילה]".

כשהיה אומר זאת לאנשים, היו לפעמים עונים לו: "כבר התפללת על זה", ואז היה מזכיר את דברי הגמרא (ברכות לב ע"ב), שאם ראה אדם שהתפלל ולא נענה - יחזור ויתפלל.

המשך בעמוד 30

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכייה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

שאלו רבינו: אני לא מבין, לפני שתי דקות היית פה ולא ביקשת להעבירו לפוניבוז', ובשתי דקות אלו בדיוק זה עלה בדעתך? ענה אותו יהודי:
אמנם באתי לכאן קודם במיוחד בשביל כך, אבל כשדפקתי הרב נתן לי מטבע, שמחתי על כך, והלכתי לשלושת שכני הרב, וכך יהיה לי גם קצת כסף, אמר לו רבינו: אם כן אני ביישתי אותך שהפכתי אותך ל'שנורר'.
אני מבקש ממך מחילה על כך. נענה אותו יהודי ואמר: לא הפכתם אותי לשנורר אני הייתי שנורר, וזה מה שאני עושה בקביעות

מקצת ממידותיו הנאצלות של מרו הגראי"ל שטינמן זצוק"ל

"וְשִׁמְעוּ אֶל יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם" (בראשית מ"ט, ב')

פעם שאל רבינו אחד שנכנס אליו, מה יקרה אם מישהו יתן לך סטירה ברחוב, איך תגיב לו? - הלה השיב: אולי אעיר לו ואמשיך הלאה. וחזר ושאלו: מה יקרה אם אחד יתן סטירה לכן שלך, מה תעשה? - אחזיר לו מכות חזרה. אמר לו רבינו: לתשובה הזו חכיתי. כך בדומה זה אצל הקב"ה, כשאדם חוטא אליו הקב"ה מאריך אפו ולא מעניש מיד, אבל כשאדם נותן מכה לילד של הקב"ה, שחוטא בין אדם לחברו, ה' מעניש אותו על כך מיד.

זהירות מלפגוע

סיפר הגראי"ל צוקר [בן משפחה של רבינו, שבהיותו בחור היה ישן בביתו] שכשהגיע ללמוד בפוניבוז' לפני למעלה מארבעים שנה שאל את רבינו ממי לשמוע שיעורים, היו אז שלשה ראשי ישיבות זכר צדיקים לברכה. רבינו אמר לו: אתה יכול להחליט אם לשמוע או לא לשמוע, אבל אם אתה שומע תשמע את כולם, אם אתה לא שומע אל תשמע אף אחד. אחרי זמן חזר לרבינו ואמר שיש אחד מהראשי ישיבה שמבין אותו ויש לו תועלת לשמוע, אבל יש אחד שאינו מבין אותו ואין לו תועלת ממנו. אמר רבינו: אין זה דרך, אי אפשר להיכנס לאחד ולא להיכנס לשני. הוא חזר וטען לרבינו, הרי זה לא אומר שום חיסרון ברב, שהרי לא מן הכל זוכה אדם ללמוד (עירובין מז, ב) ואני לא זכיתי ללמוד ממנו? אבל רבינו לא הסכים, וחזר ואמר או תשמע את כולם או אף אחד.

אביסעל'ה כבוד...

סיפר הרה"ג ר' הלל קופרמן: היה יהודי יקר, נקרא לו ראובן, שבא אל חברו שמעון וסיפר לו שעלה בדעתו להוציא לאור מחדש ספר של גאון גדול מלפני למעלה ממאתיים שנה, ספר שעד היום מודפס בדפוס ישן וגרוע, ושאל את שמעון האם הוא מוכן לעבוד על זה

להוציא לאור? שמעון הסכים בשמחה ללא שום תמורה, ואכן הוא עבד כמעט שנה על כתיבת מקורות והערות לספר. כעבור שנה הביא שמעון את כל החומר לראובן ואמר לו 'הרי שלך לפניך, קח את זה ותקדם את העניינים לקראת הדפסה'. כעבור כמה חדשים שאל שמעון את ראובן 'מה קורה עם הספר?' אמר לו ראובן: 'לא נעים לי, אבל אני מוכרח לומר לך את האמת. זה שמטפל בכל התיקונים עבר דירה, ובתוך כל הארגזים איבד את כל החומר!' אמר שמעון 'גם זו לטובה', והתחיל את כל העבודה מההתחלה, מאחר והחומר לא היה על המחשב אלא בכתב יד. כך עברו עוד כמה חודשים עד שהביא שמעון את החומר המוגמר בפעם שניה. כשהגיע שמעון לראובן בפעם השניה, אמר לו: אני רואה שעשיתי מה שאני יכול לפי כוחותי, אך יש פה בערך בין עשרים לשלושים מובאות שעדיין לא זכיתי למצוא להם מקורות, קח מישהו שאולי יותר בקי ממני שינסה למצוא. וכך הוה.

כעבור כמה חודשים הספר יצא לאור, ראובן הביא לשמעון את הספר ברוב שמחה, כשפתח שמעון את הספר נדהם לגלות כי בשער הספר היה כתוב שמו של העורך השני, זה שהשלים את

מה אתה רוצה (כמסמן לו היית כבר)? הלה ביקש רשות להיכנס. והוא אומר לרבינו: אני רוצה להכניס בן לשיעור ג' דישיבה קטנה פוניבוז' שילמד אצל רבינו. השיב לו רבינו: ראשית, שיעור ב' העולה לשיעור ג' הוא שיעור די גדול, כך שאי אפשר להוסיף, וגם את מספר הבחורים שמוסיפים בכל שנה כבר הוסיפו וזה מאוחר, כעת א"א להוסיף עוד בחורים. שנית, קבלת הבחורים לשיבה מסורה לגרמ"י לפקוביץ, ואילו אני רק בוחן ולא המקבל, כך שאינני הכתובת לזה. לפני ששלחו לשלום שאלו רבינו: אני לא מבין, לפני שתי דקות היית פה ולא ביקשת להעבירו לפוניבוז', ובשתי דקות אלו בדיוק זה עלה בדעתך? ענה אותו יהודי: אמנם באתי לכאן קודם במיוחד בשביל כך, אלא מאי כשדפקתי הרב נתן לי מטבע, שמחתי על כך, וחשבתי למה לא לקחת. והלכתי לשלושת שכני הרב, וכך יהיה לי גם קצת כסף, אפילו שלא באתי בשביל הכסף, אבל שמחתי על הרעיון ומדוע לא לקחת. אמר לו רבינו: אם כן אני ביישתי אותך שהפכתי אותך ל'שנורר'. אני מבקש ממך מחילה על כך. נענה אותו יהודי ואמר: לא הפכתם אותי לשנורר אני הייתי שנורר, וזה מה שאני עושה בקביעות. בכל זאת ביקש רבינו לפייסו ואמר שמוחל. אמר לו רבינו: היות וביישתי אותך אדאג לבנך שיכנס לשיבה קטנה, והלך לדבר עבורו עם הגרמ"י לפקוביץ שיקבלו לשיבה, וכמובן קיבלו. הנער נכנס ללמוד אצל רבינו והוא השקיע בו ורוממו מאוד, ואותו בחור גדל בתורה והנו מרביץ תורה גדול בישיבה גדולה בעולם החסידות.

אחר כך, ניגש אל נכד רבינו אברך יקר ושאלו: הסיפור שסיפרתם עם מקבץ הצדקה היה עם פלוני (ונקב בשמו)?, וענה לו אכן כן. - אני קרוב משפחה של אותו אדם, וידועה לי תוספת על הסיפור, שאינך יודע: כשאותו בחור היה צריך לעלות לשיבה גדולה, ניגש רבינו לאביו ושאלו, להיכן אתה חושב לשולחו? ונקב אביו בשמה של ישיבה חסידית מסוימת. הם היו שייכים לאותה חסידות. אמר לו רבינו: כפי הידוע לי ישיבה זו היא קצת חלשה עבורו. כדי שיצא ת"ח עדיף שילך לשיבה גדולה פוניבוז'. האב אמר לרבינו ששמע מבנו שבשנה זו קשה מאוד להתקבל לפוניבוז', יש לחץ גדול והרבה בחורים יקבלו תשובה שלילית, מפני שהם אמורים לקבל עשרים וחמשה בחורים וכבר למעלה מארבעים רוצים להתקבל לשם. ענה לו רבינו: את זה תשאיר לי. והלך לדבר עבורו בפוניבוז' שיקבלוהו. אותו בחור היה רגוע שהולך להתקבל לפני שכל חבריו ידעו מה יעלה בגורלם. וכל זה עשה רבינו כיון שראה צורך לפייס את אביו, על שכביכול הפכו לשנורר לרגעים מועטים שבהם לא היה שנורר.

(מתוך כאיל תערוג עצות והדרכות)

העבודה, כעורך הספר היחיד, ואילו שמו של שמעון לא הוזכר כלל בשער הספר. כששאל את חברו: 'מה זה צריך להיות?' אמר לו ראובן: 'אני לא יודע מה להגיד לך, העורך הזה החליט על דעת עצמו להוציא אותך מהעניין, וכתב שרק הוא ערך'. ראובן היה מאד הגון ואמר לשמעון: אמר לך מה אני חושב לעשות. יש לי במחשב את כל החומר שעשית, אמצא בינתיים מישהו אחר שישלים את המקורות החסרים, ואוציא את כל הספר מחדש לבד. ההצעה שלו התקבלה על דעת שמעון, אך הוא רצה לשאול קודם את גדולי הדור מה נכון לעשות, וביקש ממני להעלות את השאלה לפני שלחן מלכים.

נכנסתי תחילה להגר"ח קניבסקי, והוא התחיל לצחוק: 'מה, יש עוד כאלו גנבים היום?' ולעצם השאלה אמר: 'תגיד לשמעון שמה שראובן מציע זו הצעה טובה, אדם צריך לדעת שלא לומדים מספרים גנובים'. משם פניתי לרבינו וסיפרתי לו את הסיפור. תשובתו האופיינית היתה שונה: מה קרה? מה הבעיה של שמעון? הרי אמרת לי שהוא עבד על זה לשם שמים, נכון?! אז בשמים יודעים מה ששמעון עשה, אז מה הבעיה? והוא לקח ספר שהיה על השולחן, פתחו ואמר: מה הבעיה? שבעמוד השער לא יהיה כתוב נערך וסודר על ידי... אביסעל'ה כבוד! אה. מה אתה תעשה? אגיד לך מה יהיה. אם ישמע העורך השני שראובן ושמעון רוצים להוציא את הספר מחדש הוא יתחיל לריב עם שמעון וינסה למנוע את זה, ותהיה מחלוקת, עוד מחלוקת ועוד רכילות ולשון הרע, אוי ווי מה שיהיה. ושמעון הרויח משהו מזה? כלום! אז מה הבעיה? בשמים יודעים מה ששמעון עשה. על כן כדאי לשמעון לא לעשות ענין מזה ולהשאיר את הספר כמו שהוא, ומן השמים ישולם כל שכרו.

דברים מנכדו של רבינו הרה"ג ר' אברהם ברלין, שנשא בהיכל בית הכנסת ברכת יוסף:

לרבינו היה כלל בכל המוסדות שהיה עומד בראשותם, שלא היה מכניס לשם תלמידים, ולא היה עושה פרוטקציה לשום אדם. יצוין שבכל המקומות הוא לא היה בעה"ב, המוסד היה תחת הנהלת אחרים ובכל זאת לא ביקש להכניס תלמידים, ולא ידוע לי מה טעמו בהנהגה זו. לאחר הקדמה זו אספר את המעשה הבא:

מעשה ביהודי שהיה מגיע לרבינו לעתים לקבץ צדקה, והיה דרכו גם לאסוף אצל רבינו. יום אחד דפק על דלת ביתו של רבינו, רבינו ראהו וזכר שהוא מקבץ צדקה, הוציא מטבע מכיסו ונתן לו. הלה לקח את המטבע והלך. כחלוף כמה דקות אותו אדם דופק שוב ורבינו שואלו

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

אומרים לו המקורבים: "הרב'ה הרי לא ראה את הדירה בפנים". "אין צורך, הוא משיב להם, זו דירה טובה, אפשר לקנות אותה". המקורבים התמהים שואלים אותו: "מנין לו, לרב'ה שהדירה טובה?" "ור' יהודה הל'ה משיב להם: "עליתי במדרגות, ספרתי עשרים ושש מדרגות..."

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל כיצד מחפשים בית ליעקב אבינו?

יְאֹת יְהוּדָה שְׁלַח לְפָנָיו אֶל יוֹסֵף לְהוֹרֵת לְפָנָיו גִּשְׁנָה" (בראשית מ"ו, כ"ח)

רש"י מביא שני פירושים, מה היתה מטרת השליחות של יהודה: לפי פירוש אחד, על פי התרגום - "לפנות לו מקום ולהורות האיך יתישב בה". היינו - להכין בתים ליעקב ומשפחתו היורדים למצרים. לפי פירוש שני: "לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה".

מילא, אנחנו יכולים להבין שיש צורך להקים ישיבה בארץ גושן, אבל מה הצורך להכין בתים לבני המשפחה? וכי ליוסף הצדיק חסרים בתים במצרים?

בואו ננסה להבין מה פירושו של בית ליעקב אבינו. בירושלים חי רבי יהודה הל'ה דז"קובר זצ"ל, הוא היה חתן של ה"אמרי חיים", וכאשר הגיע לירושלים, הלכו מקורביו וחסידיו לחפש לו דירה. כאשר ראו דירה שנראתה בעיניהם, קראו לו לבוא ולראותה. הוא הגיע למקום ואמר: 'לא, לא, נישט גוט', לא טוב. לא דירה טובה. ראו דירה אחרת ושוב ר' יהודה הל'ה מגיע ואומר "נישט גוט". כך דירה שלישית, רביעית. המקורבים אינם מבינים איזה פסול הוא מצא בדירות, הרי הוא לא יודע מהו 'עולם הזה' בכלל, ומה ראה בדירה שלא מצאה חן בעיניו?

והנה, הוא מגיע לראות דירה נוספת, עולה במדרגות מגיע עד הדלת ואז אומר: "עס איז גוט". דירה טובה.

אומרים לו המקורבים: "הרב'ה הרי לא ראה את הדירה בפנים". "אין צורך, הוא משיב להם, זו דירה טובה, אפשר לקנות אותה". המקורבים התמהים שואלים אותו: "מנין לו, לרב'ה שהדירה טובה?" "ור' יהודה הל'ה משיב להם: "עליתי במדרגות, ספרתי עשרים ושש מדרגות, כמנין שם הוי"ה. זו דירה טובה בשבילי".

אז אם הדז"קובר צריך דירה מיוחדת עם שם הוי"ה, בודאי יעקב אבינו צריך דירה מיוחדת...

הבנו, אם כן, מדוע צריך היה לשלוח את יהודה לחפש דירה ליעקב אבינו. אבל עכשיו ננסה להבין, מדוע הוא צריך לשלוח את יהודה להקים בית תלמוד להוראה, וכי לא ניתן להמתין עד שיגיעו כולם למצרים, ואז יקימו ישיבה לתפארת? מה צורך יש לשלוח תחילה את יהודה לפניו?

נוסיף ונשאל: מדוע מכל בני יעקב, דוקא יהודה נשלח להקים בית תלמוד להוראה? למה לא שלחו את לוי או את יששכר?

התשובה היא: יהודה היה זה שלקח אחריות. כאשר בני יעקב

מבקשים ממנו לאפשר לבנימין לרדת למצרים, אומר יהודה ליעקב: "אנכי אערבנו מידי תבקשנו" (מג, ט), וכן הוא אומר ליוסף: "כי עבדך ערב את הנער מעם אבי" (מד, לט). מי שלוקח אחריות על עצמו, יכול להקים ישיבה!

ישיבה אינה 'לוקסוס'

אבל מדוע צריך להקים ישיבה עוד לפני שמגיעים? שמענו פעם מרבי יהודה צדקה זצ"ל א גוטע ווארט. בפורים קוראים את המגילה ב"ד ובט"ו. בערי הפרזים קוראים ב"ד ואילו בערים המוקפות חומה קוראים בט"ו. אבל לא סתם ערים מוקפות חומה, אלא מוקפות חומה 'מימות יהושע בן נון'. תקחו עכשיו עיר ותקיפו אותה בחומה, לא יקראו בט"ו, רק אם היא היתה מוקפת חומה מימות יהושע בן נון. כך גם בדין 'בתי ערי חומה' - הדין נאמר רק בעיר שהיתה מוקפת חומה קודם שנבנתה, אבל אם בנו את העיר, ולאחר מכן הקיפו אותה בחומה, אין לה דין של 'בתי ערי חומה'.

מה הסברא בזה? הענין הוא שהעיר, אם היתה בלי חומה אפילו זמן קצר, זו הוכחה שהחומה אינה הכרחית לעיר. אכן כעת יש חומה, אבל זה 'לוקסוס', לא צורך הכרחי. העיר יכולה להסתדר' גם בלי חומה, שהרי היה זמן שהיא היתה בלי חומה. לכן אין היא נכנסת להגדרה של 'בתי ערי חומה'. כך גם לענין קריאת המגילה, רק עיר שהיתה מוקפת חומה

"השבת לי רב שרעייתי מסכימה, אין לה בעיה שאני אסע באופן חד פעמי לבסס רשת של תורמים שיזרמו תרומות מדי חודש בחודשו, אין בכוונתה שאסע לעיתים תכופות... מששמע את הדברים אמר לי הרב זצ"ל: "זאת אומרת שהיא לא מרוצה מהנסיעה... תוותר על הנסיעה, תוותר על הקמת הכולל. עדיף לוותר על הכל! אין מקום לפעילות של תורה וחסד, אם היא מבוססת על השבונה של האשה!"

שיחה מרתקת עם הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', על דמותו המיוחדת של מרן הגאון הגדול רבי פנחס שרייבר זצ"ל • חלק ב'

"דן ידין עמו פאחד שבטי ישראל" (בראשית מ"ט, ט"ז)

בשבוע שעבר הבאנו את חלקה הראשון של השיחה שקיימנו עם הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' והעומד בראש רשת הסמינרים 'תפארת החיים', אודות רבה של הקהילה החרדית באשדוד הגאון הגדול רבי פנחס שרייבר זצ"ל, שהרב צוקר היה תלמידו ופעל רבות בצמוד אליו במשך רבות בשנים. בין היתר גם חיבר הרב צוקר את הספר "ואוותר אני לבדי" העוסק בקורות חייו הסוערים ופעלו של הגר"פ שרייבר זצ"ל. השבוע נביא בס"ד את חלקה השני של אותה השיחה, ובו עובדות מעניינות וסיפורים מרתקים ומחזקים לא פחות. "סבורני שהדבר שהיה חשוב למורנו רבי פנחס שרייבר יותר מכל היה להעמיד דורות של אברכים תלמידי חכמים שמונחים בלימוד ויודעים ללמוד.

נוספים ולומדים בצורה מסודרת? בזמן הזה אתם תלמדו זבחים, חולין ומסכתות כאלו! אין דבר כזה לקחת הפוגה אחרי שתי מסכתות קשות, זאת המטרה שלנו, ללמוד את המסכתות הקשות ולשלוט בהן. אנחנו רוצים ללמוד כאן בכולל מסכתות צריכים לירוק דם כדי להבין אותן!

"זאת רק דוגמה אחת לפעמים הרבות שראינו כמה הנושא הזה פשוט חקוק בעצמותיו, וכשזה מה שהרב רוצה כל כך, כמובן שהתלמידים נדבקים גם הם בלהט הזה ברבות השנים שהם חוסים בצלו ולומדים מפיו".

"במשך הזמן החל להיווצר מחסור בכללים באשדוד. הכוללים הותיקים כבר היו מלאים עד אפס מקום, הקהילה התרחבה בחסד ה' עלינו, והיו אברכים שפשוט נשארו כלי כוללים. זה היה מצב נורא ואיום, והרב שרייבר ממש לקח את זה ללב, אבל לא היו לקהילה אמצעים להקים כוללים חדשים עבור אותם האברכים ולכן נמצאו כל מיני פתרונות חלקיים וזמניים.

"אני זוכר פעם שלמדנו בכולל שתי מסכתות קשות בזו אחר זו, הלימוד היה מאוד מאוד אינטנסיבי ומעמיק, והמאמץ שהיינו צריכים להשקיע היה עצום.

"היו אברכים שאמרו שאולי הגיע הזמן לעבור למסכת קצת פחות מורכבת, נושאים שיותר מוכרים ויותר קלים להבנה. הציעו ללמוד מסכת קלה בעיון, יש בה הרבה מאוד הלכות נוגעות למעשה ואפשר לפלפל רבות.

"הרב שרייבר שמע על כך, ולא הסתפק רק בקבלת החלטה שלא לעשות זאת. הוא קם ונעמד לומר 'שמועס' - שיחת מוסר נוקבת שבה הצליף בנו בלשונו על עצם המחשבה הזאת בכלל.

"בוודאי שצריכים ללמוד מסכת זו בעיון", הוא אמר, "זה הרי חלק מהתורה וצריכים ללמוד את כל התורה כולה, על אחת כמה וכמה שיש בה הרבה מאוד הלכות מעשיות בזמנינו..."

"אבל את הלימוד הזה תלמדו ביום שישי, אחר הצהריים, אחרי המקווה של ערב שבת. זה הזמן ללמוד מסכת זו בעיון.

"בכולל? בשעות הלימוד העיקריות? כשיושבים יחד עם אברכים

"והנה ביום בהיר זכיתי וקיבלתי פניה מהגאון רבי שלום בער סורוצקין שליט"א, שהיה זקוק לאיזושהי טובה ממני, לצרכי החזקת התורה בה עוסק רבי שלום בער.

"היה זה לפני שנים רבות, והגרש"ב סורוצקין עוד לא היה בשיא כח ההשפעה שלו כמו היום, אבל בכל זאת הוא כבר היה ידוע אז כמי שמגייס סכומים לא מבוטלים ושיש לו מהלכים בין הגבירים הגדולים בארה"ב, ולכן אמרתי לעצמי, אם אני עוזר לרבי שלום בער למה שלא אבקש ממנו שיעזור גם הוא לי?

"אחרי שעזרתי לו ועשיתי את בקשתו, אמרתי לו יסלח לי כבוד הרב אבל אולי גם אני יכול לבקש טובה? כמוכן שרבי שלום בער הסכים לשמוע ואני פרשתי בפניו את החזון שלי: "אני רוצה להקים כאן באשדוד כולל לאברכים בני עליה, הטובים ביותר! האברכים האלו ילמדו בכל יממה לא פחות מ-12 שעות! אבל אנחנו כמוכן נצטרך גם לשלם להם מלגה הולמת, אני חושב על סכום של אלף דולרים לכל אברך מדי חודש בחודשו.

"רק לסבר את אוזן הקורא אסביר שבאותם ימים מלגה ממוצעת של אברך כולל עמדה על כ-400 דולרים. הסכום שהצעת היה יותר מכפול, אבל גם הדרשה מהאברכים היתה גבוהה מאוד.

"על כן נפשי בשאלתי", אמרתי לרב סורוצקין, "בפעם הבאה שאתם נוסעים לארה"ב לגייס כספים, נא צרפו אותי אליכם, תעשו לי היכרות עם כמה גבירים בעלי יכולת, וכך נוכל לבסס את הכולל שיפעל לאורך שנים.

"הרב סורוצקין הסכים בשמחה. למה לא? אדרבה, עוד כולל אברכים יקום, עוד כמה אברכים יוכלו לשקוד על התורה ועל העבודה עם מלגה מכובדת יחסית. דבר בעתו מה טוב!

"השלב הבא היה לפנות למורי ורבי הגר"פ שרייבר, ולשאול את פיו, האם הוא נותן את הסכמתו לעניין, כי הרי הוא רב הקהילה והכולל הולך להתנהל תחת חסותו.

"הרב שרייבר שמע את ההצעה ופניו זרחו מאושר. איזה יופי, קודם כל יהיה כולל חדש, חסרים פה כוללים כמו אוויר לנשימה. דבר שני, בכולל הזה ילמדו בני עליה, 12 שעות ביממה! ולא זו בלבד אלא שמגיע אברך שיש לו יד ורגל בניהול מוסדות ומוכן לקחת על עצמו את העול כולו. מה אפשר לבקש יותר מזה! בקיצור, הרב שמח שמחה גדולה ובירך אותי בכל הברכות שבתורה שאעשה וגם אצליח בסיעתא דשמיא.

"קיבלתי את ברכת הדרך, התחלתי לעבוד. הבאתי צלם שיצלם את חיי הקהילה, סידרתי אלבומי תמונות, מכתבים והמלצות שיהיה מה להראות לגבירים שעל פתחיהם אדפוק כדי לבקש את תרומתם הנדיבה.

"הרב סורוצקין גם יצר איתי קשר והודיע לי שהוא מתכנן לצאת לנסיעה הקרובה שלו בארה"ב ביום זה וזה בשעה זו וזו, והציע שאפנה לסוכן הנסיעות שלו כדי שיזמין לי כרטיסי טיסה להלון ולחזור באותה הטיסה שהוא עצמו נוסע, כדי שנוכל לעבוד יחד.

"הכל כבר היה מוכן לצאת לדרך, ואז צלצל הטלפון. הרב שרייבר על הקו. "אני כל כך שמחתי שאתה רוצה לפתוח עוד כולל", אומר הרב שרייבר, "עד שמרוב שמחה שכחתי לשאול אותך פרט אחד חשוב...

"האם רעייתך מסכימה בחפץ לב לכך שתיסע לאמריקה לבקש תרומות להפעלת הכולל?"

"השבתי לרב שרעייתי מסכימה, אין לה בעיה שאני אסע באופן חד פעמי לבסס רשת של תורמים שיזרימו תרומות מדי חודש בחודשו, אין בכוונתה שאסע לעיתים תכופות...

"מששמע את הדברים חשב הרב בשקט זמן מה ולאחר מכן אמר לי הרב זצ"ל בפסקנות ובלי שום מקום למחשבה נוספת: "זאת אומרת שהיא לא מרוצה מהנסיעה... תוותר על הנסיעה, תוותר על הקמת הכולל. עדיף לוותר על הכל! אין מקום לפעילות של תורה וחסד, אם היא מבוססת על חשבונה של האשה!".

ליבו החם של רבנו, לחוש ולהיות לעזר לכל שיגדיל תורה ויאדירה - שימש כתובת ידועה ונאמנה עבור כל 'ראש כולל' שנקלע לקשיים ונוקק לסיוע.

כך ניגש אליו באחד הימים ראש כולל אשר ביקש כי רבנו יפנה אל כמה אנשים המקורבים אליו מאוד, וירתום אותם לסייע בידו בגיוס הכספים. הרב נתן הסכמתו והאיש יצא מעל פניו שמח וטוב לב, בהיותו סמוך ובטוח כי עשה את ההשתדלות הנכונה ובקרוב ממש היא תישא פירות והוא יקצור את הצלחתה.

חלפה עברה תקופה מסוימת ומצב הכולל בכי רע... לשתדלנים אין זכר, אין קול ואין עונה לבקשותיו... אף לא אחד מאלו שרבנו פנה אליהם - הראה פניו והמצב העגום הכה בכל עוז. למרות המצוקה, ראש הכולל התאזר בסבלנות, ומכיוון שהתבייש לברר אצל הרב מה קורה, החליט להמתין כי רבנו יקרא לו לסור אליו.

חלפו הימים, ואף ידיעה קלושה על התקדמות כל שהיא - איננה באופק. לא ידע האיש מה היה, והחליט להניח בצד את אי הנעימות ולבוא אצל הרב בשנית. הוא הגיע, הסביר, תינה את הקושי והרחיב לתאר את החסר העמוק. הרב שומע, קשוב אבל אינו מגיב במאומה! אינו עונה דבר עד כי ניתן היה לחשוב שמא איננו שומע... עד כדי כך, שתק שתיקה עמוקה... לראש הכולל נהייתה חלישות הדעת גדולה מאוד, אבל לא היה לאל ידו לעשות מאומה.

אחר תקופה ארוכה, התגלה לראש הכולל בדרך אגב, כי רבנו עשה בענייניו זמן ממושך: הוא הפעיל כמה שתדלנים, דיבר עם אנשים רבים, הקדיש לכך את מיטב זמנו וכוחותיו אולם מאמציו לא נשאו פרי. משום מה, אף אחד לא נכון היה לפעול עבור 'כולל' זה...

ומדוע רבנו שתק? למה הוא לא סיפר על כל שעשה ופעל??? כדי שלא להוציא דיבת האנשים רעה... הוא לא רצה לדבר בגנותו של אף אחד. לכן מוכן היה לספוג את אי שביעות רצונו של ראש הכולל ואפילו את טינתו עליו, ובלבד שלא לדבר סרה באחרים ולהכפיש שמם של הנדיבים.

לא לחינם, אחר שעלה רבנו זצוק"ל לשמי רום, העיד עליו ידידו מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל, בימי השבעה וכה אמר: 'רבי פינחס זצוק"ל היה יחיד בדורו בתורה יחיד בדורו בפסק ויחיד בדורו בכוח השתיקה שלו'.

הלך מרן זצ"ל למוסקבה לקבל ויזה כדי לצאת מרוסיה, ובכדי להיות במוסקבה בתורת אורח היה צריך רשיון מיוחד. ולכך התגנב לאיזור הזה, וישן אצל משפחה של גוים שנתנו לו תפוחי אדמה לאכול, ובמשך היום היה יושב ולומד בבית המדרש. ויהי היום לעת ערב התעמק בסוגיא וכשהסתכל על השעון ראה שכבר אחר חצות, וכבר מאוחר לחזור אצל האכסניא שלו ועל כן נשאר ללמוד כל הלילה בבית המדרש. סיפר מרן זצ"ל שדוקא באותו לילה ערך הנ.ק.ו.ד. בדיקות בבתיים לחפש אנשים בלי רשיון

מדרכיו הנאצלות של מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצוק"ל

"המלאך הגאול אתי" (בראשית מ"ה, ט"ז)

שמעתי מהרב הלל דיוויד שליט"א ששמע מאיש יקר ושמו ר' אפרים שפינגער שזכה לשמש את מרן זצ"ל, ופעם לקח אותו עם משפחתו מאיסט סייד לשיבת סטאטען איילאנד, השמים כוסו בעננים וירד גשם, ולכך במקום לרדת מהכביש הראשי לכביש הצדדי המוביל לשיבה טעה הנהג והמשיך בכביש הראשי, והיה צריך לעבור על גשר ואח"כ לחזור בחזרה. אחד מהנוסעים הפליט ואמר "חבל על הזמן של אריכות הדרך". מרן זצ"ל שתק, ורק אחר כמה רגעים שכבר היו על הגשר בחזרה פתח ואמר "ראו את מזג האוויר בחוץ כמה קשה הוא, איני מסוגל להבין היאך יכולים לראות את הדרך". סיים הנהג ואמר בהתפעלות "כוונתו הייתה להרגיע אותי, אבל לא אמר זאת מיד כדי שלא יהיה בולט שדבריו נאמרו עקב דברי אותו אדם".

הכסף ואמר למלווהו שצריך עכשיו לעבור בכל השולחנות ולאסוף בעד הכנסת כלה. תמה מקורבו שהלא מעולם אין דרכו בכך. ענה מרן זצ"ל: "הואיל ואותו יהודי היקר נתן לי צדקה וכשיגלה שנתן לי יתבייש ולזה אאסוף גם מאחרים למען ידע כי טוב עשה".

סיפר מרן זצ"ל שבשנים שגורש מביתו ברוסיה וסגרו את בית הכנסת בעירו נעשה המצב חמור עד למאד, הלך מרן זצ"ל למוסקבה להשתדל לקבל ויזה כדי לצאת מרוסיה, ובכדי להיות במוסקבה בתורת אורח היה צריך רשיון מיוחד, והיה זה מן הנמנע. ולכך התגנב לאיזור הזה, והיה ישן אצל משפחה של גוים שנתנו לו תפוחי אדמה לאכול, ובמשך היום היה יושב ולומד בבית המדרש. ויהי היום לעת ערב התעמק בסוגיא וכשהסתכל על השעון ראה שכבר אחר חצות, וכבר מאוחר לחזור אצל האכסניא שלו כי כבר הלכו לישון, ועל כן נשאר ללמוד כל הלילה בבית המדרש. המשיך מרן זצ"ל וסיפר שדוקא באותו לילה ערך הנ.ק.ו.ד. בדיקות בבתיים לחפש אנשים בלי רשיון, ומכיון שנשאר בבית המדרש ניצל מהגלייה לסיביר או

שני אחים הגרים בליקוואוד סיפרו לי שהלכו פעם לבקר בבית מרן זצ"ל ושאלו אחד מהם אודות תפלת הדרך האם יותר טוב לומר כל אחד לעצמו או שאחד יוציא את כולם, ענה מרן זצ"ל ואמר "ודאי עדיף שאחד יוציא את כולם כי ברוב עם הדרת מלך כמו בקידוש". אמר השני "והלא שמעתי בשם כת"ר שיותר טוב שכל אחד יברך לעצמו?" עלתה בת שחוק על פניו ואמר "מה שאמרת היא שלמעשה מוטב שיאמר כל אחד לעצמו מכיון שקשה לכוון מאחר שנוסעים וכל אחד מוחו במקום אחר, אבל אם שייך להתרכז ולשמוע אזי טוב יותר שאחד יברך בשביל כולם".

שמעתי מר' בנימין פרוזאנסקי שיחי' ששמע מעד ראייה, שפעם היה מרן זצ"ל בחתונה ואחד ממקורביו ליוה אותו ודיבר עימו, והנה עברו ליד יהודי בעל צדקה שהיה מחלק צדקה לנצרכים, והנה כשעבר מרן זצ"ל חשב שהוא ג"כ משולח והושיט לו תרומה, מרן זצ"ל קיבל את

ממיתה, ונתקיים בו "חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם". (הרב משה מאיר ווייס שליט"א ועוד)

העיתון המיוחד

הרב יוסף פרידנזאן ז"ל המו"ל והעורך העיתון דאס אידישע ווארט, כתב בעיתון הנ"ל בגליון המיוחד שיצא לכבוד מרן זצ"ל, אייר-סיון תשמ"ו:

אכתוב דבר מה שנשאר במיוחד בזכרוני ענותנותו ופשטותו בהנהגותיו עם בני אדם. היה זה בערך לפני עשרים שנה בשנת תשכ"ה קאנווענטשין, מרן זצ"ל דרש בין שחרית למוסף, כולם באו לשמוע דבריו ביראת כבוד. אחר כשבוע שאספתי החומר והדרשות של הקאנווענטשין להדפיס ראיתי שהיו רק כמה שורות ממה שאמר מרן זצ"ל. והסיבה לזה היתה שהאיש האחראי לא חש בטוב בש"ק בבוקר ולא הגיע לתפלה ולא שמע את הדרשה. והיה זה בעיני כעיקר חסר מן הספר להדפיס העיתון על הקאנווענטשין עם שורות אחדות בלבד מדברי מרן זצ"ל.

התקשרתי למרן זצ"ל ואמרתי לו שאיני יכול להוציא העיתון כמו שהוא לעת עתה כשדרשתו כ"כ בקיצור. בענותנותו תמה מרן זצ"ל ואמר "מה העיכוב, הרי יש לכם את שאר הדרשות? לא אמרתי חידושים גדולים, די להזכיר שגם הרב פיינשטיין דיבר דברי התעוררות לנאספים בענין חיזוק שמירת המצוות ונתינת צדקה, שהוא העיקר".

אמרתי למרן זצ"ל שאולי תיגרם לי עגמת נפש מזה מצד הקוראים בעיתון שיטענו נגדי איך יתכן שהבאתי דברי מרן זצ"ל כ"כ בקיצור. אז ענה ואמר "אם כן מה המבוקש ממני?" אמרתי לו "רצוני לבוא לבית מרן ויגיד לי את תמצית הדרשה"

השיב מרן ואמר "לא, הרי זו טרחה יתירה עבורכם, אני אכתוב לכם הדרשה היום או מחר". אמרתי לו "אם כן די שיכתוב מרן את ראשי הפרקים בלשון הקודש ואני אעשה לעיתון באידיש". ענה לי מרן זצ"ל ואמר "למה לכם טרחה שלא לצורך, אני אכתוב הדרשה באידיש שהיא השפה שהייתי כותב בה לאמי עליה השלום". שוב שאלתי אותו מתי לבוא ולקחת את הדרשה הכתובה. ענה מרן זצ"ל "למה לכם לטרוח בדבר, אני אשלח לכם דרך הדואר". כשקיבלתי את הדרשה התקשרתי למרן זצ"ל לשאול האם להדפיס את הדרשה ככתבה וכלשוונה. ענה מרן זצ"ל "לא צריך, הלוא רצוני היה רק לעזור לכם, תעשה כמו בשאר הדרשות או כפי הבנתך, הרי אתה העורך ויודע היאך הוא ראוי לדפוס".

סיים הרב הנ"ל ואמר:

הסיפור הזה אינו צריך לפירוש כי הוא מדבר בעד עצמו, והשומע יכול ללמוד ממנו מה הם מושגים של ענוה, תמימות, פשטות, בריחה מן הכבוד ומידת ההטבה.

והנה כשעבר מרן זצ"ל חשב שהוא ג"כ משולח והושיט לו תרומה, מרן זצ"ל קיבל את הכסף ואמר למלווהו שצריך עכשיו לעבור בכל השולחנות ולאסוף בעד הכנסת כלה. תמה מקורבו שהלא מעולם אין דרכו בכך. ענה מרן זצ"ל:

סיפר לי אברך אחד:

באתי משוויץ לאמריקא ואשתי היתה מלונדון והרגשתי עצמי כאבוד במדינה זרה שלא הכרתי בה אף אחד. מיד אחר החתונה באנו למרן זצ"ל ובירך אותנו בחמימות, וכאשר כמעט יצאתי קרא לי בחזרה ואמר "איך וויל אייך זאגען יונגערמאן, איך זאג אייך צו, עס וועט אייך גארנישט פעלין, און דו האסט נישט וואס צו זארגען" (אני רוצה לומר לך אברך שאני מבטיח שלא יחסר לכם דבר ואין לך מה לדאוג). איני יודע אם רוח הקודש היתה בו או שהבין את מצבי כשראה את פני המודאגות אף לאחר שבירך אותי, ולכן בדרכי החוצה קרא לי בחזרה והוסיף לי ברכה, שנתן דעתו על כל יהודי עד הסוף.

בתקופה מסויימת התחילו אנשים ממדינת סין לעבור לגור בשכונת איסט סייד שבנוי יארק אשר שם היתה ישיבתו של מו"ר זצ"ל מתיבתא תפארת ירושלים, לאט לאט קנו שם בנין אחר בנין עד שכמעט שלטו על כל האיזור. ביקשו מקורבים למרן זצ"ל להעביר את הישיבה לשכונה אחרת שיש שם יהודים רבים אחרי שבשכונה זו מתמעט והולך מספר היהודים הגרים בה. מו"ר זצ"ל לא הרשה למכור הבנין בשום אופן, והוסיף ואמר שכל זמן שיש עדיין מתושבי השכונה שצריכים ישיבה עבור בניהם אין למכור הבנין ולהעביר הישיבה למקום אחר.

(קטעים מלוקטים מתוך הספר דרכי משה)

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

רבותי התפילה שלו היתה קול חוצב להבות אש, זה עוד נמצא לי היום באוזניים "שירו" לו" זמרו "לו" שיחו בכל נפלאותיו" וכך היה פסוק אחרי פסוק כך היה פסוקי דזמרה שלו - הוא התחיל קודם כדי שלא יצטרך לעכב את העולם

שיחה מיוחדת שמסר המשגיח הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, על התפילה של המשגיח הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל, חלק מתוך שיחה בישיבת קמניץ, לפני כחצי יובל שנים

"בְּחֶרֶב־וּבְקִשְׁתֵּי" (בראשית מ"ח, כ"ב)
בצלותי ובבעותי

אני רוצה להגיד לכם איך שהרבי היה מתפלל, היום היה הארציטי של הרבי ר' אלי' לאפיין אז אני רוצה לומר איך שהרבי היה מתפלל הרבי היה מגיע לתפילה חצי שעה לפני התפילה קודם כל בישיבות איפה שהיה פנימיה הוא כבר הניח לבש טלית עם תפילין אצלו בחדר אצלו בבית ראו זקן מופלג בן שמונים שמונים וחמש שנה טרי 'פריש' קם, כל הבחורים הצעירים עם כל הכוחות עדיין יושנים שינה עמוקה והוא היה נכנס לחדר ואיך הוא היה מעיר בחור האי אני אומר לכם דער רבעס להעיר בחור הוא היה לוקח ציצית ולדקדק לשני באוזן באוזן שהציצית תכנס לאוזן וזה היה מדקדק מגרד אם הוא לא תפס והסתובב לצד השני הוא עשה באוזן השניה אז הוא מסתכל אוי הרבי עומד כאן עם טלית ותפילין זה היה כזה עלבון לבחור, כזה ביוש שהרבי שהוא זקן מופלג עם הכוחות האחרונים והוא עוד היה גם אומר תיקון חצות וגם הלך עוד לישון וזה כבר היה אחרי חצות הלילה אז הוא כבר עומד כאן וזה כבר היה מספיק כשרק ראו שהוא עומד כאן זה כבר היה מספיק ואחרי זה הוא היה נכנס לבית מדרש ואומר ברכות אלו שהיה להם גישמאק לשמוע את הרבי היו מגיעים להתפלל קודם פשוט בשביל לשמוע איך שהרבי מתפלל.

הוא היה לומד את כל הפרק עם הרע"ב בעל פה הוא כך ידע את כל המשניות.

הוא היה כל פעם אומר לנו א מוירדיגע זאך אני חוזר לכם על עצה טובה מהרבי, הוא אמר אתם כולם בחורים צעירים 'פריש' אתם יכולים להיות שקועים בעיון התורה אתם פעם תזדקנו... הוא היה לוקח את הזקן שלו והיה אומר אתם רואים את הזקן הלבן, אני כבר עם רגל אחד ב... כך הוא היה אומר וכבר קשה לפעמים ללמוד בעיון אבל הוא אומר כשאתם יודעים משניות ברור כשיודעים את כל המשניות עם הרע"ב את זה אפשר ללמוד גם בזקנותו. - מה הוא היה עושה? הוא היה ניגש לבחור ולשאול אותו אני חזרתי בע"פ על זבחים אולי אתם יכולים לבחון אותי, אז הבחור היה בוחן אותו על זבחים והוא ידע טוב, ר' אלי' יודע את זבחים עם הרע"ב, שעה אחר כך אז הוא היה ניגש למקום אחר לבחור אחר ושאל אותו אני למדתי מנחות האם אפשר ליבחן אצליך על מנחות, הוא לא אמר שהוא נבחן על זבחים מנחות רק מנחות, מסכתא אחת טוב אז הוא נבחן על מנחות אך כשקיבצו את כל הבחורים אז ראו שהוא ידע את כל המשניות. כאן היה זרעים וכאן היה טהרות וכך הוא ידע את כל המשניות עם הרע"ב

קודם הוא היה אומר את הברכות כל ברכה גיוואלדיג עם כוונה ואחרי זה הוא היה אומר קרבנות, רבותי בפוסקים כתוב למה אנחנו אומרים קרבנות כנגד העבודה אבל אנחנו אומרים עוד שלוש דברים אנחנו אומרים את הפסוקים אחרי ברכות התורה של ברכת כהנים ואחרי זה אנחנו אומרים את המשנה של אלו דברים שאין להם שיעור ואחרי זה אנחנו אומרים את הברייתא של אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה. [זה ברייתא זה תוספתא זה לא משנה. במשנה כתוב הרבה פחות] ואחרי זה הוא היה מגיע למשנה של איזהו מקומן וזה כנגד משניות ואחרי זה הברייתא של רבי ישמעאל במשנה של איזהו מקומן זה היה יום אצל הרבי, הוא היה אומר את המשנה ובעל פה הוא היה אומר את כל הרע"ב (אפ טייטשן לערנין) זה הרי כנגד תורה אז

אחר התפילה העוילם גמר,
העולם הלך, אז למקורבים
היה קביעות לגשת אליו והוא
היה חוזר ואומר למקורבים את
כל ההרגשים וכל החידושים
שהוא היום חידש בתפילה

בבני ברק בימים נוראים נדמה שזה היה בראש השנה אז הוא היה בבני ברק בימים נוראים אז המשגיח אני לא זוכר אם זה היה ר' חצקל או שזה היה הרב דסלר אחד משניהם אז כשכיבדו אותו אז הוא ניגש והוא התפלל לפני העמוד בימים נוראים, הוא היה הבעל מוסף בראש השנה אז העולם אמר שבחיים הם לא שמעו כזה חזרת הש"ץ כזה בעל מוסף אחרי התפילה כל אחד ידע את כל הפשט בכל חזרת הש"ץ הוא לא פירש שום מילה רק הדגש, הקוועטש איפה שהוא נעמד איפה שהוא עצר זה היה עם כזה דגש ששמעו מה המכוון של התפילה וזה היה הרבי זה היה הרבי.

תודתנו לתלמיד המסור שאצר את דברי המשגיח זצ"ל באוצרו במשך כחצי יבול שנים, עד שראו אור. זכות הרבים תלויה בו. (הדברים נכתבו בתרגום מידיש ללשה"ק, ובשינויי עריכה מתבקשים)

וכך הוא היה לומד את הפרק של איזהו מקומן עם הרע"ב ואח"כ הוא היה לומד את הברייתא של רבי ישמעאל עם המפרשים ואחרי זה הוא התחיל להתפלל.

רבתי התפילה שלו היתה קול חוצב להבות אש, זה עוד נמצא לי היום באוזניים "שירו" לו" זמרו "לו" שיחו בכל נפלאותיו" וכך היה פסוק אחרי פסוק כך היה פסוקי דזמרה שלו - הוא התחיל קודם כדי שלא יצטרך לעכב את העולם.

אחר התפילה העוילם גמר, העולם הלך, אז למקורבים היה קביעות לגשת אליו והוא היה חוזר ואומר למקורבים את כל ההרגשים וכל החידושים שהוא היום חידש בתפילה.

אני יחזור לכם על הרגש אחד שאני זוכר (וחבל חבל שלא היה לי אז שכל לכתוב את כל ההרגשים והיה יכול להיות לי ספר שלם מהרגשים) הציור מכלכל חיים בחסד מחיה מתים ברחמים רבים, אז הוא אומר אני התבוננתי מה כתוב כאן כתוב על לפרנס את העולם אז מספיק המידה של חסד ועל מחיה מתים כאן לא עוזר חסד כאן צריך רחמים ולא רק רחמים אלא רחמים רבים אז הוא אומר אני ידמה ישוה לכם הוא אומר אנחנו אומרים בברכת המזון הזן את העולם כולו בטובו בחן בחסד וברחמים כך הוא היה אומר אומרים חז"ל בחן לצדיקים, לצדיקים בחן. לבינונים בחסד לרשעים ברחמים אז בחן בחסד וברחמים מדובר על שלושה סוגי אנשים צדיקים בינונים ורשעים כל אחד מקבל הזן את העולם כולו בטובו, אבל עם איזה מידה אחרים הם בחן ואחרים הם בחסד ואחרים הם ברחמים אז הוא אומר כאן כתוב מכלכל חיים בחסד, העולם הרגיל רוב עולם הם בינונים אז הם בחסד. מחיה מתים מי שזה אז לא עוזר. חן ולא עוזר. חסד וזה לא עוזר, רחמים רק רחמים רבים אתם שומעים הוא אומר למה צריך לזכות לתחיית המתים עם איזה מידה אפשר לזכות לתחיית המתים את זה הרבי היה אומר ממילא כך צריך אדם לחשוב וכשניגשים כך לכזה תפילה.

ואחר התפילה היה הרבי זורח ממש כזוהר הרקיע מזהירים הפנים היה זורח ומאיר לאחר התפילה לאחר כל תפילה עד כמה שהוא היה מאיר לפני התפילה אז הוא עוד היה יותר מאיר אחרי התפילה - לי אמר אברך מפונוביז' שפעם יצא שהוא היה

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רחנית מדי יום אצלך בחייך

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

כמה פעמים דיבר על משפחות פשוטות בעיני בשר שזכו שיוצאי הלציהם יהיו תלמידי חכמים וצדיקים, והיה אומר תראו כמה אי אפשר בעינינו לראות לכל העומק, הלא אם זכו לזאת כנראה יש להם שייכות לכל הטוב הנפלא של צאצאיהם

מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל על "ולשון הרע כנגד כולן..."

"ולבן שנים מחלב" (בראשית מ"ט, י"ב)

אברך בא לרבינו לתנות צרה גדולה שעובר מזולתו, רבינו ישב איתו ושמעו בסבלנות מופלאה חיזקו והרגיעו, הלה המשיך ושפך את לבו ורבינו איתו בצרתו הגדולה וממש בכה איתו. בשלב מסוים נדרש להחלטות מסוימות בפעולתם, ואז אמר לו רבינו, הנני איתך בצערך הגדול, אולם דע לך שבפועל אסור לי להאמין לך, כי הדברים הם בגדר לשון הרע על זולתך, ואמנם למיחש מותר, אבל פעולה זו הינה בגדר קבלת לשה"ר וזה אסור לי.

ישב אדם בביתו והחל מלהג דיבורי לשון הרע על אדם אחד, רבינו זע באי נוחות בולטת, אך הלה המשיך בדיבוריו. בלית ברירה החל רבינו בעדינותו לרמוז לו ואמר לו "וידום אהרן", הלה המשיך הלאה בדיבוריו, ואז אמר לו רבינו מפורשות, "שתיקתך יפה מדיבורך".

הוא עצמו היה דוגמא חיה לזה, גם כשעשה לו מישהו עגמת נפש מרובה, התאפק והתאזר בגבורה ולא דיבר אודותיו. אירע פעם שמישהו פרסם ברבים פסק הלכה בשמו בעניני "השתלת איברים" שהיה מסולף לחלוטין ודעתו היתה הפוכה לגמרי. באותו שבוע הזכיר אחד שעסק בענין זה לפני רבינו רופא מסוים שפרסם את דעתו כמו אותו מסלף. נענה רבינו, הרופא הזה אינו מתכוון לשום דבר רע, הוא מאמין שכך המצב הרפואי, יש לו טעות אבל כוונתו אינה רעה, אבל... כאן קטע את המשך מחשבותיו בגבורה ולא המשיך מה שרצה לומר, כאשר על פניו נראה לאלו כוחות אדירים הוא זקוק שלא לדבר.

אירע פעם שקמו בלעי לשון הרע וחרחרו ריב ומדון על ת"ח גדול בשכונתו, ואמר רבנו לאחר יוהכ"פ, בטוח הייתי שאראה תור ארוך משתרך מביתו של אותו ת"ח עד הרחוב, מן הבאים לבקש מחילתו ולבסוף לא הבחנתי כי אם באדם אחד שיודעני בו שידו לא היתה במעל זה כלל.

כשדיבר פעם על עומק הפגם של חטא לשון הרע, הביא את הפסוק (דברים כג, ו) "ולא אבה ה' כו' לשמוע אל בלעם ויהפוך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלוקיך" ואמר שיש לתמוה, למה היה צריך הקב"ה לעשות נס גלוי ולהפוך את המילים מקללה לברכה, הרי היה יכול לתת לו לקלל ולא להתייחס לקללתו או אדרבה ההיפך, לברכם? ואמר שזאת מתרצת התוה"ק עצמה, וזהו סיוס הפסוק "כי אהבך ד' אלוקיך" ואבא לא מסוגל לשמוע כשמבזים ומקללים את בנו.

פעם התבקש לצרף חתימתו לקול קורא על דבר זהירות מלשה"ר בחתימת גדולי הדור ונוסחו היה שפונים הם לציבור להזהר בעוון לשה"ר, אולם רבינו היסס ואמר להם בענוה מופלאה, מי אנכי שאפנה לאחרים להזהר בכך, הלא גם אני בעצמי זקוק להתחזק בזה. והתקשר להגרי"ש אלישיב והאר"י בשיחה איתו ויחד שקדו על שינוי הנוסח ואז חתם.

המדבר לשון הרע מעיד על דרגתו שלו

היה רבינו אומר שאדם שמדבר לשון הרע על זולתו, יותר משהו

מדי יום ביומו כאשר היה אומר את משנת "אלו דברים שאין להם שיעור" לאחר ברכת התורה היה מסיים בדברי הירושלמי (שם פאה א.א.) "וכנגד ד' דברים שנפרעין מן האדם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, ואלו הן עבודת כוכבים, ולשון הרע כנגד כולן".

והיה מעורר שלא שמים לב די על החומרה הנוראה של עבירה זו. ויש להתבונן ששלושה פעמים ביום הננו מתפללים ומבקשים "נצור לשוני מרע", גם דוד המלך התחנן וביקש (תהלים קמא, ג) "שיתן ד' שמרה לפי" שיהיה לו מחסום על פיו, ועוד הגדיל לבקש "נצרה על דל שפתי" שיהיו סגורים ונעולים מלדבר ח"ו רע ולדבר תמיד אך טוב.

(כשמדברים בשפת האידיש).

על שטר כסף מסוים בארץ היתה תמונת מנהיג ציוני, והמון העם היו רגילים לקרוא לשטר זה בשם אותו אדם. אירע שאחד מן התלמידים שאל שאלה באמצע השיעור בנוגע לנאמר בשיעור ותוך דבריו הזכיר שטר זה, כמנהג העולם בשמו של אותו מנהיג. נחרד רבינו ואמר לו: האיך מזכירים שם זה כאן באמצע לימוד הגמרא? ישבו לפניו שנים ודנו עמו על נושא רפואי ודעתו של רבינו לא היתה נוחה מביטויי לשון שנשמעו בשיחה. תחילה לא הגיב, אך כאשר אחד הנוכחים השתמש במילה חלופית בביטוי עדין יותר, מיהר לשבח וואמר: "הער רעדט ווי א' איד" - "הוא מדבר כיהודי". רבינו ישב פעם עם גיסו הגר"ש שבדרון ועם בנו הגר"מ, בתוך הדברים סיפר על הסבא קדישא מהרש"א אלפנדר, שכאשר הגיע פעם לבקרו חכם אחד התבטא בפני מקורביו, הגיע חמור. התפלאו מקורביו מדוע מכנו כך, וענה שבזוהר הקדוש (כי תצא, ערה): כתוב שחמור הוא ראשי תיבות חכם מופלא ורב רבן. רבי שלום הכיר את הסיפור ותוך כדי שרבינו מספר את הסיפור, גחן לעבר רבי מרדכי ואמר לו, שים לב דבר מעניין, רבינו לא יזכיר את המלה חמור, ואכן כך היה כשהגיע למלה זו אמר שקרא לו במילת "ח"ית מ"ם ו"ו וריש".

עבודת המידות

"אבן טובה היתה תלויה בצווארו"

במכתב הסכמתו לספר מצות השלום, כותב רבינו דברים שניכר בהם שנחצבו מתוך אישיותו המופלאה: "... דוקא אלה אשר תקוה נשקפת להם להיות גדולים בישראל צריכים להיות מקושטים בעדי המוסר ונועם המידות ולהזהר מאד שלא יהא ח"ו רבב על בגדיהם החמודות, אלה הן מדותיו של האדם ולעשות כמצווה עליהם להרבות דעת ד' ושלום אמת בעולם".

והוא ממשיך - "רבים תמהו למה לא הזכירה התורה את החובה לקנות מדות טובות. ותירצו כי זהו היסוד של "דרך ארץ קדמה לתורה". אכן, באמת יש לומר כי כל חוקי התורה, אע"פ שיש בהם הידור וגם עניינים של לכתחילה ובדיעבד, בכל זאת עיקר קיום המצווה שווה לכל, מה שאין כן מדות דהנה בזה שאמר יוסף לשר המשקים שתי פעמים "זכרתי והזכרתני" (בראשית מ. יד) נענש להיות שתי שנים במאסר, על זה שלא שם בד' מבטחו, אשר ברור הדבר כי לגבי אחרים אין זה כלל בגדר חטא, וכן אפילו במדת הגאווה שתועבת ד' כל גבה לב, גם כן אמרו רז"ל שהתלמיד חכם צריך שיהיה בו שמינית שבשמינית".

ואכן, זכה רבינו והיה לסמל ודוגמא לדורות עולם לאיזה דרגת זוך ואצילות, עדינות ומידות טובות ניתן להגיע בעמל וזיע.

(מתוך הספר 'גאון ישראל')

פוגע בחברו, הוא מעיד על מדותיו הרעות שלו. והיה מביא ראיה לדבר, שהרי לא לכל לשון הרע אנו מתפתים להאמין, שהרי גם אם יאמרו לנו שפלוגי פגום במשהו בעניני צניעות ונאמין, עדיין לא נאמין שפלוגי רצח שלשה ילדים ואכל את בשרם. מה הסיבה? מדוע לסיפור הזה נאמין ולספור אחר לא?

אלא, לכל אדם יש קנה מידה בקבלת לשון הרע. יש תחומים שהאדם יודע על עצמו שהוא עדיין לא שלם בהם ולכן הוא מסוגל לקבל שחברו עשה אותם, ויותר משזה מעיד על חברו, יש כאן עדות על מצבו שלו.

הוא לא הסתפק בזה שלא דיבר רע על אנשים, אלא היה מופלא בעיני הטובה ובראיתו החיובית היה כמה פעמים שבאו לשאול בשידוכים על אנשים שפשטו רגל או שנפוצו עליהם שמועות כאלו ואחרות, הוא לא לקח אמנם אחריות באמרו שאינו מכיר, אולם לאחר אומרו זאת פתח וסיגר ולימד צידי זכות וכשהכיר הציג בצורה היפה ביותר את אותו אדם או משפחה באופן נפלא ולפעמים אף אזר עוד ועוד ודחף אנשים לעשות שידוכים איתם.

כמה פעמים דיבר על משפחות פשוטות בעיני בשר שזכו שיוצאי חלציהם יהיו תלמידי חכמים וצדיקים, והיה אומר תראו כמה אי אפשר בעינינו לראות לכל העומק, הלא אם זכו לזאת כנראה יש להם שייכות לכל הטוב הנפלא של צאצאיהם. אחד מתלמידיו סיפר שמאז שמע זאת מרבינו השקיע בזה שכאשר ראה כזאת עקב ובריר על ההורים ובדרך כלל מצא דברים מיוחדים שלא נראים בעיני בשר שטחיות, והיה אף אחד שנראה היה פשוט מאד ושכאשר עקב אחריו ראה שהוא צדיק אמת?

"אסור להסתכל בפני רשע"

פעם עורר בשיעורו שזאת יודעים ונזהרים מהענין של שמירת העינים שלא לראות מה שאסור ומזיק, אולם לא יודעים שיש גם להזהר להביט באנשים רשעים, כמבואר בגמ' (מגילה כח) "אסור להסתכל בצלם דמות רשע" ואמר שגם אם יודעים להזהר מלדבר ולשמוע מרשעים, אך לא יודעים שעצם ההבטה בפני אדם רשע אסורה ומשפיעה השפעה שלילית.

בהקשר זה סיפר אחד מתלמידי הישיבה שפעם ביקש אחד משרי הממשלה מ.ק. לבקר בישיבת "קול תורה" ולא נמנעו מלהענות לבקשתו למרות שהיה מראשי מפ"ם וניסה לחבל באידישקייט. מספר אותו תלמיד שהם למדו אז מרבינו אין להתייחס לדמות כזו. אותו שר נכנס עם נהגו ורבינו נתן שלום רק לנהגו ואילו אליו לא התייחס, אלא אמר את השיעור בלי להביט לכיוונו. גם כשיצאו אמר שלום רק לנהגו ועליו לא הביט ואף לא התייחס.

פעם לפני בחינה חודשית התבטא תלמיד ואמר לו כבר עברתי על כל החומר. רבינו העיר לו: איך תאמר "חומר" על גמרא? ואכן, רבינו עצמו הקפיד שלספר קודש יקראו ספר ולספרי חול "בוך"

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

באותו מעמד נעמד לפתע אחד הזאטוטים בגיל חמש-שש וצעק: "א משוגענער" (משוגע)... הדרשה נעצרה. רבי משה, שהיה רגיל להתנהג עם התלמידים במתינות ובחכמה, שאל: "למי התכוונת בתואר הגנאי?" הילד השיב: "על אותו אסטרונוט שעלה לירח!" מדוע הוא משוגע? - התפלא רבי משה לפשר דבריו

פרקי חינוך מפעימים מהגה"צ רבי משה טורק זצ"ל

"המלאך הגאול... יברך את הנערים" (בראשית מ"ח, ט"ז)

סוד השפעתו הגדולה של רבי משה בחינוך התלמידים גנוז היה בעצם אישיותו. לא הסמכות וכח ההרתעה הם שעמדו לו, אלא בעיקר אישיותו המיוחדת והמופתית.

"הענין של דוגמא אישית" - אמר רבי משה לימים באוזני מחנכים - "אינו רק מה שהתלמידים רואים. אלא אף מה שהמחנך עושה בחדרי חדרים עלול להשפיע על החניך. לחניכים יש חוש-ריח מפותח לזהות את אישיותו של המחנך. בילדים קיים חוש הבחנה המרגיש בין אמת לזיוף; בין היוצא מן הלב לנאמר מן השפה ולחץ". רבי משה עמד ב'מבחן' האמור. הרוממות הנפשית, יראת-השמים, הצדקות, האצילות, הענווה והתום ששפיעו ממנו - הקרינו לליבותיהם של התלמידים הרבים, והיוו עבורם דוגמא לצורתו של מחנך בישראל.

התלמידים מעידים כי לא ראו אותו אף פעם כועס או מתעצבן. דבר לא הוציא אותו משיווי-משקלו. תמיד שמר על מנוחת-נפש ושלווה. וחרף זאת הנוכחות שלו כמו הטילה משמעת ברזל. היתה מפניו יראת-הכבוד והביטו עליו בהערכה עצומה. גם אם מטבע-הדברים נוצרו מפעם לפעם חיכוכים ואי-הבנות בינו לבנים, כמקובל ביחסי מחנך עם תלמידיו, קיבלו את תוכחתו ומוסריו באהבה ובהבנה.

להפוך בוץ לזהב

ישנו פתגם יהודי שהיה שגור על לשונו של מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל: "ישנם אנשים שמקלקלים והופכים זהב לבלאטע (בוץ), ויש שידועים שאומנותם להפוך בלאטע לזהב..." רבי משה היה מאותו זן אנשים שידעו להפוך בלאטע לזהב. אמן חינוכי היה, אשר ידע למצוא נתיבות ללב התלמידים. גם כאלו אשר נראו כנחשלים ואפסי-תקוה, העומדים להתדרדר לעמקי פי פחת, היה מוצא בחכמה רבה, באיפוק ובסבלנות - דרכים מקוריות לייצבם אל המסילה חזרה, ולתת להם את התנופה כלפי מעלה בסולם העליה. מעשה בילד שנדמה כי אפסה כל תקווה לחנכו. הוא היה חלש בלימודים, פרא אדם שידו בכל ויד כל בו. כל המלמדים בת"ת הכירוהו לשלילה ואיש לא היה מוכן עוד להשקיע בו מאמץ כלשהו.

יום אחד נקרא הילד לחדר המנהל. הוא נכנס באדישות, עוטה על פניו את ארשת ההתרסה הרגילה, מהרהר כיצד יענישוהו היום... אך המנהל לא הראה כל סימן של כעס. להיפך: הוא הזמין את הילד לשבת לצידו, ושאל בענין: "במה אתה מוצלח?"

הילד הופתע. מה המנהל רוצה ממנו? הוא שלף את התשובה שהיתה נכונה בעיניו: "בשום דבר". כבר שנים הוא יודע זאת. כולם חושבים כך, אפילו אבא ואמא. מה המנהל רוצה?!

המנהל הביט לתוך עיניו. "אני מתכוון למשהו אחד שאתה יודע לעשות היטב; דבר-מה שאתה מוצלח בו. אולי אתה יודע לשיר?" ההפתעה של הילד גדלה, אך ההימור לא הצליח: "אני בכלל לא יודע לשיר. כשאני שר כולם אומרים לי להפסיק, כי זה הורס להם".

הניסיונות המשיכו: "אתה אוהב לכתוב? סיפורים, שירים?" התשובה היתה קצרה ולקונית: "אני לא כותב כלום. אני שונא לכתוב". "חשבון אתה אוהב?" - צחוק מריר. "שהרב יראה את התעודה. לא קיבלתי ציון בחשבון, כי המלמד אמר שאפס זה לא מספיק".

המנהל לא אמר נואש. "לצייר אתה יודע?" ראשו של הילד התרומם בהיסוס: "מה זאת אומרת יודע? אני לא ממש צייר". היתה זו קרן של תקווה, אלומת אור בקצה המנהרה, והמנהל מיהר להיאחז בה:

**לבנו רבי יעקב שליט"א אמר פעם:
אם חס ושלום הייתי כועס עליו,
באותו הרגע שכולם, כולל אני,
חשבנו שהפנה את הביטוי כלפיי,
היה יוצא מכשול חמור על ידי...
אבל בסייעתא דשמיא נזהרתי
בכבודו ודנתי אותו לכף-זכות וזכינו
לאמירה של קידוש שם שמים"...**

התהלים: 'שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי: עזרי מעם ה' עשה שמים וארץ'.

ההתפעלות מכך בקרב היהדות הנאמנה היתה עצומה! זו היתה הפתעה גמורה. באותם רגעים גדולים שבהם עשה היסטוריה לא היה לו מה לומר לעולם פרט לדברי אמונה...

רבי משה ניצל את ההזדמנות כדי לעורר את התלמידים. הוא אסף את כל ילדי התלמוד-תורה ודבר בפניהם על עניני אמונה, והזכיר כי אפילו אותו גוי כשהגיע לירח נפלטו מפיו דברי אמונה.

אגב, סיפר רבי משה לימים, שבאותו מעמד נעמד לפתע אחד הזאטוטים בגיל חמש-שש וצעק: "א משוגענער" (משוגע)...

הדרשה נעצרה. שקט השתרר בחדר, והתלמידים הפנו באחת את ראשם לכוונתו של התלמיד. הביטו בו כתמהים על הזלזול שהפגין כלפי המנהל.

רבי משה, שהיה רגיל להתנהג עם התלמידים במתינות ובחכמה, לא צעק עליו ברבים. הוא רק שאל ברגע: "למי התכונת בתואר הגנאי שהזכרת כעת?"

הילד השיב: "על אותו אסטרונוט שעלה לירח!"

"מדוע הוא משוגע?" - התפלל רבי משה לפשר דבריו.

"מה פירוש?" השיב הילד בבטחה, "וכי צריך לעלות לירח כדי להתפעם מהאמונה ולומר 'עזרי מעם ה' עשה שמים וארץ'?! הרי כבר מיום לידתנו מלמדים אותנו את האמונה הזאת!"

רבי משה התפעל מדבריו של הילד שנבעו מלב טהור.

לבנו רבי יעקב שליט"א אמר פעם: אם חס ושלום הייתי כועס עליו באותו הרגע שכולם, כולל אני, חשבנו שהפנה את הביטוי כלפיי, היה יוצא מכשול חמור על ידי... אבל בסייעתא דשמיא נזהרתי בכבודו ודנתי אותו לכף-זכות וזכינו לאמירה של קידוש שם שמים"...

(קטעים מתוך הספר החדש 'לדמותו של מחנך')

"אתה אוהב לצייר?" הילד השיב בחיוב. הוא אוהב לצייר, הוא מצייר הרבה, וגם עושה שערי מחברות לאחיות שלו...

יותר מזה לא היה צריך. חיש-מהר הונחו לפני הילד התוהה בלוק ציור גדול וחבילת צבעים חדשה שנשלחו מהמזכירות. בעידוד המנהל, הוא החל לצייר בדיוקנות ובתשומת-לב, וכעבור מחצית השעה נחה על השולחן יצירה סבירה של בית עם עץ לציודו. המנהל חיך, כתב על הציור בלורד את שם הצייר, טפח על שכם הילד בעידוד ופטרו לשלום. הילד תלה במנהל המוזר מבט נבוך אחרון, ויצא מן החדר.

הצעד הבא היה להביא את הציור לביתו, ואחת מבנותיו התבקשה ליפות את התמונה מבלי לשנות במאומה את עקרונות. אחר-כך התקשר לאיש התחזוקה, שהתבקש לקנות לציור מסגרת גדולה ותואמת, ולתלותה במקום מרכזי בבנין הת"ת. כאשר הגיע הילד למחרת, הוא לא האמין למראה עיניו. היה זה חזון אחרית הימים: שמו שלו, הילד המופרע והבטלן ביותר שידע הת"ת מעודו, הונצח על קיר הכניסה!

הילד עמד על מקומו הלום רעם באמצע המסדרון ההומה. דקות ארוכות הוא התבונן בשתיקה בציור הממוסגר, ואז רץ לחדר המנהל, נכנס בלי לדפוק וקרא בקול ובהתלהבות: "הרב! הרב! תראה תלו את התמונה!"...

סופו של המעשה בלתי-יאמן. מאותו היום חל שינוי בגישתו של הילד לחיים. אט-אט הוא חדל להציק לחברים ולהתחצף למחנכים, ועם הזמן אף החל להשקיע יותר בלימודים. ברגע בו הוכיחו לו שיש לו ערך יחודי, כל כוחות הטוב החבויים בנפשו התעוררו לחיים והחלו לפעול את פעולתם!

סיפור זה אמנם קיצוני ויוצא-דופן, אך יש בו כדי ללמד שק"ו במקרים 'קלים' יותר השכיל רבי משה לרומם תלמיד בעיני עצמו, לתת לו תחושת חשיבות והרגשה שהוא שווה ומוצלח. בדרך זו הוא עורר את כוחותיו ורצונו להמשיך ולהתקדם.

רבי משה השכיל לנצל כל מקרה ומאורע אקטואליים על-מנת לחנך את תלמידיו להתייחס למקרי החיים בהשקפה תורנית בשנות הששים התקיימה תחרות בין המעצמות מי תגיע ראשונה לירח. בשנת תשכ"ט, נחתה לראשונה חללית אמריקאית על הירח והעולם רעש וגעש. אך הרב טורק כדרכו, בדרשה להורים בסיום מבחן פומבי, דימה את ההישג לבניית מגדל בבל שהוקם במטרה להשתלט על כל העולם מלמעלה. לא רק לתלמידים השפיע אמת והכוונה נכונה, גם בפני ההורים לא היסס לומר דברים מעין אלו. מצד שני, האדיר רבי משה ורומם את המאורע, כאשר היה בו צד חיובי.

האסטרונוט שהוביל את הקבוצה הראשונה שנחתה על הירח, היה גוי אמיץ ביותר ואינטליגנט במיוחד. כנראה היה רחוק מאמונה, אפילו כזו של גוי, אולם כאשר הנחית את כף רגלו על פני הירח לראשונה בהיסטוריה, כשמליונים צפו בו, אמר לפתע את מזמור

מבצע ענק של מתנות כל הקודם זוכה!!

תרום 20 ש"ח
 למשך 9 חודשים
 סך כל התרומה

ומקב

• סט 'לקרא'
 5 כרכים, המבנה
 'דרשו', בהדפס

(שווי המתנה בחנויות)

תרום 23 ש"ח לחודש
 למשך 12 חודשים
 סך כל התרומה 276 ש"ח

ומקבלים

• סט 'משנה ברורה'
 6 כרכים, כריכה קשה

• ספר המפתח
 על המשנ"ב

(שווי המתנה בחנויות 488 ש"ח)

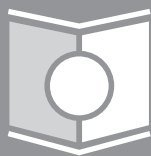
תרום 22 ש"ח לחודש
 למשך 11 חודשים
 סך כל התרומה 242 ש"ח

ומקבלים

• סט 'משנה ברורה'
 6 כרכים, כריכה קשה

(שווי המתנה בחנויות 425 ש"ח)

המבצע לזמן מוגבל, להשתתפות < בנ

Dirshu
 דרשו ד' ועוז
 קרן עולמית לחיזוק
 ועידוד לימוד התורה

ללא הגרלות וללא כוכביות

תורמים לארגון 'אחינו' - זרוע
 החיזוק של 'דרשו' ומקבלים
 מתנות ענק של ספרים
 מארגון 'דרשו'

תרום 33 ש"ח לחודש
 למשך 16 חודשים
 סך כל התרומה 528 ש"ח

ומקבלים

- סט 'משנה ברורה'
 6 כרכים, כריכה קשה
- סט 'לקראת שבת'
 5 כרכים, המבחר של עלוני
 'דרשו', בהדפסה מחודשת
- חמשה חומשי תורה
- ספר המפתח על משנ"ב
 (שווי המתנה בחנויות 863 ש"ח)

תרום 22 ש"ח לחודש
 למשך 11 חודשים
 סך כל התרומה 242 ש"ח

ומקבלים

- סט 'משנה ברורה'
 38 כרכים, כריכה רכה, כיס
- סט 'חפץ חיים'
 4 כרכים, כריכה רכה, כיס
- (שווי המתנה בחנויות 338 ש"ח)

תרום 180 ש"ח לחודש
 למשך 12 חודשים
 סך כל התרומה 2160 ש"ח

ומקבלים

- סט 'משנה ברורה'
 38 כרכים, כריכה רכה, כיס
- סט 'חפץ חיים'
 4 כרכים, כריכה רכה, כיס
- (שווי המתנה בחנויות 288 ש"ח)

כל עמדות נדרים פלוס < טופס 'דרשו'

לאות הוקרה העניק לי רבי אברהם פון עין שמר' מתנה מאוד מיוחדת ששמורה עמי עד היום. זה היה הספר שהוא קרא בו ועיין בו שוב ושוב במשך שנים, וכל הסיפורים שבספר הזה היו שגורים על לשונו. את הספר הזה הוא נתן לי, ואני הבנתי שיש פה הרבה יותר מספר, הוא נתן לי חתיכה מהלב שלו...

איש 'דרשו' הרב יחיאל יהושע גולדברג, עם ווארט חזק על פרשת ויחי,
בשילוב מעשה פלא שאירע עם הסבא קדישא מרדושיץ זיע"א

הרב אברהם פון עין שמר מתברך על ידי כ"ק אדמו"ר מלעלוב זצוק"ל

שש ושמח ונוטל על עצמו בעוז ותעצומות את מלאכת השידוכים,
אבל מכאן ולהבא לא מצליח לו שום שידוך והוא עמל במשך שנים
בלי לראות ברכה בעמלו - זה העונש הכי גדול...

יעקב אבינו רצה לברך את ראובן שיצליח להתפטר מהמידה הזאת
של 'פחז כמים', שלא יעשה דברים בחיפזון חלילה, גם כשהוא
מרגיש שפגעו באמא שלו חלילה וכדו'. לכן בירך אותו יעקב אבינו
'אל תותר'. בכל פעם שאתה עושה דבר מה בחיפזון, שלא תצליח
בכך, אחרי שתיכשל פעם פעמיים, חמש ושש פעמים, כבר תדע
שהחיפזון אינו מועיל וממילא תצליח להתפטר בקלות מהמידה
הלא טובה בזאת.

כך גם לגבי שמעון ולוי, מאחר והם נוטים למידה הזאת של 'אף'
וכעס, הפיתרון לזה הוא שיהיו מפוזרים, כך המידה הזאת תהיה
פחות עוצמתית, הם יוכלו לחיות בשלום עם השכנים שלהם בגלל
שהם מפוזרים קצת פה וקצת שם, ולא נמצאים כולם יחד.
נמצא אם כן שמדובר בברכות נפלאות, ברכות כאלו שאב רוצה
לברך את בניו לפני פרידתו מהם.

וכאן טמון בעצם מסר חשוב לכל אחד מאתנו, ואסביר את כוונתי:

"פחז כמים אל תותר" (בראשית מ"ט, ד')

בפרשתנו אנחנו רואים דבר פלא. יעקב אבינו עליו השלום, הבחיר
שבאבות, קודש קודשים, אין לנו שמץ של הבנה בגדולתו וקדושתו
הנשגבה, בא לברך את בניו לפני הסתלקותו מהעולם, הגם שחז"ל
הקדושים אומרים ש"יעקב אבינו לא מת", ובכל זאת הוא נעלם
ונתכסה מן העין ולפני כן בירך את ילדיו.

מגיע יעקב אבינו לבנו בכורו, ראובן, ומתחיל לברך אותו... "פחז
כמים אל תותר...". מסביר רש"י הקדוש, שבעיקרון ראובן היה
ראוי ליתר שאת ויתר עוז כמו שכתוב בפסוק הקודם, אבל בגלל
שהוא היה 'פחז כמים' בגלל שהוא מיהר להראות את כעסו במעשה
בלהה, לכן 'אל תותר', לא תקבל את היתרונות שהיית אמור לקבל
מכח הבכורה.

ממשיך יעקב אבינו לשני הבנים הבאים בסדר התולדה. שמעון ולוי
אחים, כלי חמס... ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה... אפיצם
בישראל...

כל אחד שלומד את הפסוקים האלו עם רש"י קופץ מיד עם השאלה
המתבקשת: ריבוננו של עולם, כמה מברכים את הילדים? זה נקרא
לברך? זה נקרא להטיף מוסר, ללמד הליכות חיים, לנזוף במי שלא
ממתנהג כראוי כביכול, איפה הברכה פה?

כמובן שצריכים להזהר מאוד כשלומדים את הפרשות הללו. אנחנו
מדברים פה על קדושי עולם. הרה"ק רשכבה"ג בעל ה'דברי חיים'
מצאנו היה אומר שכלומדים מחלוקת של אביי ורבא צריכים לדעת
שירד 'א שטיק פייער' כלומר 'חתיכת אש' מהשמים וקראו לה אביי
וירדה עוד חתיכת אש מהשמים וקראו לה רבא. הם היו אנשים
שאנחנו לא מסוגלים בכלל להבין את קדושתם, על אחת וכמה
וכמה האבות הקדושים, שהדמויות שלהם חקוקות בכסא הכבוד.

אבל עדיין, תורה היא וללמוד אני צריך ואנחנו הרי יודעים שגם אם
יש כאן סודות עמוקים וטמירים בפסוקים האלו כמו בכל אות ואות
בתורה הקדושה, עדיין, אין מקרא יוצא מידי פשוטו.

פעם שמעתי פשט יפה על כך:

יש בדיחה שכשהקב"ה רוצה להעניש אברך צעיר, הוא נותן לו
לעשות שידוך אחד אחרי החתונה. האברך מקבל אלפיים דולרים

הרב יחיאל יהושע גולדברג

בקומה התחתונה, ולר' אברהם היה שם מטבח שבו הוא היה מבשל את הסעודות. בשבת רגילה היו אולי עשרה בחורים, בשבתות יותר מיוחדות כמו שבת מברכין או שבת ראש חודש היו מגיעים כעשרים בחורים, ובשבת חנוכה או שביעי של פסח וכדו', היו מגיעים עשרות בחורים וגם אברכים שבאו לרבי, והוא היה מבשל לכולם בשמחה ובמסירות רבה. כמו כן היה מבשל חלק ממאכלים שהוגשו לרבי במהלך ה'טישים' ולאחר מכן חולקו מהם שיריים לכל הציבור שהשתתף בטיש.

אבל הוא אף פעם לא היה מבשל לעצמו! באמצע השבוע כשלא היה איזה טיש מיוחד בגלל 'ארציטי' או ראש חודש וכדו', הוא לא היה מבשל כלום. כשהוא לא בישל הוא גם לא אכל כלום...

בתקופות שהרבי נסע לצפת לשבועות שלמים ולא היו באים בחורים לבית המדרש בבני ברק בשבתות, הוא גם לא בישל לשבת. במשך הזמן שמו לב לכך שאין לו מה לאכול, והיו דואגים לו. אמי מורתי שתחי' היתה מבשלת לו פעמים רבות ואני הייתי מביא לו את האוכל, היו עוד כמה יהודים טובים שדאגו לו.

אבל זה היה דבר פלא! האיש שמבשל לכולם, לא מבשל לעצמו. אין לו כח, הוא מבוגר... לבשל לאחרים? בוודאי! יש לו כח.

אני לא אשכח שכשהייתי עוזר לו במטבח לפעמים, אני הייתי אז בחור בן 15 אולי, הייתי מערבב את העיסה של ה'גפילטע פיש' ואחרי שתי דקות כבר כאבה לי היד. הוא היה אז בן 90 פלוס, והוא היה מערבב בשמחה משך דקות ארוכות עד שהעיסה היתה מעורבת היטב. הוא כבר היה הולך עם מקל הליכה מחמת זקנתו, אבל להכין אוכל לאחרים היה לו כח בשפע.

ר' אברהם היה דבוק מאוד בצדיקים. אני לא מדבר על רבותינו מלעלוב שבהם היה דבוק בצורה יוצאת דופן, ובמורו ורבו מלפני השואה, הרה"ק רבי אהרל'ה מקוזניץ זיע"א, אלא בכל הצדיקים באופן כללי. כשהיו מזכירים שם של צדיק כל חזונו היתה משתנה, הוא היה מתייחס בחרדת קודש לנושא הזה של צדיקים ולכל דבר שבקדושה. כשהיו מכבדים אותו בעלייה לתורה, היה זה מחזה מאוד מעניין לראות את הרצינות וכובד הראש שבה היה מתקרב בזהירות לספר התורה ומברך ברטט ובזיע.

באופן מיוחד היה ר' אברהם דבוק בדמותו הפלאית של הרבי הקדוש,

בצעירותי זכיתי לשמש יהודי מבוגר, ניצול שואה בשם ר' אברהם בורשטיין, שהיה דבוק ברבותינו הקדושים מלעלוב, ובחצר הקודש לעלוב היה מכונה בפי כל ר' אברהם פון עין שמר, כי כשהוא עלה לארץ שלחה אותו הסוכנות לקיבוץ עין שמר שבצפון. הוא היה שם כמה ימים בסך הכל עד שמצא יהודי ירא ושלם וביקש לדעת איפה הוא יכול לשהות בין יהודים שומרי תורה ומצוות. משם הוא הגיע לחצר הקודש לעלוב, שם העסיקו אותו כטבח של הישיבה ושל בית הרבי בעל ה'ברכת משה' זיע"א. הכינוי 'עין שמר' דבק בו מאז ולמשך כל ימי חייו, וגם היום, למעלה מ-20 שנה אחר פטירתו הוא עדיין מכונה בכינוי הזה בפי כל מי שהכיר אותו.

אני גדלתי בצמוד לבית מדרשו של מורי ורבי, אוהבן של ישראל הרבי מלעלוב זצ"ל. בית הורי שיחיו' ממש סמוך לבית שבו התגורר הרבי, וכחסידי לעלוב גם היינו נמצאים כל היום שם בבית המדרש ובסביבה שלו.

ר' אברהם פון עין שמר היה מתגורר בחדר שהוקצה עבורו מתחת לביתו של הרבי. יחד אתו התגורר שם גם ה'הויז בחור', הגבאי של הרבי שהיה רווק מבוגר יחסית.

מאחר והרבי עצמו היה מתגורר לסירוגין בבני ברק ובצפת עיה"ק, ה'הויז בחור' היה נוסע עם הרבי בכל פעם, ואילו ר' אברהם היה נשאר בבני ברק באותן תקופות שיכלו להימשך שבועות ואף חודשים שלמים שבהם הרבי היה בצפת, ובאותו הזמן נשאר ר' אברהם לבדו. הוא כבר היה אז כבן 90, והאנשים שדאגו לו חששו שהוא יישן לבד.

אני לא זוכר איך זה קרה, אם זה היה רעיון שלי או של אבי מורי שיחי', אבל ביום מן הימים מצאתי את עצמי מעביר את חפצי מהבית אל החדר של ר' אברהם, שם ישנתי במשך כשנתיים עד שהוא נזקק לעזרה צמודה של מטפל סיעודי מקצועי. זה היה ממש קרוב לבית הורי כך שזה לא ניתק אותי מהמשפחה חלילה, ורק בלילות כשהייתי הולך לישון הייתי הולך לחדר של ר' אברהם וישן שם כדי שהוא לא יהיה בודד בגילו המתקדם.

בשביילנו הוא היה כמו דוד חביב. גדלנו על ברכיו כפשוטו, לא היתה לו משפחה משלו חוץ מבן דוד אחד ששרד את השואה והתגורר בירושלים, ולכן כולנו היינו ילדיו. הוא היה אוהב ילדים, לפעמים היה מחלק לנו ממתקים ותמיד היה שמח שהיינו באים אליו ומדברים איתו. לכן מבחינתי לישון בחדר שלו היה דבר די טבעי, לא ראיתי בזה הקרבה גדולה במיוחד, ואפילו נהניתי מאוד באותה תקופה כי הוא היה מספר לי סיפורים ודואג לי מאוד. לפעמים הוא גם היה נוזף בי על כך שאני הולך לישון מאוחר, אבל גם כשהוא היה נוזף ואפילו קצת גוער, היתה לו מתיקות מאוד מיוחדת, כי הוא היה כולו טוב לב שופע.

אם אנחנו מדברים על טוב הלב של ר' אברהם פון עין שמר, אני רוצה לציין עובדה מאוד מעניינת. הוא היה טבח במקצועו, זה מה שהוא עשה כל ימי חייו, הוא היה מבשל לשיבה, ובשנים מאוחרות יותר הוא היה מבשל את האוכל לחצר הקודש. בחורים שהיו באים לרבי לשבתות, ולא התגוררו בבני ברק, היו אוכלים בבית המדרש עצמו,

רבי יששכר בער מרדושיץ זיע"א, הסבא קדישא מרדושיץ, שהיו מכנים אותו בתקופתו 'בעל שם טוב קטן', בגלל סיפורי הישועות המופלאים שסופרו אודותיו בפולין ובכל רחבי העולם החסידי. לאות הוקרה על כך שהייתי ישן אצלו, העניק לי ר' אברהם פון עין שמר מתנה מאוד מיוחדת ששמורה עמי עד היום. היה זה הספר 'נפלאות הסבא קדישא מרדושיץ'. זה לא סתם ספר, זה היה הספר שהוא קרא בו ועיין בו שוב ושוב במשך שנים, וכל הסיפורים שבספר הזה היו שגורים על לשונו והוא היה מספר אותם שוב ושוב. את הספר הזה הוא נתן לי, ואני הבנתי שיש פה הרבה יותר מספר, הוא נתן לי חתיכה מהלב שלו, וגם הכרתי לו טובה על כך.

בספר הזה מופיע סיפור, שגם שמעתי אותו מפיו של ר' אברהם עצמו, שממנו אני חושב שאוכל לחדד את הנקודה שאני רוצה לבטא בדברי.

הסבא קדישא היה צדיק נסתר בשנים הראשונות שלו. לא הכירו אותו ולא הכירו בגדולתו. הוא היה נראה כמו כל אברך רגיל, יגע בתורה, עוסק רבות בתפילה ובעבודת ה', אבל לא ראו עליו מדרגות גדולות ומיוחדות.

בהתאם לכך הוא היה עני ואביון, רעב ללחם כפשוטו. מאחר והיה דבק בצדיקי אותו הדור, הוא היה מטלטל בדרכים וצועד רגלית במשך ימים ואף שבועות כדי לשהות בצלם של צדיקי הדור. לא תמיד הייתה לו אפשרות לקחת איתו צדה לדרך, בגלל מצבו הכלכלי הדחוק.

באחת הפעמים צעד הסבא קדישא בשוליה של דרך ארוכה לאחד מצדיקי הדור, ומאחר ועברו שעות ולא בא שום דבר מאכלי לפיו, הוא הלך ונחלש עד שממש הרגיש שכוחותיו כבר לא עומדים לו.

התיישב הרבי מרדושיץ על סלע בצד הדרך, וחיכה לראות אולי יעבור יהודי רחמן שיוכל להסיע אותו על העגלה כברת דרך שתקרב אותו למחוז חפצו.

והנה מגיעה עגלה ולצדה צועדים כמה אנשים בעלי מראה יהודי. שמח הסבא קדישא לקראתם ואמר, אני רואה שיהודים אתם, תראו, אני חלוש ותשוש, אין לי כח להניע יד או רגל, אנא תנו לי לשבת קצת על העגלה....

השיבו לו האנשים בשלילה והתנצלו: "על העגלה שוכב בן משפחה שלנו, הוא חולה אנוש, אנחנו לוקחים אותו לרופא בכיר מאוד ששמענו שהגיע לביקור בעיירה הסמוכה, בתקווה שהוא יוכל למצוא מזור לרפואתו.

"מאחר וטלטולי הדרך מכאיבים מאוד לחולה", הם הסבירו, "ירדנו כולנו מהעגלה ואנחנו צועדים אחריה רגלית. כך הפחתנו מהמשקל של העגלה והקפיצות של גלגלי העגלה על האבנים והמהמרות בדרך יהיו קצת פחות חזקים...

"אנחנו בעצמנו צועדים ברגל", הם סיכמו את ההסבר, "כדי שלא להפריע לחולה את מנוחתו, ואתה רוצה שנעלה אדם זר על העגלה ועל ידי כך נגרם לחולה כאבים חזקים יותר? אנחנו לא יכולים

לעשות זאת".

"הרבי מרדושיץ התחנן על נפשו והסביר להם שאם הם משאירים אותו כך בצד הדרך, מי יודע אם האדם הבא שיעבור כאן ימצא אותו כשהוא חי בכלל.

"הם ראו שדבריו דברי אמת הם ושהוא באמת מאוד חלוש ותשוש, עצרו את העגלה ונתנו לו לעלות בתנאי שישב בקצה ולא יזוז ממקומו כדי שלא הפריע את מנוחת החולה.

"עלה הרבי לעגלה וראה חולה במצב מאוד מאוד קשה, כל גופו נפוח ממכאובים וייסורים, נורא נוראות.

"אבל בניגוד להסכם, הוא ניגש אל החולה והתחיל לגעת לו ביד... "כואב לך כאן?", שאל את החולה, והחולה הניד את ראשו לשלילה.

אכן מקודם כאבה לו גם היד כמו כל הגוף, אבל ברגע שהצדיק הנסתר נגע בידו, היא כבר הפסיקה לכאוב.

"עבר הרב לגעת בידו השנייה: "כאן כואב לך?", שאל, והחולה משיב בשלילה, שתי הידיים כבר לא כואבות לו.

"קרוביו של החולה שליוו את העגלה כעסו מאוד והחלו לצעוק על הרבי שיתרחק: "אמרנו לך שלא תיגע בו", הם אמרו, "זה מסוכן מאוד, הרופאים אומרים לא לגעת ולא לטלטל אותו...".

"אבל הרבי מרדושיץ לא שמע לקריאתם, הן נגע ברגלי החולה ובראשו, בכתפיו עד שהחולה הבריא לחלוטין. התיישב החולה על מיטתו וביקש לאכול ולשתות... הוא רעב וצמא.

"בני המשפחה לא ידעו את נפשם מפליאה. מה זה? לפני כמה דקות הוא היה חולה אנוש, הם רק עשו ניסיון אחרון אולי הרופא הבכיר יצליח לעזור קצת, אף אחד לא חשב שהוא יבריא לחלוטין והנה הוא שב להיות כאחד האדם, הפלא ופלא!

"הנסיעה לרופא כבר הפכה למיותרת, הם עצרו את העגלה והתחילו לדבר על המקרה המעניין, מה באמת גרם לחולה להבריא ככה בפתע פתאום.

"אחרי דין ודברים הם מצאו את ההסבר... הרי ידוע שלכל רופא מתלווה מלאך שמסייע לחולים להתרפא, ולרופא הבכיר ביותר מתלווה המלאך רפאל בכבודו ובעצמו. אם כך, הם הסבירו, אנחנו הרי היינו בדרכנו אל הרופא הבכיר ביותר, ומסתבר שהמלאך רפאל מגיע גם לאנשים שנמצאים רק בדרך אל החולה.

"כך או כך, אף אחד מהם לא העלה על קצה דעתו שהאיש הלא מוכר שעלה על העגלה ונגע בחולה הוא זה שאחראי לפלא הגדול שהתחולל כאן.

"לימים סיפר הרבי מרדושיץ עצמו את המעשה ואמר שהם חיפשו הסברים מתחת לאדמה כדי להסביר את הפלא, ולרגע אחד לא עלה על קצה דעתם שהקב"ה פשוט שמע את התפילות של 'בערל הבטלן', כך הוא היה מכנה את עצמו, וריפא את החולה, כי הוא עצמו הרי רופא כל בשר. במקום להאמין בקב"ה הם תלו את הישועה שלהם ברופא הגדול והכוח המתלווה אליו של המלאך רפאל.

לא פעם אנחנו עושים משהו וזה לא מצליח לנו. מנסים שוב,

מה אני יגיד לתורמים? שאל מנהל התלמוד תורה את החפץ חיים, תגיד להם אמר החפץ חיים, תתארו לעצמכם נדיבים, תתארו לעצמכם שאתם מרימים עכשיו תרומה לחיידר בו לומדים אביי ורבא...

ירידת הדורות - סיבה לסייעתא דשמיא מיוחדת להצלחה בלימוד התורה

הרב בנימין בירנצוויג

”בְּרַךְ יִשְׂרָאֵל לְאֵמֹר יְשׁוּמָה אֱלֹקִים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה” (בראשית מ"ח, כ')

אומר רש"י: בך יברך ישראל, הבא לברך את בניו יברכם בברכתם ויאמר איש לבנו ישמך אלוקים כאפרים ומנשה. ונשאלת השאלה למה נבחרו אפרים ומנשה יותר משאר השבטים הקדושים שבהם יתברכו ילדי ישראל וכי שאר השבטים לא היו ראויים לכך?

ובספרים הקדושים כתבו באור נפלא בזה, שידוע ומקובל, שמאז בריאת העולם יש ירידת הדורות וכל דור אינו דומה לדור שלפניו, וכמו שאמרו חז"ל "אם דורות ראשונים היתה דרגתם כמלאכים אנו דרגתנו רק כבני אדם, ואם דורות ראשונים היתה דרגתם כבני אדם אם כן אנו רק בדרגה של חמורים", וכך כל דור ירד בדרגתו משלפניו, שפעם היו נביאים ואחר כך גאונים ואחר כך תנאים ואמוראים, ואח"כ ראשונים ואחרונים וכך תמיד היתה ירידת הדורות.

המקום היחיד בתולדות עם ישראל שבו לא היה ירידת הדורות, זה היה אצל מנשה ואפרים, שהם היו בניו של יוסף, ובכל זאת התורה החשיבה אותם כחלק משנים עשר השבטים, זאת אומרת שאף שהם היו דור אחד אחר השבטים, בכל זאת נחשבו כמותם, ורואים שבהם לא התקיימה ירידת הדורות שיש בכל דור.

ולכן אמר יעקב שכשבא אב לברך את בנו, ברכתו היא שתהיה כמו מנשה ואפרים שלא היתה בהם ירידת הדורות, וגם אתה תזכה כמותם שתשאר בדרגת אבותיך ולא יחול אצלך ירידת הדורות מדרגת אבותיך.

ירידת הדורות ניכרת בכל התחומים כל דור וחולשה נוספת יורדת לעולם, אבל על דבר אחד לא חלה ירידת הדורות מאז ומקדם עד דור אחרון ועד בכלל! תגלית נפלאה זו יצא מפי כהן גדול מרנא החפץ חיים הקדוש זיע"א, ונביא את עדות בעל המעשה אשר שמעה מפי הסבא קדישא:

הגה"צ רבי אשר רבינסקי זצ"ל מתלמידי הישיבה דראדין סיפר, שבעודו מתגורר בחו"ל הקים תלמוד תורה עוד בחיי החפץ חיים, ולאחר תקופת מה נקלע המוסד למצוקה כספית גדולה בעידן הימים ההם, והחליט ליטול בידו מחוסר ברירה מקל נדודים להתדפק על דלתות נדיבים.

קודם צאתו למגביתו, נכנס אל הקודש פנימה לרבו החפץ חיים ושאלו מה הוא יכול לומר לנדיבים כדי שישתכנעו להרים תרומתם לתלמוד תורה? נענה מרן החפץ חיים ואמר לו: 'תאמר להם, כי הנה אנחנו, הרי עדים לירידת הדורות הגדולה שיש מדור לדור באופן מבהיל, מתנאים לאמוראים ומהם לרבנן סבוראי גאונים ראשונים אחרונים, והירידה עד לדורנו היא לאין שיעור, וכאמרם ז"ל אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם וכו', אבל תאמר להם שבדבר אחד ויחיד אין ירידת הדורות והוא נשאר כבימים ראשונים וקדמונים, והוא תינוקות של בית רבן, אותו הבל פיהם של תינוקות אלו שלא טעמו טעם חטא נשאר הבל פה זך וטהור כמו זה של התשב"ר בימים קדמונים, ובפרט זה לא היו הימים הראשונים טובים מאלה, תתארו לעצמכם נדיבים, אמר הח"ח לר' אשר שיגיד להם, תתארו לעצמכם שאתם מרימים תרומתכם לחיידר בו לומדים אביי ורבא בילדותם בהבל פיהן של תשב"ר שלא טעמו טעם חטא. (מאיר עיני ישראל ח"ב מפי בעל

המעשה כפי ששמעו ממנו הרב משה יקותיאל שושן זצ"ל)

סיפר הגר"י ניימן זצ"ל, פעם אחת נכנסתי לחדרו של רבי משה רוזנשטיין זצ"ל המשגיח דשיבת לומז'ה וראיתי שהוא בוחן בחומש ילד מהתלמוד תורה, כאשר שאלתי את מו"ר בנו של מי הוא הילד הזה? לחש לי באוזני לתדהמתי 'הוא ילד של הקב"ה', משראה שאני מתפלא על שלא השיב לי על שאלתי, הוסיף ואמר 'אילו הייתי אומר לך שהוא בנו של ר' חיים או של ר' משה, היית יודע מי הוא הילד, ואילו אם אני אומר לך שהוא של הקב"ה אינך יודע של מי הוא!'

ביום בהיר אחד מגישה לו אשתו שקית ניילון גדולה, ומודיעה לו בארשת מסתורית שהכינה לו הפתעה. מרוב שדעתו היתה טרופה עליו, לא ידע כלל על מה היא מדברת. הוא פותח את השקית וזו כמעט ונשמטת ממנו מרוב התרגשות. חבילות ארוזות של דולרים המתינו לו, בהמון...

גדולה הבטחה שהבטיחן השי"ת לנשים יותר מן האנשים, שקראן 'נשים שאננות ובוטחות' (ברכות, דף י"ז עמוד א')

הרב משה מיכאל צורן, עורך ספריו של מרן הגר"י זילברשטיין

"זבולון לחוף ימים ישכון" (בראשית מ"ט, י"ג)

על הפסוק 'זבולון לחוף ימים ישכון' (מ"ט י"ג) כתב הספורנו: '...כי אמנם אי אפשר לעסוק בתורה מבלי ששיג האדם קודם די מחסורו, כאמרם אם אין קמח אין תורה, וכשיסייע האחד את חברו להמציאו די מחסורו כדי שיעסוק בתורה, כמו שאמרנו בזבולון, הנה עבודת האל יתברך בהשתדלות העוסק בתורה, תהיה מיוחסת לשניהם. וזאת היתה כוונת התורה במתנות כהונה ולויה, שייסייע כל העם לתופשי התורה שהם הכהנים והלוויים, כאמרנו יורו משפטיך ליעקב, ויזכו כלם לחיי עולם, כאמרם כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב'.

והנה, זו זכותה גם של האשה בסייעה לבעלה ובניה בלימוד התורה, שהיא נוטלת בזה את חלקה ושותפותה בתורה. ועד כדי כך גדולה זכותה זו, שגדולה הבטחה שהבטיחן השי"ת, יותר מן האנשים, שקראן 'נשים שאננות ובוטחות' (ברכות, דף י"ז עמוד א').

את הסיפור דלהן שמעתי בילדותי - סיפר מרן הגר"י זילברשטיין - בעיר טבריה, מחסידי סלונים, והוא מופיע גם בספר 'סוד שיח חסידים' של הרב אהרן סורסקי. בטבריה של התקופה ההיא, היו מגדולי התורה כמו רבי מוטל'ה סלונים, רבי ישראל איסר, ואחרים, שלבד מגדלותם וצדקתם, היו נוהגים לספר לקהל סיפורי-אמונה כדי שיעבירם לדורות הבאים.

אחד הסיפורים המופלאים ששמעתי נסוב על גדלותה של האשה היהודיה, המוכנה להתמסר לתורת בעלה, גם אם הדבר כרוך בקשיים מרובים, וזה שכרה הגדול.

מעשה בתלמיד חכם וירא שמים, רבי יעקב שמו, אשר פרק מעל צוארו עול חשבונות רבים שביקשו בני אדם, השליך על ד' יהבו, ועשה כל ימיו ולילותיו קודש לתורה ולעבודת-שמים.

מטופל היה במשפחה וילדים, וביתו ריקם ומנוגב מכל מחיה. הרעב והמחסור תושבים קבועים במעונו - ודו"ק היטב: לא אורחים כי אם תושבים קבועים.

ר' יעקב אינו שת לבו לכל המצב העגום הזה, כי-אם בתורה הקדושה ובעבודת ד' חפצו.

הדעת כיצד ומהיכן יקח לספק עבורן נדוניא ופרנסת נשואין. כפעם-בפעם מזכירה לו זוגתו הצדקת את הענין. במיוחד כשהוא נוסע אל רבו, הרבי מלכוביטש.. אך כשר' יעקב מגיע ללכוביטש, ללכוביטש של מעלה, הריהו שוכח לגמרי מעולם ומלואו. אינו זוכר כלל ענינים מסוג זה. לימים אמרה לו האשה, הרי יש לי אח המתגורר הרחק מפה, אולי תקום ותיסע אליו לבקש שיעזור לנו, כפי שכתוב "ומבשרך לא תתעלם".

השתמר ר' יעקב ולא מיהר למלא את בקשתה. חשש מפני ביטול תורה ועבודה שטלטולי הדרך יגרמו לו. הלא מדובר במסע שימשך שבועות שלמים. כשעבר זמן רב, וזוגתו אינה פוסקת מלהפציר בו, נעתר יום אחד והגיד לה שהחליט לעשות כדבריה. בכדי שיוכל לצאת לדרך, הוסיף, תזדרז נא ותזמין עבורו עגלה וסוסים להסיעו. מיד עשתה האשה כפי שהגיד לה, וכן ארזה עבורו את חפציו בצרור לא גדול.

ויהי בבוקר: העגלון כבר עמד בחוץ, מוכן ומזומן להתחיל במסע, ור' יעקב נוטל את צרורו ופונה בברכת פרידה לצאת מן הבית.

אפס, כשהגיע אל הפתח, השעין פתאום את ראשו אל המזוזה ועצם את עיניו, שהה רגעים אחדים כשהוא תפוס שרעפים, ולבסוף קרא בהחלטיות: "יש להודיע לעגלון שאיני נוסע...".

אוצר של מטבעות כסף וזהב

מנעימת דיבורו הבינה האשה שלא יעילו שוב הפצרותיה. הוא נשאר!

מוכן ומזומן להתחיל במסע

נקפו שנים. הילדים בבית גדלו. הבנות הגיעו לפרקן. יש כבר ליתן את

פנתה, לכן, בדמעות אל המטבח, והוא שב לתלמודו.

ויהי באישון לילה, כשקם ר' יעקב מעל ספריו, וקול בכיה החנוק עלה באזניו, נכנס אצלה ואמר: אל תראי אותי כאכזר, כעורב, שגורל ילדיו אינו נוגע ללב. אלא כך היה מעשה.

כשעמדתי אצל המזוזה עלה פתאום ברעיוני "מה לך יעקב"? ואמרתי לנפשי: "יענק'ל, שיש לך א-ל חי וקיים הינך מאמין? אכן, בודאי מאמין אנכי! ואם יש לך כיום את גיטך, אחיה של זוגתך, אתה יודע? העודנו חי? לא, אינני יודע! ובאמת מי יודע, הלא כבר עידן ועידנים לא שמענו ממנו!"

ושוב אמרתי בלבי: "שיש לרבש"ע די והותר לתת לך, הינך מאמין? פשיטא! הרי לו הכסף והזהב! ואם אחיה עודנו עשיר כמו שהיה אי-פעם, לא ברור לך, ומי יודע?"

ועוד רחשתי במחשבותי: "יענק'ל, יענק'ל, שהקב"ה מתאווה וחפץ מאד לתת לך, הינך מאמין? איזו שאלה! ברי לי! ואילו האח, אפילו עודנו חי, אפילו עודנו בעושרו, מי אומר שירצה בכלל למלא את מחסוריו?" גמרתי, לכן, במחשבותי: אין מזניחים, את הודאי מפני הספק! הלא יש כאן שלושה דברים בטוחים: שהקב"ה חי וקיים, שיש לו לתת בשפע, ובודאי שזה רצונו - להעניק ולתת לנו.

לעומת זאת בענין האח יש שלושה ספיקות, האם האח בכלל עודנו חי, העודנו עשיר, והאם יסכים לתת - מי חלוש-שכל ויעזוב שלושה שהם בחזקת "ודאי" ויטלטל עצמו למרחקים מחמת "ספק-ספק-ספיקא!"

סברה וקיבלה

זוגתו, שהיתה גם היא אשה כשרה וחסודה, סברה וקיבלה. השלימה עם העובדה שאינו נוסע, וקיוותה כמוהו לישועה מן השמים שתבוא בקרוב. אחרי זמן, באחד הלילות, ר' יעקב ער, לא פסיק פומיה מגירסא, נשמע לפתע קול דפיקות בדלת.

כשפתח, עמד לפניו קצין-צבא, אדם קשיש לפי מראהו, שפנה אליו באמירה: "דבר-סתור לי אליך". הלה, איש חיל מנעוריו, סיפר לו שהינו אדם בודד ללא משפחה, אשר פרנסתו מצויה לו מקופת הצבא, ואינו זקוק למקור מחיה אחר.

אפס במרוצת עשרות השנים ששירת בצבא, הצטבר אצלו אוצר שלם של חסכוניות. האוצר הזה מכיל הרבה מטבעות כסף וזהב, ובכל פעם שצָצָא למלחמה עם הגייסות נהג לקחת עמו את אוצרו זה אל החזית. והנה גם היום הוא נקרא להתייצב במערכה, כי פרצו קרבות אש, והגדוד שלו חונה כאן בקירבת מקום, אך הפעם משום-מה עלה בדעתו שמוטב יהיה אם ישאיר את אוצרו במקום-מבטחים.

ממה נפשך, חשב לעצמו, אם אשוב חי משדה המערכה, ישוב אלי גם אוצרי, ואם חלילה אמות במלחמה - מדוע שיפול אוצרי לידיים של האויב, או במקרה הטוב, לחיילים הנבערים שתחת פיקודו!

כאן הוסיף הקצין ואמר לר' יעקב: "מכיון שראיתי יהודי מדיד שינה בלילה ועוסק בלימודים, הבינותי שהינך איש רוחני, איש קדוש, ולבי רוחש לך אמון... אפקיד, לכן, בידך את אוצרי על מנת שתחזיריה לי בשובי הביתה, ואם לא אחזור מוטב בעיני שאתה תשתמש בו לצרכיך מאשר ישתמשו בו אחרים..."

האוצר כבר ברשותך...

משחלפו חדשים רבים, ולא קיבל מאותו קצין שום אות וסימן חיים, ולאחר שתרועות המלחמה נדמו מכבר, התלבט ר' יעקב כיצד עליו לנהוג באוצר זה.

מול סבירות גבוהה שהקצין אינו בחיים, ניקר עדיין בלבו חשש, שמא בכל זאת יבוא ביום מן הימים. מה עושים?

יצא, לכן, ללכוּבִיטש כדי לדרוש אלקים. ויהי ברגע שדרכו רגליו על מפתן חדרו של הרבי, בטרם פצה את פיו, הקביל הסבא קדישא את פניו בצהלה רבתי, ויאמר אליו: כן, אכן, ר' יעקב, יש לך א-ל חי וקיים, אשר לו הכסף והזהב, ואשר מתאווה מאד להשפיע לך רוב טובה...

האוצר נמצא כבר ברשותך..."

הלקח העולה מסיפור זה, סיכם בתמצית ראש החבריא, עולה בקנה אחד עם דבריו הקצרים של רבי אהרן הגדול מקרלין זי"ע, ששמעוהו פעם אומר: "כל זמן שהבורא ית"ש חי וקיים אין לי מה לדאוג".

ובלי כל ספק, אם אשתו של ר' יעקב לא היתה מוסרת את עצמה לתורתו של בעלה, כפי שכתב הספורנו על פסוקו, והיתה מתעקשת שייסע אל הרבי, לא היו זוכים בני הזוג הללו למה שזכו.

הלך הת"ח בפחי נפש ולא ידע מאין יבוא עזרו

הבאנו לעיל את הספורנו המתאר את חלקו של זבולון בתורת יששכר, והוספנו שזו גם זכותה של האשה בסייעה לבעלה ובניה בלימוד התורה. והנה, כל אשה בחוכמתה ובתבונתה, יכולה בדרכים משלה לסייע לבעלה להחזיק את כלכלת ביתו ומחיתו, והיא-היא אחזקת התורה בצורה היעילה ביותר.

בואו ונשמע על אשה פקחית שידעה כיצד לכלכל את ביתה ולחסוך כספים לתקופות שבהן הכסף יהיה אחד המצרכים המבוקשים ביותר. 'תוכניות חסכון' מדוברות מאוד במגזר החרדי בעת האחרונה. והנה, ת"ח אחד שהשיא את בתו, היה זקוק בדחיפות להלוואה של 15,000 דולר. 'ברור שאף גמ"ח לא היה מוכן להעניק לי הלוואה בסדר גודל שכזה, ולא ידעתי מאין יבוא עזרי', הוא אומר.

הת"ח מספר שבמשך כמה שבועות הלך בפחי-נפש, וממש לא ידע לשיית עצה בנפשו, כיצד תבוא הישועה שלו. 'אבל גם אם הייתי מאמין את כל כוח הדמיון שלי, לא הייתי מסוגל לתאר מה יקרה לבסוף', הוא אומר, כששמחה ממלאת את ליבו.

מה קרה? - ביום בהיר אחד מגישה לו אשתו שקית ניילון גדולה, ומודיעה לו בארשת מסתורית שהכינה לו הפתעה.

מרוב שדעתו היתה טרופה עליו, לא ידע כלל על מה היא מדברת. הוא פותח את השקית וזו כמעט ונשמטת ממנו מרוב התרגשות. חבילות ארוזות של דולרים המתינו לו, בהמון.

עד שהוא מתעשת, מספרת לו אשתו שאת הסכום העצום הזה חסכה במו-ידיה, כאשר מאז חתונתם לפני כ-25 שנה הקפידה לשים בצד מדי חודש סכום כסף קטן.

אגורה הצטרפה לאגורה, שקל לשקל, וכך הצליחה לחסוך את הסכום הנ"ל.

בשקית היו בדיוק 15,000 דולרים.

"היה בן ישיבה שלא השקיע בלימודים. צוות הישיבה הצליח לגרום לו לשנן את תלמודו ולערוך מבחן מסכם שנערך בישיבה. הציון שלו היה 40%. אך בעצה אחת עם המשגיח, העלו לו, מבלי שידע, את הציון ל-80%. הבחור הופתע מהצלחתו הכבירה..."

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א על חנך לנער על פי "דרשו"

"אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל" (בראשית מ"ט, ז')

"ניסינו את הכל. ביקשנו, דיברנו, הסברנו, וגם צעקנו, גערנו, התרענו, הענשנו. אך הוא לא מוכן לקום לתפילה בזמן", אמר לי האבא המיואש, שבנו מגיע לישיבה לפחות חצי שעה אחרי שסדר א' מתחיל. "אתה בטוח שניסיתם הכל?" - אני תוהה - "מה הוא אוהב במיוחד?" "הוא אוהב מאד כסף..." השיב האב. "אז תציעו לו חמישים שקל על כל שבוע שהוא מגיע בשבע ורבע לתפילה והוא מסכם בכתב לפחות חצי מהשיעור היומי..." "חמישים שקל בשבוע?" - הזדעק האב המופתע - "האם זה חינוכי לשלם לבחור כסף כדי שיבוא להתפלל בזמן???" "לא לכולם זה חינוכי. לבן שלכם - כן..."

לדרוש לשבת ליד שולחן השבת מ'שולם עליכם' ועד לאחר ברכת המזון ומי זקוק להפוגה באמצע. מי יכול להיות 'שר הפנים' ולסייע בעבודות הנקיון וסידור הבית ומי זקוק דוקא להיות 'שר החוץ' ולסייע בקניות מחוץ לבית. אי אפשר לדרוש מכולם את אותם הדברים, כי כפי שחזר ושינן המשגיח הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל, בשיחות רבות ששמענו ממנו - המסילת ישרים פותח את ספרו במילים "יסוד החסידות ושרש העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו", חובתו הפרטית שלו, בעולמו הפרטי והמיוחד שלו.

מעשה בן ישיבה כשרוני, שהוחלט להעבירו למקום לימודים אחר, בגלל זילזולו התמידי בסדרי הישיבה ובכך שהתנהגותו משפיעה לרעה על יתר הבחורים.

ואז, בסייעתא דשמיא, זיהיתי אצלו כשרון כתיבה נדיר. ניגשתי אליו והצעתי לו שידפיס קונטרס קטן בענייני פורים. הבחור הסכים והחל לכתוב כמה עניינים ו'חבורות'. ישבנו יחד, ליבנו את הדברים והוא הוציא מתחת ידו קונטרס נפלא. ניגשתי אז לאחד מגדולי הדור זצ"ל, סיפרתי לו שאותו בחור זקוק לעידוד רב וביקשתי בשבילו הסכמה בכתב. ההסכמה הלבבית ניתנה בחפץ לב, הבחור הדפיס את קונטרסו במאה עותקים, התגובות היו חמות ונפלאות, ומאז, ועברו הרבה שנים, הוא לא מפסיק ללמוד בהתמדה, להוציא ספרים

"אָרוּר אִפֶּס כִּי עָזָא... אַחְלָקֶם בְּיַעֲקֹב וְאִפְיָצֶם בְּיִשְׂרָאֵל" (בראשית מ"ט, ז')

ופירש רש"י: "אין לך עניים וסופרים ומלמדי תינוקות אלא משמעון, ושבתו של לוי עשאו מחזר על הגרנות לתרומות ומעשרות".

ה"אור החיים" הקדוש מסביר שענין זה של "אחלקם ביעקב", בא כדי "לקרר את עוז הרתיחה" של שמעון ולוי. בספר "כמוצא שלל רב" הביא בשם זקנו, המחנך רבי יעקב קלמנוביץ' זצ"ל, שיעקב אבינו הכיר את תכונות בניו, שמעון ולוי, ולכן פעל כדי לקרר את עוז הרתיחה שלהם. יעקב תיקן את סערת רוחם בכך שהפנה את בני שמעון לכהן כמלמדי תינוקות ואילו בני לוי חיזרו על הגרנות. מלמד תינוקות חייב להיות מתון וללמד בישוב הדעת ובנחת. שאם לא כן - אף אחד לא ימסור לו את בנו כדי שילמד אותו תורה. לכן הוא מוכרח להתגבר על רתיחתו הפנימית ולהיות מתון ורגוע עם תלמידיו. בני שבת לוי חיזרו על הגרנות, כדי לקבל תרומות ומעשרות. אם יהיו הם כעסנים, לא ירצו להתעסק איתם ולא יתנו להם מאומה, ולכן יהיו מוכרחים לשכך את מידת הכעס שלהם...

אי אפשר לחנך את הילדים או התלמידים באותה מתכונת. לכל אחד תכונות ונתוני פתיחה משלו. אחד יכול לשבת שיעור שלם ולהקשיב, לשאול ולדון, ואילו השני חייב להתאווור קצת מידי פעם בחוץ. אותה הערה עצמה יכולה לבנות בחור אחד ולהרוס בחור אחר. כל ילד או בחור הוא עולם שלם בפני עצמו, עם כישורים משלו, תנאי סביבה ומשפחה שונים. גם בתוככי המשפחה עצמה עלינו להבין ממי ניתן

תורניים משובחים וללמוד, ללמוד וללמוד...

לפעמים חמישים שקל, מחמאה טובה או דירבון להוצאת קונטרס, יכולים להפוך עולמות.

אפליות בין בחורים. האמנם?

האמת היא שבכל מהלך הברכות, שברך יעקב אבינו את בניו, אנו רואים כיצד מחנך דגול יודע ומבין שלכל בן מתריסר ילדיו ישנו אופי ותכונות שונות מאחיו, וממילא כל אחד זקוק לחיזוק ולברכה מיוחדת משלו. כל מחנך טוב בכל מוסד חינוכי, חיידר או ישיבה, מתייחס באופן שונה לכל אחד מתלמידיו. נכון, ישנם כללי התנהגות בסיסיים שצריך לאכוף אותם על כולם, ללא הבדל בין תלמיד לתלמיד, אך כשאתה באמת מכיר את נפשות תלמידך, אתה "מעגל פינות" לאחד ומקפיד יותר עם השני.

לפני תקופה התלוננו הבחורים בישיבה, בה אני מלמד, על "אפליות" ביחס לכמה מהתלמידים. חייכתי חיוך גדול והרמתי את הכפפה. "אני מוכן לשוחח אתכם על הנושא, אבל בתנאי שלא יזכירו כאן שמות, ושהשיחה תתנהל בבגרות ובענייניות".

הבחורים הסכימו, אני התרווחתי על הספסל בניחותא ואמרתי להם: "אציג בפניכם סדרת מקרים ואתם תענו לי בכן ולא. בסדר?".

"בסדר", אמרו כולם...

"אתם רמי"ם בישיבה. השעה 11 וחצי בבוקר, אתם מוסרים שיעור בתוך סוגיה קשה והנה שני בחורים, ראובן ושמעון, נרדמו לכם מול העיניים. ראובן הוא בחור ממשפחה מצויינת. יש לו הורים אוהבים ושתי אחיות קטנות, שכבר ישנות כשהוא שב אמש הביתה. הוא אכל ארוחת ערב שניה בבית, תוספת טעימה שאמא הכינה לו, התעסק בתחביבים שונים והלך לישון מאוחר, סתם כך, כי הוא מרח את הזמן. כמובן שבחור שהולך לישון אחרי חצות, הוא קם מאוחר.

לעומתו, שמעון צריך לנסוע לביתו בשני אוטובוסים. גם כשהוא מגיע הביתה, הוא נאלץ להמתין שעה וחצי עד שאחיו הגדולים יכנסו למקלחת והם גם רבים איתו עד שהוא נרדם על כל מיני שטויות והבלים. הוא הלך לישון אתמול מאד מאוחר, עצבני ומדוכדך, ובבוקר הוא קם מוקדם, נסע בשני אוטובוסים כדי להגיע לישיבה בזמן, ולכן הוא כעת עייף. והנה, שניהם נרדמו בשיעור. האם נראה לכם הוגן להתייחס לשניהם אותו הדבר, רק כדי שלא יהיו אפליות?..."

"בודאי שלא", השיבו כולם, כל בחור בסגנונו.

"מצוין. נעבור למקרה אחר. יש בחור שאם אתקשר לאבא שלו ואספר לו שבנו מתנהג שלא כשורה, אבא שלו יחנך אותו כמו שצריך וירומם אותו. לעומתו יש בחור שאם אתקשר לאביו ואספר לו שהוא מתנהג שלא כשורה, הוא יתן לו מכות חזקות ואולי גם יכריח אותו לישון מחוץ לדלת. האם לדעתכם אני צריך להתקשר לשני האבות?".

"לא, שהרב לא יתקשר לאבא הזה שירביץ לו", הם ענו, מבינים היטב את הנקודה שניסיתי להעביר להם.

"ואם יש שני בחורים. אם אגיד לאחד ללכת הביתה- הוא יעצור בדרך וילך להשתובב עם חברים רעים מהשכונה, ואם אגיד לשני ללכת הביתה- הוא פשוט ילך הביתה וישב עם ספר ביד. האם דין שניהם

שווה? האם אני יכול להגיד לבחור ללכת הביתה, בידיעה שהוא יתדרדר מבחינה רוחנית בעקבות כך?"

"ברור שכל מקרה לגופו"... השיבו כולם.

"אז ברור שהצגתי כאן שלש מקרים מאד קיצוניים. אבל האמת היא שאני מאד משתדל לדעת מה קורה אצל כל אחד בבית, מה יקרה אם הוא יעבור למוסד חינוכי אחר, והאם הוא עצבני לאחרונה כי יש לו במשפחה מקרה עצוב או מסובך. אני מכיר אתכם ויודע שבחור פלוני יכול להשיג בקלות מאה במבחן השבועי, ואם הוא זילזל וקיבל רק שמונים, מבחינתי זה מחדל. לעומתו, החברותא שלו מסוגל להגיע לשמונים אחוזים, ואם הוא קיבל שמונים במבחן, מבחינתו- הוא בעצם קיבל מאה אחוז. כי שמונים אחוזים שלו בדף המבחן, שווים אצלו למאה אחוזי מאמץ. אני יכול להתקשר לאבא של בחור אחד פעמיים בשבוע, כי אבא שלו יכול לתרום לעלייתו וטוב שהוא יתעדכן בתכיפות על עלייתו או ירידתו של בנו, ומנגד, לאבא של בחור אחר אתקשר הרבה פחות, או בכלל לא, כי אין לו שום שליטה על התנהגות בנו ושיחת הטלפון הזאת רק יכולה לקלקל. ושוב, אלו רק כמה דוגמאות".

הבחורים הנהנו בראשם וראיתי בעיניהם שהמסר נקלט.

הוספתי: "אבל גם מחנך מעורה ומתעניין, לא תמיד יודע הכל. אז אם ידוע לכם שחבר שלכם נמצא כעת במערבולת, כי, למשל, נולד להם תינוק פג והוריו נמצאים כל הזמן בבית חולים. כי, למשל, יש לו מריבה גדולה עם ההורים שלו, בגלל הגיל ה"טיפש- עשרה" הנודע לשמצה, או בגלל שאין לו חברותא, ועוד אלף סיבות שיכולות לגרום לו להיות פחות רגוע- פשוט תידעו אותי. אתם חברים טובים? אם כן, תעדכנו אותי עם משהו רע עובר על מישהו".

חנוך לנער על פי מזלו

הגר"א (משלי כב, ו) כותב שתכונות האדם נקבעות לפי מזלו ולא ניתן לשנותן כלל. אמנם, למרות שאי אפשר לשנות תכונות נפש, אך אפשר לכוונן לבחור בטוב או ברע.

וכך כותב הגר"א ז"ל על הפסוק "חַנֹּךְ לַנֶּעֶר עַל פִּי דַרְכּוֹ גַם פִּי יִזְקֶינָה לֹא יִסּוּר מִקְּוֵהָ": "חנוך גו' כשהוא עוד נער ואז גם כשיזקין לא יסור, והעניין כי האדם אי אפשר לו לשבור דרכו, כלומר מזלו שנולד בו, כמו שאמרו חז"ל "האי מאן דבצדק- יהיה גבר צדקן" וכו'. וכשנולד במזל רע אז ע"ז ניתנה הבחירה ביד האדם שיוכל לאחוז במזלו לאיזה דבר שירצה, להיות צדיק, רשע או בינוני, וכמ"ש במסכת שבת "האי מאן דבמאדים יהיה שופך דמים, אמר רב אשי או מהולא או טבחה או ליסטים". וזכר אלו השלשה, לפי שמזלו מורה שיהיה שופך דמים, אך בבחירתו יוכל לבחור האם להיות מהולא והוא צדיק שעושה מצות עשה, או טבחה- הוא בינוני, או ליסטים והוא רשע שופך דמים".

הגר"א ז"ל מסביר שחז"ל בחרו דוקא בשלש דוגמאות אלו, של מהול, טבח ורוצח, כדי להמחיש לנו שלמרות שהאדם נולד במזל רע, כמו הנולד במזל מאדים שתכונתו מכריחה אותו להיות שופך דמים, יכול הוא לבחור להיות צדיק- להיות מהולא המקיים מצות עשה של ברית מילה; להיות בינוני- טבח, או להיות גנב ורוצח. נכון, תכונת

מזלו חייבה אותו להיות שופך דמים, אך הוא בוחר האם להשתמש בתכונתו כדי להיות צדיק, בינוני או רשע.

חז"ל מספרים שכשהגיע דוד לפני שמואל הנביא, כדי שימשחנו למלך, ראה שמואל שדוד הוא אדמוני- "אדמוני, כאילו שופך דמים, וכיון שראה שמואל את דוד אדמוני, דכתיב "וישלח ויביאהו והוא אדמוני, נתירא ואמר אף זה שופך דמים כעשו. אמר לו הקב"ה: 'עם יפה עינים', עשו מדעת עצמו הוא הורג, אבל זה מדעת סנהדרין הוא הורג".

הגר"א כותב שלפי מזל לידתו של דוד, שנולד בזמן מזל מאדים, היתה בו תכונה לשפוך דם. אך דוד השתמש בתכונותיו הטבעיות לטובה וניצל את תקיפותו למלחמה נגד אויבי ה'. אך שאול המלך נולד מכח מזלו עם תכונה טבעית של מידת הענוה, אך הוא בחר להשתמש בענוותנותו הטבעית לרעה ולא עמד איתן נגד רצון העם, ולכן נענש בכך שהמלוכה ניטלה ממנו ועברה לדוד.

לאור זאת מסביר הגר"א שכל אדם נולד עם תכונות טבעיות הטמונות בו לפי כח מזל לידתו, ועל המחנך להכיר ולהבין את תכונותיו המיוחדות של הנער, איתם נולד ע"פ מזלו, ולחנכו בכך שינתב את תכונותיו לטובה, ואז גם כשהנער יתבגר ויזקין, ימשיך הוא להשתמש בתכונותיו לאפיקים חיוביים. אך מחנך (שאינו מכיר בכך שלא ניתן לשנות את תכונות הנער, שנטבעו בדמו ובלבבו ע"פ מזל לידתו, אלא רק לנתבם לאפיקים טובים) שינסה לשבור את תכונות הנער ולעוקרם ממנו, אולי יצליח הוא בכך כעת, באופן זמני, בזמן שהנער מחויב לציית לו מתוך פחד ויראה, אך כשיוסר עול המחנך מכתפי הנער, ישוב הוא לתכונותיו המולדות ויתכן שישתמש בהן לרעה.

אי אפשר לחנך את הילדים או התלמידים באותה מתכונת. לכל אחד תכונות ונתוני פתיחה משלו. אחד יכול לשבת שיעור שלם ולהקשיב, לשאול ולדון, ואילו השני חייב להתאונן קצת מידי פעם בחוץ. אותה הערה עצמה יכולה לבנות בחור אחד ולהרוס בחור אחר. כל ילד או בחור הוא עולם שלם בפני עצמו, עם כישורים משלו, תנאי סביבה ומשפחה שונים. גם בתוככי המשפחה עצמה עלינו להבין ממי ניתן לדרוש לשבת ליד שולחן השבת מ'שלום עליכם' ועד לאחר ברכת המזון ומי זקוק להפוגה באמצע. מי יכול להיות 'שר הפנים' ולסייע בעבודות הנקיון וסידור הבית ומי זקוק דוקא להיות 'שר החוץ' ולסייע בקניות מחוץ לבית. אי אפשר לדרוש מכולם את אותם הדברים, כי כפי שחזר ושינן המשגיח הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל, בשיחות רבות ששמענו ממנו- המסילת ישרים פותח את ספרו במילים "יסוד החסידות ושרש העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו", חובתו הפרטית שלו, בעולמו הפרטי והמיוחד שלו.

אופיו של יעקב, אופיו של עשו

את הדברים הבאים לא הייתי מעיז לעולם לכתוב. אך כתב אותם גאון המחשבה הרש"ר הירש (בראשית פרק כה). אמנם קטע מעט ארוך, אך חשוב ויסודי. ואלו דבריו הנוקבים, העוסקים ביחסם של יצחק ורבקה ליעקב ועשו:

"בשום מקום לא נמנעו חכמינו מלגלות חולשות ושגיאות, קטנות

כגדולות, במעשי אבותינו הגדולים; ודוקא על - ידי כך הגדילו תורה, והאדירו את לקחה לדורות. אף כאן, הערה אחת שלהם מרמזת לנו, כי הניגוד העמוק שבין נכדי אברהם מקורו העיקרי היה - לא רק בתכונותיהם - אלא גם בחינוכם הלקוי (בראשית רבה סג, יד). כל עוד היו קטנים, לא שמו לב להבדלי נטיותיהם הנסתרות, תורה אחת וחינוך אחד העניקו לשניהם, ושכחו כלל גדול בחינוך: "חנוך לנער על פי דרכו" וגו' (משלי כב, ו). יש לכוון את החניך בהתאם לדרכו המיוחדת לו בעתיד, ההולמת את התכונות והנטיות הרדומות בעמקי נפשו, וכך לחנך אותו לקראת המטרה הטהורה, האנושית והיהודית כאחת. התפקיד היהודי הגדול אחד ויחיד בעיקרו, אך דרכי הגשמתו רבות ורבגוניות, כריבוי תכונות האדם, וכרבגוניות דרכי חייהם.

כאשר נקבצו בני יעקב לשמוע את ברכת אביהם, והלה ראה בהם את שבטי ישראל שלעתיד, לא ראה רק כהנים ומורי הוראה; הנה עמד שם שבט הלוייה ושבט המלוכה, שבט הסוחרים, שבט האכרים, ושבט הלוחמים; עמד שם לנגד עיניו העם כולו, על כל סגולותיו הרבגוניות, ועל כל דרכי התפתחותו; את כולם הוא ברך, "איש אשר כברכתו ברך אתם" (בראשית מט, כח), איש איש כסגולותיו המיוחדות לו. כי ברית ה' הכרותה עם אברהם, חפצה באומה בריאה, שלמה ורעננה; מטרתה לבנות חיי - עם שלמים על כל צורותיהם הרבגוניות, על - מנת לכוון אותם אל התפקיד הגדול האחד: לשמור דרך ה' לעשות צדקה ומשפט. הכוח והאומץ, לא פחות מהמחשבה והרגש, ימצאו שם את גיבוריהם העובדים לה', ובמקצועות שונים יקיימו כולם את התפקיד הגדול של הכלל.

דוקא משום כך - "חנוך לנער על פי דרכו", חנכהו למטרה הגדולה האחת על פי דרכו המיוחדת לו, בהתאם לעתיד הצפוי לו מנטיותיו. המושיב את יעקב ועשו על ספסל לימודים אחד, ובאותם הרגלי החיים מחנך אותם כאחד לחיי לימוד ומחשבה, - מובטח לו שאת האחד מהם הוא מקלקל. יעקב ישאב ממעיין החכמה בחפץ גובר והולך, ואילו עשו רק יצפה ליום, בו ישליך מאחורי גבו את הספרים הישנים, ויחד אתם תעודת חיים גדולה, שהכיר אותה רק באופן חד - צדדי, ובדרך שמעצם טבעו הוא סולד בה".

ממשיך הרש"ר הירש זצ"ל וכותב: "אילו העמיקו יצחק ורבקה לחדור לנפש עשו, אילו הקדימו לשאול את עצמם, היאך יכולים גם האומץ, הכוח והגמישות הרדומים בנפש עשו - היאך יכולים כל אלה להטות שכם לעבודת ה', כי אז "הגיבור" שלעתיד לא היה הופך ל"גיבור ציד", אלא ל"גיבור לפני ה'" באמת. יעקב ועשו, על כל נטיותיהם השונות, היו נשארים אחים תאומים ברוחם ובדרך חייהם; עוד מראשית היתה חרבו של עשו כורתת ברית עם רוחו של יעקב; ומי יודע איזה שינוי היה צפוי לקורות הימים על ידי כך. אך לא כן היה: "ויגדלו הנערים", רק משגדלו הנערים והיו לגברים, הופתעו הכל לראות, כי אלה אשר מרחם אחד יצאו, ויחד נתגדלו, נתחנכו ולמדו, היו כה שונים בטבעם ומנוגדים במעשיהם.

כדרך שביעקב - איש תם היא התכונה, ואילו ישב אהלים - משלוח היד, כן גם בעשו: איש ידע ציד מציינ את התכונה, ואילו איש שדה - את משלוח היד.

קצת לעומק וגילינו שהבחור סבל מקשיים חמורים ביותר בבית, מאז ומעולם. הבעיה החמורה טופלה והבחור שב לאיתנו, חי בלימוד, מתעניין, מתווכח ועמל על הסוגיות.

ועוד המשיך וסיפר, ממחיש לנו מהשטח כיצד כל ילד ובחור זקוקים לטיפול וחינוך אישי. "היה בן ישיבה שלא השקיע בלימודים. הצלחתי לגרום לו לשנן את תלמודו ולערוך מבחן מסכם שנערך בישיבה. הציון שלו היה 40%. אך בעצה אחת עם המשגיח, העלנו לו, מבלי שידע, את הציון ל-80%. הבחור הופתע מהצלחתו הכבירה ומאז הוא חייב לקבל ציונים דומים. הוא לא מסוגל לרדת מרמת הציונים אליה הגיע והוא ממשיך ומקבל 80%-95%, והפעם באמת... הבחור אמר לי שהמבחנים שלו כל כך טובים ובהירים, עד שהוא משתמש בו כאינדיקציה לשאר המבחנים".

עוד סיפר: "טיפלתי בבחור עם דימוי עצמי נמוך ביותר, שהגיע לו בגלל היותו מגמגם. כיון שלא ניתן לגמגם בשירה ומוזיקה, ביקשתי מהישיבה בה הוא לומד שיציעו לו לשמש כבעל הקורא של הישיבה. ההצעה התקבלה והדבר גרם לו להגברה משמעותית בבטחון העצמי. הדימוי העצמי הנמוך שלו נעלם".

"ולאחרונה הפנו אלי בחור ישיבה מבוגר, שהצליח בכל נושא בעולם, חוץ מלשבת וללמוד. הוא אירגן את כל חיי הישיבה, ההסעות, חדר האוכל, הקעמפים ועוד. אמרתי לו: "אם אתה כזה מוצלח, בכל נושא ובכל פרויקט שאתה מרים- קח את עצמך כפרויקט..."

כך שוחחתי איתו רבות והנה הוא מתקשר אלי לא מזמן ומספר: "קבעתי לעצמי חברותא בסדר א' כולל אברכים הסמוך לישיבה. יש לי אברך, בוגר הישיבה, ושנינו "עושים שטייגען" חזק מאד. את שני המכשירים הסלולריים שלי אני משאיר בישיבה..."

חושבני שהדברים מדברים בעד עצמם.

"צוד" קרוב ל"סוד", וכבר עמדנו על כך בענין נמרוד, שעשו נראה כירשו הרוחני. "סוד" - תכנית שאדם טומן בחובו, עד בוא עת הביצוע; "צוד" - ביצוע אותה תכנית מתוך התגברות על כל הקשיים. מדרכו של הצייד, שהוא מופיע בתכלית התמימות, אך בסתר לבבו חורש מזימות להשחית. כל עיקרו - עשיית נכלים, ובשטח אחר: דיפלומטיה. עשו היה בקי בצייד, ידע את אמנות השליט בעצמו, השם מארב ומצפה לשעתו. אותה דרך חינוך, שרמזנו עליה לעיל, שהיתה כה מנוגדת לעצם טבעו, רק דחתה את טבעו האמתי, וכפתה עליו את הסבלנות, המצפה לשעת הכושר; שיטת חינוך זו רק פיתחה את הנטיות הללו, והן שעשו אותו ל"איש שדה". דוקא משום שאנסו אותו להיות חובש את "ספסל בית המדרש", דוקא משום כך הוא מאס עכשיו בכל, והיה כולו בחוץ.

לעומתו היה יעקב "איש תם", אדם המכיר רק כיוון אחד, וכולו מסור אליו, שכל הווייתו תמה ואחידה. בתום לבבו ביקש למלא את התפקיד, המסור לבן יצחק ולנכד אברהם, ומשום כך היה ל"יושב אהלים", לאדם שמקום פעולתו בחברה האנושית, ובתוכה מקיים תלמוד ומעשה, - כדרך שגם לאחר מכן - "יעקב קראו בית" (מדרש תהלים פא, ב): בתוך החברה האנושית הכיר והורה את הגילוי העליון של ההנהגה האלוקית".

מה עובר על הבחורצ'יק?

שכני היקר העוסק בהכוונת נערים, מספר: "בחור נפלא איבד לפתע את הטעם בלימוד ובתפילה. מדובר היה בבחור ברמה לימודית גבוהה, שנהנה מהלימוד והיה לו טעם מצוין בלימוד. אם היינו מטפלים בו בדרכים רגילות, מרה היתה אחריתו. אבל אנחנו "חפרנו"

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי
הירושלמי בעברית ובאידיש

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

'אין לכם מושג מי היה אביכם, הוא הציל את חי'! אמר האורח. 'הציל את חי'ך?!' - שאלו בני המשפחה בפליאה. עד לרגע זה בכלל לא ידעו על קיומו, לא היה להם מושג כי אביהם הכירו בכלל... לפתע האיש מתייצב בביתם, וגם אומר שאביהם הציל את חי'ו! 'במה מדובר?' - שאלו הילדים הנרגשים... האיש שתה כוס מים קרים, נרגע קמעא וסיפר את סיפורו האישי

להחיות נפשות ולהעמיד דורות ישרים בזכות הארת פנים

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"ולבן שנים מחלב" (בראשית מ"ט, י"ב)

אחד הדברים בהם מצטיין עם ישראל, הוא התמיכה והעזרה ההדדית. כל סוגי העשייה ומגוון רחב של פעולות, מוקדשים לתמיכה בזולת, לעזרה לאדם אחר, לסיוע ליהודי בעת מצוקה. יש כל כך הרבה דרכים לעשות זאת: להעניק סיוע כספי, מזון, ביגוד והלבשה, עזרה טכנית וכל עזרה אחרת...

פרשת השבוע, חושפת בפנינו תגלית מרעישה, ומעמידה במקום הראשון סוג תמיכה ייחודי ומעניין. זו תמיכה שכל אדם יכול לעשות, בלי כל קשר למצבו הכספי, לזמנו הפנוי או לידיע הטכני שלו. לא צריך להיות עשיר או מוכשר, עסקן או מקושר. כל אדם, בכל מקום ובכל שעה, יכול לעשות את התמיכה החזקה הזו, שהתורה מציבה אותה במקום הראשון כמועדפת ביותר!

את התגלית הזו חושפים חז"ל במסכת כתובות בדרשתם על הפסוק: 'ולבן שניים מחלב' - גדול המלבין שיניים לחברו, יותר ממשקהו חלב. המחייך לאיש ונותן לו מילה טובה, המאיר פנים ומעניק תחושה אוהדת, הוא המנצח בתחרות החסד היומית, הוא עשה פעולה גדולה וחשובה פי כמה ממי שהחיה את נפש חברו בכוס שתיה קרה ומרעננת! זה לא עולה כסף, זה לוקח שניות ספורות, וזה מחולל נפלאות! 'הוי מקבל את כל האדם בשמחה!'

'אביכם הציל את חי'!

היה זה לפני 21 שנה, לאחר הסתלקותו של הרה"ח רבי ישראל קליין זצ"ל בשכונת 'זכרון משה' בירושלים, שהיה מזקני וחשובי חסידי בעלזא ונמנה על היושבים ראשונה בחסידות. נראה בפתח הבית אדם מבוגר שנראה להם זר, הלה נכנס והתיישב, מצטרף לשיחות שהתנהלו בסלון הבית. לפתע, האיש החל לבכות ולהתרגש. בני המשפחה היו מופתעים,

מעודם לא ראו את האיש, ולא ידעו על כל קשר מיוחד בינו לבין אביהם המנוח. הם החליפו ביניהם מבטי תמיהה שהלכו והתגברו, אך תמיהתם לא יושבה אלא הלכה והתגברה, כשהאורח הצליח לפצות את פיו ולומר: 'אין לכם מושג מי היה אביכם, הוא הציל את חי'!

'הציל את חי'ך?!' - שאלו בני המשפחה בפליאה. עד לרגע זה בכלל לא ידעו על קיומו, לא היה להם מושג כי אביהם הכירו בכלל... לפתע האיש מתייצב בביתם, וגם אומר שאביהם הציל את חי'ו! 'במה מדובר?' - שאלו הילדים הנרגשים...

האיש שתה כוס מים קרים, נרגע קמעא וסיפר את סיפורו האישי המטלטל:

היה זה אחרי מלמת העולם השנייה. כשהגרמנים הוכרעו לבסוף. והוא נותר בודד בעולמו, ללא מזון ובלי קורת גג... הוא הסתובב בחוסר מעש, שבור ומיואש. נהג לשוטט בשעמום, מחפש מזון להחיות את נפשו, אלא שגם מזון מועט לא היה מצוי באותם ימים...

ביום מן הימים, יצא שוב לשוטטות במלאכת חיפוש המזון

להחיות את נפשו. הסתובב מכאן לשם, מצב רוחו ירוד ביותר, בנסיבות הכי מוצדקות בעולם. ברגע מסויים החל להרהר בקורות איתו עודו הולך ומהרהר, ולפתע יהודי עוצר אותו במאור פנים. 'היה זה אביכם, ר' ישראל קליין', סיפר האיש לבני המשפחה המופתעים, והמשיך: 'הוא עצר אותי בטפיחת שכם רכה, שאל לשמי והתעניין למעשיי. סיפרתי לו על מצבי ומה אני מחפש כאן - והוא הקשיב לי בחום, ולפתע עצר אותי משטף דיבורי והשיב:

אני רואה שאתה מחפש אוכל, והייתי שמח לתת לך, לו היה לי מה... אני במצב זהה לשלך, אינני יכול לסייע לך באוכל ממש, כי גם לי אין! אבל' - אמר ר' ישראל וטפח על שכמו בחום ובהתרגשות רבה, 'מה שאני יכול לתת לך זה את הלב שלי!' וכשמעיניו נושרות שתי דמעות רותחות הוסיף: 'אני רוצה להיות ידידך האוהב, לנסות לשמור על שנינו בחיים, ולשקם את נפשנו בצוותא!'

שמש רכה של אמצע החורף עמדה אז באמצע השמים, מאירה אל פחי האשפה שביניהם עומדים שני אנשים בודדים, אך המילה הטובה והחיוזק הלבבי מחברים ביניהם. האיש כבר לא חיפש מזון, המילה הטובה חיממה את לבו הרבה יותר מכל דבר אחר, ור' ישראל נפרד ממנו בחיוך רחב ועידוד חם ותומך...

'ואני מעיד בפניכם', אמר אותו יהודי לבניו ההמומים של ר' ישראל, 'שבאותו בוקר כבר הרגשתי מיואש לגמרי, אך החיוך של ר' ישראל והמילים הטובות שהרעיף עליי, החיו אותי. ואם אני היום חי וקיים, ויש לי משפחה וילדים ואני רווה נחת וטוב לי - זה רק בזכות אותו חיוך וכמה מילים טובות שהעניק לי אביכם.

האיש סיים את סיפורו. והילדים ההמומים נותרו מרותקים לכסאותיהם, מפנימים את המסר העולה מהסיפור, אותו שמענו מחתנו הרה"ג רבי דוב מאיר פייבוש שליט"א, דומ"צ בקהל חסידי בעלזא

מהפך חיים בשתי דקות...

היה זה בעיר וירצבורג שבגרמניה, לפני כמאה וחמישים שנה. רוחות ההשכלה נשבו אז בעוז, מפילות חללים מהבתים הטובים ביותר. אחד מהנופלים למלתעות ההשכלה היה בחור צעיר בשם יעקב, שהתייתם בצעירותו ונסחף אחרי חבריו הרעים, ולאט לאט נשכחה ממנו מסורת היהדות...

ביום מן הימים התעורר יעקב, ומיד נזכר כי היום חל הארצייט של אביו. הוא הוסיף וזכר את הבטחתו לאביו טרם פטירתו, כי לעד יצור את התאריך ויקפיד לומר עליו קדיש ביום הארצייט שלו. הוא הדחיק את המחשבה הזו וניסה לשכוח, אך ככל שחלפו השעות חש כי הוא חייב לקיים את הבטחתו האחרונה לאביו, וכך, לקראת ערבו של יום, מצא את עצמו בפתח בית הכנסת הגדול בעיר...

הוא נכנס פנימה, ולמזלו - הכל היו שקועים בתפילת שמונה עשרה בלחש, של תפילת מנחה, ואיש לא הבחין בכניסתו. משהו מהסומק שהציף את לחייו נרגע קמעא, והוא נעמד בירכתי בית הכנסת, ממתין לעת ה'קדיש יתום' בסיום התפילה. כשהגיעה העת המיועדת נתן את קולו ואמר 'קדיש' בקול רם, כשהוא מחמיא לעצמו שהוא עוד זוכר את המילים הארמיות וניקודן...

הוא סיים את אמירת הקדיש, וחיפש את הדרך הקצרה והצדדית ביותר להימלט מבית הכנסת, בלי להיתקל באיש. הוא שב והסמיק עד תנוכי אוזניו, והחל מדדה לכיוון הדלת במערב בית הכנסת. לפתע חש טפיחה חמה על שכמו, הוא הסתובב לאחור, ועיניו כמו נתקעו בחיוך ענק וחם, שמאחוריו איש הדור פנים המציג עצמו בשמו: 'שלום לך, שמי הרב יצחק דוב הלוי במברגר, ואני רב העיר. שלום עליכם וברוכים הבאים!' - אמר לו הרב בלבביות...

בשניה הראשונה הופתע יעקב מהלבביות, אך עד מהרה לבו המאובן נמס לנוכח החום שהפיצה אישיותו של הרב, שדרש בשלומו בכנות, התעניין באיכפתיות במעשיו, וגם החמיא לו: 'אני מעריך אותך על מאמציך לבוא ולהגיד קדיש בקול צלול וברור ביום הארצייט של אביך. כל הכבוד על שהרוחות הסוערות בחוץ לא הצליחו לכבות את הגחלת הבווערת בלבך, ואני בטוח שאביך בשמי מעל רווה היום מלוא חופניים נחת מזוקקת!'

הרב הוסיף להחמיא לו, איחל לו הצלחה ובירך אותו בידידות. כשהם נפרדו, חש יעקב כמו גוש מחנק עולה בגרונו, ודמעות לחות החלו לרדת מעיניו... משהו בחום של הרב המיס את לבו, גרם לו לגעגוע עז אל העולם שאותו עזב. משהו במילים החמות והמעודדות הביא אותו לתחושה שהוא טעה באורח חייו החדש, היה בחיוך של הרב משהו שובה לב, מרגש, תומך, מעודד כל כך...

הוא שב הביתה, אך חייו כבר לא שבו כבעבר. באותו לילה בכה הרבה מתוך חרטה, בכה על אביו, על חייו, על העולם שכמעט החמיץ. בימים הבאים החל לשוב אט אט לכור מחצבתו, ומצא עצמו יותר ויותר פעמים בא לבית הכנסת... כעבור כמה חודשים זכה להינשא ולהקים בית נאמן בישראל עם נערה יראת שמים, ונולדו להם שלושה עשר ילדים!

היום, מאה וחמישים שנה אחרי, מונים צאצאיו יותר מחמשת אלפים נפשות, כולם זרע ברך ה', הולכים בדרך התורה והמצוות, מקפידים על קלה כחמורה, יראי שמים ואנשי אמת. חמשת אלפים יהודים כשרים ונלבבים, מיליוני מעשים טובים שעשו צאצאיו עם השנים, מצוות, מעשי חסד, שעות לימוד תורה, עולם שלם של טוב - - -

וכל זה, בזכות מה....?

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

על השולחן וחילק לציבור המתפללים יין ומיני תרגימא. כשנשאל לשמחה מה זו עושה, השיב כי אתמול כשחצה את הכביש פגע בו רכב, וברוך ה' יצא מהתאונה בריא ושלם. על הצלה זו הוא בא ליתן שבח והודאה לקב"ה, והוא משתף את הציבור בהודאתו. למחרת, יהודי אחר פרש מפה והעמיד כיבוד לציבור המתפללים. "מה קרה לך?" - שאלוהו - "האם גם כך פגע רכב?" "לא", ענה האיש. "אני שמח ומודה כי מזה עשרים שנה הנני חוצה את אותו כביש, וברוך ה' אף פעם לא פגע בי רכב"...

כך גם לענינינו - סיים רבי חיים. יהודי שהתרפא מחליו או שיצא מבית האסורים אומר "מזמור לתודה", ברור. אולם "כל הארץ", שאר אנשי העולם, צריכים "להריע לה" ולהודות לו על כך שלא חלו ולא הונסו לבית האסורים...

(מתוך ומתוק האור פניני רבי חיים)

והנה, קל לאדם להודות על נסים ברורים שארעו לו, אולם מי זוכר להודות על חיי היומיום? על כל הימים שבהם תפקד המח והלב - ללא שום ארוע, על חיי השיגרה בהם דואג לו הקב"ה? פרק התהלים הנאמר כיום כתחליף לקרבן תודה, בבחינת "ונשלמה פרים שפתינו", הוא: "מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ". רבינו נשאל על לשון הפסוק "הריעו לה' כל הארץ" - מדוע כל אנשי הארץ צריכים להודות ולהלל לקב"ה? הלא את קרבן התודה מביאים ארבעה - יורדי הים, הולכי מדבריות, חולה שנתרפא והיוצא מבית האסורים. ארבעה אלו מודים על נס גדול שנעשה להם. מה ענינה, אפוא, של ההודאה מצד כל אנשי הארץ האחרים שלהם לא נעשה כל נס או הצלה מיוחדים? התשובה פשוטה - ענה - והיא תובן יותר על פי המעשה הבא: אחר תפילת שחרית באחד מבתי הכנסת בבני ברק, פרש יהודי מפה

המשך מעמוד 5 | הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל

אפשר 'להסתדר' גם בל זה. לכן שולח יעקב אבינו את יהודה להקים ישיבה עוד קודם שהם מגיעים למצרים, כדי להראות שבלי ישיבה אי אפשר לחיות שם אפילו רגע אחד!

(מתוך יחי ראובן)

מאז ומעולם, מימות יהושע בן נון, נכנסת להגדרת 'עיר מוקפת חומה'. אומר יעקב אבינו לבניו: אם נכנס למצרים ונקים ישיבה רק לאחר מכן, סימן שאפשר לחיות גם בלי ישיבה. אפילו אם נהיה זמן קצר בלי ישיבה, זו ראייה שיש ישיבה זה, אמנם, דבר חשוב, אבל זה 'לוקוסוס'.

המשך מעמוד 20 | הרב יחיאל יהושע גולדברג

מעליו, לעבור מהצד הזה או מהצד השני ולעקוף את הקושי, אבל צריכים שכל, לפתוח את העיניים ולראות שיש כאן מחסום שכל תפקידו הוא להחזיר אותנו לדרך הנכונה והישרה. כמובן שצריכים הרבה מאוד חכמה ושכל כדי לראות בעיניים פקוחות. גם אנשים חכמים מאוד יכולים להיכשל וללכת בדרכים עקומות בלי שירצו בכך, ולכן מה שאנחנו צריכים זה בעיקר להתפלל לקב"ה ולבקש ממנו שימשיך לשים לנו מחסומים ומכשולים כדי שנלך בדרך הישרה והטובה, וגם שיפקח את העיניים שלנו ושנזכה לראות בעינינו את הדרך הנכונה ולצעוד בה בנחת ובשמחה כל ימי חיינו.

ונכשלים. פעם שלישית ושוב לא רואים הצלחה. מה אנחנו חושבים לעצמנו? אוי איזה חוסר הצלחה, אני כזה 'לא יוצלח' אם רק הייתי עושה את זה בצורה קצת שונה בוודאי הייתי מצליח... לפעמים הפתרון נמצא לנו ממש מול העיניים ואנחנו מתעלמים ממנו ומחפשים הסברים אחרים. אם הקב"ה מוביל אותך בדרך מסוימת, הדרך הנכונה עבורך, הדרך הטובה ביותר בשבילך, ואתה סוטה ממנה לדרך צדדית, הוא שם לך מחסום, מכשול, כדי שתחזור לדרך שבה אתה אמור לצעוד. במקום לראות את המכשול ולחזור אחורה, אנחנו מנסים לדלג

המשך מעמוד 21 | הרב בנימין בירנצוויג

הלמדנים רק לומדים את הגמרא וכבר יכולים לחדש ולכוין לגדולי הדורות, והם ביארו שאת כל זה סיבב הקב"ה כיון שהבטיח "כי לא תשכח מפי זרעו" ומכיון שכיום בדורנו יש ירידת הדורות וירדה חולשה לעולם וגם נעשו יותר מפונקים ועצלנים, ומאידך יש נסיון להנאות הרחוב וכדו', לכן אם היו צריכים לעבוד כל כך קשה עד שיחדשו היו לומדים הרבה פחות.

וצריכים לדעת, כי לפעמים בגלל ירידת הדורות הקב"ה נותן סיעתא דשמיא מיוחדת בדברים מסוימים, בספר אהל משה הביא מה ששמע בשם מרן הגרי"ש כהנמן זצ"ל הרב מפוניבז' וכעין זה בשם מרן רבי יחזקאל סרנא זצ"ל ראש ישיבת חברון, שהתבטאו שהם רואים שינוי עצום מדורות קודמים לדורנו, בדור שלפני השואה עד שבחורים הצליחו לחדש חידושי תורה היה זה אחר עמל ויגיעה רבה של ימים ארוכים בסוגיה, וגם אז היה זה רק חידוש קטן בקצות החושן וכדו', וכיום יש סיעתא דשמיא עצומה עד שמחדשים בקלות, כל

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצוויג, כתבו ל: 7622500@gmail.com

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

◆ באיזה מקרה מותר לדבר בדברי תורה בבית המרחץ?

◆ האם 'הגעלה' מועילה לכלי זכוכית?

◆ מדוע במזננו ראוי להקפיד על קיום 'טבילת עזרא'?

"וְהָיָה מִתְּנִיף קְדוֹשׁ"

• בכל מקום או מצב שבהם אסור להרהר בדברי קדושה, כגון ב'בית הכסא', אסור להרהר גם בחכמת הדקדוק של לשון הקודש, משום שיסודות חכמה זו מושתתים כולם על מילות התנ"ך, והעוסק בה יבוא להרהר בהן.

• בכל מקום או מצב שבהם אסור לדבר דברי קדושה, אסור להזכיר אף אחד משמות השי"ת, כגון שם הוי"ה ושם אלקים; וכן אסור להזכיר בהם את הכינוי העיקרי לשם השי"ת בכל שפה שהיא.

• מותר להיכנס ל'בית הכסא' באמצע פלפול או דיון הלכתי, הגם שאסור להרהר שם בדברי תורה, משום שגם אם לא יצליח להסיח את דעתו מדברי תורה - הריהו 'אנוס'.

• ראובן העומד במקום או במצב שאסור לעסוק בו בדברי קדושה, ורואה את שמעון עובר על איסור - עליו לומר לו שאסור לעשות כך. ואם שמעון אינו מבין, או שאינו מקבל את הדברים - מוטל על ראובן לפרט לו את כל חלקי האיסור, ולהסביר לו את חומרת האיסור.

• אדם שעוסק תדיר בדברים שיש בהם ריח רע שחלים עליו דיני ההרחקה בשעת העיסוק בדברי קדושה - חייב בדיני ההרחקה, גם אם הוא עצמו התרגל לריח, ואין דעתו קצה בו.

• כלי חרס או עץ המיועד להכלת צואה ומי רגלים' בלבד, חלים עליו מדאורייתא דיני ההרחקה בשעת העיסוק בדברי קדושה; גם בשעה שהוא נקי.

• כלי זכוכית או מתכת המיועד להכלת צואה ומי רגלים', בשעה שהוא נקי ולא נודף ממנו ריח רע, לא חלים עליו דיני ההרחקה לפני העיסוק בדברי קדושה.

• הנמצא בחדר שיש בו דָּבַר מיאוס שאסור לעסוק בדברי

קדושה בסביבתו, ובינו לבין האדם מפרידה מחיצה בגובה עשרה טפחים וברוחב ארבעה טפחים - אם מדובר בדבר מיאוס שאיסורו מדרבנן, מותר לו לעסוק בדברי קדושה מול המחיצה, ובתנאי שאינו רואה את דבר המיאוס.

• 'הגעלה' מועילה לכלי מתכות, עץ ואבן, אך אינה מועילה לכלי חרס. וכלי זכוכית - לדעת השולחן ערוך, כשרים גם ללא הגעלה, ודי בניקנים בלבד; ולדעת הרמ"א, דינם ככלי חרס.

טהרת הגוף לתפילה ולדברי תורה

• עזרא הסופר תיקן ש'בעל קרי' לא יקרא קריאת שמע, לא יתפלל, ולא ילמד תורה, עד שיטבול בארבעים סאה מים. ברבות הימים ביטלו תקנה זו, מסיבות שונות, אך היו שהמשיכו לקיימה. ובימינו, שהמקוואות מצויים וזמינים בכל מקום, ראוי מאוד לקיים את התקנה כבראשונה; אבל אסור לבטל את מצות קריאת שמע בזמנה, או תפילה בזמנה, לצורך הטבילה.

• מי שאינו יכול לטבול 'טבילת עזרא', או שהטבילה קשה עליו - יכול להיטהר בשפיכת תשעה 'קָבִין' מים על גופו, בשפיכה רצופה, מתוך שלושה כלים לכל היותר.

• אשה בימי טומאה חייבת בתפילה ובכל הברכות אף בימי טומאה. ומותר לה להיכנס לבית הכנסת, ולנגוע בספרי קודש, אך לא תסתכל על ספר התורה בשעת הגבהתו. וכן לא תיכנס לבית הקברות, ויש להחמיר בכך אף בקבר יחיד; ובשעת הצורך, תלך לבית הקברות, ותעמוד במרחק של לפחות ארבע אמות מהקברים.

• יש נשים שנהגו שלא להיכנס לבית הקברות במשך כל תקופת עיבורן, משום שהן מצפות שבמהרה יבנה המקדש, וילדו את ילדיהן בטהרה לצורך שאיבת המים לצורך אפר 'פרה אדומה'.

לקראת שבת לכו ונלכה

כל נשמה ונשמה שירדה לעולם הזה ונכנסה לתוך ה'מטוס' - זה הגוף - צריכה לנווט את דרכה בעולם על פי התורה הקדושה, אם תשלח את ידה לכפתור חשמלי בשבת, ותדליק את האור - היא עלולה 'לפוצץ' את 'המטוס' על יושביו

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א על קדושת השבת

משנה את דרכו - אין זה נקרא ששמע. השמיעה נחשבת לשמיעה רק כאשר היא מתבטאת בקיום הדברים הלכה למעשה. דוגמא לשמיעה שהביאה לתוצאות מעשיות, היא המעשה הבא בהורים חילונים ששלחו את בתם הקטנה לגן הדתי שבקרבת ביתם. באה הבת ביום שישי ואמרה לאמה: "הגננת אמרה שצריך להדליק נרות שבת".

אמרה האם: "אנחנו לא מדליקים".

"אבל הגננת אמרה שכל היהודים מדליקים", התעקשה הילדה. "תעזבי, אנחנו לא!".

"אם את אינך מדליקה", אמרה הבת, "אני אדליק".

נזפה בה האם, אבל הילדה בשלה. הלכה למכולת וביקשה שני נרות בעל המכולת, שהכיר את המשפחה, ידע שהם אינם מדליקים נרות שבת, וחשב לעצמו: כנראה שיש להם אזכרה. נתן לילדה שני נרות נשמה.

בכניסת השבת נסגרה הילדה בתוך חדרה והדליקה את שני הנרות. אמה נכנסה לחדר ונבהלה. מה פשר נרות הנשמה הללו? שאלה את בתה.

"הדלקתי שני נרות", אמרה הילדה, "אחד בשבילך, אמא, ואחד בשביל אבא".

האמא היתה מזועזעת עד עמקי נשמתה. כבר למחרת הלכה לבית הכנסת, היא ובעלה התחילו לשמור שבת, וחזרו בתשובה שלמה. זוהי שמיעה נוגעת ללב, שנכנסת מיד ומשפיעה על האדם לשנות את דרכו ואת מעשיו.

(מתוך 'משכני' - שמות)

עם ישראל בתוך תורתו, דומה לטייס הנמצא בתאו שבתוך מטוס קרב, ונשלח להפציץ מטרה מסוימת בשטח האויב. האם יכול הטייס באמצע הטיסה לחשוב לרדת קצת לטייל, כדי לא להיות 'כבול' בתאו? האם יעלה על דעתו להתלונן מדוע 'כבול' אותו, הרי השקיעו בו כל כך הרבה והוא משובח ומעולה, ומדוע לא יתנו לו לעשות ככל העולה על רוחו?...

אדרבה - אומרים לטייס הזה - דווקא מכיון שאתה מעולה והולך לבצע משימה חשובה מאד - עליך להיות כבול למשימה ולא להסיח דעתך ממנה כלל וכלל!

כל יהודי הוא בבחינת 'טייס' ואף יותר מכך. כל נשמה ונשמה שירדה לעולם הזה ונכנסה לתוך ה'מטוס' - זה הגוף - צריכה לנווט את דרכה בעולם על פי התורה הקדושה, לדעת מה אסור ומה מותר. אם תשלח את ידה לכפתור חשמלי בשבת, ותדליק את האור - היא עלולה 'לפוצץ' את 'המטוס' על יושביו. "לא תגע בו יד כי סקול יסקל או ירה ירה", הזהר והשמר לנפשך!

לפעמים צריך לסגור את העיניים, ולפעמים צריך למלמל בשפתיים, ישנן הנחיות שונות בהתאם למצב הנתון.

מדי פעם מוטל עלינו - ה'טייסים' - לשלח הודעה למרכז הבקרה ב"יוסטון", זוהי הברכה הנשלחת לשמי מרום. כל מילה נקלטת ומשודרת למעלה, בעולמות העליונים. בעבר היה קשה להאמין בכך, אבל כיום כולם מבינים שאין בכך פלא. הרי כל אחד יכול לדבר במכשיר מסוים כאן, וישמעוהו במרחק אלפי קילומטרים, בארצות הברית.

יהודי ששומע דברי חיזוק על תורה ועל יראת שמים, ועם כל זאת לא

גליון 556
שנה י"ב תשפ"ג

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

לאנטונינוס קיסר הייתה מערה שדרכה היה הולך בסתר לרבי יהודה הנשיא ללמוד תורה. כשהיה הולך היו מתלווים אליו שני עבדים, וכדי שהדבר יישמר בסוד היה הורג אנטונינוס עבד אחד בפתח ביתו של רבי יהודה הנשיא, ועבד שני היה הורג בפתח ארמונו. תמיד ביקש אנטונינוס מרבי שלא יהיה נוכח אף אחד איתם כשהם לומדים תורה. יום אחד הגיע אנטונינוס אל ביתו של רבי וראה אותו לומד תורה עם רבי חנינא בר חמא. אמר לו אנטונינוס: "אמרתי לך שכשאני בא אליך שלא יהיה עוד אדם נוכח." אמר רבי: "אל תדאג, זה לא בן אדם, זה מלאך." אמר אנטונינוס: "אם זה מלאך, תגיד לו שילך ויקרא לעבד שלי שנירדם בפתח הבית." הלך רבי חנינא בר חמא לקרוא לעבד ומצא אותו מת, אמר רבי חנינא לעצמו: "אם ילך ויספר למלך שעבדו מת - זה לא יאה לבשר למלך בשורות רעות, אם לא אומר לו כלום ופשוט אלך - המלך יחשוב שזילזלתי בו כי ביקש שאלך לקרוא לעבד." התפלל רבי חנינא בר חמא על העבד, והעבד קם לתחייה. שלח אותו רבי חנינא למלך, כשראה אותו המלך אמר לרבי: "אני יודע שגם הקטנים שבכם יודעים להחיות מתים, אבל עדיין אין רצוני שיהיה נוכח עוד אדם כשאני מגיע אליך ללמוד."

(עבודה זרה ז' ע"ב)

פרשת השבוע

ויאמר אליהם יוסף אל תיראו וגו' אלקים חשבה לטובה (נ' י"ט-כ)
החיד"א הקדוש רבי חיים יוסף אזולאי זיע"א היה מספר, שמעתי מרבי חיים בן עטר בעל 'אור החיים הקדוש זיע"א סיפור זה. מעשה באדם עשיר תקיף וחצוף וגם היה קרוב למלכות, שזילזל ופגע בכבודו של תלמיד חכם ויר"ש אחד. פנה אליו ה'אור החיים' הקדוש וביקש מהתלמיד חכם שימחול לעשיר ויעשה שלום. השיבו החכם בענוות חן, כבר תיכף ומיד לאחר מעשה מחלתי לו, ונימק פשר רזיוותו, היות ובווהר נאמר, כי חטאים של ישראל מכבידים על כנפי השכינה, אם כן איפוא כל רגע ורגע שלא אמחול לעוון העשיר הלז, הרי יש צער לשכינה הקדושה, מהכבדה נוספת שנגרמה בגללי, לכן מיהרתי למחול לו, ועל ידי זה למנוע צער מהשכינה. כששמע ה'אור החיים' הקדוש את נימוק החכם הוא נהנה ושיבחו מאד. והחיד"א הקדוש חוזר ומשנן סיפור זה פעמים רבות בספרו 'מראית עין' בלבד הוא מביאו ארבע פעמים, ומציין היות וענין זה יקר בעיני והוא יסוד בעבודת ה', צריך לחזור עליו כמה וכמה פעמים.

ויאמר ליוסף הנה אביך חולה (מ"ח - א')

מסופר על הרה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצה זיע"א, שפעם בא אליו חסיד אחד וקבל באזונו על כך, שבאחד הימים הזכיר לפניו חולה אנוש מבני משפחתו, ובכל זאת לא הוטב כלל לחולה הזקוק לרחמים מרובים. השיב לו הצדיק, מה אני אשם בכך שהקדוש ברוך הוא לא החיש עד היום רפואה לאותו חולה. ענה החסיד בכאב באזני רבו, הרי חכמינו אומרים בתלמוד (בבא בתרא קט"ז) 'כל שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, והוא הדבר שעשיתי, באתי אצל הרבי שיעורר על החולה רחמי שמים. הניע הרבי את ראשו בעצב ואמר, תן דעתך שלא נאמר כאן ילך אצל חכם שיבקש עליו רחמים, אלא נאמר ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, משמע מכאן, שנדרש כאן מהחולה לעשות שני דברים, ראשית ילך אצל חכם, יפנה אל צדיק וחסיד שזכותו רבה לקרוע כל גזירה קשה, ושנית, יבקש עליו רחמים, החולה עצמו יתפלל לה' ויבקש רחמי שמים ולא יסמוך רק על פנייתו לרבי.

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 5:29 ת"א: 5:31 ר"ת: 6:04

פרשת ויחי

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:15 ת"א: 4:30

לכלה ולשאר בני המשפחה. לקראת סוף מלאכת התפירה, נוכח החייט שחטר לו מן הבד היקר אי אלו מטרים להשלמת הבגדים. הוא פנה לעשיר, שזה מצדו שלחו בזריות לחנות הבדים של העיירה להשלמת החסר, בעל החנות שהכירו זה מכבר קיבל את פניו בשמחה, וששמע באיזה בד הוא מעונין אמר לו: 'ידוע לך שזהו בד יקר ביותר?', ענה לו החייט: 'וכי אני משלם עליו? זהו בד לחתונת ר' זלמן הגביר!'. 'אדה', השיב לו המוכר, 'קח את הבד בחינם ואמור לר' זלמן הגביר שזו מתנתי לחתונת בתו, בשל העובדה שהוא קונה ממני סחורות כל השנה, החייט נטל את הבד ויצא מן החנות. מחוץ לחנות עמד עני שראה כיצד נכנס אדם ומקבל בד יקר ללא תשלום, אמר לעצמו: 'פה מאד, המוכר מחלק בדים יקרים, נכנס גם הוא לחנות וביקש מאותו בד יקר, השיב לו המוכר: 'זהו בד יקר מאד, יש בידך כסף לשלם עליו?', תוך שהוא סוקר את מלבושיו הקרועים. השיב לו העני: 'מדוע מהמבקר הקודם בחנותך לא דרשת תשלום, וממני אתה כן דורש?'

הביט בו המוכר בפליאה וענה לו: 'הקונה הקודם היה שליחו של ר' זלמן העשיר, שעליו מתבססת פרנסתי כל השנה, ומי אתה בכלל שתדרוש זאת גם כן?' 'הכיצד מעיזים אנו, עניים במעש', הקשה המגיד מדובנא, 'לדרוש מי שענה לאברהם אבינו... הוא יעננו', מה ההשוואה בינינו לאברהם אבינו, שעמד בעשרה נסיונות ועבד את בוראו במסירות נפש?

'יום החתונה הגיע, סמוך לביתו של ר' זלמן עומדות הכן שיירת כרכרות לבני המשפחה, למתנות, אוכל יקר ומשובח לחתונה ושאר מטלטלים, ר' זלמן פונה לבני ביתו ואומר להם: יש לי עדיין כמה דברים לסיים במשרדי, ואין ברצוני לעכב אתכם בהכנות לחתונה. צאו לדרככם בשיירת הכרכרות ומאוחר יותר אצטרף אליכם, השיירה יצאה לדרכה תוך שר' זלמן מלווה אותה במבטי שמחה וגיל.

'ר' זלמן יושב במשרדו ומנסה לסיים את ענייניו למען יוכל להצטרף למשפחתו כשלתפתע דפיקות רמות בדלת, 'בוא', אומר ר' זלמן. הדלת נפתחת ומשרת פרוע שיער נכנס לחדר כשחזיוויון על פניו, 'מה קרה?', שואל הגביר, 'אדוני, קרה אסון! הגשר שעליו נסעו שיירת הכרכרות קרס תחתם וכולם נפלו לנהר', 'מה שלום אשתי ובתי?', זעק הגביר, 'בעיני ראיתי, הוסיף המשרת, 'כיצד הכרכרות והסוסים נסחפים בורם השוצף, נו', זעק ר' זלמן, 'האם הם טבעו? האם אירע אסון?', 'אדוני, המשיך המשרת לתאר, 'ראיתי איך כל המתנות צפות על הנהר, ואפילו איך העוגות הנפלאות שוקעות בו לבסוף, 'אני דורש ממך לומר מיד מה שלום אשתי ובתי? צעק עליו ר' זלמן, 'אה, כן כן אדוני, הם חולצו בשלום מן הנהר...'

'רבותי', אמר המגיד מדובנא לקהל המרותק, 'משרת זה הינו פתי בכל קנה מדה, שכן הקדים לתאר את אובדן הסוסים ושאר הרכוש בטרם סיפר מה מצבן של האם והבת, אך מדוע תורתנו הקדושה? שהיא מחכימת פתי ראתה להקדים את הטפל - 'על דבר אשר לא קדמוך בלחם ובמים', לעיקר - ואשר שכר את בלעם לקללך' ולהשמיד ח"ו את עם ישראל?

'המשפחה התאוששה מהמקרה המצער, ובעזרת עושרו של ר' זלמן החתונה נערכה ברוב פאר והדר. החתן, עילוי ומתמיד עצום, הסתגר בבית המדרש ברוב שעות היממה ועשה חיל בלימודיו, לשמחת אשתו ומשפחתה, תוך שר' זלמן תומך בהם ביד רחבה ושולח להם את מאכליהם בוקר צהריים וערב. אלא שלאחר חודשים מספר פנה אליו ר' זלמן ואמר: 'חחתי היקר, אני מרגיש שכוחותי אינם כבעבר וצריך אני את עזרתך בעסקי, שעות בודדות ביום, לא יותר.'

החתן, שלא ידע את נפשו, ניסה להשיב בעדינות כי נפשו חפצה בלימוד התורה, אך ר' זלמן כעס עליו ביותר: מה הוא חושב לעצמו? נראה לו שהוא יישב בביתו ויאכל לחם חסדי ארוחת בוקר הוא כבר לא יקבל! החליט בלבו, והורה למשרת שמהיום והלאה לא יעביר לחתנו את ארוחת הבוקר. 'משראה הגביר שהחתן ממשיך לשקוד על לימודו, ואינו חושב להיענות לבקשתו, פיתח בלבו משטמה כלפיו והפסיק לשלוח לו כליל את האוכל, מלבד לחם צר ומים לחץ ואי אילו ירקות.

גדלותו הידועה של המגיד מדובנא וההערצה הגדולה לדרשות והמשלים שלו, גרמה לאחד מן השרלטנים באותו הזמן לאחוז את עיני הציבור, וביודעו כי בעיירות רחוקות לא יזהו אותו, היה מציג עצמו כ'המגיד מדובנא' ונושא "את משליו" וכמובן שהיה זוכה לכבוד רב ולארוח מלא מהקהל הרב, שהיה גודש את בתי הכנסת בהם היה דורש.

ויהי היום, ומיודענו הגיע לשבות את שבתו באחת מן העיירות, לאחר שעדכן מראש את ראשי הקהל של אותה עיירה על בואו של 'המגיד מדובנא', אך דא עקא שלמרבה הפלא גם המגיד מדובנא בכבודו ובעצמו בא לשבות את שבתו בעיירה ההיא, בשעה היעודה בית המדרש היה מלא מפה לפה, אנשים נשים וטף מלאו את בית הכנסת וחיכו בשקיקה לתחילת הדרשה. המגיד מדובנא ישב ולמד בפניו של בית המדרש, והמתין שיאמרו לו לעלות ולשאת את דבריו. לפתע הס הושלך באולם, והמגיד רואה אדם שעולה בצעדים מדודים אל מקום הבימה, מעוטף בטליתו עד שולי עיניו, נעמד כלפי ארון הקודש ומנשק לשולי הפרוכת ואחר כך מסתובב כלפי הקהל... המגיד נהנה מכל רגע, הדרשן האלמוני חיקה אותו בצורה מושלמת. ר' יעקב ברוב ענוותנותו לא חשף כי מדובר במאחו עיניים והחליט ליהנות יחד עם כל הקהל מאמרותיו של 'המגיד מדובנא', לא עברו מספר רגעים ור' יעקב התמוגג יחד עם כל הקהל מדרשתו שלו, ממש מילה במילה מאותה דרשה שנשא כמה וכמה פעמים בכמה מקומות, בליווי תנועות המדמות אותו באופן מושלם, וכך ישב לו במקומו והאזין בהנאה לדרשתו - הן לא בכל יום זוכה אדם להאזין לעצמו...

אולם כעבור זמן לא רב, נפגמה הנאתו של המגיד מדובנא, לאחר שאותו חקיין החל להוסיף לדרשתו דברי הבל ופלפולי סרק, והוא החליט לעשות מעשה, הוא עלה לעבר הבימה, דפק עליה בחווקה והרעים בקולו: 'רבותי קהל קדוש, ברצוני להודיע לכם כי האדם העומד כאן ודורש אינו המגיד מדובנא כלל ועיקר, מתחזה הוא! אני הוא המגיד מדובנא! הקהל הוכה בהלם, דבר כזה לא שמעו מימיהם, שני אנשים שנראים מכובדים וכל אחד טוען 'אני הוא המגיד מדובנא: 'דעו לכם', הוסיף המגיד, 'שעד עתה לא הפריע לי שהוא מתהדר בתואר לא לו, כל עוד אמר דברי כיבושין ועורר את העם, אך מעת שעבר להמציא 'פנינים' שאין בהן לא טעם ולא ריח, איני יכול להחריש עוד.

'יש לי עצה כיצד תוכלו להכריע בדבר: הן ידוע המגיד מדובנא כמסוגל להמציא משלים בו במקום ובכל דבר וענין, הבה נפתח שני ספרים מהפורים כאן בבית הכנסת ופתחו אותם כלאחר יד, ומתחייב אני כי לאחר עיון קל אפתח במשל מורחב הכולל ארבעה חלקים כאשר בחלק הראשון קושיא על הנאמר בספר הראשון, בחלק השני קושיא על הנאמר בספר השני, ובשני החלקים האחרונים תירוצים על הקושיא השניה ולאחריה על הראשונה, הכל במשל אחד.'

הזדרזו כמה אנשים מן הקהל נטלו לידיהם סידור וחומש ופתחו באקראי, הסידור נפתח בפיוט הסליחות המתחיל במילים: 'עננו כשם שענית לאברהם אבינו בהר המוריה', ואילו החומש נפתח בפסוק: 'על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך... נו', פנה ר' יעקב אל 'המגיד', 'שא נא משלך ודבריך', 'המגיד' הנבון שתק כאילם, ומשנוכח הקהל לראות כי לא הצליח להעלות בדל של משל, ואינו אלא מתחזה, אמר המגיד מדובנא: 'ובכן רבותי, אפתח במשל, הסכיחו ושמעו:

'ר' זלמן גביר העיירה עמד להשיא את בתו היחידה, ובין ההכנות לחתונה הגדולה והמפוארת היתה תפירת בגדים מבד יקר ומשובח

משל ונמשל

מתחרט שלא השקיע זמנו לתורה ומצוות.

משל בשם המגיד הקדוש מדובנא זיע"א (יומא דהילולא י"ז טבת) לאחד שנסע לליפציג לרגל מסחרו. והנה בהיותו שמה במלון על משכבו בלילות, ראה בחלומו כי יש לפניו אוצר מזהב ומפז רב ואבנים טובות, ונדמה לו שהוא חופר בקרקע החצר ושם מטמונים יקרים, וגמר בלבו לקחת כל זאת באמתחתו ולהביאם אל ביתו. לאחר מכן חשב בלבו, פן יתודע הדבר אל אנשים, ומה גם אל בעל הבית עצמו, פן יראה אותו שבוקע רצפת ביתו, לכן אמר שהדרך הטובה היא להניח את הכל במקומו, ולכסותו מלמעלה בעפר למען לא יודע לאיש, ואנכי אביא את אשתי ובני ביתי לכאן ואקנה את הבית עם החצר. והנה כאשר קם הסוחר בבקר שכח את כל המראה, והלך לעסקיו וקנה סחורותיו ושב לביתו. וכשבא לביתו נזכר את כל הענין, אולם שכח שהכל היה רק בחלום, וחשב כי ראה את הכל בהקיץ, ושמח מאד וגילה לבני ביתו את המציאה הגדולה אשר מצא, אוצר יקר וחשוב. אז שכר עגלות רבות ונסע עם כל משפחתו, וכשהגיעו לאותו בית, קנה את החצר ואת הבית, וברדת החשיכה הלך עם משפחתו וחפרו והרסו את כל החצר, ועשו ממנו גל של עפר ולא מצאו מאומה. ואז נזכר כי הכל היה רק בחלום, וכולם בכו בכי גדול על בזבוז הזמן והכסף.

והנמשל: האדם בעולם הזה, יש לו מנה רוצה מאתיים, ואומר בלבו כאשר אשיג מבוקשי ואהיה עשיר גדול, אז אשקוט במעוני במנוחה, ועל כן עובר ארחות ימים בסכנות עצומות, ויגע יומם ולילה עבור פרנסתו, ולבו חושב שיגיע יום שיהיה עשיר וישב בשקט ובמנוחה. אולם כאשר מגיע יומו האחרון, הוא מבין שהולך לקבר וכל עושרו ואוצרו עוברים לאדם זה, ומבין שהכל היה חלום ומצטער הוא ומתחרט שלא השקיע זמנו לתורה ומצוות.

(אהל יעקב)

החתן המשיך בלימודו תוך שרעייתו מחזקת את רוחו ושניהם נושאים תפילה לה', שהגל העבור יעבור מעליהם במהרה. וככל שהתחזקו באמונתם בבורא עולם, כך פיתח ר' זלמן את שנאתו כלפי החתן עד כדי ששכר מרצח שירצחנו נפש. המשרת, שנכח בעת המפגש בין ר' זלמן לראש המרצחים, הודיע עד עמקי נפשו. בהודמנות הראשונה התחמק מאדונו ורץ לבית חתנו לומר לו שיברח מהרה מן העיר כי בן מוות הוא. בתחילה החתן ובתו סירבו להאמין לסיפורו, אך כשתיאר להם בפרוטרוט כיצד ר' זלמן שקל את האלפיים והובים לידי רב המרצחים, ובהכירם את המשרת, ארזו צרור מטלטלים ונסו מן העיירה לעיירת מולדתו אל הישיבה שבה למד. ראש הישיבה קיבלו בשמחה, אך שמע בצער את הקורות עמו. 'ראה, אמר לו, אתמול קיבלתי מכתב מעיירה פלונית ובו בקשה שאשלח להם רב תחת רבם שנפטר. אני רואה בך מועמד מצוין, לך וה' יצליח דרכך'.

'ר' זלמן התעורר למחרת בבוקר והלך להתפלל שחרית תוך שהוא מחכה לשמוע "חדשות נוראות" על רציחתו של חתנו תוך שנתו, הוא אפילו הכין דברי מספד על חתנו היקר, אך להפתעתו 'עולם כמנהגו נוהג' ואין חדש תחת השמש, לאחר התפילה שינה מהרגלו וחזר לביתו דרך בית חתנו, מה הופתע לגלות שאינם בביתם ולשמוע משכניהם שעובדו אתמול בחיפזון, הפעיל ר' זלמן את אנשיו, רחרח היכן שצריך, וכך נודע לו שראשית שמו את פעמיהם לעבר ראש הישיבה שבה למד, ר' זלמן שם אף הוא את פעמיו לשם, 'ראו גידולים שגידלתם' התפרץ כלפי ראש הישיבה, 'האם זהו החתן שאמרתם עליו שהוא כליל המעלות? אדם שלא יודע להושיט עזרה לחותן העסוק?'

'אמור נא לי, השיב ראש הישיבה, 'האם נכון הוא הדבר שניסית להכריחו לכך באמצעות הפסקת שליחת ארוחותיו והרעבתו?'; 'ראה כבוד הרב', גמגם הגביר, 'מחמת חוסר העזרה העסקים נקלעו לקשיים וההכנסות פחתו, וגם ממני ובני ביתי נחסכה הפת, כל המשפחה החלה לצמצם באכילה ובשאר הדברים'. 'אם כך', הקשה ראש הישיבה, 'מהיכן היו לך אלפיים והובים לתת לראש השודדים כדי שיהרוג את חתנך?'

'זוהי התשובה', פנה המגיד לקהל, 'ראשית, התורה אומרת כי 'לא קדמו את בני ישראל בלחם ובמים', ואם יאמרו כי עשו זאת מחמת מחסור בכסף, ממשיכה התורה ואומרת 'ואשר שכר את בלעם לקללך'.

'החתן החל את משרתו כרב העיירה אליה נשלח עי ידי ראש הישיבה ועשה חיל בתפקידו. לאחר כמה חודשים רבתה השמחה, בן נולד במזל טוב לרבה האהוב של העיירה. הברית נחגגה ברוב פאר והדר. בעיצומה של הסעודה נעמד ראש הקהל ואמר, 'מוריני ורבינו, ברצוננו להעניק לרב מתנה מיוחדת במינה: אנו מבטיחים בזאת שאם הרך הנולד ילך בדרכי אביו ויעלה ויגדל כמותו - אף הוא יהיה רב בקהילתנו', סיים לקול מחיאות הכפים והשמחה של המשתתפים. 'רבותי', פנה הרב לאחר שהשתתקו, 'אני נרגש מעומק לבי על המתנה המיוחדת, אך ברצוני להבהיר לכם שאין זו מתנה כלל, כי אם בני יהיה כמוני, ההלכה קובעת כי הוא יירש את מקומי. אם ברצונכם לשמחני באמת, עליכם לקבוע כי גם אם הוא יהיה פחות מוצלח, אך עדיין ראוי להיות רב - תמנו אותו לתפקיד'.

סיים המגיד מדובנא, 'ברור הוא הדבר שאיננו זכאים כאברהם אבינו, אך אברהם אבינו, הוא זכאי לבקש עבורנו שגם כאשר איננו ראויים לכך, שה' יקבל את תפילתנו, 'כשם שענית...'

צ'ין אדם לחברו

ענוותנותו של החפץ חיים

מספר רבי לייב בנו של הרה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א. פעם הגיע לאבי מכתב מרב נכבד כי הוא חולה, והוא מבקש רחמים. ואת חטאיו הוא מזכיר, כי הוא גינה את ה"חפץ חיים" וביטל את ספריו, ובודאי על כך נענש. כשאבי קרא את המכתב, ראיתו מניע בכתפיו ומתבייש מתוכנו. תיכף ישב והשיב לו מכתב בעונה יתירה, מצטער אני בצערו, ובלי ספק לא נענשת בשבילי, אדרבה, מבקש אני ממך מחילה על מה שהינך שרוי בצער בגללי, ובירכו ברפואה שלימה.

עבדו את ה' בשמחה

פעם נכנס הרה"ק רבי משה פיינשטיין זיע"א לבית המדרש, ומצא שם תלמיד יושב לבדו, כשהבעה קודרת על פניו. מיד נגש אליו ואמר לו, "עבדו את ה' בשמחה" נאמר בתהלים. אחר כך הכניסו למשרדו והשניים שוחחו יחד זמן מה. תלמיד אחר שהיה נוכח בשעת מעשה, נזכר ואמר, אינני יודע מה אמר ראש הישיבה לאותו בחור, אך הוא יצא משם אדם אחר.

ללמוד תורה וגם לעזור בבית

מסופר על אברך בן תורה שנכנס אל הרה"ק מבריסק רבי יצחק ואב הלוי סולובייצק זיע"א, והתאונן כי אשתו דורשת ממנו לעזור בבית בטיפול הילדים, הוא טוען שיש לו פטור כי תלמוד תורה כנגד כולם, עם מי הצדק? השיב לו הגאון: הלא אפשר

לקיים שניהם, כשהייתי אברך אב לשלושה ילדים מה עשיתי, הושבתי ילד אחד על ברך אחת, השני על הברך השניה, בידי נענעתי את עריסת התינוק, וגם שקעתי בלימוד.

אהבת ישראל ללא גבולות

הרה"ק בעל ה"אמרי חיים" מויוניץ זיע"א נודע במידת אהבת ישראל שלו שעברה כל גבול, אם היה יהודי הנמצא במצוקה, היה הוא הראשון שפעל ועשה כדי לסייע ולעזור, ולחלצו מן המצר, לימינו עמד איש צדיק וחסיד במלוא המובן ר' דוד לייב שווארץ זצ"ל, על ר' דוד לייב זה היו יהודים ממטירים סכומי כסף אדירים, כולם ידעו שכל מעשיו לשם שמים והנצרכים שאוסף עבורם אכן נצרכים הם. ערב אחד נכנס ר' דוד לייב אצל רבו ה"אמרי חיים", והרבי פתח את השיחה אודות פלוני בעל משפחה ברוכת ילדים ולרש אין כל, ר' דוד לייב ידע במי מדובר, הוא גם ידע שמדובר בסכום עתק, ומשום כך העז לשאול את הרבי, "רבי עם סכום כסף גדול כזה, הלא נוכל לפרנס כמה אנשים מאנש" - "אנשי שלומינו חסידי ויוניץ". "הוי דוד לייב, דוד לייב, גם ממך אשמע אודות אנשי שלומינו? בגלל זה הקמתי את השיכון הלוזה? בכדי שיהודי כמוך יוכל להגיד אנשי שלומינו?", ויתן הצדיק את קולו בבכי. הבין ר' דוד לייב כי לא עת לחשות, אמר ועשה, והתרים יהודים לצורך המצוה, ובסופו של דבר חיתן את כל בניו ובנותיו של האיש לרבות חלק מנכדיו.

תלולא דצדקיא

שבת קודש י"ד טבת הרה"ק רבי לוי יצחק מסטעפין ב"ר יוסף מאוסטילא (תרל"ד)

יום ראשון ט"ו טבת

הרה"ק רבי רפאל מבראשיד ב"ר יעקב יעקל (תלמיד רבי פינחס מקאריץ תקפ"ז)

הרה"ק רבי חיים מרדכי מנדבורנא ב"ר איתמר (תשל"ח)

יום שני ט"ז טבת

הרה"ק רבי צבי הירש מדראהביטש מונקאטש המכונה רבי הערשלע דראהביטש'ער (תר"ב)

יום שלישי י"ז טבת

הרה"ק רבי אפרים פישל מסטריקוב ב"ר יוסף יהודה לייב (תלמיד המגיד - תקפ"ב)

הרה"ק רבי אריה לייב ליפשיץ ב"ר חיים (אריה דבי עלאי - תר"ו)

הרה"ק רבי יעקב ב"ר זאב (המגיד מדובנא) (תקס"ו)

הגה"ק רבי פינחס אפשטיין ב"ר ישעיהו (תשל"ל)

יום רביעי י"ח טבת

רב הונא בר מר זוטרא (ד"א תשפ"א)

רב משרשיא בר פקוד (ד"א תשפ"א)

הרה"ק רבי צבי אלימלך ב"ר פסח (בני יששכר - תר"א)

יום חמישי י"ט טבת

הרה"ק רבי רבי יעקב מקאלבסוב ומעליץ ב"ר נפתלי צבי מרופשיץ (תקצ"ט)

הרה"ק רבי אברהם שמואל בנימין סופר

ב"ר משה (כתב סופר - תרל"ב)

יום שישי כ' טבת

רבינו משה בן מיימון (הרמב"ם - ד"א תתקס"ה)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבטיבין שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" רמזים וסימנים על המצוות.

הגבהת התורה (ה)

אין לאדם להתחיל באמירת וזאת התורה, כשמגביהים הספר תורה, אלא בשעה שרואה לנגד עיניו את הכתב של הספר תורה. (שערי אפרים, שער י', סעיף י"ג, מ"ב סימן קל"ד, ס"ק י"ב) אבל אם רואה רק צדדי הספר תורה, או יריעות הספר תורה מאחוריו, לא יאמר וזאת התורה. (שו"ת בצל החכמה, ח"ה, סימן קל"ו) ואם התחיל לומר וזאת התורה כשראה כתב הספר תורה, יוכל להמשיך באמירת הפסוק, אף שכתב הספר תורה כבר אינו לנגד עיניו. (שערי אפרים, שער י', סעיף י"ג)

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

לע"נ

הרה"ק רבי חיים מרדכי מנדבורנא

ב"ר איתמר זיע"א

נלב"ע ט"ו טבת תנצב"ה

פניני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - אהלכת ציון

פרשת ויחי - פני חיוך

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרוו בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בת יחזקאל סיני רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי לאה בת תמר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיני בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אקב בן סופיה נתנאל בן ג'ינה מיטל בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה- הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קנסט בת דגטו רותית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- רפואה שלמה ובריאות איתנה יחידים אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

מעלה עליו הכתוב כאילו נתן לו את כל המתנות שבעולם.

אנחנו מוצאים דוגמא לדברי הגמרא בילקוט שמעוני: "טובה ארוחת ירק ואהבה שם" וגו' (משלי טל): שני בני אדם פגעו בשלמה בשעה שירד ממלכותו והיה מחזר על הפתחים בשביל פרנסה. אדם אחד פגע בו ואמר לו: 'אדוני המלך אם רצונך השגיח עלי היום'. הלך איתו והעלהו לעליה וזבח לו שור והביא לפניו מטעמים. התחיל משמיע לו דברי מלכותו ואמר לו: 'זכור שעשית כך וכך כשהיית מלך'. כיון שהזכיר לו ימי מלכותו התחיל גועה ובוכה וכן כל אותה סעודה עד שעמד משם בבכיה.

למחר פגע בו אדם אחר. אמר לו: 'אדוני, איש עני אני. אם תשגיח אני מניח מעט ירקות לפניך'... כשהגיע לביתו רחץ פניו ידיו ורגליו והביא לפניו מעט ירק. האיש התחיל לנחמו ואמר לו: "הקב"ה נשבע לאביך שאינו פוסק מלזכר מזרעו" שנאמר: 'נִשְׁבַּע ה' לְדָוִד אֲמַת לֹא יִשׁוּב מִמֶּנָּה מִפְּרִי בִטְנָךְ אֲשִׁית לְכֶסֶף לָךְ (תהלים קלב, יא). הקב"ה עתיד להחזירך למלכותך. כשחזר שלמה למלכותו התנבא: 'טוב ארוחת ירק שאכלתי אצל העני משור אבוס שלא האכילני אותו עשיר אלא הזכירני צערי'.

הוא הבין את הרמז ומאז שינה את דרכו. תשומת לב שהבעל מעניק לרעייתו היא הגורם המרכזי לשלום הבית. עיניה של האישה נשואות לבעל. לכן היא דורשת תשומת לב תמידית. כשהאישה לובשת בגד מסוים הרי שהיא מצפה למילה טובה מבעלה. כשמבשלת וטורחת שהארוחה תהיה לטעמו והוא לא מוצא לנכון לשבח אותה על כך הרי שגורם לה אכזבה.

האדם צריך לדעת שהאישה זקוקה לגילויי אהבה וחביבה מדי פעם בפעם. אסור לו להיות אדיש כלפיה. האדישות בכוחה להרוס את שלום הבית חלילה. עליו לבטא את אהבתו וישתדל מדי פעם לשמח אותה על ידי קניית חפץ או תכשיט או דברי מאכל שערבים לחיכה. עליו לדעת שאין חשיבות החפץ נמדדת לפי מחירו אלא לפי תשומת הלב שהוא מבטא. עיקר השמחה של האישה היא שידעת שבעלה חושב עליה ואכפת לו ממנה.

רבי יוחנן אמר: "גדול המלבין שיניים לחבירו יותר ממשקהו חלב", שנאמר: "וְלֶבָן שְׁנַיִם מְחַלֵּב" (בראשית מט, יב). אל תקרי ולבן שיניים אלא וליבון שיניים. (כתובות קיא). אנחנו מוצאים באבות דרבי נתן (פרק י"ג ד'): "והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות". כיצד? מלמד שאם נתן אדם לחבירו כל המתנות הטובות שבעולם ופניו כבוסים בארץ מעלה עליו הכתוב כאילו לא נתן כלום, אבל המקבל את חבירו בסבר פנים יפות, אפילו לא נתן לו כלום,

ברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א

חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

פניני לבנה

יום	כנסת לבנה	צאת לבנה	ריבון חסן
י"ג	16:15	17:28	17:59
ט"ד	16:32	17:24	17:55
ט"ה	16:31	17:24	17:54
ט"ו	16:35	17:28	17:59

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב לע"נ יצחק בן רבקה ז"ל

שואל ומשיב בהלכה - משקאות - פרק א'

אלו בעיות כשרות עלולות להיות בוויסקי?

שאלה: ?

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

תשובה: ?

וויסקי הוא משקה אלכוהול שמזוקק בדרך כלל משעורה שהונבטה, הותססה והורתחה עד להתאדות. את האדים לוכדים, מקררים והופכים לנוזל אלכוהול. **הערה:** משקה זה מיוצר בכמה מקומות מרכזיים בעולם כמו אירלנד, אה"ב, קנדה, יפן וערי סקוטלנד בעיקר. תהליך הייצור: הלתתה, טחינה, בישול, תסיסה וביקבוק. ראה עוד בארכיון בענין תהליך הייצור של משקה הוויסקי מאמרו של הרב שרשבסקי בקובץ בית הלל (אלול תשס"א עמוד 50).

יש לחלק בין הוויסקי שמיוצר בסקוטלנד לבין הוויסקי שמיוצר באירלנד- אירי. בסקוטלנד קיים חוק הוויסקי שמגדיר בדיוק מאיזה רכיבים ניתן לייצר וויסקי. באירלנד אין חוק כזה, ולכן היצרנים אינם מוגבלים. לכן לא ניתן להשתמש בוויסקי שמיוצר באירלנד ללא חותמת כשרות מוכרת או לוודא שמשקה זה מופיע ברשימה עדכנית ומוסמכת של משקאות כשרים.

רוב הוויסקי הסקוטי מתיישן בחביות אלון אשר שימשו לייצור הוויסקי 'בורבון' האמריקאי או טנסי שנמכרים לסקוטים. [בארה"ב החוק מתיר לשימוש רק חבית חדשה ותקופת יישון אחת בלבד. לאחר מכן החביות נמכרות לסקוטלנד לייצרני וויסקי סקוטי]. מיעוטו מתיישן בחביות יין ומקבל תוספת יין ממש.

הפתרון ההלכתי הוא שימוש בחביות ישנות וגילוף של חמישה מלימטר מעץ החבית. לאחר מכן שורפים את החבית במשך ארבע דקות ומבצעים ניקיון בקיטור.

השגחה מפלאה

לפנינו סיפור המעובד מתוך הספר 'טובך יביעו' שסיפר הגאון ר' יצחק זילברשטיין שליט"א (רבה של שכונת רמת אלחנן בבני-ברק וחבר מועצת גדולי התורה של דגל התורה). הרב שמע את הסיפור מהאברך בעל המעשה. סיפור זה יכול ללמד אותנו עד כמה כל דבר שקורה בחיים שלנו הוא בהשגחה מפלאה מאת בורא-עולם.

"זה היה", האברך סיפר, "כאשר התפללתי בפעם הראשונה בחיי בשטיבלאך של 'זכרון משה' בירושלים. מה שלא עשיתי מעודי, גם בתקופת לימודי בישיבת חברון. בסוף התפילה הבחנתי בקבוצת אנשים שישבו באחד החדרים ולמדו. הרגשתי דחף בלתי מוסבר להתקרב אליהם ולראות מה הם לומדים, למרות שתכונה של סקרנות אינה נמנית בשום אופן על תכונותי הטבעיות".

"ניגשתי אל השולחן ולפתע נתקפתי בהתרגשות עזה. על הגמרא שהיתה מונחת לפני הלומד שישב קרוב לדלת היתה חותמת מסויימת שהיתה מוכרת לי מימי ילדותי. התקרבתי עוד יותר אל הגמרא ולתדהמתי נוכחתי לראות כי מדובר בחותמת שנושאת את שמו של סבי זצ"ל שהיה תלמיד חכם גדול בדור שלפני השואה".

"התדהמה עבורי היתה עצומה. לפי כל מה שהיה מקובל עד כה במשפחתי, הרי שהש"ס שעליו סבא כתב את הגהותיו הושמד ועבר מן העולם בתקופת השואה. צער רב נגרם לבני המשפחה בזמנו כתוצאה מאובדן הש"ס, מכיוון שההערות שסבא כתב על הדפים היו מחכימות במיוחד. אני, הנכד, נתקל לפתע בחותמת של הסבא על הגמרא".

"דבר מופלא שכזה לא קורה בכל יום! החלטתי להישאר עד לסיום השיעור ואז לנסות לברר עם אותו בחור שהחזיק את הש"ס של סבא שלי מהיכן הגיע אליו. יתכן, חשבתי באותו הזמן לעצמי, שגם כרכים נוספים של הש"ס הגיעו לאותו בחור או אולי הוא יוכל להפנות אותי לאותו מקור שממנו הוא השיג את הגמרא".

"אחרי השיעור ניגשתי אליו ושאלתי אותו: 'אמור נא לי בבקשה, מהיכן הגמרא הזאת הגיעה לידך?'. הוא סיפר לי כי אחרי המלחמה, לפני שעלה לארץ, יהודי אחד ניגש אליו ונתן לו את כל כרכי הש"ס הזה במתנה כדי שיעלה אותם לארץ ישראל. מאז, הש"ס נמצא אצלו והוא ישמח מאוד להחזיר אותו לידי המשפחה. אני התקשתי להכיל את הדברים שאני שמעתי".

השמחה וההתרגשות במשפחה היו עצומים, אבל גודל הנס והפלא ועוצמת ההשגחה הפרטית התגלו מאוחר יותר. בבדיקה שבני המשפחה עשו הם עברו דף אחרי דף כדי לראות ולגלות עוד חותמות של הסבא. הם גילו שרק פעם אחת יחידה החותמת מופיעה בדף אחד בכל הש"ס כולו! זה היה אותו הדף שבו עסקו באותו יום בשיעור ב'זכרון משה'.

כיצד הקב"ה סיבב שבאותו יום הנכד שמעולם לא התפלל בשטיבלאך יגיע, ירגיש דחף של סקרנות שמנוגד לתכונותיו הטבעיות ודווקא הם ילמדו את אותו דף גמרא שעליו החותמת של הסבא מוטבעת ועל ידי זה גם יזכה להשיב את כל הכרכים של הש"ס שנמסרו לאותו איש, לפני שעלה לארץ והאבידה תחזור אל בעליה. אכן, מה' יצא הדבר!

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?!"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו'

נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

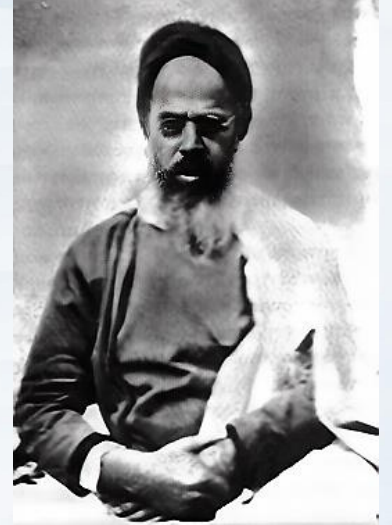
נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הרב הגאון אברהם מגוץ הכהן זצ"ל

הגאון הרב אברהם מגוץ הכהן זצ"ל: נולד בגרבה ב-ט"ו מרחשון ה'תרנ"ח (1897). מגיל צעיר היה ידוע בחוכמתו ועומק ידיעותיו בכל חדרי התורה. **בגיל 14 כתב את ספרו 'ברכת אברהם'**. שקידתו בתורה היתה ממש להפליא. ידיו רב לו בכל מקצועות התורה בכל חלקי הפרדס. חוכמתו נודעה ברבים, ומעיירות רבות שלחו לשאול את פיו בדבר ה' זו הלכה. לימד בישיבה המפורסמת בגרבה שנקראת 'ישיבת רבי יצחק חורי'. במשך שנה וחצי תלמידיו הצליחו לרכוש כמעט את כל דרכי הפסק וההוראה. **התנהג אל תלמידיו כאילו היו ילדיו**. היה מלמד אותם מתוך אהבה, חשק וענווה כאילו היה לומד איתם ולא מלמד אותם. הדריך אברכים בכתיבת שאלות ותשובות. בשנתו האחרונה עורר לב אברכים רבים בגרבה ללמוד את תורת הפסק. גאון בנגלה ובנסתר.

יראתו וחרדתו לדבר ה' היתה לפלא. ברכותיו ותפילותיו היו מילה במילה ממש כמונה מרגליות. היה מתפלל בישיבת 'רבי יצחק חורי' במקום שהיה לומד. היה נזהר להתפלל מתוך ספר. נזהר לעשות גדרים וסייגים רבים. **מעולם לא הוציא מפיו שום קללה או שבועה**. מיעט בדיבור ולא פתח את פיו אלא לדברים נצרכים.

עיניו תמיד היו מושפלות למטה. חי בדוחק ולא רצה ליהנות כלל משום אדם בשום דרך. **מעולם לא ראו על פניו שום צער ודאגה אלא אדרבה רק שמחה**. כל קדושתו וחסידותו היו בהצנע לכת. היה תמיד נוח לשמיים ונוח לבריות. אימו סיפרה שמעולם לא גרם לה שום צער כלל ועיקר אפילו כשהיה ילד. נפטר אחרי מחלה ב-כ" טבת ה'תרצ"א (1930). חי כ-33 שנים. בהמשך עצמותיו הועלו לארץ ישראל ונקבר בחלקת הרבנים במושב איתן.

אביו: הרב כלפון משה הכהן (מוהרמ"ך, אב"ד והרב הראשי של גרבה). **אימו:** מרת מטיעדה. **בנו:** ר' נסים הכהן. **מרביתיו:** אביו, הרב כלפון משה. **חברותא:** ר' רחמים חי חויתה הכהן (ביחד למדו את תורת הסוד). **מתלמידיו:** ר' שלמה מאזוז (מח"ס 'כרם שלמה').

מספריו: **ברכת אברהם** - על מסכת ברכות **תורה וחיים** - הלכות ומוסר **ברית אברהם** - כללי הוראה **חסד לאברהם** - חידושים על התורה ודרושים **ישלחן אברהם** - על כל חלקי שו"ע **בית אברהם** - הלכות תערובות **ישולחן ערוך קצר** - קיצור שולחן ערוך אורח חיים **ישו"ת וישב אברהם** - על ארבעת חלקי שולחן ערוך **ויקרא אברהם** - שארית כתבי ידו.

להלן סיפורים שהובאו בספר 'אורח צדיקים' של ידידו, ר' דניאל אלול, מתוך הספר 'ויקרא אברהם'. יש בהם מעט מן המעט להבין מגדולתו של רבינו. הצדיק נהג שלא להסתכל בשום דבר ותמיד עיניו למטה.

בחג אחד רבינו הגיע לבית הכנסת שאינו רגיל להתפלל שם. באותו בית כנסת היה מקום מיוחד לנשים. הרב לא ידע כי הוא נמצא בין הנשים. **למרות שהיו שם הרבה נשים לא הכיר בהן כלל מכיוון שתמיד עיניו היו למטה בקרקע או בספר**.

הרב חיכה ולא ראה אותם מתכוננים להתחיל בתפילה והתפלא על כך. לכן אמר להן לקום להתעטף בטלית ולהתחיל בתפילה. הנשים מרוב בושה שתקו ולא ענו לרבינו דבר, עד שבא אליו איש אחד ואמר לו: **"במחילה רבינו, כבודו יושב בעזרת נשים"**. רבינו תיכף ומיד קם ונכנס פנימה לעזרת הגברים בבית-הכנסת.

שנפטר מר דוד מאדאר (אחד מנכדי העיר וגביריה), בנו חויתה רצה לעשות איזה מצווה מיוחדת לעילוי נשמת אביו. הוא הלך אל הרה"ג רבי מרדכי אמייס הכהן זצוק"ל (התמנה בסוף ימיו לרב הראשי בתוניסיה) וביקש ממנו למצוא לו איזה תלמיד חכם להיות מחזיק שנה אחת בשביל מור אביו.

ר' מרדכי אמר לו: "אני בוחר לך את התלמיד חכם היותר חשוב בעירנו, הוא רבי אברהם בנו של רבי כלפון", וכן היה אחרי שדיבר איתו הסכים. כשהשנה הסתיימה, רבינו הפסיק להזכיר את שם הנפטר. באותו לילה ממש המנוח דוד מאדאר ז"ל בא לבנו בחלום ואמר לו: **"למה לא הבאת לי היום את סעודתי כרגיל?"**

השכם בבוקר הוא הלך וסיפר את חלומו לר' מרדכי אמייס הכהן. כשהרב שמע זאת אמר: **"בוודאי כוונתו היתה על שהפסקת את המחזיק, הצדיק, שלמד לעילוי נשמת מור אביך ועשה לו נחת רוח גדולה"**. הבן אמר לו: **"אם כן, אמור נא לרבי אברהם שימשיך עוד שנה"**. וכך היה.

באחד הלילות, אחרי שכל אנשי הבית עלו למיטתם לישון, רבינו נשאר עוסק בלימודו. רבינו התקשה באיזה עניין וטרח רבות להבינו ולא עלה בידו. בעודו טורח ומעיין כדי להבין את הדבר, והנה הוא רואה איש אחד ניצב מולו בחדרו. הוא ביאר לו את העניין שהתקשה בו ונעלם. רבינו כשראה זאת, נבהל מאוד ותיכף עלה על מיטתו לישון כשגופו רועד.

אשתו כשראתה כך שאלה אותו: **"מה קרה?"**. אבל רבינו לא רצה לספר לה על כך דבר. היא המשיכה והפצירה בו מאוד שיספר לה על מה ולמה כל החרדה הזאת. בסיכומו של עניין רבינו סיפר לה כל העניין והזהיר אותה מאוד שלא תגלה את זה לשום אדם. ואכן, רק לאחר פטירת רבינו, הרבנית סיפרה זאת.

כְּחָה שֶׁל מְחֻמָּה

בדמעות, כשחיוכו מלווה אותנו. המשכנו לישיבות קטנות, וגם שם ב"ה עשינו חיל. הרגשנו שאנחנו מסוגלים ויכולים. הרב נסך בנו ביטחון חזק כל כך שלא ראינו אפשרות אחרת. המשכנו בישיבה גדולה, התחתנו וב"ה הקמנו בתים. בזיכרוננו תמיד עמדה דמותו המוארת של הרב, שנטע בנו חיות ושאנחנו חייבים לו את הצלחתנו.

מדי פעם התעניינתי על אודותיו. כך שמעתי מפי חברים שהוא עובר לעיר חרדית חדשה במרכז הארץ. היה לי חלום לנסוע אליו או לפחות להתקשר אליו ולהודות לו על כל האהבה העצומה שהרעיף עלינו, אבל לא הסתייע בידי. כל השנים עברו. בורא עולם זיכה אותי להתמנות למגיד שיעור בישיבה חשובה במרכז. הליכותיו של הרב היו נר לרגלי. כשזכיתי להוציא קונטרס חידושי תורה, החלטתי שאני הפעם חייב להגיע לרב ולהעניק לו אותו במתנה, כדי שיראה לאן הגעתי בזכות המחמאות והמעשים שלו ושישמח בפרי מעשיו.

יום אחד, כשהלכתי באיזור הישיבה שבה כיהנתי כמגיד שיעור, הבחנתי במודעת פטירה. נעצרתי לידה וקראתי אותה. היה בה שם מוכר מאוד. **תוך שניות ספורות קלטתי, למרבה היגון, שזה רבי האהוב. הוכיתי בתדהמה. הוא לא היה מבוגר ובטח שלא ציפיתי לכך.**

כשהבנתי שהאבלים יושבים בבניין סמוך בבית אימו הקשישה, עליתי מיד. אחיו סיפרו לי שבשנים האחרונות סבל ממחלה קשה ל"ע שגברה עליו לבסוף.

ישבתי שם ודמעות זלגו מעיני. לא יכולתי לפצות פיו. הרגשתי החמצה עצומה. התקשיתי לסלוח לעצמי על כך שלא נסעתי אליו לפחות בחודשיו האחרונים לשמח אותו ולגרום לו קורת רוח.

אני בטוח שכעת ממקומו בשמיים הוא יושב שש ושמח ונהנה מפירות עמלו. יהיו דברים' אלו לעילוי נשמת רבי בן ציון הכהן שפירא זצ"ל, 'המחנך' - במלוא מובן המילה. ממנו יראו וילמדו מה כוחו של מחנך לחולל מהפך בנשמות ילדי ישראל.

המסקנות המתבקשות מהסיפור הוא כאשר אתה רואה בחור שלומד טוב, או סתם כך בחור, שעושה מעשה טוב, מיד תאמר לו מילה טובה. זה בונה עולמות, פשוטו כמשמעו. על דברים אלו דרשו רבותינו: "מחיה מתים במאמרו". על ידי מספר מילים יתכן שאנחנו נעניק חיים לזולת שמייחל, מצפה ומשתוקק לשמוע מילים טובות.

אנחנו לא מבינים מה הכוח העצום של מספר משפטים שעשויים לחולל מהפך של ממש באדם! אי אפשר לדעת עד היכן אותו אדם יכול לעלות ולהתעלות על ידי אותם מילים טובות ומאירות.

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שמואל בן שמחה דרוזי זצ"ל וילד יחיאי בן יוסף ז"ל פואד אברהם בן רג'ינה ז"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברקו דב ז"ל יצחק יצקן בן רחל ז"ל זהבה בת שושנה רייזל ע"ה מאירה בת יפה ע"ה אברהם בן יונה ז"ל מרים בן דבורה ז"ל אביגדור בן ג'ולי ז"ל סעידה בת תופחה ע"ה ר' שאול בן סילביה זצ"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל מזל בת שמעון ע"ה שני בת אסתר ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל יוסף בן מרים נוסרת ז"ל מסודי בת חביבה ע"ה חווה בת יעקב צבי ע"ה יעקב בן אסתר ז"ל אסתר בת גולה גאולה ע"ה יצחק בן מישא אסתר ז"ל רחל רפאת בת השמת ע"ה יוסף בר סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה לטיף בן פרחיה ז"ל שלום בן אסתר ז"ל יעקב בן נעמה ז"ל מרים בת שרה ע"ה אריה בן מרים ז"ל יעקב בן פרחיה ז"ל אביבה לויש ע"ה אלון בן סעדה ז"ל דוד יצחק בן נעמה ע"ה שרה בת נרקיס ע"ה אילנה (מחרוזת) בת שרה ע"ה רחמה בת מסעודה ע"ה

להלן סיפור שמעובד מתוך הספר 'בך בטחנו' של ידידי ורעי, ר' צבי נקר. יש בו כדי ללמדנו עד כמה עלינו לומר מילים טובות לזולת. אנחנו לא יודעים את כוחן של אותן מילים ומה מילים אלו עשויות לחולל בנפש האדם. להלן הסיפור מפי בעל-המעשה:

בילדותי למדתי בחיידר ליטאי בדרום. הייתי ילד שקט ומופנם, לא התבלטתי, לא הפרעתי, ושנות הלימודים הראשונות בתלמוד תורה עברו בנעימים. הרגשתי כמו תלמיד ממוצע ולא מעבר. פה ושם היו ויכוחים בינינו הילדים, וכדרכם של ילדים, ידענו גם להשלים זה עם זה.

השנים חלפו לאיטן וכבר הייתי בפתחה של כיתה ח'. ביום הראשון חיכנו במתח לראות מי הרב שילמד אותנו. החברים העלו השערות ושמועות. כולנו ציפינו בדריכות לרגע שהרב יכנס בדלת.

בכיתה היה שקט מתוח... התבוננתי אל מעבר לדלת והנה אני רואה את דמותו של הרב. הוא היה גבוה, חסון וטמיר. הכרתי אותו היכרות שטחית ולא מעבר לזה, אבל מהרגע הראשון שהתחיל ללמד הרגשתי שמדובר בדמות מיוחדת.

ברב'ה שלנו היה קסם מדהים: כושר הסבר המעולה, דיבור קולח וחיוך לבבי שלא מש מפניו מעולם. עיניו הפיקו טוב. הוא הישרה על כולנו ביטחון ושלווה. הרגשתי ביטחון עז עד כדי כך שבשיעור אחד מצאתי את עצמי מעז להרים אצבע ולשאול שאלה על סוגיה שלמדנו, דבר שלא העזתי לעשות עד אז.

הרב הקשיב לדברי בהבעה של נחת. כשסיימתי את שאלתי הוא התחיל להלל ולשבח אותי לפני כל הכיתה. לא האמנתי. חשבתי שאני חולם. אני? הוא מדבר עלי? מעולם לא קיבלתי מחמאה משום רב. לא היו לי הכלים להכיל את התחושה. הדבר חזר על עצמו מדי יום ביומו, מחמאות, מילים טובות, אמירות מחזקות.

אט אט גיליתי שאני מסוגל להקשיב. לא סתם הקשבה, אני מסוגל להתרכז ולהבין לעומק. בעידודו הבלתי פוסק של הרב התקדמתי בצעדי ענק. לתדהמת כולם הפכתי אחרי זמן לא ארוך להיות מהטובים ביותר בכיתה. חשוב לי לציין שיחסו החם של הרב היה כלפי כולם.

אני זוכר תלמיד חלש ביותר שקיבל ציון מאה במבחן אחד. מדי יום כשהיה מגיע לכיתה, הרב היה מכריז: "הנה המאה הגיע לכיתה" וכולם היו קמים לכבודו.

על כל תשובה טובה היה מתגמל אותנו בפרסים ובמתקים שקנה מכיסו הפרטי. כשהסתיימה השנה המופלאה הזאת, כולנו הרגשנו כאב פרידה עצום.

ידענו שסיימנו תקופה משמעותית בחיינו. נפרדנו מהרב

לע"נ

תנצב"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל רחמים בן רחל ז"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה חי זידי בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זרהה ע"ה מסעוד בן יקוט ז"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל שמואל בן רבקה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל דב בן יצחק ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה סלים בן פרוחה ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה יהודה בן סעידה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויחי

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatora.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת ויחי

- ב.....ויט שכמו לסבול - להתאזר בסבלנות מבלי לדחוק את הקץ.....
- ד.....לישועתך קויתי - ע"י ה'קויתי' יבוא לידי 'לישועתך'.....
- ה.....אשר לקחתי - התפילה היא היא 'כלי זיינו' של יהודי.....
- ט.....ויתחזק ישראל - יתחזק מכאן ואילך והבא ליטהר מסייעין בידו.....
- יא.....פחו כמים אל תותר - פרי המהירות חרטה.....
- יד.....אנכי אכלכל אתכם - במעלת עשיית צדקה וחסד והאחדות.....
- טז.....שיכל את ידיו - זהירות מלפגוע איש ברעהו.....

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

פרשת ויחי

ויט שכמו לסבול - להתאזר בסבלנות מבלי לדחוק את הקץ בפרשתן (מט ג-ד), 'יתר שאת ויתר עז, פחו כמים אל תותר', ומבאר הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע, 'דהנה העיקר לכל דבר ישועה ורחמים הוא מדת הסבלנות, שיהיה סובל ונושא ולא יהיה דוחק את השעה כידוע, ועפי"ז מבאר, יתר שאת - ככל האדם מרבה לשאת את הקושי ולסבול הרי יתר עז - הנו מוסיף הוא עזו ותעצומות ומקרב את ישועתו, אבל פחו כמים

- היינו אם 'ממהר' ובהול בפזיזות, ואין בו כח להמתין - אלא דוחק את השעה, אל תותר - 'אין בזה יתרון ולא מועיל כלום בזה'.
בעין זה ממש פירש עוד ה'דברי ישראל' גם בלשון הכתוב (לעיל מה א) 'ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו, וז"ל, פירושו, ולא יכול - היינו כשהשעה דחוקה לו ח"ו, ולא יכול לשית עצות בנפשו, יוסף

א. מספר בעל העובדא הרה"ח רבי י. י. זינגער שליט"א, איתן מושבו בעי"ת בארא פארק, אשר מזה זמן הנהיג לעצמו מנהג טוב, אשר בכל עת ועונה ימצאו בכיסו 'כסף קטן' למען יוכל להעניק לכל אחד מגבאי הצדקה המהלכים בשעות התפילה לזכות את המתפללים במצוות צדקה, והנה באחד הימים התפלל ב'שומרי שבת' (שטיבלעך ידועים שם) ובגשת הגבאי אליו עם קופת הצדקה בידו נחרד לגלות שכיסו המיועד לכספי הצדקה ריקם... מכיוון שכך, פשפש בשאר כיסיו ולא מצא אלא 'שוקולד' (chocolate) קטן... הראה לגבאי בשחוק - זה מה שיש ברשותי, השיב לו הגבאי בשחוק, אם אין לך כסף תן לי את ה'שוקולד' א"א לדעת מה תועלת יבוא מזה... וכן עשה, כעבור כמה ימים נכנס שוב ר' י"י לשומרי שבת, ושמע מהגבאי נפלאות, כי לפני כמה ימים נפל אחד המתפללים ואיבד את הכרתו, מאחר שהלה סובל ממחלת ה'סוכר' (diabetes) ל"ע ולפתע היתה לו 'ירידה' איומה בערך ה'סוכר' (sugar level) שבגופו, ותקם בהלה גדולה ולא נמצא שם כל דבר מתיקה להצילו ולהחיותו, עד שנזכר הגבאי באותו 'שוקולד' המונח ברשותו, מיהר להכניסו לפי המתעלה, והחייהו, מיד החל ה'סוכר' לעלות ותשב רוחו בקרבו, וכשהגיעו אנשי הצלה לשם נענו ואמרו, אילו היו ממתניים עוד כמה רגעים כבר לא היה את מי להציל...

הביטו וראו נפלאות ההשגחה הפרטית, כיצד הקב"ה מנהל עולמו ומסבב כל הסיבות להביא להצלת נפש מישראל, כששבויעים ימים בטרם תבוא ה'צרה' כבר הזמין הקב"ה שינויים במנהגי קודש, שר' י"י שכח את מנהגו להשים לב כי אין בכיסו מעות לצדקה, ולא ידך ימצא שוקולד בכיסו שלא כמנהגו, גם הגבאי סטה ממנהגו לבקש ממנו את השוקולד, וגם זה 'שכחו' בכיסו למשך כל השבועיים עד הגיע העת המיועד לאותו שוקולד להחיות את האיש ממות לחיים.

אך מלבד ההתחזקות באמונה בהשגחה פרטית, עוד נלמד מכאן מוסר השכל לדידן, הנה פעמים הרבה שחושב האדם לעצמו בשעה שעובר עליו רוח טהרה, ומבין שצריך להתחזק ולהתעלות, אך כאן בא יצרו הרע ומנסה לקררו ולצננו בטענת 'מה בצע יש בקבלה זו', ומה ערך לאותה התחזקות, וכי הקב"ה צריך את ה'קצת שוקולד' שיש בכוחך ליתן... אך האמת שטענה זו בשקר יסודה, כל 'משהו' ו'קצת' יש לו ערך עצום לפני הקב"ה, עד כדי הצלת חיים ממש (ולאו דווקא הצלת חיים לאחרים, כי אם את החיים שלו עצמו...)

וכבר היה אומר הרה"ק רמ"ש מבאיאן זי"ע שפרשה זו היא 'לויטער חיזוק' (רצופה ומלאה מעניני חיזוק), כי ג' פעמים מצאנו בה 'התחזקות', א. 'ויתחזק ישראל וישב על המיטה', ב. בגמר קריאת התורה עונים כל העם יחדיו חזק חזק ונתחזק (עיי' 'לבוש' תרס"ט), ג. ב'הפטרה' ציווה דוד המלך לשלמה בנו (מלכים א' ב ב-ג) 'וחזקת והיית לאיש, ושמרת את משמרת ה' אלוקיך ללכת בדרכיו'.

יש שאמרו לרמזו בג' פעמים אלו, שלא יאמר אדם אין כוחי במתני להתחזק, כבר ניסיתי פעמים רבות ולא עלתה בידי, לזה אמרינן - אל תקפוץ מדרגות רבות כאחת (עד המלאכים), אלא התקדם הלאה 'געב זיך א ריר' (הזז את עצמך אפילו רק במעט) אפילו רק כדי הילוך מדרגה אחת, וזה נרמז בג' חיזוקים אלו, כי גבי יעקב ששכב על מיטתו חולה כתיב 'ויתחזק ישראל וישב'. לאחמ"כ ב'חזק חזק' - רבים היושבים בעת קריאת התורה, ולסוף הקריאה יעמדו

להתאפק עוד, עד יעבור זעם ולא יהיה דוחק את השעה, וזאת היא עצה לכל הנצבים עליו, היינו לכל הראגות העומדים על האדם. עכ"ל.

ובאמת, לא זו בלבד שאין תועלת ב'דחיקת השעה' מלבד ריבוי 'נערווען' (עצבים), בלבול הדעת והוספת מכאובי לב ותוחלת ממושכה², אלא שזה גופא הרי מרחיק מעליו את הישועה, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות סד.) 'הדוחק את השעה שעה דוחקתו'³, אכן ה'נוטה שכמו לסבול' מתוך אמונה תמימה וטהורה ב'אלוקים הרועה' אותי מעודי ועד היום הזה' (כלשון

לאמירת 'חזק חזק'. וכן ב'הפטרה' בצוואת דוד כשעמד שלמה לפניו - 'וחזקת והיית לאיש... ללכת'. והיינו שיעלה מדרגה אחת משכיבה לשיבה, ומשם לעמידה, ומעמידה להליכה, לזה יקרא 'חיזוק'. וכבר אמרו (אבות ב טז) 'לא המלאכה לגמור', מה ה' אלוקינו דורש מעמנו כי אם 'לזוז ממקומנו', לעלות ולהתקדם במדרגה אחת, וסוף דבר יהא ה' בעזרינו להגיע למקום הראוי. ואכן דבר זה שייך לכל אדם בכל עת ובכל מצב שהוא נמצא - תמיד יכול וצריך להתחזק ולהתעלות אפילו במשהו, לפום מדרגא דיליה.

ב. מסופר על הרה"ק רבי יוסף מאיר ממאכניוקא זי"ע, שבינקותו בהיותו כבן שש נכנס פעם אל זקנו הקדוש הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זי"ע, וזקנו שאלו על מעשיו באותו היום, ענה הנכד, היום הלכתי לבקר ב'שוק הבהמות', כי שמעתי אומרים שאליהו הנביא נמצא שם וגבר חפצי ורצוני לראותו. אמנם, חיפשתי בכל השוק ואף עליתי על עמוד גבוה, ובכל זאת לא עלתה בידי לראותו, רק 'מוסר' אחד לקחתי משם, כי ראיתי שבעלי השוורים קושרים אותם בעת העמדתם למכירה, והנה, אלו שאינם נכנעים תחת המוכר ומנסים בכל כוחם להישמט, הרי הם נחבלים בחבלות יתירות ומכות שלא לצורך, שהרי בעל הבית אינו נמלך עליהם שלא למוכרם, וכל ה'רווח' שלהם הוא חבלות בגופם עד זוב דם ותו לא מידי, לעומתם השוורים שמסרו והכניעו עצמם נשארו בשלימות ובריאות גופם, ועוברים בשלוות הנפש לבעליהם החדשים, אשרם טוב להם, ומזה למדתי, שהמתקש בעת שצרה נוחתת לפתחו, ואינו מקבלה באהבה ובהכנעה, בזה הוא נחבל יותר ויותר, אך אם מקבל את הכל באהבה, באמונה שהכל מאתו יתברך, אזי תקדמו ברכות טוב, ויינצל מכל המכות היתרות. כשמוע הרה"ק מסקווירא דברים אלו יוצאים מפי נכדו, אמר לו - בני, אם זאת למדת שם ברור לי שאף שאתה לא זכית לראות את אליהו הנביא, מכל מקום הוא ראה אותך.

ג. וכך אומרים משם הרה"ק מקאצק זי"ע על דברי המשנה (ב"מ י.) 'ראה את המציאה ונפל עליה, ובא אחר והחזיק בה, זה שהחזיק בה זכה בה', וביאר הרה"ק 'שלא קנה' מאחר שעשה השתדלות יתירה באופן שאיבד את כל שפיות דעתו מחמתה - עד שהסתער ו'נפל' על המציאה, ואילו הדרך הישרה שיבור לו האדם - שילך בנחת אל ה'מציאה' ויטלנה בלא שום פחד שמא יקדמו אחר, שהרי אם נקצב לו הדבר מן שמיא הרי הוא ממילא יגיע לידו, וכן בכל עניני הפרנסה - לא יעסוק בצרכי פרנסתו אלא כפי חובת ההשתדלות ותו לא, אז יזכה לקנות את המציאה. בדרך זה היה הרה"ק מנעשכ"ז זי"ע מבאר את דברי חז"ל (קידושין פב.) 'הריעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי שדייקא משום שהרעותי את מעשי עשיתי מעשה רע בריבוי ההשתדלות וחסרון האמונה, דייקא בגלל זאת קפחתי את פרנסתי (תולדות יצחק ליקוטי הש"ס קידושין). לאידך, כפי מיעוט השתדלותו כן תרבה פרנסתו, כדמצינו לה'יעב"ץ' (בביאורו לאבות ג 1) שהממעט בעסקים יאכל וישבע, והרוודף אחריהם כל היום וכל הלילה יחסר לחמו. בהראותו כי בוטח הוא ב'השתדלותו' ולא בבורא עולם.

תוספת נפלאה שמעתי שהרי ידוע ש'את' הוא לשון ריבוי, וא"כ יש לומר ש'את מעשי' היינו ריבוי מעשים בהשתדלות יתירה, וזהו הריעותי את מעשי, הריעותי ב'את' מעשי, שהרביתי מעשים ללא צורך מתוך בהילות, על כן קפחתי את פרנסתי...

ד. כה כתב רבינו ה'אור החיים' הק' זי"ע לבאר מה שנאמר 'ויברך את יוסף ויאמר האלוקים אשר התהלכו אבותי לפניו, אברהם ויצחק, האלוקים הרועה אתי מעודי עד היום הזה', וזל"ק, (הזכיר זכות אבות 'אברהם ויצחק', כי בזה) התחיל לעורר האהבה של הקדמונים, כסדר תפלת 'שמונה עשרה' שמתחילין בזכרון 'זכות אבות' (ואח"כ מתפללין). והזכיר גם כן זכותו בהצנע, ואמר 'האלוקים הרועה אותי', כאן רמז זכותו, ומהי זכותו - כי הוא יעקב היה מתהלך לרצונו יתברך כשה לפני רועה הרועה אותה, ואחר שסדר זכות אבות התחיל להתפלל 'המלאך' וגו'.

ומעשה אבות סימן לבנים, להיות כצאן הנמשך אחר הרועה - שאין להם כל דאגה אודות מזונותיהם ולעולם לא יחשבו מה ייעשה בהם, בידיעתם כי הם נתונים בידי האמונות של ה'רועה'.

באר הפרשה - פרשת ויהי

הכתוב בפרשתן (מח טו), הרי חיינו מלאי אושר^ה מתוך מנוחה ושלווה וחוסך מעליו טרדות ובלבולים, והעיקר שמקרב לעצמו את הישועה^ה. כלל הדברים, לידע להודיע ולהודיע עד כמה פחותה ונרועה הבהילות והפזיזות, ולעומת זאת אין לך טוב לנפש יותר מן הסבלנות^ה.

לישועתך קויתי - ע"י ה'קויתי' יבוא לידי 'לישועתך' בפרשתן (מט יח), 'לישועתך קויתי ה', פרשה זו יפה נדרשת בהלכות הקיווי והייחול אל ה'. כי הנה מתנה טובה ניתן לנו בני ישראל עם קרובו שבכל עת צרה וצוקה נקווה ונייחל אל השי"ת מתוך אמונה

ואכן ידועה בזה הנהגת הרבה צדיקים שלא להרבות בהשתדלות בשום ענין שבעולם, והיו אומרים 'מ'דארף זיך לאזן פירען' (לתת עצמו בידי הבורא שינהיג אותו כרצונו), וכן הובא על הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (אמרי הרי"ם, שלא בהערות) פ"א אמר אין זו הדרך שלנו... הננו הולכים אחר רצון השי"ת כצאן אחר הרועה.

וכך אמרו 'בעלי הדרוש' לרמז במנהג ישראל קדושים, אשר ה'מחותנים' מוליכים את החתן לחופתו כשהם אוחזים בידיהם אבוקות אור, שבאו ללמד לחתן דעת בגשתו לבנות את ביתו ובצעדו הראשון ב'חיים', לעולם לא תלך מעצמך... אלא תתן עצמך שיוליכו אותך ממעל, ועי"ז יאירו לך באבוקות אור בגשמיות וברוחניות לטוב לך כל הימים. וכך רימזו צדיק אחד במנהג חצרות הקודש לבית נאדבורנא לומר בעת זריקת ה'פעקלעך' על החתן העולה לתורה בשבת קודם הנישואין ניגון 'אחד יחיד ומיוחד', כי שלושה שותפין הם באדם, הקב"ה אביו ואמו (קידושין ל:), ומדרך העולם שבחור עד יום נישואיו הנו 'סמוך על שולחן אביו' ואמו, עד שבונה בית ו'על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו', ובאו לרמז לו בשעה זו שעומד 'להיפרד' מהוריו, כי אם ישכיל להאמין ב'אחד יחיד ומיוחד' ולסמוך עליו אזי יזכה ש'יזרקו' עליו מלמעלה 'פעקלעך' (חבילות) מלאים בכל טוב הארץ...

ה. הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע פירש בהאמור בפרשתן (מח כ) 'ויברכם ביום ההוא לאמור' וגו', כי בירך אותם שיזכו להשיג מדת הבטחון שלא יהיה להם דאגת מחר אלא יראו לנגד עיניהם רק את היום ההוא, ואכן זאת הברכה הגדולה ביותר ששייך (לקוטי הרמ"ל)

ו. וכבר אמר הרה"ק מקאברין זי"ע, הנה שגור בפי העולם, לומר בכל עת מצא 'אז ס'גייט נישט ווי ס'ווילט זיך, דארף מען וועלן ווי ס'גייט', (כשרואה האדם שאין מהלך חיינו מתנהל כמו שעלה ברצונו, עליו לרצות ולהסכים לאשר קורה עמו במציאות), אך אני אומר, שההיפך הוא הנכון - 'אז ווילט זיך ווי ס'גייט, גייט ווי ס'ווילט זיך', (כשיכנע האדם אל בוראו ויסכים בשמחה להנהגת הבורא אתו, כבר יעשה הבורא שחיינו יתנהלו כרצונו ומחשבתו אשר חשב ורצה), דעל ידי התחזקותו באמונה פשוטה ותמימה יוכל לשדד מערכות הטבע לטובה ולברכה, זוהי כוחה של אמונה בהשי"ת.

ז. איתא מ'צדיקי קמאי' (הרה"ק מקעשינאו בעל 'גבורות ארי' אמר זאת בפני הרה"ק מאפטא וקילסו מאד, וכן איתא בעוד ספה"ק) על הכתוב (נ יז) שאמרו האחים ליוסף 'אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם כי רעה גמלוך, ועתה שא נא לפשע עבדי אלוקי אביך'. תיבות - שא נא עולים ב'ראשי תיבות' שור אריה נשר אדם, והם ארבעת הדמויות החקוקות על רגלי כסא הכבוד. והנה, השור הוא 'יוסף הצדיק' כמה שנאמר (דברים לג יז) 'בכור שורו הדר לו', וזכה למדרגה גבוהה כזו בזכות עמידתו בתוקף בכל הנסיונות והקשיים דעזו עליה מיום מכירתו עד יום המלכתו למשנה למלך, וכך אמרו לו, דע אחינו הקדוש, כל מה שנתעלית למדרגה רמה - להיות דמותך חקוקה באחד מרגלי המרכבה הקדושה, לא היה אלא על ידי - פשע אחיך וחטאתם כי רעה גמלוך, כי בתחילה היה רק 'אנא' שהוא ר"ת אריה נשר אדם, רק על ידי המכירה וה'נסיונות' באת לידי כך וכנרמז ב'שא נא', ולכן שא נא לפשע עבדי 'אל-הי אביך' שהוא ר"ת א"י ל'או ה'אי יומא כ'מה יוסף איכא ב'שוקא, פירוש, כי בלאו המכירה לא היית שונה משאר יוסף המסובבים הנה והנה 'בשוק', ורק על ידי 'המכירה' נתעלית לאין ערוך משאר 'יוסף' אחר שבעולם, להיות דמותך חקוקה על כסא הכבוד.

מענין לענין, הרה"ק רבי יצחק מווארקי זי"ע נשא את בתו של עשיר אחד שהיה מחזיקו על שולחנו, והמציא לו כל מחסורו ביד רחבה ונדיבה, באחד הימים נכנס הרה"ק מווארקי אל רבו ה'חוזה מלובלין' זי"ע, אמר לו 'החוזה', אם יוצע לך להיות 'מלמד דרדקי' בכפרים ובעיירות - קבל נא את ההצעה, הרה"ק מווארקי לא הבין מדוע עליו לעזוב את חק לימודיו ואת ביתו בעת שלא חסר מאומה בביתו, שהרי חמיו העשיר מחזיקו על חשבונו, אך פשיטא שמשמע את ציוויו של רבו הקדוש הסכים לכך, וחזר לבית המדרש לאהלה של תורה, אדהכי והכי, נכנס יהודי מכפר פלוני אל החוזה, ושפך בפניו את מר לבו על בניו שהגיעו זה מכבר לגיל חינוך, ואינם מבינים מאומה מלימודם, אמר לו 'החוזה' בבית המדרש יושב אברך בשם ר' יצחק, גש אליו ואמור לו ששלחתך לקחתו למלמד לבניך, ותשלם לו סך ארבעים זלאטע'ס עבור מחצית השנה הקרובה, ואכן הרה"ק מווארקי הלך עמו לכפרו, בהגיעו לשם

כי הוא 'כל יכול' ואין מעצור לה' להושיע ברב או לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך, וכבר אמר במעט, הוא אלוקיני הוא אבינו הוא מלכנו הוא מושיענו והוא יושיענו מכל צרותינו ומלוחצינו. להודיע שכל קוויך 'באלוקים בתחתי - לא אירא מה יעשה אדם לי' (נו

שיגר מכתב לבני ביתו שבמחצית השנה הבאה לא יחזור לביתו, כי נבחר להיות מלמד באיזה כפר נידח בציווי קדשו של הרבי 'החווה מלובלין', מה נשתומם הרה"ק לקבל מכתב תשובה מבני ביתו - כי טוב עשה, שבכך יוכל להביא טרף לביתו, באשר 'אנשי צבא' הצרפתיים נכנסו לעיר אחר שובם ממלחמה, ובזו מכל הבא ליד, ואף את אבי - השווער (חמיו) בזו, השאירוהו נקי מנכסיו, ולרש אין כל.

הרה"ק מווארקיי החל במלאכתו, אך מהרה נוכח לראות שמוחם של הנערים אטום וסתום ואינם מבינים 'דבר וחצי דבר' מלימודיהם, קם ונסע אל רבו להזכירם בפניו, אמר לו רבו, מה לך כי תבוא אלי, העתיר בעדם בכל תפילה ותפילה, בקש עליהם ב'אהבה רבה', ובשאר תפילות שתיקנו להצלחה בתורה. חזר הרה"ק מווארקיי אל הכפר, קיים עצת רבו, ואכן 'נפתחו לבם ומוחם' של תלמידיו ואט אט החלו להבין את הנלמד.

בכפר נידח זה לא היה כי אם מניין מצומצם של עשרה יהודים בלבד, ביום מן הימים פרצה תגרה בין שניים ממתפללי בית הכנסת, ויקם אחד ובייש את חברו ברבים, המתבייש הבטיח נאמנה שמיום זה והלאה שוב לא ידרכו כף רגליו בבית הכנסת (אף שידע שבכך יבטל המניין היחיד בכפר), בכדי להרגיעו ניגש אחד מבני העיירה אליו, ואמר לו, דע לך, כאשר תקבל ב'סבלנות' כל הבא עליך, בין לטוב ובין למוטב, באהבה ושמחה, תהיה מובטח לחיים של אושר וכבוד, והדברים נרמזו בכתוב בפרשתן (מט טו) 'וירא מנוחה כי טוב ויט שכמו לסבול', דלכאורה סותר הכתוב את עצמו ד'ויט שכמו לסבול' אינו 'מנוחה', אלא דזה גופא אמרינו, 'וירא מנוחה כי טוב' - אם הנך רוצה לחיות על מי מנוחות, אזי 'ויט שכמו לסבול' - הטה שכמך, והיה נכון 'לסבול' כל מה שיבוא עליך, ועל ידי זה תנוח בשלום על מקומך.

ככלות מחצית השנה נפרד הרה"ק מווארקיי מהכפרי, ומשנשאל האם יחזור לאחר החג, ענהו רבי יצחק, כל בואי הנה היה רק על פי ציווי מורי ורבי, גם בנוגע להבא אשאל את פיו כדת מה לעשות, משם נסע רבי יצחק לובלינה אל רבו 'החווה הקדוש', אשר קיבלו בסבר פנים יפות, בתוך שיחתם שאלו ה'חווה', האם שמעת איזה 'דבר תורה והדרכה' בכפר ששהית זה כמחצית השנה, ענהו הרה"ק מווארקיי הרי כל תושבי הכפר בורים ועמי ארצות המה, והיאך יכולתי ללמוד שם אפילו דבר אחד מן התורה... עד שנזכר הרה"ק מווארקיי בעובדא זו כשפרצה התגרה בבית הכנסת, ושם שמע דברים נפלאים אודות מידת הסבלנות, כשמוע 'החווה' דבריו אלו, נענה 'החווה' ואמר - זאת רציתי לשמוע מפייך, אכן כעבור זמן שב חותנו לעלות על דרך המלך ושב לעשירותו ולא חזר למלמדותו. ביסוד דברים אלו הקים הרה"ק מווארקיי את עדתו נאמנה, וזה היה 'אבן השתיה' של 'ווארקיי', לקבל הכל בסבלנות, ואז וירא מנוחה כי טוב.

וכבר אמרו בעלי המוסר, משל לצבי שנכנס ליער עבות ולא עלה בידו לעבור בדרכו כי בכל פסיעה נסתבכו קרניו בסבך העצים, וניסה בכל כוחו לנתק את הענפים, וברגע שנשתחרר מעץ אחד מיד שב להסתבך בקרניו בעץ נוסף, עד שפגע בו אחד ואמר לו, טיפש שכמותך, הרי ימיך יכלו ועצי היער לא יכלו, איעצך - קצוץ נא את קרניך ואז תוכל להלך ביער באין פגע ומפריע... והנמשל ברור ופשוט, אם יחדל האדם מלעמוד על שלו ולהקפיד על כל רצונותיו כאילו ניתנו למשה רבינו בסיני... שוב יוכל לעבור את החיים בשלום מבלי 'להיתקע' עם אחרים בכל עת... ח. הרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע היה נוהג לספר האי עובדא בכל עת שבא לבקר את החולה. פעם שכב הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע על ערש דווי, וכבר היה מסוכן ונוטה לעזוב את העולם. מחוץ לחדרו ישבו תלמידיו ואמרו תהלים, תוך כדי ישיבתם שם נשמע מתוך החדר קול חבטה עזה, נכנסו התלמידים החדרה ומצאו את רבם שוכב על הארץ, מיהרו להרימו והשיבוהו למיטתו. כעבור כמה שעות שמעו התלמידים את רבם קורא להם מחדרו, בהיכנסם ראו כי הוטב מצבו פי כמה וכמה, וביקש מהם להביא לו כוס חמין, לא עבר זמן רב ועמד על רגליו כאחד האדם.

פתח הרה"ק ואמר לתלמידיו, אסביר לכם, בשכבי על מיטתי נזכרתי במאמרו של מו"ר המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע על הפסוק 'והבוטח בה' חסד יסובבנו', שאין כאן לא סגולה לא ברכה ולא הבטחה. כי אם 'מציאות וטבע' ממש - הבוטח בה' חסד יסובבנו... ע"כ התחזקתי בביטחון, והחילותי לרדת מהמיטה, שהרי 'בדרך הטבע' על החסד

באר הפרשה - פרשת ויהי

(יב), 'אך לאלוקים דומי נפשי כי ממנו תקוותי, אך הוא צורי וישועתי משגבי לא אמוט' (סב ו-ז), 'הושע עבדך אתה אלוקי הבוטח אליך'. כלומר, כאן למד אותנו דוד המלך כי הבטחון הוא מנוחת נפש האדם, היא נותנת לו משגב ומשען, מבטח וישועה, ע"כ לעולם לא

יתייאש איש יהודי, כי אף אם גדולה צרתו הרי כביכול הקב"ה גדול ממנה, ומתוך צרתו יוציאנו מאפילה לאורה, אם אך ישכיל לומר 'לישועתך קויתי ה'", לבטוח בו ולהשים משענתו על ה' אלוקיו², וכך אמרו חז"ל (מנחות כט:; מאי דכתיב (ישעי' כו ד) 'בטחו בה' עדי עד כי ביה-

לסובבני, אך תיכף נפלתי ארצה, עד שהחזרתם אותי על המיטה. או אז חשבתי בדעתי כי נפילתי הוכחה היא שעדיין לא הגעתי לשלימות הביטחון. לכן העמקתי ברעיוני יותר בענין הביטחון בבורא ית', עד שאירע הנס ויצאתי בריא ושלם ללא כל פגע – בבריות גופא ונהורא מעליא.

על כן זאת עשו וחיו – יבטח כל אדם בה' שיושיעו, ויקיים בו 'ואני בחסדך בטחתי' אז 'יגל לבי בישועתך' (תהילים יג ו), עוד נאמר (שם עא כ) 'אשר הראיתני צרות רבות ורעות תשוב תחייני ומתהומות הארץ תשוב תעלני'.

ט. וידע שבעבור הבטחון עצמו יושע מכל מיני מצירים ומציקים, ומפורש איתא במדרש (שוח"ט תהלים כה על הפסוק אלוקי בך בטחתי אל אבושה), וז"ל, ...היו שומרי המדינה עוברין ומצאו אכסנאי אחד ותפסוהו, ואמר אל תכוני כי בן ביתו של מלך אני, כיוון ששמעו כן, הניחוהו ושמרוהו עד הבוקר, בבוקר הביאוהו אצל המלך ואמרו לו 'בן ביתך' מצאנו אמש, אמר לו המלך, בני, מכיר אתה אותי, אמר לו לאו. (אמר לו המלך) אם כן היאך אתה בן ביתי, אמר לו – בבקשה ממך, אני איני בן ביתך, אבל 'בך בטחתי', שאלמלא אמרתי להם כן היו מכים אותי... אמר להם (המלך) הואיל ובטח בי הניחו לו. וכן אמר דוד 'אלוקי בך בטחתי' ובשביל כך 'אל יעלצו אויבי לי', ולא אני בלבד, אלא גם כל קויך לא יבושו.

י. כך פירש ה'מלבי"ם את הפסוק, וז"ל, הושע עבדך מצד שהוא בוטח אליך, וזה נוגע לכבוד שמך לעזור הבוטחים בך, עכ"ל. והיינו, שזה מכבודו של השי"ת וקידוש שמו כשהוא עוזר ומושיע את הבוטחים בשמו.

יא. הנה נהגו לשלש ולהפך הסדר לישועתך קויתי ה', קויתי ה' לישועתך, ה' לישועתך קויתי, כי אנו אומרים לאדם באיזה אופן שתסתובב ולאיזה צד שתפנה הינך נצרך לחסדי וישועת ה', ע"כ קוה לו תמיד. וכמו שאומרים בשם הרה"ק רבי בעריש מביאלא זי"ע על הפסוק (ישעיה מד ו) 'כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלוקים', שיש לך אדם שאצלו הקב"ה הוא בחי' אני ראשון, שכבר בראשית הדבר ובתחילתו מבין שאינו יכול לעשות מאומה לולא ה' בעזרתה לו, והרי הוא פונה אליו ומבקש סיוע ממעל, לעומת זאת יש אחר שהוא 'חכם' ומוצלח בעיניו, נדמה לו שיכול להסתדר בעצמו... אך בסופו של דבר נוכח לראות כי אלמלי הקב"ה עוזרו... ולבסוף 'נזכר' לפנות אל ה', נמצא שאצלו השי"ת הוא בבחי' אני אחרון, ועל כך אמר הקב"ה הרי מבלעדי אין אלוקים ואין שום כח אחר בעולם ח"ו, אם כן, וכי לא עדיף שתבוא אלי כבר מלכתחילה...

עוד אמרו, כי ככל שמרבה האדם בתקוותו לה' הינו מתקרב אל ה' יותר, על כן, בפעם הראשונה נכתבה תיבת ה' כתיבה שלישית, בשנית כתיבה שניה, ובפעם הג' תיבת ה' קודמת לכל (הגר"ז סורוצקין, אזנים לתורה פרשת ואתחנן ד"ה כה' אלוקינו בכל קראנו).

וכך מסופר על הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע (תורת אבות, מעשי אבות, קלה) וז"ל. פעם אחת ראה יהודי אחד שרוי בעצב גדול ושאל אותו מה זה ועל מה זה, וסיפר לו האיש ממצבו הקשה, אמר לו מרן ז"ל, איש ישראל כשהוא שרוי במיצר צריך שיאמר לישועתך קויתי ה', ואם מצבו נעשה חמור יותר יאמר קויתי ה' לישועתך, ואם מצבו רע עוד הרבה יותר יאמר ה' לישועתך קויתי... (וכלומר, שע"י כל אלו האמירות והתקוות יצא מאפילה לאורה).

ובכלל זה, שככל שאומר לישועתך ה' ומשריש בעצמו הבטחון ומתקרב יותר אל הקב"ה הרי הוא כבר 'רואה' לנגד עיניו את הישועה, וכיוצא בזה מתאמרא בשם הגה"ק הגר"ז מבריסק זי"ע על הפסוק (תהלים לו ג-ד) 'בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה, והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך', שהפסוק השני מדבר על מדריגה גבוהה יותר בביטחון – שכל כך בטוח הוא בישועת ה', שכבר עתה הינו מתענג כאילו כבר באה אליו הישועה, ובזכות זה אכן 'ויתן לך משאלות לבך'.

עוד אמרו בדרך צחות, לאלו המהלכים ומסבבים יומם וליל אודות ממונם להם אומרים, אנשטאט דרייען מיט געלט דריי מיט דעם פסוק לישועתך קויתי, וועסטו בעסער אנקומען - תחת ההילוך והסיבוב סביב הכסף עדיף שתסובב עצמך 'עם הקב"ה' בבטחון בו ובישועתו וכך תצליח יותר...

מן הענין לציין מה שסיפר הגה"ק רבי שלמה קאליש זי"ע (הובא בספר הזכרון זכרון שלמה) שפ"א שהה אצל הגה"ק רבי חיים מבריסק זי"ע, ובישיבתו ב'סעודה שלישית' שמע את הגר"ח יושב וחוזר בהתלהבות עצומה כעשרים דקות לישועתך קויתי ה', קויתי ה' לישועתך, ה' לישועתך קויתי...

הנה נאמר (תהילים כז יד) 'קוה אל ה' חזק ויאמץ ליבך וקוה אל ה', ונתבאר בגמ' (ברכות לב:) כפל לשון 'קוה אל ה' שבא ללמד ש'אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל', ואפשר לומר, כי באו חז"ל להורות לאדם שאם קוה אל ה' ולא נענה, כי לא היה בטחונו בשלמות, אל יתייאש אלא יחזור ויקוה, וגם אם בפעם הראשונה לא 'הצליח' הרי בפעם השניה כבר יהיה תקיף יותר בבטחונו. וזהו גם העניין לשלש באמירת לישועתך קויתי ה', שאף אם בפעם הראשונה לא היתה תקוותו באמת ינסה בשנית ובשלישית, עד שבסופו של דבר יזכה להגיע לבטחון בהשי"ת.

כללו של דבר, על האדם לחזור שוב ושוב על 'לישועתך קויתי ה'', ולהשריש בעצמו בכל מצב שנמצא את התקווה והייחול להקב"ה, ועי"ז באמת יושע מכל צרותיו. והוא על דרך שקוראים את הפרשה 'שניים מקרא ואחד תרגום', שמרמז בזה על קריאת העניין, ואח"כ מתרגם ומפרש לעצמו 'בכל לשון שהוא שומע', ואח"כ חוזר וקורא, שע"ז יוחדר בו היטב ולא ישכח, כך צריך לומר 'לישועתך' ולפרש לעצמו - ב'מקום' שהוא נמצא כיצד הוא מקווה לישועת ה' כי תבוא, ושוב יחזור עד שיהיו הדברים חקוקים בעצמותיו...

וכך הובא ב'שערי תשובה' (סוף סימן קיח) וכתב מהר"י צמח ז"ל, וגם אני מכוין (כשהנני אומר כי לישועתך קוינו כל היום) לצפות לישועת ה' שעושה עמנו להצילנו מכמה פגעים רעים בכל יום ובכל רגע, ומצאתי תועלת גדול כמה פעמים לעיתות בצרה בזה, עכ"ל.

נחמדים הם דברי הגה"ק החיד"א (ביאצבע קטנה, בסדר תפילת שמו"ע) על נוסח הברכה 'את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך כי לישועתך קוינו כל היום', קשה מה נתינת טעם הוא - 'כי לישועתך קוינו כל היום', דממ"נ, אם הם ראויים לישועה למה להם טעם של לישועתך קוינו, והרי מן הדין על הקב"ה לגאלם, ואם אינם ראויים מה ריווח יש בזה ש'קוינו כל היום'... ונ"ל, דחיוב הוא להיות אדם מצפה לישועה, ואיתא בפרק חלק (סנהדרין צז:) שכל זה הוא כדי לקבל שכר, שנא' (ישעי' ל יח) 'אשרי כל חוכי לו', ואמרו במדרש (ילקוט תהלים) אפילו אין ביד ישראל אלא הקווי כדאי הם לגאולה בשכר הקווי... וזהו אומרו לישועתך קויתי ה', ר"ל בשביל לזכות לישועתך קויתי ה', שע"י הקווי אני זוכה לישועה.

וזאת אנו אומרים ומבקשים - את צמח דוד מהרה תצמיח, וא"ת אין לנו זכות, לזה אומרים - כי לישועתך קוינו, כלומר, אפילו אין בידינו שום זכות, מ"מ הרי לישועתך קוינו כל היום', וכדאי הוא הקווי להביא לנו הגאולה. כבר מילתנו אמורה, שהנה מברכים אנו בכל יום ויום 'הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה', ולכאורה קצת צ"ב, מה החידוש בתרנגול (שכוי), והרי כל חיות ובהמות מבינות להבחין בין יום ללילה, אלא ששאר החיות רק כשרואות את אור היום יודעות כי האור בא לעולם, אבל התרנגול משכיל להבין בעוד החשיכה שולטת בעולם כי האורה עומדת לבוא והוא קורא מבעוד ליל, וזהו מורה דרך לבני האדם, שלא להיבהל בעת שחשיכה להם כל חד וחד בדיליה, רק לדעת ולראות מעתה את האור הממשמש ועתיד לבוא, ומעלה זו 'קובעת ברכה לעצמה' - הנותן בינה להבחין.

רמז נפלא שמעתי מ'בן עליה' דלכן איתא ב'פרק שירה' (פ"ד) תרנגול אומר (בקריאתו הרביעית) לישועתך קויתי ה', שהרי 'קרות הגבר' זה התרנגול, ובאותו זמן עדיין חשכת הליל שולטת בעולם, ולזה הוא 'קורא' ומודיע לכל באי עולם - אל ירך לבבכם בראותכם 'חשיכה' כל חד וחד בדיליה, אלא לישועתך קויתי ה'.

בדרך צחות מסופר, על ההוא גברא שהגיע ל'זכרון משה' (שטיבלאך ידועים בתוככי ירושלים) בשעה 12 בצהריים ופתח בקול גדול בברכת 'הנותן לשכוי בינה', אמרו לו, ר' יהודי, כבר מזמן שחטו אותו תרנגול שהיה לו בינה להבחין בין יום לבין לילה... וכאמור, שאין זה 'חכמה' לדעת בעת שהשמש בגבורתה ובתוקפה באמצע היום ש'יום' עתה, אלא ה'חכמה ובינה' הוא להבחין מבעוד ליל שהנה היום ממשמש ובא...

יב. והבטחון יהיה רק באלוקיו ולא בבשר ודם או בשאר עניינים, וכך כתב ה'כתב סופר' (ד"ה לישועתך) וז"ל, דמאחר שראה יעקב אבינו ע"ה בנבואה את גבורת דן, אמר כי אין לבטוח על זה היינו הגבורה של ילוד אשה, כי לא לגיבורים המלחמה סוס מוכן למלחמה ולה' הישועה, ולכן סיים לישועתך קויתי ה' ולא לישועת אדם כנ"ל.

באר הפרשה - פרשת ויהי

ראה 'אונקלוס' לתרגם שלא כפשוטו של מקרא כלומר בחרבי ובקשתי כפשוטו. אלא כך הוא ביאור הדברים עפ"י הידוע שהתרגום אינו מפרש רק 'פירוש המילות' גרידא כלשון המקרא, אלא בא ללמדנו את תוכן הענין המסתתר תחת תיבות המקרא (ע"י עבוד"י תרומה ד"ה ונועדתי), וכלומר, כי וודאי 'בנגלה' הייתה המלחמה בחרב וקשת בפועל ממש, והיה נראה שהחרב והקשת הם העורכים את המלחמה והם המנצחים, אך האמת שאין הקב"ה חפץ לעשות 'נס גלוי' לכן הוכרח להשתמש בחרב וקשת, ואין החרב והקשת אלא ה'מסתירים' את עורכי המלחמה באמת, ומי הם עורכי המלחמה, זאת 'מגלה' לנו התרגום - בצלותי ובבעותי, שיעקב התפלל על נצחונו במלחמה ושם כבר פעל את הנצחון... כי בעולם הזה אי אפשר לפעול מאומה מבלי התפילה". ולא היה הנצחון בעת המלחמה כשהשתמש בחרב וקשת רק בעת התפילה בקרן זוית כשהתפלל".

ה' צור עולמים' - כל התולה בטחונו בהקב"ה הרי הוא לו מחסה בעולם הזה ובעולם הבא.

החי את חייו באופן כזה הרי חייו בעולם הזה הם 'חיים טובים', כי העולם הזה מלא מכאובים וקשיים, אי לאו 'תקווה' זאת הרי הוא דומה ליושבי חושך וצלמוות בבית האסורים, אבל התקווה והבטחון בה' הרי הם כמי שפתחו לו פתחים וחלונות גדולים בבית האסורים שמעתה שולטת ה'אורה' בכל פינה ופינה, וכל החושך מתפוגג ומתבטל כלא היה.

אשר לקחתי - התפילה היא היא 'כלי זיינו' של יהודי

בפרשתן (מח כב), 'ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי', ובתרגום תרגם בצלותי ובבעותי. ולכאורה תמוה מה

יג. בספר 'כנפי שחר' (שו"ת, סימן לז) מביא מאמר נורא של דודו הרה"ק רבי יחיאל ממוש זי"ע, בליל שב"ק בבואו לביתו לקדש על היין, והיה אז עת כפור וקור גדול, עלה הר"י ע"ג ספסל קטן הסמוך לתנור כדי לחמם ידיו, פתאום נשמט הספסל מתחתיו ונפל הר"י ושבר את ידו (מאז ועד יומו האחרון היה בעל יסורים), משהקימוהו העומדים אצלו שמעוהו אומר את הפסוק (תהלים כג ב) 'בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני', ונענה אל הסובבים, הנה המפליג בים הגדול בספינה רעועה, או כשהוא עומד ע"ג גשר רעוע בוודאי ישא תפילתו בכל רגע ורגע למען ישוב לביתו ללא כל פגע, אבל ב'נאות דשא' כשנראה שאינו נצרך ל'רועה', וכן על 'מי מנוחות' - ים קטן שלא רעשו מימיו ונראה שאינו נצרך לנס מיוחד לעבור בשלום את הים הקטן אז לא יתפלל, ולהוציא ממחשבה זו אמר דוד המלך 'בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני', כי בכל עת ושעה ועל כל צעד שעל, תמיד יתפלל אל ה' שישמרהו מכל פגע מכל צרה ועקתא, ואמר מי חשב בעלותו על ספסל קטן ונמוך שהוא מסוכן ליפול ולשבור יד, אלא מכאן תראה כמה יש לאדם לקיים 'שיויתי ה' לנגדי תמיד', ובכל עת לבקש ממנו על שמירה והצלחה בכל ענייניו..

יד. על כן אמרו המושלים בשם הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע משל למה הדבר דומה, לאחד שהיה מהלך בתוככי יער עבות, ורק מקלו בידו, בתוך כדי הילוכו הגיח לעברו דוב אשר רצה לטורפו ולאכול את בשרו, הרים האיש את מטהו והעמידו כאילו קשת בידו והוא עומד לזרוק את החץ, ואכן, באותו הרגע נפל הדוב לארץ ללא רוח חיים, התמלא האיש שמחה, והחל להלל את המקל שבידו על שהצילו ממוות לחיים, עבר שם אחד ואמר לו, שטיא, וכי תעלה על דעתך שהרגתו במטך, לא כי, אלא על עץ גבוה בסמוך אליך עמד צייד וקשתו בידו, וכראותו היאך שהדוב מתקרב אליך ירה בו חץ ומזה נפל הדוב מת, ולענייננו יאמר, מי שאינו מבין שכל הקורה עמו על פי מעלה הוא, שמשם באים כל ה'חיצים' הן לטוב הן למוטב, הרי הוא דומה ממש לזה שהיה מהלל למקלו על שהצילו, ולא שם על לבו שיש אחד ממעל שעשה הכל.

עפ"י אלו הדברים מכאן ה'בן איש חי', שיעקב אבינו אמר לבניו, אל תדמו בנפשכם - שבמקלכם וכלי זיינכם ניצחתם את אנשי העיר 'שכם', לקחת אותה מיד האמורי, לא כן, אלא 'בצלותי ובבעותי' - התפילה לבורא כל עולמים היא אשר ערכה את המלחמה ועשתה הנצחון.

וידועים דברי הגה"ק החזו"א זי"ע, שעיקר ההשתדלות היא התפילה, אלא שלפעמים נדרש מן האדם גם לעשות פעולה בפועל, אבל לעשות הפעולה ולא להשתדל בתפילה באופן זה בוודאי לא עשה את המוטל עליו לעשות, ולא

יצא ידי חובתו (מעשה איש ח"ז קג).

ויתחזק ישראל - יתחזק מכאן ואילך והבא ליטהר מסייעין בידו
בפרשתן (מח ב), 'ויתחזק ישראל וישב על המטה',
 כתב 'בעל הטורים' על פסוק זה, ב' במסורה,
 הכא - 'וישב על המיטה', ואיך 'והמן נופל על המיטה'
 (אסתר ז ח), 'שהצדיקים אפילו כשהן חלשים מתחזקים
 שנאמר 'ויתחזק ישראל וישב על המיטה', והרשעים
 אפילו בתוקפן הן נופלים, שנאמר 'והמן נופל על
 המיטה'. על כן, הבה נלך בדרכי הצדיקים (שהרי 'ועמד
 כולם צדיקים, ישעיה ס כא) - שלא להיות נפול בעיני עצמו
 כ'המן' ל"ע, אלא גם בעת הירידה יתחזק ולא יתייאש^{טו}.

חיזוק גדול לנופלים מצינו בדברי הרה"ק ה'שפת אמת'
 זי"ע (ויחי תרנ"א) על הפסוק בפרשתן (מט ט) 'גור
 אריה יהודה, כרע רבץ כאריה וכלביא', אמר מו"ז ז"ל
 כי כוחו של יהודה אפי' בשעת שפלות - כשהוא שוכב,
 הרי הוא כארי ולביא, שכן גם האריה עצמו שוכב
 לפעמים ועדיין ייקרא בשם 'אריה'^{טז}, והטעם, כי תמיד

ובזה יתיישב כיצד אמר יעקב 'אשר לקחתי מיד
 האמורי, וכי יעקב לקחה מידם, והרי שמעון
 ולוי הם ערכו את המלחמה והם לקחו את שכם מיד
 האמורי, לזה תרגם אונקלוס 'בצלותי ובבעותי, כי
 שמעון ולוי נלחמו בחרב וקשת, אבל 'עיקר' המלחמה
 נערכה ע"י יעקב אבינו בצלותי ובבעותי, ושפיר אמר
 על עצמו אשר לקחתי מיד האמורי.

וכבר האריכו חז"ל בשבחה של תפילה כי מבלעדי
 כוחה אי אפשר להשיג מאומה, ועם התפילה
 לא יבצר ממנו דבר, ותדע שזה כל כוחו של אדם
 בעולם הזה - ברוחניות ובגשמיות, בפרנסתו וכל
 הצטרכויותיו, ובה פירשו את דמיון המתפלל למי
 שמחזיק חרב וקשת, כי כמו שאיש הצבא לא יוכל
 לעמוד ולהתקיים אפילו שעה אחת בלעדי כלי הזין -
 החרב והקשת, כי היאך יעמוד בשדה הקרב מבלי כלי
 זיננו, כך אין לו קיום ליהודי מבלי כוח התפילה -
 כגיבור ואיש מלחמה מבלי כליו^{טז}.

טו. עוד אמרו לבאר את הדמיון של חרב וקשת ל'תפילה', כי כמו ש'חץ' היוצא מן הקשת יהרוג את מי שפגע
 בו, מבלי כל הפרש והבדל אם הזורק את החץ גדול או חרש שוטה וקטן הוא, גיבור או חלש, כי החץ עצמו
 יפעל פעולתו, כיוצא בו ממש היא התפילה, ממי שתבוא בכוחה לפעול פעולות כבירות - לשנות הטבע ולבטל הנגזר,
 להריק שפע ברכה עליונה ברוח ובגשם.

באופן אחר אומר ה'משך חכמה', וכך אומרים גם משם הגרי"ז מבריסק זצ"ל, הטעם שנמשלה ה'תפילה' (צלותי)
 ל'חץ' ואילו ה'בקשה' (בעותי) דומה ל'קשת', שהנה החרב מצד עצמו יש בו כדי להמית מאחר שלהבו חד וחודר
 פנימה, אכן החץ במהותו אינו יכול להזיק כלל וכל כוחו הוא על ידי מתיחת מיתר הקשת לאחוריו ואז משליך את
 החץ בחזקה, ו'ריצת' החץ נותנת בו כח לחדור פנימה ולהשחית עד מוות. כעין זה החילוק בין 'תפילה' ל'בקשה',
 שהתפילה היא מטבע הנוסח אותו קבעו חז"ל הק' לומר על פי הכוונות העליונות שהיה ידוע להם ברוח קדשם,
 ועצם אמירת התפילה פועלת גדולות ונצורות לקרוע כל הגזירות (עי' בארוכה בנפש החיים ש"ב פ"א ואילך), ועל כן המשילוח
 לחרב שיש בו כח עצמי. לעומת זאת בקשה אינה בנוסח הקבוע ועומד, אלא היא פורצת ויוצאת ממעמקי הלב,
 ועי"ז יש בכוחה לבקוע שערי שמים.

וללמדנו על הכוח האדיר הניתן לו לאדם - להתפלל בכל מצב שהוא. כי בשעה שליבו בל עימו יש לו את
 ה'חרב' - היא התפילה לפי הסדר הרגיל כתקנת חז"ל, ואף שלא בזמן התפילה הקבוע יכול לפעול גדולות ונצורות
 אם יירה בחץ ובקשת - בבקשה אמיתית הנובעת מקירות הלב.

וכך כתב בספר 'אבני זכרון' (אות רנא) בשם הרה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע על הא דכתיב (תהילים יח ד) 'מהולל אקרא
 ה' ומן אויבי אושע', 'מהולל' לשון מעורב ומבולבל (עי' ישעיה א כב), אף על פי כן 'ומן אויבי אושע', עכ"ל. וכלומר
 שאף שתפילתו מעורבת ומבולבלת מכל מקום פועלת גדולות בשמי מרום להושיעו מיד כל אויביו.

טז. הנה הפרשה וחומש בראשית מסתיימים ב'ויישם בארון במצרים', ומיד אומרים 'חזק חזק ונתחזק', ולכאורה
 קשה, דכלל מסור בידינו שלא לסיים פרשה או כל דבר בענין שאינו טוב, ובוודאי שפטירת יוסף הוא דבר
 שאינו טוב, אלא, כי בוודאי דבר טוב יש כאן... שאעפ"י ש'וימת יוסף' - (ולגבי דידן מדובר כל אחד בענינו) ולא עוד אלא
 ש'ויישם בארון' והיכן - 'במצרים', מכל מקום מתחזקים - 'חזק חזק ונתחזק', אין לך טובה גדולה מזו, ואכן, הנהגה
 כזאת היא 'סיום בדבר טוב'.

יז. סיפר החסיד הנודע רבי מענדל פוטערפאס זצ"ל, מאשר אירע בעת שהותו ב'סיביר' שם התענה תחת סבלות
 מלכות רוסיה הרשעה, כי הנה רצו אנשי השלטון לשבור ולדכא את רוח האסירים, על כן אסרו לשחק ב'קלפים'

תורה אלא אם כן נכשל בהם, נמצא, שאדרבה הדרך לעלייתו של אדם תבוא לו רק ע"י המכשול והנפילה י"ש.

וזוה פירש הרה"ק ה'דגל מחנה אפרים' זי"ע בלשון הכתוב (מש ב) 'הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם', דהנה איתא בגמרא (ב"מ נ"ט.) 'אוקירו לנשייכו כי היכי דתיעתרו', ונרמז בזה, כי 'נשייכו' הוא מלשון נשייה וכמו 'כי נשני אלוקים', וצריך להוקיר

הוא מוכן בגבורתו למלחמה. וכן הי' במעשה תמר שהודה ולא בוש, ולהורות לכל יהודי באשר הוא שאף בעת הנפילה ישאר בכוחו של אריה, יעמוד מנפילתו וישוב למקומו כראשקד י"ש.

ולא עוד, אלא מבואר בספרים כי הנפילה היא חלק מחלקי העליה הבאה לאחריה (אם הנופל אינו מתייאש), וכמו שאמרו חז"ל (גיטין מ"ג.) 'אין אדם עומד על דברי

(קארטין), והיתה חבורת אסירים אשר התאספו ביחד לשחק באיסור, והלך אחד והלשין עליהם ברצותו למצוא חן בעיני המפקדים, מיד הגיעו שרי בית הסוהר ושוטרים רבים בשביל לתפוס את ה'פושעים' העוברים על החוק ולהענישם בכל חומר הדין למען ישמעו וייראו, אלא שתיכף בכניסתם נעלמו ה'קלפים' כאילו לא היו, והחלו לחפש בכל חור ופינה, הפכו את החדר והמיטות למצוא את ה'פשע' אך לדאבון ליבם העלו חרס בידם ולא מצאו אפילו 'זכר' לדבר, ויצאו בידיים ריקניות, ושוב חזרו ה'אסירים' לחזור ולשחק כבראשונה... ו'סוד' הדברים הוא, כי אותם אסירים היו גנבים מומחים הנקראים 'כייסים' על שם אומנותם לשלוח יד לתוך הכיס או החיק של השני ולשלוף משם את צרור מעותיו מבלי שישים לב, ואף עתה אחזו במנהגם... שברגע שנכנסו השוטרים הכניסו בזריזות את הקלפים לתוך הכיס של אחד המפקדים, והלה לא הרגיש בזה כלל, ומשום כך לא נמצאו הקלפים בתוך החדר כמובן, ורק כאשר נפנה אותו מפקד לצאת מן החדר שוב הכניסו ידם ונטלו את שלהם...

סיים רבי מענדל, ואמר כי למד מכאן מוסר השכל כי פעמים הרבה שהאדם מחפש אחר דבר מה ורץ בבהלה לכאן ולשם, ואינו יודע שזה מונח בכיסו וברשותו... וכך לענייננו, מצוי מאוד שהאדם מתעורר ורוצה 'להתחזק' והוא תמה לעצמו ואומר מאין אמצא כוחות להתחזק, והאמת היא כי 'החיזוק' תלוי רק בך... הוא נמצא בכיסך... בכל מצב אתה 'אריה' ויש בך את כל הכוחות הנדרשים, אין לך אלא להתחיל לעבוד...

יח. ומבאר שם, דכח זה טבוע בכל יחיד ויחיד מבני ישראל, דהנה נאמר בפרשתן (מש ח) 'יהודה אתה יודוך אחיך', ופירש בתרגום יהונתן 'יהודה אנת אודייתא על עובדא דתמר בגין פן לך יהודון אחקך ויתקרון יהודאין על שמה' (יהודה אתה הודית על מעשה תמר על כן יודוך אחיך ויקראו יהודים על שמך). וכך איתא גם במדרש (ב"ר צח ו) 'אמר רבי שמעון בן יוחאי יהיו כל אחיך נקראין על שמך, אין אדם אומר ראובני אנא שמעוני אנא אלא יהודי אנא'. ובפשוטו היה בזה נתינת שכר ליהודה שהודה ולא בוש על כן זכה שכלל ישראל יהיו נקראים בשמו. אכן השפת אמת ביאר בזה, שבני ישראל יש בהם מכוחו ומהותו של יהודה, שלאחר ש'נכשל' בחטא לא נשבר ליבו בקרבו ונפל לידי ייאוש ח"ו אלא ראה בכך סולם והזדמנות להתעלות יותר, ולכן נקראו ישראל בשם 'יהודים' כי טבוע בהם הכח להתחזק מכל המצבים הקשים והנפילות הגדולות ביותר.

עוד אמר החידושי הרי"ם שהנה בתיבת 'יהודה' יש כל שם הוי"ה ובנוסף גם אות ד', כי אות זו מורה על 'דלות', וללמדנו שגם מי שהוא דל ורש עדיין אינו מנותק מהוי"ה ב"ה, וברגע אחד יכול להתקרב אליו כבתחילה. יט. כתב הגאון רבי יצחק הוטנער זצוק"ל במכתב (פחד יצחק ח"א, אגרות וכתבים מכתב קכח) וז"ל (בשינוי). רעה חולה היא אצלנו שכאשר מתעסקים אנו במעלתם של גדולי הדורות - הננו מביטים ב'סיכום האחרון' של מעלתם והמדרגות שהם העפילו אליהם. והננו מדלגים על הזמן שבו התחוללו בקרבם מאבקים אדירים ומלחמות קשות עם יצרם וטבעם, הרושם העולה לנו מתוך כל אלו השיחות - כאילו גדולים אלו יצאו מתחת ידי היוצר בקומתן ובצביונם. והכל מדברים, מתפעלים ומרימים על נס את טהרת הלשון של ה'חפץ חיים' זצ"ל, אבל מי יודע מכל המלחמות, המאבקים, המכשולים, הנפילות, והנסיגות לאחור שמצא ה'חפץ חיים' בדרך המלחמה שלו עם יצרו הרע, וזה רק משל אחד מני אלף...

וממשיך ב'מכתבו' התוצאה מזה (מהשקפה הנ"ל) כשנער בעל רוח, בעל שאיפה, בעל תסיסה מוצא בעצמו מכשולים, נפילות וירידות הרי הוא דומה בעיני עצמו כבלתי 'שתול בבית ה' - כי לפי 'דמיונו' של נער זה פירושו של שתול בבית ה' הוא לשבת על נאות דשא של מי מנוחות וליהנות הטוב כדרך שצדיקים נהנים מזיו השכינה כשעטרוניהם בראשיהם במסיבת גן עדן, ולאידך גיסא, לא להיות מורגז מסערת היצר - על דרך הכתוב (תהלים פח

ולייקר את זמני ה'שכחה' בהם 'שכח' מדרגתו ונפל, כי ירידה זו היא צורך עלייה וכל תכלית השכחה היא כי היכי דתיעתרו - להביאו ל'עשירות' ולמדרגה עליונה יותר.

ובזה יבואר גם הא דכתיב גבי מנשה ואפרים 'ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו' (מח יט), ש'מנשה' רומז לשכחה ואילו 'אפרים' שהוא מלשון 'כי הפרני' מורה על בחי' גדלות, ועל זה אמר כי אפרים אחיו הקטן יגדל ממנו דייקא כי כל העליה והגדלות באה דייקא מבח אותה 'שכחה' ונפילה. וזהו אומרו 'הקבצו ושמעו בני יעקב', שכנודע 'יעקב' מורה על מדרגה פחותה, ואמר להם, שבשאתם במצב של בני יעקב אזי שמעו והתבוננו כי כל התכלית היא להביאכם למעלה עליונה בבחי' ישראל אביכם².

פחו כמים אל תותר - פרי המהירות חרטה
בפרשתן (מט ד), 'פחו כמים אל תותר', ופירש הגה"ק רבי יוסף שאול נתנון ז"ע בעל ה'שואל ומשיב' (בספרו דברי שאול מהרורא רביעאה ד"ה פחו) בהקדם 'מאמר החכם' (מבחר הפנינים סי' ת"ע, והובא גם ברבינו יונה משלי כא ה) 'פרי המהירות חרטה', וזהו שאמר הכתוב פחו כמים אל תותר, שום יתרון אין בפזיזות ובפחו כמים, אלא רק חרטה...

וז"ל הגה"ק רבי חיים ויטאל ז"ע (שערי קדושה א ו) וז"ל, שים נגד עיניך תמיד, אל תבהל ברוחך לעשות שום מעשה ולדבר שום דבור הקל עד תהיה מתון מתון במחשבתך אם תעשה או תדבר ואם תחדל, כי פרי המהירות חרטה ואין עוד תקנה להחזירה אל נדנה. עכ"ל.

1) במתים חפשי... אם מוצא אתה בעצמך שיצרך הרע מתגבר עליך, הנך חושב בטיפשותך ובתמימותך שכבר אבדה תקוותך, דבריק פשוט מביאים לידי גיחוך, משתתף אני בסבלך הרע, אבל הסבל הזה הוא המוליד של הגדלות. אבל דע לך חביבי, ששורש נשמתך הוא לא השלווה של היצר טוב, אלא דווקא מלחמתו של היצר טוב... בוודאי שהנך עומד להיות נכשל עוד, ובכמה מערכות תפול שדוד, אבל אני מבטיח לך שלאחר הפסד כל המערכות תצא מן המלחמה כשזר הניצחון על ראשך, החכם מכל אדם אמר 'שבע יפול צדיק וקם', והטפשים חושבים כי כוונתו בדרך רבותא - אעפ"י ששבע יפול צדיק מכל מקום הוא קם, אבל החכמים יודעים היטב שהכוונה היא שמהות הקימה של הצדיק היא 'דרך' השבע נפילות.

בבקשה ממך אל תצייר לעצמך את ה'גדולים' שהם ויצרם הטוב - חד הוא. אלא תצייר בנפשך גדלותם של גדולי עולם באותיות של מלחמה נוראה עם כל הנטיות השפלות והנמוכות. ובזמן שהנך מרגיש בקרבך סערת היצר, דע לך שבזה הנך מתדמה אל ה'גדולים' הרבה יותר מבשעה שהנך נמצא במנוחה שלימה שאתה רוצה בה. 'דווקא' באותם המקומות שהנך מוצא בעצמך הירידות הכי מרובות, דווקא באותם המקומות הנך עומד להיות כלי מוכשר לקבל הקדושה ולקדש שם שמים... (ע"כ).

וכבר איתא בחז"ל (עבודה זרה ח, א) 'תנו רבנן, יום שנברא בו אדם הראשון כיוון ששקעה עליו חמה אמר, אוי לי שבשביל שסרחתי עולם חשך בעדי ויחזור העולם לתוהו ובוהו... היה יושב ובוכה כל הלילה, כיוון שעלה עמוד השחר אמר מנהגו של עולם הוא'. והיינו שבראותו שחשיכה באה לעולם הבין שאבדה תקוותו - וכבר אין בידו לשוב ולעמוד מנפילתו בחטא עץ הדעת, וכל כך החמירו בו עד שהעולם עומד לחזור ל'תוהו ובוהו'. אך משעלה עמוד השחר וזרח השמש הבין שזה מנהגו של עולם - שאדרבה לאחר נפילה אפשר לו לאדם לחזור ולהאיר כאור החמה.

אמור מעתה, כי כך ברא הקב"ה את עולמו - שאי אפשר לו לאדם בלא נפילות, אלא שעליו להתרומם מעפרו. סיפר אחד מחשובי ראשי הישיבות בארה"ק שפעם בא לבקרו אביו של אחד הבחורים, ושאל אודות מצב בנו הלומד בישיבה, והבין האב מתוך דברי ראש הישיבה ש... ויש מקום להטיב מצבו, כי הלה 'עולה ויורד' הן בלימודיו הן בכל עניניו. נענה האב - הנה אנכי רופא לב', וידוע כי את הלב בודקים במכונה המכונה א.ק.ג. המראה קו לפי מצב בריאות הלב, ובאם הקווים עולים ויורדים הרי זה סימן שהאדם חי, ואף אם מצבו אינו טוב עדיין ניתן להצילו ולהשיבו אל בריאותו, אך כאשר המכונה מראה קו ישר הרי זה סימן שכבר שבק חיים לכל חי. כמו כן ה'בחור' אשר מצבו 'עולה ויורד' - הרי זה סימן כי עדיין בין החיים הוא, ויש בידינו להצילו, אבל אם ח"ו הולך ישר ואינו מנסה לעלות...

כ. וכן פירש הרה"ק ה'שפת אמת' ז"ע (תר"מ ד"ה בפסוק) בהא דכתיב (מט כג-כד) 'וימררוהו ורבו וישטמוהו בעלי חיצים וכו' משם רועה אבן ישראל', כי משם דייקא, מאותם 'מריבות' עלה ונתעלה להיות רועה אבן ישראל.

והדברים נחוצים ביותר לכל תהלוכות החיים, הן ב'בין' שעיקר כוחו הוא על ידי שמביא 'בהלה' עד שהארם אדם למקום' שלא להלך אחר יצרו הרע - נחפו לעשות מה שלא היה צריך לעשות^כ, ואילו היה

כא. בדרך רמז אמרו על לשון הכתוב (איוב לו ב) 'פֶּתַר לִי זַעִיר', ופירשו רש"י והרלב"ג המתן לי מעט, ונרמז בזה כי היופי של יהודי וה'כתר' על ראשו הוא שיכול לומר 'פֶּתַר' - המתן... ועוד יתבאר שעל ידי שאומר פֶּתַר נותן הוא כתר להקב"ה.

וכאותה תשובה שהשיב הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועה על זי"ע לבחור שהחל נופל מטה מטה, וכל המחנכים שבירושלים הרימו את ידיהם בייאוש ממנו, אך ר"ש שלח לקרוא לו (על אף שכמה מה'חכמים' אמרו כי אינו מן הראוי שיבזבז הרבי את זמנו לריק על זה הבחור - כי רבים וטובי המחנכים לא יכלו לו. אך הרבי בשלו) ואמר לו, דע לך, כי נחת רוח מרובה יש לבורא עולם מכל בר ישראל הנלחם עם יצרו יותר מנחת רוח שיש לו מהמלאכים - אף אם לבסוף נצחו היצר. והנה אמרו חז"ל (במדרשם על הפסוק בקהלת ד יג) כי היצר נקרא 'מלך זקן וכסיל', והנה את פקודת המלך שומרים לקיים על אתר, ללא שום שהיות עיכובים ומניעות, וזאת אבקשך אל תעשה את היצר למלך, אלא דחהו אפילו במעט. סוף דבר שנעשה הבחור הנ"ל לחשובי קרתא דשופריא.

שימו לב אל הנשמה לדבריו הנוראים של ה'אלשיך' הק' זי"ע (בספרו 'עיני משה' על מגילת רות א ד) משם נלמד כמה גדלה מעלתו של זה שאמר ליצרו הרע 'המתן', ומתאפק מלילך אחר יצרו ומלמלא תאוותו הרעה, ואפילו רק לזמן מועט, שהנה נאמר (רות א א-ד) 'ויהי רעב בארץ וילך איש מבית לחם יהודה לגור בשדי מואב הוא ואשתו ושני בניו, ושם האיש אלימלך ושם אשתו נעמי ושם שני בניו מחלון וכליון וגו', ותשאר היא ושני בניה, וישאו להם נשים מואביות שם האחת ערפה ושם השנית רות', וצריך להבין לאיזה צורך השמיע הכתוב שם השנית רות, ומדוע לא נקט בדרך קצרה 'וישאו להם נשים מואביות ערפה ורות' ותו לא מידי. אלא, כי לכאורה תמוה מאוד, שהנה בועז נשא את רות ומהם נולד עובד, ואיתא בזה"ק (ח"ג קעז). כי בועז לקח את רות בדרך יבום, ונתגלגלה נשמת מחלון בעובד, וממנו הושתת מלכות דוד ושלמה עד מלך המשיח שיבוא במהרה בימינו, ומעתה תמוה ביותר, מה נשתנה מחלון מכליון, מדוע כליון 'נשכח כמת מלב ולא נזכר עוד', וכשמו כן הוא שהיתה לו 'כלייה' ואילו מחלון זכה להיות לו שם ושארית, כי הוא 'אבי' מלכות בית דוד. אך ביאור הדברים הוא, כי מדרך העולם אשר האח הגדול נושא תחילה אשה ורק לאחריו השני הקטן ממנו, ואילו כאן כליון שהיה הקטן, כדכתיב 'ושם שני בניו מחלון וכליון', הוא התחתן בראשונה עם ערפה, כי מחלון לא רצה בתחילה ליקח גויה מבנות הארץ, עד שכליון התחיל בעבירה ולאחריו נמשך גם מחלון, וזהו שרימזו הכתוב באומרו ושם השנית רות, כי רות הידועה היתה רק 'שנית' - שנישאה לאחר ערפה, כי לא החל מחלון הגדול בעבירה אלא לאחר שקדמו כליון הקטן הימנו ולקח את ערפה. ללמד שכרו הטוב של העוצר ברוחו לעשות רע אף אם נכשל בסוף, וגם ללמדך עד קשה בעיני המקום מי שמתחיל בעבירה שאחרים נמשכים ונגררים אחריו ולמדים לעשות כמעשהו.

והלא כה הם דבריו כגחלי אש, כי דבר גדול הנביא דיבר בדבר הזה, הלא הוא כי על זאת ישתומם כל איש חכם לב באמת וכו', וכל הנזכר אשר חטא על הנפש ככליון אחיו והנה הפליא חסדו לו הוא יתברך הפלא ופלא לגלגלו וכו' על ידי בועז גדול העולם כדעת חכמי האמת כי דרך ייבום היה מעשהו, ועובד הוא מחלון, וממנו הושתת מלכות בית דוד ושלמה עד מלך המשיח, והלא כמו זר נחשב הדבר הזה כי עשה את הרע בעיני ה' כי אשה נכרית לקח ואיך נבנה עושה רשעה בנין גבוה ותלול ולא עביר קב"ה ניסא לשקרי.

על כן רוח ה' דבר ויקרא ארץ לכל יושביה לקחת מוסר השכל למען נשכיל ונדעה מה רב טוב העוצר את עצמו מלעשות את הרע ומה גודל אשר התחיל בעבירה, כי חטא אשר לא מנע את עצמו מלעשותה עד הוא החל וילמד חבירו לעשות כמעשהו תלוי עליו. והלא זה הדבר אשר היה באנשים האלה אשר נקבו כאן בשמות, הלא הוא כי הביטו וראו, כי ישבו אחים יחדיו והנה עתם עת נשוא אשה מי משניהם ראוי לישא אשה תחלה הוי אומר כי הגדול יחל ואחריו הקטן ממנו, ואם כן איפה מחלון וכליון מי אשר היה לו לקחת אשה תחלה אם לא מחלון כי הוא הגדול, כדבר שנאמר ושם שני בניו מחלון וכליון, כי אין ספק שבגדול החל ובקטון כלה, ונהפוך היה כי לא ערב אל לבו מחלון לישא מבנות הארץ עד אשר ראה את אחיו נשוי נכרית, כי כליון החל בעבירה תחלה ואחריו מחלון נמשך כי נפשו אותה ויעש גם הוא כאחיו באופן שקולר עון שניהם על כליון תלוי וכו', באופן כי קל הוא עון מחלון מעון כליון עשר ידות, וזהו אומרו ושם השנית רות, כלומר אל יגדל נא כח עון מחלון בעיניך, כי הלא רות הידועה שהיא אשת מחלון שנית היתה כי לא נשאה עד הקטון החל בעבירה תחלה וממנו למד וכו'. עכ"ל.

ובני עליון כולכם' (עיי' ע"ז ה.), אלא ש'וירא העם כי בושש משה' (שמות לב א) - שהגיע הזמן שלפי חשבונם אמור היה משה רבינו לרדת ממרומים, ומכיוון שלא בא מיד 'ויקהל העם על אהרן'... וקרה מה שקרה, ואילו היו ממתנינים עוד יום אחד הרי היה יורד משה והלווחות בידו והכל על מקומו היה בא בשלום, אך מאחר שאבדו שיקול הדעת אזי אכן - 'פרי המהירות חרטה', ועד היום אנו סובלים בגלל אותו החטא.

וזן ב'בין אדם לחברו', שגם אם נדמה לו שמאן דהו עשה לו עוולה או פגע בכבודו, אל ימהר לכעוס²² ולדון את חברו, אלא ימתין וישקול את העניין במתינות, ועי"ז ירוויח הרבה, וכלישנא דגמ' (ברכות כ.) 'מתון מתון ארבע מאה זוזי שויא', כי פעמים הרבה יתברר ויודע לו שמעיקרא לא היה מקום לכעוס כלל, אלא רק מעות היתה בידו שחשב שהלה פגע בו²³, ואף אם יש מקום לכעס - הרי פרי המהירות חרטה, שבאותה שעה

ממתין ומתיישב בדבר כבר היה נרגע ורואה שאינו 'מוכרח' לעשותו²²... ומראשית הדורות מצינו בן, כל החטאים הגדולים אשר אנו לוקים מחמתם עד עצם היום הזה - חטא עין הדעת וחטא העגל, לא באו אלא במהירות וחיפזון. וכך כתב האור החיים הק' (לעיל א כט) מלשון הכתוב שם 'ואת כל העין אשר בו פרי עין זרע זרע לכם יהיה לאכלה - דאפילו עין הדעת בכלל, והגם שמצינו שנצטוו עליו, כבר אמרו ז"ל (בר"ר כא ז) שאם היה ממתין עד ערב שבת היה מקדש על היין ע"כ, ומתוך דבריהם אתה למד כי לא נאסר איסור עולם, ומצינו בגמ' (סנהדרין לח:) שאדם הראשון בשעה עשירית ביום סרה, ונמצא שכל החטא נגרם בגלל שנחפו לאכול ולא המתין שתי שעות בלבד (ואף שאין לנו השגה כלל באדם הראשון, אך ללמדנו בא על גודל החורבן הנגרם בעטייה של הבהילות והמהירות). כחזיון הזה היה לבני ישראל לאחר מתן תורה, שהרי במתן התורה נתעלו בני ישראל למדרגות הנעלות ביותר, וכדכתיב (תהלים פב ו) 'אני אמרתי אלוקים אתם

כב. מעתה יבין האדם, גם כשהוא מרגיש שהוא 'מוכרח', ואם לא יספר עתה את הפעטע שטיקל לשון הרע' (לה"ד עסיסית) וכי"ב מי יודע מה יקרה לו ח"ו, עדיף לו להמתין לכל הפחות כמה רגעים, ויאמר ליצרו, אכן אשמע בקולך אך לא עכשיו ברגע זה אלא רק בעוד כמה דקות... וכשיגיע הזמן הוא כבר יראה שבאמת אינו מוכרח כל כך... כי כבר יעזבנו היצר ויצטונן.

וכיוצא בדבר גם לגבי עסק התורה, שהיצר הרע רוצה לבטלו מלימוד התורה, ואי אפשר לבוא לאדם להסיתו שלא ילמד כלל, שהרי פשיטא שלא ישמע לו, מה יעשה, יבוא בתחבולות ובערמה לאמר לו 'לכשתפנה תשנה', הרי הוא מעמיד לפניו כמה וכמה עיסוקים ואומר לו, ראה נא עד כמה עיסוקיך אלו דחופים ו'חשובים' ב'פיקוח נפש' ממש, אוי לך ואוי לנפשך אם ח"ו תדחה לסדרם אחר לימודיך, וכשתכלה עסקיך ותפנה אזי תשנה, ובכך גורר אותו מעסק זה לטירדא זו עד שלא תיפנה, וכל כוחו של היצר בכך שמראה לו שמוכרח למהר ולהתעסק עתה באותם עניינים, ומי יודע מה יארע אם ידחה אותם לאחר זמן... והעצה היא להשיב ליצרו באותו מטבע לשון, 'לכשאשנה אפנה', כלומר עתה אשב ואלמד ולאחר שאסיים חוק לימודיך אזי אפנה להתעסק באותם עסקים. והנהוג כן ייווכח היטב שכל אותם 'הדברים הבווערים שמוכרחים לעשותם מיד' לא היו דחופים כל כך ואינם 'פיקוח נפש'... ורק היצר הרע הוא שניסה לבלבלו בכדי לגרום שיתבטל מלימודו.

כג. איתא בספר חסידים (סי' תרנה) מעשה בבן אחד שכיבד את אביו ביותר, אמר לו האב אתה מכבדני בחיי תכבדני במותי, אני מצוך שתלין כעסך לילה אחד ועצור רוחך שלא תדבר. לאחר פטירת אביו הלך לו למדינת הים והניח אשתו מעוברת והוא לא ידע, ועיכב בדרך ימים ושנים. וכשחזר בעיר בא בלילה ועלה לחדר שאשתו הייתה שם שוכבת, ושמע קולו של בחור וכו'. שלף חרבו ורצה להרוג את שניהם. וזכר מצות אביו והשיבה לתערה. שמע שאמרה לאותו בחור שאצלה, כבר יש שנים רבות שהלך אביך מאצלי, אילו היה יודע שנולד לו בן כבר הגיע להשיא לך אשה. כששמע זה הדבר אמר, פתחי לי וכו', ברוך ה' שעצר כעסי וברוך אבי שציוני לעצור כעסי לילה אחת שלא הרגתי אותך ואת בני. ושמחו שמחה גדולה ועשו משתה לכל העם הנמצאים ושמחו הרבה מאוד.

כד. סיפר 'מלמד' אחד אשר בטבעו הינו דייקן מאוד, ומקפיד תמיד להגיע אל הת"ת בזמן, ומעולם אינו מאחר והנה יום אחד אירע לו אונס גדול אשר מחמתו הוצרך להתעכב, ומאחר שראה כי הנה עומד הוא לאחר בפעם הראשונה בתולדותיו מיהר לעלות על טעקסי (מונית) ש'תובילו לשלום ותגיעו מהרה למחוז חפצו, אך בדרכו נתקל ב'פקקים' (טרעפיק), ובעל כרחו נכנס לבית תלמודו כחמש דקות לאחר הצלצול... ברגע שעמד בשערי הכיתה

באר הפרשה - פרשת ויהי

מת', והנה, כבוא יעקב אבינו לארץ מצרים וראה את גדולת יוסף בנו, את רוב עשרו וכבודו לאין ערוך, החל להיות מיצר - בחשבו הרניי מניח בן שאינו כמותי, כי אני עברתי כל ימי כל מיני יסורים וצער שעל ידם מזדכך האדם למאד, ואילו יוסף בני חי בשלווה את רוב ימיו (שהרי 'שמונים שנה' מלך במצרים, מבן שלושים ועד בן מאה ועשר היה מלך במצרים), ומאחר שאינו כמותי ממש הרי לא יחשב לי 'כאילו לא מת'.

מיהו, בזה"ק איתא שכל המרבה בצדקה ובנמילות חסדים² אינו צריך לבוא לידי יסורים, כי ע"י הנמילות חסד' יתעלה³ למדרגה כאילו קיבל יסורים

אין דעתו מיושבת עליו ובא לכלל כעס בא לכלל טעות, ולאחר זמן מתחרט על מה שהגניב והיאך הגניב... ולעולם לא יפסיד אם ימתין מלעשות מה שחפץ לעשות עכשיו⁴...

אנכי אכלכל אתכם - במעלת עשיית צדקה וחסד והאחדות בפרשתן (מו כט-ל), 'ויקרבו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו אם נא מצאתי חן בעיניך שים נא ירך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת וגו', ושכבתי עם אבותי, כתב ה'חתם סופר' ז"ע (ת"מ), כי איתא (ב"ב קמז). 'כל המניח בן כמותו כאילו לא

מיהר אחד הילדים הרים את ידו גבוה והראה לו על השעון... ויקצוף המלמד מאוד על חוצפתו של התלמיד שרוצה להוכיח אותו על האיחור, ומה גם שזה לו האיחור הראשון בתולדותיו, והרי טרח רבות להגיע בזמן... ורצה להשיב לו מנה אחת אפיים, אבל, מעודו קיבל על עצמו - חבי כמעט רגע עד יעבור זעם... שלא להגיב בשעת כעס אלא רק לאחר חצי שעה, והתאפק בכוחות לא לו ופתח במסירת השיעור כאילו לא היה כלום, כשבכל משך השיעור דמו בוער בקרבו. מיד בהישמע הצלצול ה'מבשר' על תחילת ההפסקה מיהר אותו הילד אל המלמד כששוב הינו מורה על השעון וקרא לעברו בקול, רבי... רבי... אתמול קניתי את השעון, ועדיין לא הראיתו לאיש בעולם, כי רציתי שהרבי יהיה הראשון שרואה אותו... ללמדנו עד כמה אותה הנהגה טובה שלא לענות בשעת כעס מונעת קלקלה מרובה.

כה. היה אומר הגה"צ רבי אהרן אייזנבערג אב"ד ז'יטאמיר זצ"ל שהיה מחסידי קארלין (בעיה"ק ירושלים), שאינו מוותר על הישיבה בין חברים מקשיבים ב'שבת אחים' בליל שב"ק, כי ע"י 'שבת אחים' זה ניצל ממוות לחיים, וכך הווה מעשה, באחת השבתות נסובו הדיבורים ב'שבת אחים' אודות דברי הרה"ק ה'חווה מלובלין' זי"ע (אבני זכרון, ערך אכילה) על דברי הגמרא (גיטין ע). 'סעודה שהנאתך ממנה משוך ירך הימנה' שאין הכוונה שלא לאכול רק למשוך ידו ולאחר את האכילה. והנה, ביום השבת ב'קידושא רבה' הגישו לפני הקהל הרעב (אחר תפילת שבת ארוכה בהתלהבות בקולי קולות כמנהג קארלין) 'קוגל' רותח שהיה ריחו הטוב נודף לתוכי האף והנשמה, ומאחר שזכר את הנאמר החל מפרר את הקוגל לפירורים קטנים כדי לקרר את תאוות הלב, ומצא בו מסמר... ואילו היה אוכלו כפי הרגילות היה ח"ו מסוכן...

כו. בפרשתן (מט כ), 'מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך', ומבאר השל"ה הק' (במדבר לא), מאשר שמנה לחמו, ומדוע זכה לעשירות כזאת מפני שהוא יתן לאחרים מעדני מלך ולא מהדברים הגרועים והפחותים אלא רק משופרא דשופרא וכדכתיב (ויקרא ג טז) 'כל חלב לה', ובזכות נדיבותו לאחרים זכה לעשירות. והוסיף השל"ה הק', כי מצינו עוד באשר שנאמר בו 'ברוך מבנים אשר' (דברים לג כד), ואמרו חז"ל (ספרי וזאת הברכה, שנה) שאין שבט שנתברך בבנים כאשר, ומבאר עפ"י האמור שהוא נתן לאחרים מעדני מלך, ובגין כך זכה לבנים, וכדאיתא בגמ' (ב"ב י:) 'מה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים, רבי אליעזר אומר יפזר מעותיו לעניים'.

ואילו האלשי"ך הקדוש זי"ע ביאר, כי בא הכתוב לשבח את אשר, כי לעצמו היה די לו ב'לחם' צר, והיתה מספקת עבורו כדבר שמן וטוב, אכן לאחרים נתן מעדני מלך...

כז. נוראות יסופר בענין ה'חסד', סיפר הסבא מקלם זצוק"ל שבילילה אחד חלם חלום, כי הנה מכריזים 'רבינו יונה ישא מדברותיו בבית המוסר', ורבים נהרו לשמוע דברות קדשו ואף הוא רץ ביניהם, אך בהגיעו עיכב בעדו 'שומר הפתח' ולא נתנו להיכנס, באמרו שאינו ראוי לשמוע את הדיבורים, החל הסב"ק מנסה להזכיר זכויותיו בהרבצת תורה ומסירת השיעורים, אך השומר לא נתרצה לו. שוב הפציר בו להכניסו יען מתלמידי רבי ישראל סלנטר הוא, אך גם בזה לא נשא השומר את פניו, עד שאמר כי הוא אביו של 'רבי נחומק'ה', ומיד פתח בפניו את השערים. ויהי בבוקר מיהר הסב"ק לשאול את בנו 'מה מעשיך'... עד שרק בזכותו נפתחו לו השערים, ויען הבן

זזה נמי פירוש הכתוב (ג טו-כא) 'ויראו אחי יוסף כי מת אביהם', כי בראותם את רוב טובתו של יוסף, חשבו שיעקב אביהם נחשב כ'מת' שהרי לא הניח בן כמותו, ענה להם יוסף 'אל תיראו אנכי אבל אתכם ואת מפקכם', מכאן ואילך אפרנס אתכם ואעשה עמכם צדקה וחסד^כ, ובוה ייחשב לי כאילו עברתי ייסורים כל ימי חיי, ושפיר הניח אבינו בן כמותו והוא נחשב בין החיים^{כז}.

שיכל את ידיו - זהירות מלפגוע איש ברעהו

בפרשתן (מח יד), 'וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים והוא הצעיר ואת שמאלו על ראש מנשה שכל את ידיו כי מנשה הבכור', הקשה

כל ימיו, והנה בעל הייסורים נקרא שם בזוהר הקדוש מרא דירבין ואילו בעל הצדקה נקרא מרא דידין. ובוה מבאר ה'חתם סופר' את הפסוק 'ויקרבו ימי ישראל למות', דכאשר ראה בגדולת ועשירות יוסף, הבין שאינו בן כמותו חשב שקרבו ימיו 'למות', לכך קרא ליוסף ואמר לו 'שים נא ירך תחת ירכי' - כלומר, תחת הייסורים שעברו עלי כל שנתי ועל שמם נקראתי 'מרא דירבין', תחתם קבל על עצמך - 'ועשית עמדי חסד ואמת', להיות 'מרא דידין', וע"י ריבוי הצדקה והחסד תהיה בן כמותי, ואחשב כ'לא מת', וכל מיתתי תהא רק 'שכיבה' עם אבותי ולא מיתה, וכך הוה כמו שאמרו (תענית ה): 'יעקב אבינו לא מת', כי אם שכיבה עם אבותיו.

ויאמר, כי מזה תקופה ארוכה שנקרעו נעליו וחסך פרוטה לפרטה במשך חדשים ארוכים כדי שיהא לו מעות לקנות בהם מנעלים חדשים, והנה, אך קנה את הנעליים ויצא לרחובה של עיר, פגע בו עני מרוד אשר אין מנעלים לרגליו בכלל, והיה הלה מדדה ברגליו היחפות בשלג כשרגליו פצועות ושותתות דם, והבחין שהעני מסתכל בחמדה ובקנאה בנעליים החדשות. מיד חלצן ונתנם לו. אמר הסבא עמדו והתבוננו, כל מעשי בזכיות הרבצת התורה, זיכוי הרבים וכו' אינם מגיעות לאותו זכות ש'זכה' בני בנתינת מנעלים מתוך רחמנות על העני.

כח. כה אמר יוסף הצדיק לאחיו 'אתם חשבתם עלי רעה אלוקים חשבה לטובה למען עשה כיום הזה להחיות עם רב' (ג כ), וכן אמר להם בשעה שהתוודע אליהם 'ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אתי הנה כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם' (לעיל מה ה), סיפר לי ידיד נאמן רב חשוב במדינת ארה"ב, שלמד אצל הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל ראש ישיבת מיר בארה"ב, פעם אחת שאלו רה"י, וכי מה ענין 'למחיה שלחני' ו'להחיות עם רב' שלכן הוצרך יוסף להצטער בצער המכירה וייסורי בית הסוהר... וכי לא היה יכול להתקיים באופן 'מכובד' כשישלחו להביאו אחר כבוד ב'מרכבת המלך' מבית אביו עד מצרים, שם יבוא לבקר בבית האסורים כאדם נכבד ויראה פניהם זועפים ויפתור החלום, והם כבר יספרו אודותיו עד פתרון חלומו של פרעה וכו', או שיקראוהו סתמא לעמוד על משמר אסיפת התבואה משנות השובע לשנות הרעב....

אלא, שכדי להבין ללבו של ה'רעב' בשבע שנות רעב ולכלכלו כראוי, על הנותן לעבור קודם את ההרגשות הללו, כי רק כך יבין כראוי ללבם של אלו, רק כאשר ירגיש את חיי הדחקות, העוני והמחסור יבין ללבם של עניים בעת דחקם, ויפרנסם כראוי.

מסופר על הגאון רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל רבה של לאדז', שפעם פנה בימות החורף לביתו של הנגיד ר' ישראל פאזמאנסקי - ברצותו להוציא ממנו סכום הגון עבור 'עצים להסקה' לעניי בני ישראל שהצינה גברה ופשטה בביתם, משהגיע לבית הנגיד נקרא ר' א"ח להיכנס פנימה לבית החם ומוסק כהלכה, אבל ר' א"ח לא אבה להיכנס ונשאר על מעמדו בחוץ, משם דיבר עם הנגיד למשך כמחצית שעה על דא ועל הא... ככל שעבר הזמן גברה באותה מידה הצינה על מיודענו הנגיד, משנכנס הקור בכל עצמותיו של הנגיד אמר לר' א"ח, ירחם נא מר עלי ויכנס עמי הביתה, כי גברה עלי הצינה... אז אמר לו ר' א"ח, עתה השגתי מטרתך, כי באתי הנה לבקש נדבת לבך ב'עצים להסקה', ולעולם לא תבין את העניים עד שתרגיש על בשרך את אשר הם מרגישים כל היום - בכל יום מימי החורף.

כלל הדברים כי רק בהרגשת צערן של חברו יעלה בידו להיות 'גומל חסדים' כראוי, וזו חובתו של האדם 'להיכנס לנעליים' של השני, לנסות להבין הרגשתו, ואז כבר יעזור לו כדבעי...

כט. מסופר על הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע (יומ"ד י"ג טבת) שהיה כידוע חתנו של הרה"ק היהודי הקדוש מפשיסחא זי"ע, ובעת שדיברו היהודי הקדוש ואביו הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע בעסקי השידוך, נענה רבי דוד ואמר ל'יהודי הקדוש', הלא לבטח תחפצו בחתן בן תורה ותלמיד חכם, דעו לכם שבני אינו צורבא מרבנן, אך ה'יהודי

ואילו שמאלו של ראובן הוא לנוכח ימין של שמעון, והרי 'ימין' הוא צד החזק באדם, ושמאל הוא הצד החלש. וכך הוא דרכו של עולם, על 'צד שמאל' של רעהו - בעניינים שיש לו בהם 'חולשות', הן ברוחניות והן בגשמיות, יביטו עליו ב'עין ימנית' - דהיינו בחזקה ובדקדוק, לידע את כל פרטי חולשותיו, בטוב טעם ודעת, ואילו על 'צד ימין' של רעהו - בעניינים שהוא חשוב ומצליח הן ברוח הן בגשם, על זה יביטו ב'עין שמאלית' - דהיינו שאין מחשיב זאת כלל וכלל, ולא עוד אלא שעל הצלחותיו יביט בצרות עין, ואינו מרבה לשבח על כך לא בפה ולא בלב, ולכן 'שיכל את ידיו' ללמדנו, שהדרך הנכונה להעמיד ימין כנגד ימין ושמאל כנגד שמאל, והיינו שעל חלק הטוב והחשוב של הזולת נביט ונתבונן בעין ימנית, בהנאה ובהרחבה,

הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע שלכאורה הטעם 'כי מנשה הבכור' הוא סיבה שלא ישכל את ידיו, אלא יניח יד ימינו על ראש מנשה שהוא הבכור, והיה צריך לומר 'שכל את ידיו כי אפרים הקטן' וכיו"ב. 'אלא למדה תורה דרך ארץ שינהוג אדם כבוד בחבירו לפי הראוי לו, והיינו, אעפ"י שהיה יכול יעקב אבינו ע"ה לחזור ולהעמידם כרצונו זה לימינו וזה לשמאלו, מ"מ לא רצה לבייש את מנשה, ולכך שכל את ידיו בראשם', וזהו שאמר הכתוב שכל את ידיו ולא שינה מקום עמידתם כי מנשה הבכור ולא רצה להכלימו.

ידוע הביאור בשם הגר"ח מוואלאז'ין זצוק"ל שיעקב אבינו רמו בכאן, כי הנה, ראובן העומד אל מול שמעון, הרי ימינו של ראובן כנגד שמאלו של שמעון,

הקדוש' שידע היטב חשיבותו של בן יקר זה, נענה ואמר, 'על מנת כן' אני חפץ לקחתו כחתן לבתי, כך הוסיף הרה"ק רבי דוד למנות לו עוד ועוד חסרונות של החתן, ועל כולם נענה היהודי הקדוש - 'ע"מ כן', לבסוף אמר רבי דוד, מסכים הנני לשידוך, אך דעו שהחתן יקדשנה תחת החופה בטבעת של כסף ולא בשל זהב, כי אני לא אתן לו טבעת של זהב, ולזה לא הסכים 'היהודי הקדוש' בשום אופן, למעשה נגמר השידוך ללא כל הסכמה מעניין הטבעת. בהגיע עת העמדת החופה, עמדו שני המחותרים הקדושים, ומה רבתה המבוכה, היות והרר"ד לא רכש לבנו כי אם טבעת של כסף, ומאידך, היהודי הקדוש לא הסכים שבתו תתקדש בטבעת זו, בין הקהל נכח אברך אחד 'בר דעת' שמייהר לביתו, ביקש מבני הבית את טבעת הזהב שלהם, הקנהו כדת וכדין ל'חתן' הרה"ק ר' משה, ובה קיים 'מצוות קידושין', כרצון הרר"ד - שהרי לא הוא קנה טבעת זהב, ואף כרצון 'היהודי הקדוש' - שבתו נתקדשה בטבעת של זהב, והכל בא על מקומו בשלום. והנה אותו יהודי עברו שנים רבות מנישואיו ועדיין לא נושע בזש"ק, באותו שנה נפקד בפקודת ישועה ורחמים. והיו אומרים על כך שמשמים נסתבב כל המעשה עם הדין ודברים בין הני אריותא בכדי שיהודי זה יגמול חסד ויבוא לידי ישועתו.

מדי דברינו בבעל ההילולא הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע, שומה עלינו לציין שני דברים ממה שהורה ואמר קודם פטירתו מהאי עלמא, א'. שלא יגזרו בירושלים תענית בגין 'עצירת גשמים' קודם ליומא דהילולא דיליה, כיון שיום היארצייט שלו - י"ג טבת, מסוגל לגשמים, ב'. שכל מי שיפעל לכבוד ההילולא שלו ישיב לו טובה משמי מרומים, על כן עצה היעוצה לכל מי שצריך לישועה - שיפעל דבר מה למען הילולת הצדיק - אם בהעמדת 'לחיים', בהדלקת נר וכו', זיעועכ"א.

ל. ודע כי פעמים הנהגה בעקמימות כדוגמת 'שיכול הידים'... היא הנהגה הישרה... וכעין מה שכתב הרה"ק ה'חזוזה' מלובלין זי"ע טוב להיות בשלום עם חבירו הגם שהוא בשקר, מלהיות במחלוקת עם חבירו הגם שהוא באמת (אור הנפלאות כח, הובא באבני זכרון ערך מחלוקת).

עובדא הוה אצל כ"ק אאדמו"ר זי"ע באחד השנים ב'ראש השנה', בעל התוקע בבית מדרשו (בבני ברק) היה יהודי חשוב ובר אוריין, ושמו היה הגה"ח אליעזר לעזער זצ"ל, שנה אחת בהגיע התקיעות, אחר שר' אליעזר כבר בירך בקול ובהתלהבות דקדושה את הברכות בקול רעש גדול - 'לשמוע קול שופר', 'שהחיינו', לקח את השופר אל פיו, אך לא הצליח להוציא אפילו תקיעה אחת כראוי, אחר שניסה כמה פעמים וראה שאינו משמיע כי אם קול הברה בעלמא עשה סימן לאאדמו"ר שיביאו עוד 'בעל תוקע' אל הבימה, אאדמו"ר לקח ממנו את השופר מידו, ניסה לתקוע, ואף הוא לא הצליח כלל (אאדמו"ר לא היה יכול מעולם לתקוע בשופר כראוי אף לא בימי אלול), או אז נתנו את השופר לאחד מומחה אשר תקע את התקיעות כולן כדת, לאחר התפילה אמר לי אאדמו"ר, ידעתי גם ידעתי כי אינני יכול לתקוע, אלא שחשבתי בעצמי שר' אליעזר יכול להישבר ברוחו בראותו ש'ביום הזיכרון' לא צלחו תקיעותיו,

לשבתו ולפארו, ואילו על ענייני 'שמאל' לא נביט כי יה"ר שנוכה כולנו להתחזק בהונן בחזק חזק ונתחזק, אם בעין שמאלית, כלומר בהבטה חלושה ורפה, שלא לקוות לישועות ה' ולראותה עין בעין בשוב ה' להתבונן ב'חסרונות' רעהו יותר מידי לא. שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל.

על כן לקחתי מעמו את השופר, בכדי שינחם עצמו בראותו כי אף הרבי בכבודו ובעצמו לא הצליח לתקוע, וחיייתה נפשו בגללי.

ואם יבוא ה'חכם' וישאל, היאך עשה כן, הרי זה 'הפסק' בין הברכות לתקיעות שלא לצורך כלל, היה עליו לתת מיד לבעל תוקע המומחה, תשובתו, במה שהיה הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל לומד תדיר מדבריו של הגה"ק רבי עקיבא אייגער זי"ע, הפוסק להלכה, שבאם יצא למשרטט 'בספר תורה' שורות בעיקום, הרי זה כשר ובלבד שהסופר יכתוב את הכתב עקום יחד עם שורות השרטוט, ואמר הגאון ר"א, דכאן חזינן שפעמים העקמימות היא היא הישרות, כך לדידן נמי - אין לך ישרות גדולה מעקמימות זו - כי באה למנוע צער ומכאוב מלב יהודי. לא. עוד ביאור שמעתי מהגה"צ רבי מנחם מנדל מענדלזאן זצ"ל רבה של קוממיות, שפעם שאל אחד מה'בעלי בתים' את אביו הגה"צ רבי בנימין מענדלזאן זצ"ל (בעת שיעורו לבעה"ב בקוממיות), מדוע 'שיכל את ידיו' ולא החליף ביניהם את מקום עמידתם, ענה לו הגר"ב, דזה ברור שהיה וויכוח בין יעקב אבינו ליוסף ב'שיטות' בעבודת ה' איזה דרך ישרה היא שיבור לו האדם (כמבואר בספרים הקדושים), ולדורות למד אותנו יעקב אבינו כאשר יש וויכוח בינך לבין רעך, אל תבלבל אותו שיודה וילך כדרכך, אלא הנח לו, שישאר לעמוד על מעמדו, ושנה והזז את עצמך, על כן השאיר את אפרים ומנשה כמו שהעמידם יוסף, ושיכל את ידיו שלו.

כיו"ב אומרים על מנהג ישראל, שבסיום תפילת שמונה-עשרה פוסע שלש פסיעות, כורע לצד שמאל ואומר 'עושה שלום במרומיו', וכשכורע לימין אומר 'הוא יעשה שלום עלינו', ובכריעתו כנגדו מסיים 'ועל כל ישראל ואמרו אמן', כי הדרך להשכין שלום בעולם היא רק אחרי שפוסע לאחוריו ג' פסיעות - כשהוא עוזב את מקומו ומוותר משלו, וכן כורע ומכניע את עצמו לכל העומדים בצדדיו. וזה כלל גדול במדת השלום, במקום להתעקש ולהכריח אחרים לבטל דעתם אליך, עדיף טפי שתכניע עצמך ותבטל דעתך אליהם, ובכך ירבה שלום בעולם.

כעין זה אמרו על המקובל בפי העולם כי 'קיפול הטלית' במוצאי שבת שיש בזה 'סגולה' לשלום בית (עי' ב'טעמי המנהגים' אות תתקמז). ואמרו חכמי המוסר, כי רמז יש בדבר, שכשם שסידור הטלית הוא על ידי שמקפלה פעם אחת, וחוזר ומקפלה שנית ושלישית עד אשר תהיה מסודרת כראוי וכיאות, כך גם הרוצה לזכות לשלום בית עליו לקפל את עצמו שוב ושוב, להכניע עצמו בלא להתעקש לעמוד על דעתו, וע"י מדת הוויתור יזכה שתשרור השלום והשלחה בביתו.

בדרך צחות אמר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, שגם קיפול שרוולי הבגד וניקוי הבית היא 'סגולה' לשלום בית...

אגעדאנק

על פרשת השבוע

פרשת ויחי תשפ"ג

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: gagedank@gmail.com

יכתבו את זה בריש גלי, לא יסכים זבולון לחתום על ההסכם, או שמא אין הבעה"ב מבינים לשון ארמית, לכן גילו את האמת רק בתרגום אונקלוס.

(הגרמ"י רייזמן)
וירא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד (מט, טו) ידועה השאלה, שאם ראה שהמנוחה כי טוב וכו' למה א"כ – ויט שכמו לסבול?

בספר "שיח שרפי קודש" מביא לתרץ בשם הרה"ק הר"ר בונים מפרשיסחא זצ"ל: אם רוצה אדם שיהי' לו מנוחה, ירגיל את עצמו לסבול כל דבר הבא עליו, ואיך שיהי' - ישוה בעיניו. אז יהי' לו מנוחה תמיד. וזה הכוונה וירא מנוחה כי טוב, דוקא לכן הט את שכמו לסבול כל דבר ולהתאזר במדת הסבלנות שתמיד יהיה במנוחה.

בספר "טעמא דקרא" להגר"ח קנייבסקי, מביא בשם החזון איש: עני שאינו מכיר בתאוות העולם הזה - אין כ"כ רבותא אם יושב ולומד. עיקר החכמה היא אצל אחד שיודע ומכיר בפיתויי העוה"ז ואעפ"כ יושב ולומד. וזה שאמר הכתוב ושבח את יששכר שאע"פ שראה מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה - אעפ"כ ויט שכמו לסבול. וזוהי אכן גדולה מיוחדת.

בספר "לב שלום" מובא: פירוש הדבר: שהאדם צריך למסור את כל מה שיש לו עבור כבודו יתברך, וכשמוסרים דבר למען כבוד ה' צריך ליתן מן המובהר, כדכתיב "כל חלב לה" ולכן, ישכר שרואה "מנוחה כי טוב", רואה ומתבונן בטוב המנוחה, כמה כל אנשי תבל בכל הדורות כל שאיפת חייהם וכל מעשיהם ומרצם ורדיפתם אחרי הכסף, הוא הכל כדי שיבואו בסוף למנוחה קצת, והרי זה "חלב" ההנאה שבאדם, ומעתה "ויט שכמו לסבול" - נתן למנוחה זו לכבוד ה' יתברך, לעמול בתורה יומם ולילה, כחמור גרם הרובץ רק בין המשפתיים, וכדאמרו (סוף ברכות) ת"ח אין להם מנוחה בעוה"ז, ולפיכך, מתוך עמל ומסירות כזו, "ומבני ישכר יודעי בינה לעיתים" (דה"א יב).

פירוש זה, אמר הרב אשלג ז"ל לפני החזון"א, והחזון"א התפעל מאוד מזה, והיה אומר כמה וכמה פעמים במשך היום את הפירוש הזה בשמו, לכל מי שנכנס אליו!

ושמעתי סיפור נפלא על האדמו"ר מגור בעל האמרי אמת זצ"ל שהיה לו תפילין שהיו חשובים לו, כי ירושה היה לו מאבותיו, וגם שהיו אלו התפילין מכתבו של הסופר הרה"ק רבי משה מפשווערסק ז"ע, ופעם אחת ראו איך שאיש פשוט עומד ומניח את התפילין האלו, ושאלו אותו לפרש הדבר, מאין בא לו התפילין האלו, וענה, שהוא נכנס אל הרבי ואמר לו, מאחר שאין לו תפילין, האם יוכל להלוות לו תפילין, והאדמו"ר זצ"ל נתן לו את התפילין האלו, כדי להניחם, ונכנסו החסידים אל האדמו"ר ושאלו לפרש הדבר הלא האדמו"ר בעצמו אינו מניח את התפילין כי אם בערב יום הקדוש, ומפני מה ראה לתת לאותו יהודי דוקא את התפילין היקרות, ענה ואמר בפשטות, הלא נאמר "כל חלב לה".

בספר "זרע יצחק" מבאר על פי משל: אדם שעובד כמה ימים בשבוע, ויודע שעל כל עבודה שעובד יקבל שכר הרבה מבעל הבית, ואחר כך גם ימי חופשה, אך העבודה עצמה היא קשה ומפרכת, ואומר בלבו, עם כל זה אעבוד כמה שאני יכול, שהרי היום שלמחרת הוא יום חופשה ואנוח טוב מכל העמל, לכך כדאי לי לנצל היום ולעבוד הגם שזה קשה מאוד.

והנמשל: בכדי לזכות לעולם הבא יש להתייגע בעולם הזה הרבה בתורה במצוות ולהתגבר על היצר הרע ולפוסל צערא אגרא, והיצר מפתה האדם שלא כדאי לטרוח ולהתייגע מידי, ויש לנוח קצת ולזה יש לומר לו שבכדי לזכות לעולם הבא אשר נאמר עליו עין לא ראתה אלקים וזולתך יש להתייגע בעולם הזה וכדברי הכתוב אדם לעמל יולד היינו בכדי שיוכח לעולם הבא ואז נחים ומתענגים תענוג שאין כמוהו, וזהו מה שאמר כאן, יששכר שהוא סמל של בן תורה הוא רואה שבעולם הבא המנוחה היא טובה כי יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה ואת הארץ כי נעמה וידוע שארץ זה משל לעולם הבא שנקרא ארץ החיים וכמו שכתב הרמב"ם בפ"ג מהל' תשובה והיא נעמה, ולכך מטה שכמו בעולם הזה לסבול ולעבוד.

ומהו ההמשך של "ויהי למס עובד"?

בספר "ציוני תורה" מבאר עפ"י הגמרא (שבת קד, א) "מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדים", והנה מ' וס' זה אותיות "סם", ובגמרא איתא (יומא עב, ב) "אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב "וזאת התורה אשר שם' משה" זכה -

ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך ויתחזק ישראל וישב על המטה (מח, ב)
יש לפרש על פי רמז, דהנה חז"ל אמרו במס' נדרים (דף ל"ט) "המבקר את החולה נוטל אחד מששים מחליו", וזהו דוקא באם המבקר הינו 'בן גילו' (בן מזלו) של החולה ע"ש, וידוע שיוסף היה בן גילו של יעקב כדאיתא במדרש הובא ברש"י בפ' וישב על הפסוק כי בן זקונים הוא לו שכל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף.

והנה מלת הנה בגימטריא ס', ומלת המט"ה בגימטריא נ"ט, וזהו שאמר: הנה"ה בנך יוסף בא אליך לבקר אותך, והוא יטול אחד מששים מחוליק, כי בכל בני יעקב לא היה אחד בן גילו, רק יוסף, לכן ויתחזק ישראל מעצמו על ידי שנחסר לו אחד מששים מחליו. וישב על המטה המט"ה גימטריא נ"ט ששאריו לו רק נ"ט חלקים מחליו.

ועתה שני בנך הנולדים לך בארץ מצרים עד בואי אליך וגו'. (מח, ה).

יש כאן שני שאלות: א. מדוע רק אלו שנולדו לפני שיעקב הגיע זכו להימנות בכלל השבטים. מדוע רק יוסף זכה לכך ולא שאר השבטים?

מבאר בספר "תורת משה נתן" רעיון נפלא ביותר: אדם שמסתובב ליד אדם גדול, הריהו הוא מחובר אליו. לעומת זה אדם שנמצא בריחוק מהצדיק ומתגעגע ויש לו כיסופים אליו - דבוק אליו הרבה יותר מזה שנמצא על ידו. הוא כל הזמן חושב עליו, זה בלי גבולות כלל. עד כדי כך שזה שנמצא בריחוק באופן פיזי נהיה ממש אחד עם האדם הגדול שהרי כל כולו דבוק בו.

בוה מובן היטיב: יוסף הצדיק, באותם השנים שהיה במצרים היו לו ועגועים עזים אל יעקב אבינו עד שנהיה כבחינת יעקב עצמו מרוב שהיה דבוק בו, ולכן הבנים שנולדו לו באותה התקופה זכו להיות כשבטים עצמם שהרי נולדו מ"יעקב עצמו", אבל אותם הילדים שנולדו אחרי שיעקב כבר הגיע למצרים שאז כבר יוסף לא היה בבחינת הדבקות הגבוהה ביעקב - כבר לא יכולים להיקרא שבטים שהרי הם רק נכדים של יעקב. אותו הדבר שאר השבטים, שהסתובבו ליד יעקב - ילדו נכדים ליעקב ולא בנים ליעקב.

(עפ"י תורת משה נתן)

יששכר חמור גרם'

תרגם אונקלוס: "יששכר עתיר בנכסין ואחסנתיה בין תחומיא". וצ"ע שאם הוא עשיר בנכסין מה לו לבקש טובות מאחיו זבולון, הרי כל העסק של יששכר וזבולון הוא כיון שאין לו פרנסה וכדי שיוכל ללמוד בהשקט ובטחה, אחיו מפרנסו ומקבל חלקו בזכות התורה שאחיו לומד, כמו שעשה 'שמעון אחי עזריה', כמבואר בסדר הדורות שעזריה היה תומך את אחיו ר' שמעון, ובזכות זה זכה להוליד בנו רבי אלעזר בן עזריה, וכן הרמב"ם עם אחיו רבי דוד ועוד, אך רבי אפרים זלמן מרגליות לא הוצרך לשותפות עם זבולון, וכן רבי מנחם זמבא ז"ד, שהקב"ה השפיע עליהם שפע פרנסה לבדם, וזכו לשני שולחנות, וא"כ מה להם לעשות הסכם עם זבולון. וא"כ אם היה יששכר עתיר בנכסין מה לו לעשות הסכם עם זבולון?

וכתב ה'ויגד יעקב' מפאפא אחיו של ה'קרבן לדוד' מסאטמר, ע"פ מה שמסופר בספר 'משכיל אל דל' רבי הלל ליכטנשטיין שהוא למד בישיבת החת"ס בפרשבורג, בישיבה לא נתנו סעודות לתלמידים אלא היו אוכלים 'מים' אצל בעלי בתים, פעם אחת איחר בתלמודו ובא בסוף הסעודה לבעל הבית, כשהגיע בשעה מאוחרת כעס עליו בעה"ב על שאיחר, האם תרצה שנתחיל את הסעודה עוד פעם בשבילך. רבי הלל היה איש אמיתי ותקיף, וענה לבעה"ב, 'הקב"ה ברא אותך ואותי, וברא את הפרנסה שלי ואת הפרנסה שלך, כיון שראה הקב"ה שחשקה נפשי בתורה חס עלי שלא אצטרך להתעסק עם פרנסתי, והכניס את חלקי אצלך, שאבא לקחת את מזוני מבייתך, ולזאת נתנו לך זכיה שיהיה לך חלק בתורתך, ודע לך שמה שאני אוכל הוא שלי, ואין לך רשות לכעוס עלי כלל, אני לא אוכל אצלך, אתה אוכל אצלי'...

ועפ"י מבאר ה'ויגד יעקב דברי התרגום 'יששכר עתיר בנכסין' שלא יבא זבולון לצעוק עליו על שהוא מאחר, כי השפע הוא שלי, יששכר עתיר בנכסין, בפסוק אינו כתוב מפורש, אלא שהתרגום מספר את הנוסח של רבי הלל ליכטנשטיין, גם זה מסיני, אלא שזה לא כתוב בפסוק ממש, שזבולון לא היה יכול לבלוע את זה, אך בתרגום כתוב האמת הזה שיששכר הוא מליונר גדול, אדרבה זבולון צריך טובה מיששכר שירחם עליו ויחתום לו על ההסכם. אלא שאם

נעשית לו סם חיים, לא זכה, נעשית לו סם המוות", דהיינו שהתורה נקראת "סם", וזה הרמז שמי' וס' וכו' בנס היו עומדים שמי שדבוק בתורה מתקיים ע"י הנס ואינו צריך לעמול לפרנסתו, וכמאמר חז"ל "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ".

לפי"ז אמר הכתוב "ויט שכמו לסבול" שקיבל על עצמו עול תורה, אם כן ויהי למ"ס עובד" שנעשה לו דרך נס העבודה שלו כיון שמעבירין ממנו עול דרך ארץ.

ידבר יוסף אל בית פרעה לאמר אם נא מצאתי חן בעיניכם דברו נא באזני פרעה לאמר: אבי השביעני לאמר וכו' ועתה אעלה נא ואקברה את אבי ואשובה (ג, ד ה)

למה נצרך יוסף לשלוח שליחים לפרעה לבקש לצאת ממצרים? וכי אינו יכול לגשת בעצמו לדבר עימו?

מתרץ הגר"ח קנייבסקי בספרו "טעמא דקרא" בשם אביו זצ"ל, שיוסף ידע שכיוון שיאמר לפרעה שברצונו לצאת ממצרים יאמר לו פרעה שאינו יכול לעזוב כי אין מי שימלא את מקומו, ואם יוסף יעזוב את ההנהגה אפי' לתקופה קצרה, יחרב ויתמוטט כל הנהגת המדינה, כי הוא אינו יכול לכלכל לבדו את מצרים. לכן התחכם יוסף, ושלח את אנשי בית פרעה שידברו עם פרעה בשליחותו, ולהם, יתבייש פרעה ולומר שכל ההנהגה תלויה אך ורק ביוסף, ועל כרחו יסכים לשלחו ממצרים...

(טעמא דקרא)
לאחר שיעקב נפטר לבית עולמו, שולח יוסף הצדיק לפרעה, ואומר לו כן :
(ג, ה) אבי השביעני לאמר הנה אנכי מת בקברי אשר כריתי לי בארץ כנען שמה תקברני ועתה אעלה נא ואקברה את אבי ואשובה
מה זה בקברי אשר כריתי לי ?

מביא רש"י שלושה פירושים - אשר כריתי לי. כפשוטו כמו (שמות כא לג) כי יכרה איש. ומדרשו עוד מתישב על הלשון, כמו אשר קניתי. אמר רבי עקיבא כשהלכתי לכרכי הים היו קורין למכירה כירה, ועוד מדרשו לשון כרי, דגור, שנטל יעקב כל כסף וזהב שהביא מבית לבן ועשה אותו כרי, ואמר לעשו טול זה בשביל חלקך במערה.

מקור הדברים, בשתי מקומות בתנחומא - אחד בפרשת השבוע, ואחד בתנחומא ישן, בפרשת וישלח.

אומר המדרש {תנחומא, פרשת ויחי, אות ו} - ושכנתי עם אבתי. אמר לו: באיזה מקום. אמר לו: בקברי אשר כריתי. וכי חופר קברות היה יעקב. אלא ללמדך, כשמת יצחק, אמר יעקב, אפשו שיקבר עשו הרשע בקברות צדיקים. מה עשה. הביא כל כספו וזהבו ועשה מהן כרי. אמר לעשו, מה אתה מבקש הכרי הזה או הקבר הזה. נטל עשו את הכרי, ויעקב נטל אותה מערה.

אז ממילא, זאת היתה צורת החלוקה... יעקב לקח את מערת המכפלה, ועשו לקח את הערימה של הכסף.

בא התנחומא ישן, וכותב דבר שהוא פלא מופלא, שלא רק את הזהב והכסף שהיה ליעקב אבינו, הוא שילם עבור מערת המכפלה, אלא אומר המדרש - ברגע שבא יעקב אבינו מארם נהרים, והביא איתו את כל מה שעמל אצל לבן, את הכל הוא מכר, ונתן את כל הכסף לערימה של זהב, ואמר לעשו יש לך חלק במערת המכפלה, מה רצונך... להיקבר שם, או את ערימת הכסף ?

התחיל עשו אומר, לשם מה אני צריך את המערה הזאת, לפיכך לקח את כל ערימת הכסף.

יוצא, שיעקב אבינו שילם את כל הוננו, מכל השנים שהיה אצל לבן, עבור חלקו של עשו במערת המכפלה.

בא הבאר יוסף, לר' יוסף סלנט, ואומר - אני רוצה לומר לך, למה שילם יעקב אבינו את כל הוננו, בשביל חלק במערת המכפלה. אמר יעקב אבינו אין נכסי חו"ל שווים לי, משום שבחול"ל עשיתי כסף, אבל הפסדתי שתי מצוות, ולא שווה כל הכסף, בעבור איבוד שתי מצוות !

איזה שתי מצוות הוא איבד ?
כתוב בפסוק {לב, ח} ויירא יעקב מאד ויצר לו ...

שואלי חז"ל - ממה פחד יעקב אבינו ? הרי אמר לו הקב"ה שישמור אותו !
אומרים חז"ל - יעקב חשש משתי מצוות שאין לו - מצוות ישוב ארץ ישראל, וכיבוד אב ואם.

אמר יעקב - 22 שנה לא שירת את אבי ... עשו כן, והוא גם גר בארץ ישראל.. שתי המצוות האלה בידיים שלו, לי אין אותם ... איך אני אכפר על זה ?

אם עכשיו אני לוקח את כל הכסף הזה, שהרווחתי בחו"ל, אבל איבדתי בשבילו שתי מצוות... אני מוכן לתת את כל הכסף שעשיתי בחו"ל, כדי לזכות למצוות האלה !

איך הוא יזכה לשתי המצוות האלה ?
אומר הבאר יוסף - פשוט מאוד, אם הוא נותן את כל הכסף הזה לעשו, אבל הוא מקבל חלק בארץ ישראל, וגם חלקה ליד אבא שלו... אז הוא זוכה לשתי דברים, גם לכיבוד אב ואם, וגם זוכה לישוב ארץ ישראל... שבשביל חלקה קטנה בארץ ישראל, הוא מוכן לשלם את כל הוננו.

זה מראה, כמה יקרה עבורו, ארץ ישראל... ואם עשו מוכן למכור, בשביל כמה לירות, את חלקו בארץ ישראל, סימן שהוא לא מעריך, לא את ארץ ישראל ולא את אביו.

אם אתה מוכן למכור, למה לא רוצה, אז בוודאי שגם לא להיקבר שם ! לכן תבין, למה הוא אומר לו **בקברי אשר כריתי לי**, שכן הוא מנסה לשכנע אותו, למה לא כדאי להיקבר כאן...

אם ככה, עכשיו תבין טוב מאוד, למה היה מוכן יעקב אבינו, לשלם הון עתק, עבור הנחלה בארץ ישראל, מחד גיסא, כדי לכפר על זה שהוא לא ישב בארץ ישראל, והדבר הנוסף, משום שהוא לא כיבד את אביו.

רציני להוסיף על זה, דבר שסיפר לי פעם יהודי, שהיה עד למעשה :
הוא סיפר, שפעם לפני ארבעים שנה, היה הכנסת ספר תורה, בישיבת פונוביץ', והתהלוכה עם ספר התורה הגיעה להיכל הישיבה, ואיך שהגיעה לשם, דפקו בחדרו של המשגיח, ר' יחזקאל לוינשטיין - 'כבוד הרב, התהלוכה הגיעה, ביקשת נודיע לכובודו...' ...

כשהגיעו למדרגות הישיבה, רקדו ושרו את השיר {תהילים קיט, עב} **טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף... טוב לי... טוב לי... תורת פיך... ומעגלים מעגלים סערו מסביב לישיבה, בריקודים סוערים...**

הגיע ר' יחזקאל לוינשטיין, וראה איך הבחורים ורקדים בשמחה, ואז פלט מפיו - שקרנים...שקרנים... **טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף !? לפחות אל תשקרו כשאתם שרים...**

ניגש אליו בחור, שהיה אברך, קראו לו ר' ברוך פינס, חתנו של ר' דוד פוברסקי זצ"ל, ואמר לו - אני לא חולק עליך, מה שאתה אומר, זה קדש קדשים, אבל אני רוצה לומר לך פשוט בפסוק - דוד המלך צודק, וגם הבחורים צודקים במה שהם אומרים... זה נכון מה שהמשגיח אומר, שאם מישוה יגש לבחור, ויגיד לו "כבודו, אולי אתה מוכן לסחוב את החבילה, אני אתן לך מאה שקל ? " הוא ילך ויעזור... יקח מאה שקל... אבל כבוד הרב, אם בחור למד משמונה בבוקר, ועד שבע בערב בהתלהבות... ובא אליו מישוה אחרי הסדר, ואומר לו "תשמע, ראיני איך אתה לומד... אני מוכן לתת לך 5000 ₪, על כל שעה שאתה לומד, תקבל 1000 ₪, ותמכור לי את הזכויות של הלימוד שלך, אני צריך את הזכויות האלה, אתה מוכן למכור ????"

אמר לו ר' ברוך פינס - אני אומר לרב, אף אחד לא ימכור ! למה !? כי **טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף !!!**
אמר לו ר' יחזקאל לוינשטיין - אתה צודק ! עכשיו תתחילו לשיר **טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף !**
למדנו מכאן :

עשו, כיבד את אבא שלו, עשו אהב את ארץ ישראל... אבל בשביל כמה לירות, הוא זרק את המצוות ! אלו מצוות שהוא כבר קיים אותם, והיה מוכן למכור אותם...

מה עשה יעקב אבינו ?
מסר את כל הוננו, כדי לקנות בחזרה, כיבוד אב ואם וישוב ארץ ישראל.

אם כך למדנו, מה עשה כאן יעקב אבינו, עפ"י ביאורו הנפלא, של הבאר יוסף, לר' יוסף מסלנט.

שואל הספר אזנים לתורה - כאשר יעקב אבינו מצווה את ילדיו, לקחת אותם לקבורה בארץ ישראל, מה הוא אומר ?

{מט, כט} ויצו אותם ויאמר אלהם אני נאסף אל עמי קברו אתי אל אבתי אל המערה אשר בשדה עפרון החתי: {ל} במערה אשר בשדה המכפלה אשר על פני ממרא בארץ כנען אשר קנה אברהם את השדה מאת עפרון החתי לאחזת קבר: {לא} שמה קברו את אברהם ואת שרה אשתו שמה קברו את יצחק ואת רבקה אשתו ושמה קברתי את לאה.

יעקב אבינו לא מזכיר אפילו פעם אחת **בקברי אשר כריתי לי**... איפה זה מוזכר ???

כשיוסף מדבר עם פרעה, הוא לא מזכיר לו, ש'אבא אמר לקבור אותי, בנחל אבותי...' מה הוא אומר לו ?

(ג, ה) אבי השביעני לאמר הנה אנכי מת בקברי אשר כריתי לי...
שואל האזנים לתורה - למה כשהוא מדבר עם הבנים שלו, הוא לא מזכיר בקברי אשר כריתי לי, ואילו כשהוא מדבר עם פרעה, הוא מזכיר ?

ואומר תשובה נפלאה - את הבנים, לא מעניין כמה אבא שילם על זה... אלא מה שמעניין אותם, זה להביא את אבא לקבורה, בנחלת אבותיו... "שם רבותי קבורים, תקבור אותי שם"...

אם תגיד לפרעה, שאבא ציוה לקבור אותי ליד אביו... הוא יגיד 'שבביל מה לקבור אותי ליד אבא שלו, מה הם אוכלים צהריים ביחד !? "

אבל אם תגיד לפרעה - תשמע, הוא שילם על זה מיליונים "אהה, מיליונים !? עכשיו שווה לקחת אותו לקבורה שם"...

לכל אחד, צריך לדבר איתו בשפה שלו... לילדים של יעקב, הוא לא אומר **בקברי אשר כריתי לי**, אלא **קברו אתי אל אבתי**... לפרעה, מדברים בשפה אחרת לגמרי - **בקברי אשר כריתי לי**.

אומר הספר באר בשדה דבר נפלא ביותר - בקברי אשר כריתי לי. אמר יוסף לפרעה, תדע לך, אבא לקח את כל הכסף שהוא עשה בחו"ל, ומכר אותו, כדי לקנות חלקה במערת המכפלה. זה מראה, שאין נכסי חו"ל, שווים בעיניו כלום. אם נכסי חו"ל לא שווים בעיניו כלום, אז איך אתה רוצה לקבור אותו בחו"ל !?

אם אתה מוכן למכור, למה לא רוצה, אז בוודאי שגם לא להיקבר שם ! לכן תבין, למה הוא אומר לו **בקברי אשר כריתי לי**, שכן הוא מנסה לשכנע אותו, למה לא כדאי להיקבר כאן...

ועל ה אומר רש"י: " הבא לברך את בניו יברכם בברכתם ויאמר איש לבנו 'שימך אלקים כאפרים וכמנשה' כלומר התורה עצמה אמרה בעצמה שהבא לברך את בניו יאמר" ישימך אלקים כאפרים וכמנשה", ושוב לא שייך כאן הכלל ש'כל פסוק שלא פסקו משה אנו לא פסקינו'.

(ומתוק האור)

ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אותו" (נ טו)

הלשון "לו ישטמנו יוסף" לכאורה לא מובן, דנשמע מזה שרצונם הוא שיוסף ינקום בהם, דתיבת "לו" מתפרשת מלשון 'הלאו' כגון "לו יהי כדברך", וכי רצונם היה שיוסף ינקום בהם אתמהה! [עיין ברש"י שפירש "לו ישטמנו" שמה ישטמנו ד"לו" מתחלק לעניינים הרבה וכו' ע"ש].

כתב "בעל הטורים" יש מפרשים לו ישטמנו יוסף הלאו ישטמנו יוסף בלבו ולא יעשה לנו מעשה, ואם חפץ לעשות ישיב לנו "כל" הרעה שגמלנוהו כי מה עשינו לו? גרמנו שנעשה מלך מחמת שמכרנוהו ונתגלגל הדבר שנעשה מלך במצרים כן יעשה לנו עכ"ל. מוכנים הם שינקום בהם, אבל בתנאי שיעשה להם בדיוק כפי שהם עשו לו שנצמח מהרעה טובה.

מה ענה להם יוסף? "ויאמר אליהם יוסף אל תיראו כי התחת אלוקים אני ואתם חשבתם עלי רעה אלהים חשבה לטובה למען עשה כיום הזה להחיות עם רב" (יט כ) מה כוונתו שאמר "כי התחת אלהים אני"?

אלא ביארו "בעל העקידה" והמלבי"ם, אמר יוסף לאחיו "אל תיראו", כיון שאין ביכולתי להתנקם בכם דאפילו אם נאמר שמתור לי לעשות לכם רעה, אבל לא יותר ממה שאתם עשיתם לי והנה אתם עשיתם לי רעה שגרמה לטובה ואם אני רוצה להתנקם עלי גם כן לעשות רעה שתגרום לכם לטובה אך דבר זה אין ביכולת אדם לעשות רק אלוקים לכן אמר "התחת אלוקים אני" וכן ביאר בספר "פרדס יוסף".

מעשה בנפוליאון בונפרטה קיסר צרפת, שהיה הולך וכובש מדינה אחר מדינה, והנה בעת עומדו להלחם עם מלכות רוסיה, הגיע אל עיר אחת אשר היתה מבוצרת מאד, ולא עלה בידו להבקיע את חומת העיר. על כן בנה עליה מצור סביב והקיף את העיר בחילותיו, אין יוצא ואין בא עד שיכנעו אליו, וכל צבאותיו התחפרו סביבות העיר וישבו שם ימים רבים.

ויהי כי הקיפו הימים, ואין כל הכנעה, כמה מקציניו פנו בדרישה לנפוליאון לנטוש את המערכה ולשוב אל ביתם. הציע נפוליאון שהוא בכבודו ובעצמו עם מפקד הגדוד יכנסו לעיר בלבוש כפריים חקלאים וירגלו את העיר.

וכן עשו. נפוליאון והמפקד נכנסו לעיר והתחילו לרגל. בדרכם הגיעו לבית מרוח ששם נמצאו אנשי צבא רוסיא. נכנסו לשם ישבו ליד שולחן בקצה המרוח והזמינו יין כמו כולם, ושמו אוזנם כאפרכסת לשמוע שיחת החיילים.

שמעו אותם אומרים כי המצב הכלכלי בעיר ללא נשוא, והרעב כבד עד כי עוללים שאלו לחם ופורש אין להם, ולא נשארה להם ברירה כי אם להכנע בפני צבא נפוליאון. דברים אלו הרנינו את ליבו של נפוליאון והמפקד אשר אתו.

לפתע הסתכל בהם חייל רוסי אחד, והכירו שהוא נפוליאון, ויאמר אל חבריו הביטו אל הכפרי היושב בקצה החנות, זהו נפוליאון שצר עלינו את העיר. ויחרדו ליבותם של נפוליאון והמפקד כי כרגע קט יתפשו ברשת אויביהם, אולם, למזלם דבריו לא נתקבלו באזני שומעיו.

המפקד שליווה את נפוליאון ברצותו להסיר כל ספק, חשב להוריד מהם מחשבותם באופן החלטי כי חשש שעדיין לא סר מר המות, פן יגשו אליהם ויחקרו אותם מאין באתם וכו', לכן פקד בקול נגיד וצוה את נפוליאון להגיש לו כוס שכר. נפוליאון הבין כונתו בזה, ניגש אל המוזג והביא את מבוקשו, בהגישו את הכוס עשה תנועה רשלנית, וכוס השכר נפל ונשפך על בגדי המפקד, המפקד קם בחמת זעם והכהו והפילו לארץ וצעק עליו: שוטה, מה עשית? וינס נפוליאון ויצא החוצה. כשנמלט נפוליאון ניגש המפקד למוזג ושילם לו על ארוחתם, בעודו שומע איך חבריו של החייל הרוסי לועגים לו באומרום אליו, אילו היה זה נפוליאון, מי היה מעזי להרים יד עליו ולהכותו כאחד הרקים. ואז עזב המפקד והלך בעקבות הקיסר, והגיעו שניהם אל צבאם חיים.

ויהי בהגיעם שם נפל המפקד אל רגליו ויבקש על נפשו שימחל לו על מעשיו, כי הוראת שעה היתה לבל יפול הקיסר ביד שונאיו. ויען הקיסר ויאמר לו אלמלי יכולתי להענישך ולהשיב לך מדה כנגד מדה לתת לך מכות כאלו אשר יצילוך ממות ולהביאך לידי חיים טובים של מלך הייתי עושה זאת ברצון, כי כן עשית אתה, על ידי מכותך הגעתי ממות לחיים טובים, והשבת אותי אל מלכותי, אבל אין ביכולתי לעשות זאת. ויצו המלך והעלוהו בדרגה ונתנו לו מתנות רבות, וכעבור מספר ימים הובקעה העיר.

זה שאמר יוסף "התחת אלוקים אני" הרי רק ביכולתו של הקב"ה לעשות רע שממנו תצמח הטובה.

(ואוצרות התורה' בשם "איל המילואים")

מאוצרות המגידים

"נפתלי אילה שלוחה" (מט, כא)

"נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר, א"ר אבהו: אל תקרי אמרי שפר אלא אמרי ספר. חושים בריה דדן תמן הוה ויקירן ליה אורניה (כבדו אזניו משמוע, רש"י), אמר להו: מאי האי (למה אינכם קוברים אותו)? ואמרו ליה: קא מעכב

כששוחטים למשל פרה או תרנגולת, לא תמיד אפשר לאכול אותה, וזאת מחמת תקלה כלשהי שארעה בעת השחיטה, כגון הגרמה, חלדה, עיקור. במקרה כזה דינה של הבהמה שהיא נבילה, ונאלצים למוכרה לערבי ביפו. את כל הבהמה השלימה הזו שהיתה שוה תרפ"ט אלפים, מוכרים במחיר מוזל לנכרי. הבהמה אמנם היתה טהורה, נכון, אבל בשחיטה היה פנצ'ר ושוב אינה ראויה לאכילת יהודי.

בשעה טובה ומוצלחת השוחט שחט את הבהמה והכל בסדר, חלק, גלאט. אפשר לאכול אותה? עדיין לא. הבהמה צריכה לעבור בדיקה. בדיקה חיצונית ובדיקה פנימית. מממשים, ואם מצאו משהו – סירכא, זה לא גלאט, לא חלק. שוב מוכרים לערבי ביפו. הבהמה היתה כשרה והשחיטה כשרה, אבל נפסלה בבדיקה.

גם כשהשחיטה והבדיקה עברו בשלום עדיין א"א לאכול עד שיכשירו אותה. ברוך ה' כבר הכשירו את הבשר והכל בסדר, עכשיו צריכים לבשל אותו, ואם בטעות נכנס כף חלבי בן יומו אין פי שישים כנגד זה, אוי ואבוי! התבשיל נטרף, וכאן א"א אפילו למוכרו לערבי ביפו, אסור בהנאה! ישר לפח האשפה.

כל זה כששוחטים פרה או תרנגולת. אבל אם לוקחים דג מהמים, צריכים רק לבדוק האם יש לו סימני טהרה – סנפיר וקשקשת. אם כן? אפשר מיד לבשל ולאכול אותו. אין בעיות לא בשחיטה, לא במליחה, לא בבדיקה ואין בו איסור בשר בחלב. אם הדג טהור – הוא טהור עד הסוף, בלי פנצ'רים!

יש ילד שהמלמדים כל כך נהנים ממנו, משתעשעים איתו. כזה פיינער' בוחר'ל, אבל כשהוא גדל קצת והולך לשיבה קטנה, לפתע מגלים שהתחבר שם עם בחור מקולקל, מתחיל להתגלש החוצה, מאבד את הטעם בלימוד.

לפעמים קורה שברוך ה' בשיעור א' וב' עדין הבחור במצב של עליה, ובשיעור ג' מתחילה לה התדרדרות. לפעמים הכל בסדר בישיבה קטנה, אבל בישיבה גדולה מתחילות הצרות... פתאום מתחשק לו מחשבים, ופה ושם...

זו היתה הברכה שבירך יעקב את יוסף – "וידגו לרוב", שצאצאיו יהיו כמו הדגים, שסימני הטהרה שלהם הינם תמידים, הם נשארים טהורים עד הסוף, וכך גם הצאצאים לעולם לא יתדרדרו, וישארו בקדושתם לאורך ימים. (יחי ראובן)

ויברכם ביום ההוא לאמור בן יברך ישראל לאמר ישמך אלקים כאפרים וכמנשה (מח, כ).

כתב רש"י: הבא לברך את בניו יברכם בברכתם ויאמר איש לבנו 'שימך אלקים כאפרים וכמנשה'.

מנהג ישראל שההורים מברכים את ילדיהם בערב שבת, ויש הנוהגים רק פעם בשנה, ואומרים "שימך אלקים כאפרים וכמנשה".

ולכאורה, מנהג זה הוא נגד גמרא מפורשת (מגילה כח, א) שכל פסוק שמושה רבינו לא חילק אותו, אנו לא יכולים לחלקו. כיצד, אם כן, מברכים בחצי פסוק? צריכים היו לומר את הפסוק בשלימותו!

שלמה המלך אומר: "לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם, אשר אין לה קצין שוטר ומושל" (משלי ו, 1-2) והכונה שהעצל ילך ויראה שהנמלה אוגרת כמות אוכל לפרק זמן הגדול ממשיך חייה, וזאת על אף שאין לה עולם הבא. ואתה שיש לך עולם הבא, מדוע שלא תאגור לעצמך תורה ומצוות!

הגמרא מספרת שרב משרשיא החליט לבדוק זאת לבדו, הלך ביום קיץ חם כשהנמלים בתוך הקן שלהם, האפילו עם מעילו מעליהן. יצא נמלה אחת החוצה, רב משרשיא תפס אותה וקשר לה חוט אדום. שחרר אותה והיא חזרה לקן, הודיעה לכולם שיש צל, כולן יצאו ואז הסיר רב משרשיא את מעילו, התרגזו הנמלים על אותה נמלה ששיקרה שיש צל בחוץ, התנפלו עליה והרגו אותה. אמר רב משרשיא: באמת אין לה קצין ומושל. שהנה הרגו אותה בלי משפט! וצדק שלמה המלך בדבריו.

שוואלים שם התוספות איך עשה כן רב משרשיא? הרי הגמרא מספרת שרבי יוחנן אמר שיהיו אבני ענק של יהלום בשערי ירושלים, אמר איזה תלמיד לעצמו שודאי זו גוזמא כי מהיכן ימצאו אבנים בגודל כזה? יום אחד הפליג התלמיד בים וראה מלאכי השרת שחוצבים יהלומים גדולים מאוד, שאל אותם עבור מה היהלומים וענו לו שהם בשביל שערי ירושלים לעתיד לבא.

חזר אל רבי יוחנן ואמר לו: צדקת בדברך. אמר לו רבי יוחנן: "ועד עכשיו לא האמנת?" נתן בו את עיניו ועשאו גל של עצמות!

שואל, אם כן, תוספות – אם התלמיד שלא האמין לרבי יוחנן נענש, איך יתכן שרב משרשיא לא האמין לשלמה המלך?!

התוספות מתרץ את השאלה, אבל המהר"ם שיף כתב שאין כאן שאלה כלל! הלא שלמה המלך בעצמו אמר "לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם". וזה בדיוק מה שעשה רב משרשיא, הלך אל הנמלה וראה את דרכיה!

גם כאן בפסוק שלנו אומר רש"י שהמילה "לאמור" נראית, לכאורה, מיותרת: ויברכם ביום ההוא לאמר בן יברך ישראל לאמר ישימך אלקים כאפרים וכמנשה".

ואבי? אומרת הגמרא שהרבנית עסקה בניפוי קמח לאפיית חלות. היא הייתה כפופה לעבר קערת הקמח בשעת הניפוי. ופתאום "סוי ליבה" - ומרוב ההתרגשות מתה.

מה הפירוש "סוי ליבה"? רש"י מבאר: "ראה ליבה, כלומר נדמה לליבה פתאום שזה בעלה". מה פירוש הלב ראה?

אם היתה עומדת ישר עם מבט העיניים, אזי עד שהעיניים היו נותנות את הטלגרמה ללב (מליונית השניה) בינתיים, ההרגש היה מסתנן ומצטנן מעט, אבל אצלה פעל הלב - הרגשת הלב פעלה אצלה יותר מההרגש העיניים, העיניים היו בקמח אבל הלב הרגיש. בפתאומיות. לפני שהעיניים השלימו את ראייתן. לא היה רגע של הצטננות, וכיון שלא היה שבריר שניה של הצטננות - מתה במקום. הזדעזע רבי חנינא ו"אמר: רבונו של עולם, עניה זו זה שכרה, בעי עלה רחמי וחייה" כאשר ראה שמתה התפלל ועשה לה תחיית המתים.

רבתי. כשהאחים עמדו על עשיו, התחילו להתוכח אתו: "אה, למה אתה לא נותן לקבור את אבא שלנו?"

עשו השיב: "אני בכור".

אמרו לו: "הרי מכרת את המקום. בנדיט שכמותך!, הרי כתבתם חוזה".

"היכן החוזה?"

"במצרים".

"נו, תביאו".

שלחו את נפתלי.

הם החלו לנסות לדון עם עשו, להכנס עמו למשא ומתן בדרכים אחרות (להראות לעשיו את החוזה אולי כך יתחרט) ואז ההרגש הצטנן (דק מן הדק) אבל חושים בן דן שלא שמע את הטענות של עשיו כיון ש"יקרא אודניה" חרש באוזניו, הוא נשאר אם הרגע הראשון של הצער, הוא לא שמע כלום אלא רק ראה איך שעשיו לא נותן לקבור את הסבא, דמו רתח - ונטל את ראשו מעליו. אצלו לא היה אפילו שבריר שניה של צינן. (אנו לא באים להבין באבותינו הקדושים, אלא רק התעוררות לעצמינו).

רבתי, הלב שלנו צריך לבעור ביראת אלוקים, - מסיים רבי שבתי את הדרשה הלוהטת - ואיך אמרה הרבנית מטריסק: "דע לך, אם הלב בוער, כן צועקים. רק תלוי איפה הלב בוער. אם הוא לווהט בתפילה, בוער ביראת שמים, או דברים בטלים..." אי, אי, אי.

(להגיד)

ברכת יעקב - שבניו ינחלו את הסגולות שבשמות האבות

רבי יהודה צדקה זצ"ל בספרו 'קול יהודה' באר את משמעותה של ברכת יעקב לבניו, על פי מעשה שארע עם הרב מאיר להמן זצ"ל, רבה של קהלת החרדים במייניץ.

ביום מן הימים עמד רבי מאיר ליהמן לנסוע עם שנים מראשי קהילתו, לפגישה עם ראש ממשלת גרמניה בנוגע לענין חשוב של הקהילה.

הפגישה החשובה, אשר תוכננה זמן רב מראש, נועדה לשעה אחת עשרה בבוקר, וכיון שידע הרב ליהמן שהנסיעה לעיר הבירה ברכבת לוקחת כשעה, סיכם עם ראשי הקהילה שיצאו יחדיו ברכבת העומדת לצאת בשעה שמונה ארבעים וחמש בבקר.

הרב ליהמן השכים קום באותו בוקר, ולאחר התפלה פנה לאכול ארוחת בקר חפוזה בטרם יצא הוא למסע.

כשסיים לאכול, לבש את מעילו העליון, ועמד לצאת את העגלה אשר המתינה לו בחוץ והיתה אמורה לקחתו לתחנת הרכבת. אך בטרם הספיק לצאת מן החדר שמע הוא קול נרגש מבעד לדלת: "אני חייב לדבר דחוף עם הרב". "לא תוכל לדבר כעת עם הרב" שומע הוא את בני ביתו, 'הוא נוסע עכשיו, ויחזור רק למחר'.

"לא שייך לחכות למחר!" אומר הזר בתקיפות, "מדובר כאן בשאלה של פקוח נפש!"

כששמע הרב ליהמן שמדבר בענין של פקוח נפש, פתח מיד את הדלת והזמין את הזר להכנס. אל החדר נכנס איש מבוגר.

"האם כבוד הרב מכיר אותי?"

"לא אדוני, לא זכיתי. מה הענין?" שואל הרב בחפזון.

"כבוד הרב אולי לא מכיר אותי, אולם אני מכירו היטב, לפני זמן רב זכיתי לשמוע את דרשתו..."

"אדוני, תסביר לי בבקשה, ומה, כיצד יכול אני להציל חיי אדם?"

"מיד, מיד. אבל כבוד הרב דרש אז כל כך יפה, דמעות זלגו מעיני לאחר הדרשה. נחון אני בזכרון טוב, ברוך ה', וכשבתי לביתי חזרתי על דבריו מלה במלה. האם רוצה כבוד הרב שאחזור עכשיו על דרשתו?"

"אדוני" - אמר הרב ליהמן תוך שנעמד על מקומו, "אני חייב לנסוע מיד! התעכבתי רק משום שהבנתי שמדבר בפקוח נפש"

"טוב, אקצר. רציתי לספר לכבודו רק עד כמה עוררה בי דרשתו הנפלאה, ולכך באתי כעת עד לכאן. כעת ישמע כבודו למה באתי אליו. נישאתי למזל טוב לפני כשלישים שנה".

'מזל טוב! בנין עדי עד! ומה זה קשור לפקוח נפש?'

'עשרים וארבע שנים חייתי עם אשתי המנוחה, עד שמתה לפני שש שנים, אוי, רבי, איזו אשה מיוחדת היתה היא...'

האי עד דאתי נפתלי מארעא דמצרים. אמר להו: ועד דאתי נפתלי מארעא דמצרים יהא אבי אבא מוטל בבזיון? שקל קולפא (מקל) מחייה ארישיה, נתון עיניה ונפלו עכרעא דיעקב, פתחינהו יעקב לעיניה ואחריך. והיינו דכתיב: ישמח צדיק כי חזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע. באותה שעה נתקיימה נבואתה של רבקה, דכתיב למה אשכל גם שניכם יום אחד, ואע"ג דמיתתן לא ביום אחד הואי, קבורתן מיהא בים אחד הואי" (סוטה י"ג)

למה אתה צועק?

אספר לכם דבר מענין. היה בעולם צדיק שהיה מכונה השרף מטריסק. בלשון החסידים הוא נקרא "השרף" - שהוא היה יותר גדול ממלאך.

אמרו שבשעה שעמד בתפילה, ראו שבווער אש מעליו - והיה מתפלל בצעקות, בקול רעש גדול, - איזו דביקות, איזו התלהבות!

יום אחד בא לביתו יהודי תושב גרמניה. תושבי אותו אזור בגרמניה - שקטים בטבעם. והנה לקראת הימים האחרונים לשהותו אצל הרבי שאלה אותו הרבנית: איך אתה מרגיש כאן?"

"הכל בסדר. אבל דבר אחד אני לא מבין".

"מה אתה לא מבין?"

"מדוע הרבי עושה סקנדלים, באמצע התפילה? צועק ודופק. שיגיד את התפילה בשקט".

אמרה לו הרבנית: "מפני שהלב שלו בוער. לבו שורף באש. הוא מוכרח לצעוק".

אמר היהודי: "גם לי בוער, וגם אצלי הלב רותח, ואיני צועק. אני מתפלל בשקט".

"לא, אם הלב בוער, מוכרחים לצעוק. אם אתה לא צועק, סימן שהלב שלך קר" השיבה הרבנית.

"לא, רבנית! הלב בוער, ואני לא צועק".

לויכוח כזה אין סוף. היא אומרת שהלב לא בוער, והוא חושב ואומר שהלב כן בוער. הרבנית שמעה לדבריו בנחת, ועזבה את המקום.

היה זה ערב שבת. היהודי לקח את כל כספו והפקידו בידי הרבנית. במוצ"ק תקף אחרי הבדלה נישג לרבנית: "רבנית, את הכסף בבקשה".

הרבנית שהייתה מאד פקחית: "איזה כסף?" שאלה.

"הכסף שלי!"

"אולי, אולי, יש לך טעות?"

"רבעצן, רבנית, אל תעשי קונציום!"

"אולי התבלבלת?"

"רבנית, רבנית, אל תמתחי את העצבים שלי! וכי את יודעת מה יש שם בנרתיק שהנחתי בידך, מונח בו כל כספי. יש שם גם הלוואות. נסעתי ליריד לקנות סחורה. במה אקנה?"

"אולי נתת לאדם אחר?"

"רבנית!!! החל לצעוק "רבנית מה את עושה לי!!!"

אמרה לו הרבנית: תסלח לי, ר' יהודי, תדבר בנימוס, בשקט. מה אתה צועק? מה אתה צועק?"

"מה אני צועק? הלב שלי בוער".

אה, הלב שלך בוער, אתה צועק? קח את הכסף. אבל דע לך, אם הלב בוער, כן צועקים. רק תלוי איפה הלב בוער. אם הוא לווהט בתפילה בוער ביראת שמים, או בדברים בטלים..." אי, אי, אי.

כשחושבים בן דן ראה שלא נותנים לקבור את יעקב אבינו, לקח בידו מקל - ונטל את ראשו של עשו מעליו. הראש התגלגל לבין רגליו של יעקב. באותו הרגע יעקב אבינו חיך. שמעתם פעם מתים מחייכים? נו, "יעקב אבינו לא מת" פוסק רבי שבתי את פסוקו, ומתחיל את הדרשה בכיכר השבת בירושלים.

כאשר אמרו לחושים בן דן שהעיכו נובע מעשו, הוא שאל בקול "ועד דאתי נפתלי מארעא דמצרים יהא אבי אבא מוטל בבזיון?!" מיד שקל קולפא (מקל) מחייה ארישיה... הריד את ראשו מעליו.

רבתי, ישנה כאן שאלה.

היו שם שמעון ולוי הקנאים הגדולים שהרגו את כל שכם בגלל שפגעו בדינה, ועמיהם היו עוד כל שבטי קה, ואף אחד מהם לא הרג את עשו, למה ומדוע הנכד חושים בן דן, דווקא הוא היה הקנאי להרוג את עשו הרשע, למה?! בכדי להבין, נסביר גמרא במסכת כתובות דף ס"ב.

הגמרא מספרת שרבי חנינא בן חכניאי נסע ללמוד תורה. כמה זמן למד - שלוש עשרה שנה ברציפות למד תורה בישיבה.

כששב לעירו לאחר שלוש עשרה שנה, השתנו שבילי המקום - הרחובות קיבלו שמות אחרים, בנו בהם בניינים, סללו כבישים חדשים. עד שרבי חנינא פשוט לא הכיר את הדרך לחזור לביתו.

הרבי הגדול רבי חנינא בן חכניאי נעמד על פרשת דרכים והבין שכל העיר השתנה. מה עושים? ללכת ולשאול את העוברים ושבים איפה אני גר? זה משונה. מה עשה? עמד על יד מעין באר המים והמתין אולי ישמע שמוזכרים את שמות בני משפחתו - כאשר יבואו לשאוב מים.

לפתח הוא אכן שמע אומרים שבתו של רב חנינא בן חכניאי מגיעה לדלות מים. כשהבין שזו בתו (הוא לא הכירה שהרי שלוש עשרה שנה לא ראה אותה) המתין לה, וכאשר סיימה לדלות ונטלה את הפח עם המים - צעד אחריה, עד שהגיעו לביתם.

קושי הפרנסה

דרשו רבותינו (בראשית רבה צז, ג): "המלאך הגאל אתי מכל רע" (בראשית מח, טז), קשה היא הפרנסה כפלים כלידה. בלידה כתיב: "בעצב תלדי בנים" (בראשית ג, טז), ובפרנסה כתיב: "בעצבון תאכלנה כל ימי חיך" (בראשית ג, יז). וגדולה פרנסה מן הגאולה, שהגאולה על ידי מלאך, "המלאך הגאל אתי", ופרנסה על ידי הקדוש ברוך הוא: "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון" (תהלים קמה, טז).

רבי יהושע בן לוי אמר, קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, שנאמר: "לגזר ים סוף לגזרים" (תהלים קלו, ג), ונאמר שם: "נתן לחם לכל בשר" (שם, כה).

ונשאלתי, מדוע באמת לא יכולה להיות הפרנסה על ידי שליח, באמצעות מלאך, וצריך שתהיה על ידי הקדוש ברוך הוא בעצמו, ומה ההשוואה בין הפרנסה לקריעת ים סוף -

ועוד, מה הקושי לקדוש ברוך הוא בקריעת הים, הלא "אלקי עולם ה', בורא קצות הארץ, לא ייעף ולא ייגע" (ישעיה מ, כח), ומלבד זאת, הרי מראש הותנה עם הים שיקרע לפני בני ישראל (בראשית רבה ה, ה)!

נטעים את התשובה, בסיפור מעשה.

העניות בפולין היתה נוראה. לחם לאכול לא היה. קם בחור נמרץ, ואמר להוריו: "במקום להיות עליכם לנטל, אנסה לעזור לכם. אפליג לארצות הברית. מספרים, שהכסף מתגלגל שם ברחובות. ארוויח, ואשלח לכם".

דווה ליבם, והיססו. שמעו שמצב היהדות שם בשפל המדרגה. רבים לא עמדו בנסיון שמירת השבת.

הבטיח נאמנה שישמור תורה ומצוות ויעמוד בכל הנסיונות. בחשש נתנו הסכמתם, בתנאי שיכתוב להם לעתים תכופות.

הבטיח, והפליג.

וכאשר חשש הוריו, כן היה. בכל מקום דרשו עבודה בשבת. נאמן להבטחתו, סרב. הרויח פרוטות מעבודות מזדמנות, שליחויות וסבלות. סבל חרפת רעב, בגדיו התרפטו ובלו, מפרוטותיו חסך לשלוח אגרות להוריו. לא רצה להדאיגם, סיפר שהכל כשורה. פרנסתו מצויה, אבל מרויח הוא כפועל מתחיל. עוד מעט יעלו את משכורתו, ויוכל לשלוח להם כספים.

שמחו ההורים בצלחתו, אך דאגו לרוחניותו. אם מצא עבודה, האמנם שובת המפעל בשבת? האם עדיין עטור הוא זקן ופאות? בקשו שישלח תמונה.

הבין לחששם, ושמח שיוכל להרגיעם. ירא ושלם הוא, שמר על דמותו היהודית. אך כיצד יוכל לשמחם, והוא לבוש קרעים? הלך ושאל בגדי כבוד מאחד מחבריו, והצטלם בהם. כמה הדור נראה בבגדיו השאולים! כמה שמחו הוריו לתמונתו.

סיפר להם אחד מבני העירה, שכן משפחתו מפליג לארצות הברית. מיד ארזו מכל הבא ליד, שתורה לבנם. אח, כמה נזקק לכל מצרך, לכל בגד שנשלח! אמר השליח: "איך אמצאהו בכרך הגדול?"

מסרו לו את השם והכתובת, וליתר בטחון, גם את הצילום.

הגיע הלה לארצות הברית וזכר את שליחותו. איתר את הכתובת ונקש בדלת. פתח לו נער מזה רעב, לבוש קרעים.

"אתה בעל הדירה?" שאל.

"אני הדייר כאן", ענה.

"אה, סליחה", כנראה שהלה החליף כתובת, אין זה אותו אדם.

משל הוא, כמובן. והנמשל, קריעת ים סוף.

אכן, תנאי התנה הקדוש ברוך הוא עם הים, שיקרע לפני בני ישראל. הגיעו בני ישראל אל הים, ודרשו מימוש התנאי. הביט בהם הים, ולא הכירם. אלו בני ישראל! לא יתכן! כה דומים הם למצרים, ושרו של מצרים אכן טען: "מה נשתנו אלו מאלו, הללו עובדי עבודה זרה, והללו" (ילקוט שמעוני רמז רלד), והם ביקש לבלעם, שנאמר: "והמים להם חומה" (ישעיה יד, כט), אל תקרי חומה אלא חימה (מכילתא בשלח ו, ו) אינם דומים לאותו 'צילום' של בני ישראל, צאצאי אברהם יצחק ויעקב, בני השבטים הקדושים -

אלו אחרים הם, לא אותם ש'בתצלום'...

והיה הקדוש ברוך הוא צריך להתערב ולסכור פי המקטרג, לומר לו: "שוטה שבעולם וכי לדעתם עבדו עבודה זרה, והלא לא עבדוהו אלא מתוך שעבוד ומתוך טירוף הדעת, ואתה דן שוגג כמוזיד ואונס כרצון!" כיון שמע שר של ים, אותה חמה שנתמלא על ישראל החזירה על מצרים, שנאמר "וישבו המים" (שמות יד, כו), ששבו מישראל על מצרים (ילקוט שמעוני, רמז רלד).

והוא הדין במזונותיו של אדם.

עומד הוא בראש השנה, עם כל קבלות חודש אלול, עם יראת הדין וחרדת השופר, בתפילה ותשובה וחרטה כנה, ונקצבים לו מזונות ברוחב יד, "כי חק לישראל הוא" (תהלים פא, ה), לשון לחם חק ומזונות (ביצה טז ע"א).

מורה הקדוש ברוך הוא למלאך לרדת ולמסור לו מזונותיו. איך ידע לזהותו, מוסרים לו תמונה: כך נראה כששוע למזונות.

יורד המלאך, ופוגש באדם זר, אינו נראה אותו דבר, אינו דומה לתמונה.

בנוך המלאך, והבורא יתברך צריך לשכנעו שהוא הוא -

הוי: "קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף"...

הרב ליהמן שראה כי עומד הוא להפסיד את הרכבת, קם בחפזה ממקומו ונגש לדלת. להוותו, נעמד האיש מלוא קומתו וחסם את הפתח. 'הלא אמרתי לרב שמדבר בפקוח נפש, כיצד חושב הוא לעזוב אותי כך?!"

"מה פקוח נפש? וכי יכול אני יכול אני להחיות את אשתך עליה השלום? אני מ-א-ד ממהר!"

"לא, לא אליה התכוונתי, מדבר כאן באדם חי"

"נו אמור בקיצור, במה מדבר?"

"ובכן, אשתי מתה לפני כשש שנים, לאחר מותה נסעתי לאמריקה לאור בקשת בני שאדור לצדו לעת זקנתי, כמה סבל בני זה במהלך המלחמה, אבל על כך אאריך הדבור במועד אחר... בתי אמנם גרה כאן בגרמניה, ואף היא בקשתני לדור לצדה, אך בני הוא עשיר גדול, ובכן, נסעתי לאמריקה..."

"אדוני" - קרא הרב ביאוש - "מה בעצם אתה רוצה ממני?"

"מיד אגיע ללב העניין, נסעתי לאמריקה באניה, הנסיעה היתה נוחה, זכינו אפילו לקדש את הלבנה על האניה, אבל כבודו ממהר, מה מאריך אני בדבורים, החיים באמריקה לא מצאו חן בעיני, ועל כן שבתי לגרמניה, ואז שמעתי את הדרשה ההיא..."

"שוב הדרשה?!"

"סבלנות, אני מיד מסיים. כשחזרתי נולד בן לבתי, זו שכזכור דרה כאן. כובדתי בסנדקאות, הכל היה מוכן לברית, אך לפתע אבד התינוק נשימתו ומת."

"זה ספור מצער" - אמר הרב ליהמן - אך במה יכול אני להועיל?"

"בבקשה לשמוע עד הסוף. לפני שבוע ילדה בתי בן אחר"

"אה, באת להזמין אותי להיות סנדק? אני לא יכול להיות מחר סנדק! שלום!"

"לא, לא באתי להציע לרב סנדקאות! מחר - אם ירצה ה' עומד הוא להכנס בכריתו של אברהם אבינו, האם יכול אני שוב לקבל את הסנדקאות, ואם חלילה ימות התינוק? מה אעשה, כבוד הרב?"

"אל תקבל על עצמך את הסנדקאות! עכשיו תן לי כבר ללכת!"

הרב החל לרוץ לעבר המדרגות, אך האיש אחז בו בחזקה. "עוד שאלה אחת! איך תקרא לילד?"

"איך תקראו לו?" ענה הרב - שהצליח בינתיים להחליץ מלפיתתו - תוך שהוא מדלק במדרגות בחפזון וקופץ לתוך העגלה, "ומה אכפת לי? תקרא לו: יעקב, משה, אהרן, דוד, יהונתן, גבריאל, לייב או כל שם שתמצא לנכון."

טרם נעלמה העגלה בעקול הרחוב הספיק הרב עוד לשמוע את הזקן קורא לעברו: "כמה חיב אני לשלם לכבודו? כמה יעלה לי היעוץ...?"

כצפוי, כשהגיע הרב לתחנת הרכבת, לא נותר לו אלא לשמוע את שאון גלגליה המתרחקים. הוא שב לאחוריו ביאוש, וגילה את שני ראשי הקהילה אשר כבדו שלא לנסוע בלעדיו.

הרכבת הבאה היה אמורה לצאת רק בשעה אחת עשרה - שעה שבה אמורה היתה הפגישה להיות בעצומה. למרות זאת נדברו הם לשוב לתחנה בסמוך למועד זה, תוך תקוה שיקבלם ראש הממשלה במועד מאחר יותר.

מששבו לתחנת הרכבת, גילו המוני בני אדם נרגשים הסובבים בתחנה. מה קרה? אסון מחריד! הרכבת שיצאה בשמונה ארבעים וחמש ירדה מהפסים, לא ידועים כרגע פרטים מדויקים, אך ישנם ודאי כמה עשרות הרוגים.

הזקן היה בעצם שליח ההשגחה הצילום!

ברכבת של השעה אחת עשרה הגיעה המשלחת בשלום לעיר הבירה. ראש הממשלה הסכים לקבלם בשעה מאחרת יותר. מתוך שחשש קודם לגורלם, משום שידע שאמורים היו הם לנסוע ברכבת שירדה מהפסים, האזין כעת לדבריהם ביתר תשומת לב, והעניין שלשמו הגיעו סודר מהרה על הצד היותר טוב.

שנים עברו, הרב ליהמן הספיק כבר לשכוח מהמעשה. והנה ביום אחד מגיע אל ביתו של הרב יהודי מכר, יחד עם בנו - נער בר מצוה. "כבוד הרב" - אומר האיש, "באתי בזה להזמין לשמחת בר המצוה של בני דוד שחי בזכות עצתו החכמה".

לקח לרב ליהמן כמה דקות להזכר, אך משזכר, הסכים - למרות הטרחה לבוא לשמחה, מתוך רגשות הכרת הטוב על הנס שארע עמו באותו היום.

באולם גלה הוא את הזקן, זורח מאשר, "הנה, כבוד הרב זהו נכדי היקר יעקב משה אהרן דוד יהונתן גבריאל לייב", ב"ה זוכים אנו כעת לשמחת בר המצוה שלו. רבותי! קרא הזקן תוך שהוא מפנה פניו לנוכחים, "זהו האיש שהציל את חיי נכדי, וברוב עדינותו סרב אף ליטול תשלום על כך".

"אבל למה?" - שאל הרב, "למה קראתם לילד בשמות רבים כל כך?"

"הרי הרב בעצמו צוה כך! נחון אני ב"ה בזכרון טוב, וזכר אני היטב אף את דרשתו של הרב לפני שנים רבות, ויכולני לחזור עליה לפניו בעל פה..."

כעת כבר היתה לרב ליהמן סבלנות להקשיב במשך שעה ארוכה לכל ספוריו של הזקן על הקורות עמו בכל ימי חייו...

אומר הרב צדקה: "ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק", מה רצה יעקב? שיקראו לבני יוסף בכמה שמות: מנשה אברהם יצחק וישראל? מה חסר היה להם בשם אחד?

יעקב אבינו לא חפש שיקראו להם בכמה שמות, הוא רצה שהסגולות שישנן בשמות האבות הקדושים - תורה עבודה וגמילות חסדים, יהיו באפריים ומנשה, ועל כך מברכם ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק.

(ומתוך האור)

אשרינו בעולם הזה

הגעתי לארצות הברית, להתרים למוסדות התורה. להיכן אפנה, מי ומי בנותנים. יש יהודים טובים שנחלצים לעזור ולסייע. מכירים את כולם, את אורחם ושיגם, מסייעים אותך ואף מדריכים ומזהירים: פלוני חסיד נלהב, 'תקנה' אותו ב'ווארט' של רבו. פלוני תלמיד של המשגיח, ראוי לצטט משהו מספרו. זה אוהב אמרה על פרשת השבוע וזה חקירה מהדף היומי. ובאמת, עצותיו של ה'דרייבר' היו שוות זהב, פשוטו כמשמעו. שאלתי אודות גביר פלוני, אולי כדאי לפנות אליו. אמר לי לשון הרע לתועלת: אינו נותן פרוטה להחזקת תורה. בקי הוא בפרקי אבות, ויצטט באזניך את המשנה על "כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עוון" (אבות פ"ב מ"ב), ו"יפה תורה עם דרך ארץ, שייגיעת שניהם משכחת עוון" (שם), ו"כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה" (אבות פ"ו מ"ד).

אמרתי: בוא ננסה, אבל בתנאי אחד - שאתה בא אתי, אינך נשאר ברכב.

תמה לתנאי. מה שי שלו לעשות שם, לראות בבזיוני, איך משיבים פני ריקם? אבל הסכים, ועלינו. קיבל פנינו בכבוד, שמע והתענין, אבל הבהיר: זה עקרון אצלו. מי שטרח, יאכל. מי שלא טרח, מה יאכל. אין הוא מפרנס אוכלי לחם חסד. הלל הזקן היה חוטב עצים, רבי יוחנן סנדלר ורבי יצחק נפח. רש"י סחר ביינות, הרמב"ם והרמב"ן היו רופאים. ה"חפץ חיים" עזר לאשתו בחנות ולרבי מנחם זעמבא היתה חנות לפרוול. הרש"ש היה בנקאי, ורבי אפרים זלמן מרגליות סוחר. גם ה"חיי אדם" עסק במסחר, וליעב"ץ היה בית דפוס. הכין שעורי בית, לא תשבע האוזן לשמוע, לא ידע, שהתכוננתי לכך.

אמרתי: אני שמח לשמוע שאתה איש עקרונות. למי שמגיע מגיע, למי שלא לא. אז אולי תשפוט ביני לבין ה'דרייבר' שיושב פה -

הביט בסקרנות, וגם ה'דרייבר' הופתע. לא ידע שיש בינינו סכסוך.

אמרתי: אני אוסף כסף להחזקת תורה, ואנשים תורמים בידיעה שכספם קודש למטרה הנעלה. ה'דרייבר' גם הוא מוקיר תורה ומסיע אותי בהתנדבות, אבל ביקש שאחזיר לו לפחות את הוצאות הדלק. מילא, אינו מרויח, תורם מזמנו. אבל להפסיד, אינו חייב. ואני אומר, מהיכן יש לי כסף, מהתמיכות של התורמים. והם תורמים לתורה, לא לדלק למכונית! איש עקרונות אתה, נכון שאני צודק? לא, אל תענה מיד. שהוא לא יחשוב שפסקת לחובתו בלי מחשבה. תעיין בדבר, ותפסוק.

שניהם הביטו בי בפליאה. ה'דרייבר', שלא בקש הוצאות הדלק, והמארח, שפסק פסקו: ודאי שהוא צודק! התרומות שנתנו לך נתנו בזכותו. צדיק הוא, שאינו תובע אחוזים ואינו מבקש שכר. הדלק, ודאי מגיע לו!

זה הצדק? שאלתי.

זה הצדק, וזה הישר! ענה נחרצות. אם לא יהיה לו דלק, איך יוכל להמשיך ולהסיע אותך?!

גם אני חשבתי כך, הפתעתי אותו. אפשר לקבל מסכת ברכות?

מצחו התקדר, התחיל לחשוד. פתחתי בסוף פרק שני. הקראתי: "שמעו אלי אבירי לב [לטובה. אשר אמצתם לבכם ודבקתם בי (רש"י)] הרחוקים מצדקה" (ישעיה מו, יב). שכל העולם כלו נזון בזכותם, והם אפילו בזכות עצמם אינם נזונים. שבכל יום יוצאת בת קול מהר חורב ואומרת: כל העולם כלו נזון בשביל חנינא בני, וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת!

וספרו בגמרא (חלין פה ע"ב) שתולעת נפלה בפשתנו של רבי חייה ואכלה בו. שאל בעצת רבנו הקדוש. אמר לו: שדה של הפשתן במים ושחט לתוכם עוף. התולעת אינה סובלת דם אמור, ותברח. [והגמרא דנה בעצה זו, מצד מצות כיסוי הדם.] ושאלו: כיצד יתכן שעלתה תולעת בפשתנו של רבי חייה, והלא שנינו שמשעה שעלו רבי חייה ובניו מבבל פסקו הרעמים והברקים, הסערות והרעידות האדמה, היין לא החמיץ והפשתן לא לקה! וענו: זכותם הגנה על כל העולם, ולא עליהם בעצמם!

אמרתי: אמת, שאתה עמל ואתה מרויח -

אבל לומדי התורה הם ה'דרייבר', בזכותם אתה מרויח -

ואינם תובעים ממך אחוזים, גם לא שכר. תן להם את ה'דלק', כדי להמשיך ולסייע לך, ולכל העולם!

נצחתני, הודה, ותרם בעין יפה. אבל, אמר, איני מבין: אם כל העולם נזון בזכותם, מדוע נגזר עליהם להסתפק בקב חרובים?!

הו, זו שאלה טובה. התשובה עליה כתובה בפרשת השבוע, ונסביר אותה בספור -

בינה בירת הממלכה האוסטרו הונגרית התגורר הגביר האדיר שמעון רוטשילד. אביו, שלמה מאיר, ממנ הקמת מסילת הברזל מוינה, צפונה לוורשה ומערבה לגרמניה. תדירות הנסיעה, פעמיים בשבוע, מי נסע מארץ לארץ באותם ימים. גם מחיר הנסיעה לא היה זול.

יום אחד הגיע מברק, שרשת בתי עסק בפולין עומדת בפני פשיטת רגל, ואפשר לקנות את הסחורה בחצי המחיר ואף בפחות, אך בתנאי אחד: התשלום במזומנים. רוטשילד החליט לנסוע ולנצל את ההזדמנות. אבל לסוד היה שותף, פקיד המברקה. בעד חופן שטרות, שיתף כנופית שוד בוינה. אף מסר את תוכן מברק התשובה: הוא מגיע לורשא ברכבת של יום רביעי.

עשרה אנשים קנו כרטיסים למחלקה הראשונה ברכבת, לקרון הפאר. שמונה יעוררו מהומה, ושניים ישדדו את העשיר וירדו בתחנה הראשונה שם תמתין להם כרכת מילוט. ליתר בטחון, עלו שלושה למחלקה השנייה, המחלקה העממית, בה לא היו המושבים מרופדים בקטיפה, מרווחים ונוחים, ועוד שלושה למחלקה השלישית, בה נסעו העניים והצטופפו עם צוורותיהם בספסלים נוקשים. כולם סקרו את הנוסעים, והתאכזבו. רוטשילד לא היה ביניהם. שינה תכניתו, או התל בהם.

הרכבת הגיעה לתחנתה הראשונה, והם השקיפו בעד החלונות וסקרו את הרכיף: אולי הגיע לכאן בכרכרה, וכאן יעלה לרכבת. אך לא. נוסעים ירדו ונוסעים אלו, והוא לא נמנה עליהם. הרכבת חצתה את צ'כיה והגיעה לקראקוב. חברי הכנופיה ירדו, מאוכזבים, ושוב על עקבותיהם. הרכבת המשיכה לוורשה. העשירים ירדו מהמחלקה הראשונה, הסוחרים מהשנייה, העניים מהשלישית. הקרונות האחוריים הסיעו בהמות: סוסים, פרות וחזירים. כמה דלפונים קמו ונערו את הקש שדבק בהם. אבל הריח, איוז צחנה! אחד מהם ירד מקרון הבהמות ומזודתו בידו, כשהוא מעוה את פניו בסלידה. הסיר את הסדין הארוך שלבש, וחליפה מהודרת התגלתה תחתיו. עצר כרכרה ונקב בשמו של מלון פאר. שם יתרחץ וישלף ממזודתו בגדים נקיים. אך אבוי, לא הביא בחשבון שהכרכרה היתה של הכנופיה! בפנית הרחוב עלו עליה שנים, תפסו במזודה ואילצוהו לרדת בלעדיה!

המרכבה המשיכה בלעדיו, והוא התעשת מיד. עצר מרכבה אחרת, ונסע למלון. עלה לחדרו. שם בחדר כבר המתין לו מנהל חשבונותיו שנסע עמו בקרון הבהמות ויצא כשהם רדפו אחרי רוטשילד.... וכעת כבר הגיע למלון עם מזודתו בגדים בידו האחת, ומזודתו המזומנים בשנייה...

ומה למדת מזה? שעולמנו מלא ב'שודדים', פיתויים ומדוחים. ואנו עוברים את העולם הזה, 'נוסע האדם אל בית עולמו', והפיתויים קורצים והנוכלים אורבים. בן תורה מבקש להשקיע עצמו בעולמה של תורה, לצבור ולאגור עוד ועוד נכסים רוחניים, אוצרות פז היקרים מאלפי זהב וכסף. אבל מה יעשה ולא ילכד בכף, ולא יאבד הכל בהתמכרות להנאות כלות ונפסדות - הוא נוסע במחלקה האחרונה והמרוחקת, המובדלת ומופרשת, בין האביונים והקבצים, בקרון הבהמות. וכך יגיע עם אוצרותיו בשלום, ויעשה את עסקת חייו, ויממש את עשרו!

אלו דברי המשנה (אבות פ"ו מ"ד) כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה, אם אתה עושה כן אשריך וטוב לך, אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא - טוב לך לעולם הבא, מובן. אבל אשריך בעולם הזה, הכי צדק? אבל, כשנתבונן בדבר -

איך חש רוטשילד, העשיר המופלג, כשישב על הקש בין הסוסים והפרות והשתקשקע עם שקשוקי הרכבת, בידעו שהוא מוליך את השודדים שולל ופניו לעסקת חייו -

וכמו שספר ה"חפץ חיים" זצ"ל, מעשה בסוחר באבני חן בפטרבורג, שנסע ליריד אבני החן בדנציג וכספו עמו, לקנות אבנים טובות במחירי מציאה, ולהתעשר. וברוך השם, מצא אשר חפש. רכש בכל כספו אבנים טובות במחיר נפלא, והשאיר ברשותו שלוש מאות רובלים בלבד, דמי נסיעה לביתו ושהיה באכסניות דרכים בתנאים מרווחים, כיאה למעמדו.

עמד לצאת לדרך, וזכה לביקור. סוחר מבוהל ומבועת סגר בחשש את הדלת אחריו: מתחרה פרש רשת לרגליו. רקם עלילה ועומדים לעצרו ולאסרו, להחרים כל רכושו ולהעמידו למשפט. עליו לברוח, ומיד. הוא מציע לסוחר שיקנה את כל הילומיו בעשרת אלפים רובלים במזומן, מחיר מציאה! "אין ברשותי", אמר בהשתתפות בצערו.

הלה רעד כעלה נדף. "חמשת אלפים", אמר.

"אין לי", ענהו.

פתח הלה את הקופסה שעמו, והחדר התמלא אור מזהרורי היהלומים. שווים היה כפל כפלים מהרכבה המבוקשת. "עשה עמי חסד" התחנן, "אני חייב להמלט, לברוח, לנוס. אלף, והאוצר שלך".

הצטדק: "כל הווי במזומנים, שלוש מאות רובלים בלבד, להוצאות דרך".

"תן, וקח" - דחק בו הסוחר הנרדף.

נתן, והלה נמלט.

נטל הסוחר את צרורו, והלך רגלי -

היש לך מושג מה המרחק מדנציג לפטרבורג?!

הלך? רקד! אבל הרגלים כבדו והמעיים המו. באין ברייה, הסתפח לחבורת קבצנים. פשט עממה יד, אכל שירים ולן בצדי דרכים -

אבל ידע, שעשיר מופלג הוא, ועשרו יתגלה כשיגיע למחוז חפצו. ובכל עת שדאבה רוחו וקצרה נפשו, חמק לקרן זוית ופתח את הקופסה, ואורו עיניו - כמה "אשרי בעולם הזה", כאן, מלבד ה"טוב לך לעולם הבא"!

זהו שנאמר בפרשה: "ובלון", הסוחר ותומך התורה, "לחוף ימים ישכן, וירכתו על צדון", עסוק במסחרו ושמה בו, ואלו "יששכר", לומד התורה, "חמר גרם", סובל עולה כחמור חזק שמתעניינים אותו משא כבד, "רביץ בין המשפתים", כחמור המהלך ביום ובלילה ואין לו לינה באורווה, אלא רובץ בדרך בין תחומי העיירות שהוא מוליך לשם סחורה. למה, וכי אינו שואף לנוח, ולחיות חיים טובים? ודאי! "וירא מנחה כי טוב, ואת הארץ כי נעמה". ומה? "ויט שכמו לסבל" עול תורה, "ויהי" לכל אחיו בני ישראל "למס עבד" לפסוק להם הוראות של תורה (בראשית מט, יד-טו) -

מה כתוב כאן? כל מה שאמרנו!

יודע הוא להעריך כל מנעמי העולם. ואדרבה, הלא כל העולם נזון בזכותו. אבל יודע הוא שאין ערוך לכל מנעמי העולם מול הנאתו, אשרו ועשרו מן התורה! ואספר -

"הפץ חיים" וצ"ל התגורר בבקתה דלה, רצפתה עפר, ורהיטיה דלים. יום אחד התאוננה אשתו הרבנית: "ראה נא, אצל השכן עורכים שפוצים. מרצפים בפרקטים, מסיידים, מחליפים רהיטים!"

ענה לה: "הקדוש ברוך הוא חנןך בבעל בן תורה, ובילדים מוצלים ההוגים בתורה, ובבית של תורה ואורה. ואותם, ליידער, לא חנן בידיעת התורה ובלמודה, ובבנים המסיבים נחת יהודית. לפחות יחליפו ריהוט, יסיידו וירבדו..."

שיהיה גם להם, ולו משהו, מ"אשריך בעולם הזה"...

(והגדת)

ז. בשעה טובה יצא מבית לבן, שוב חזר מן הפחת אל הפח, אולי על דעת

יעקב שכשישוב לבית אביו, כבר ימות עשיו הרשע. והנה עשיו עומד בתקפו, גדל והצליח וגם עשה פרי, ובא לקראתו וארבע מאות איש עמו פשוט להרגו, להכותו אם על בנים, עשיו אומר למלאכים את האמת, הוא תאום של יעקב איש האמת, עשיו שונא ליעקב ועדיין מתנחם להרגך בתקפו, לא רק יעקב לבדו כמו בראשונה, אלא אושוויץ ממש, כמו שכתוב בפשטות בפסוק לבן חמש למקרא, 'כי ירא אנכי אותי פן יבא והכני אם על בנים'. והוא מוכרח להשתדל בדורון תפילה ובמלחמה, ובדרך נס כשבא לפניו עם עיני הרציחה שלו, ברגע האחרון נעשה נס ופלא שנתהפך וישקוהו.

ח. קודם לכן ויאבק איש עמו, מי בהיסטוריה היה לו מלחמה עם מלאך, זה לא דבר של מה בכך, וגם קיבל ממנו מכות יבשות ורטובות, כאבות מאד, ויגע בכף ירכו והוא צולע על ירכו. הן בגשמי היא צרה, והן ברוחני היא צרה צרורה שנגע בדורות של שמד, ולא כל ישראל יוכלו לעמוד בניסיון.

ונגע במתכין דאורייתא שהת"ח יזיו מעונים וכו'. אך גם פשטות הגיע אחד בעל כח עצום ונורא והכהו מכות רצח על מנת להרוג, והקב"ה נתן לו כח, והעלו אבק עד כסא הכבוד, הלך שם מכות כאלה שלא ידעו מי ניצח, וכן אמרו בגמ' 'איני יודע מי ניצח למי', וכשיאמר 'כי שרית עם אלקים' הוי אומר שיעקב יצא וידו על העליונה.

ט. לאחר שבא יעקב שלם עיר שכם, התחיל צרת דינה, צרה נוראה שאין לשער ובלתי אפשרי להעלות צער כזה על הדעת, ששום איש ישראל שוב לא יתנסה בזה, הבושה והחרפה שקליפת חמור טימא את בתו, ולאחר מכן 'שמעון ולוי עכרתם אותי' מלבד הטעם הפשוט, הרי היו גנוזים שם כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו. כל ימי הספירה של כל הדורות כלולים שם.

י. לאחר שלא רדפו אחרי בני יעקב, נשמרו לרווחה, והנה האשת חיל עקרת הבית מתה בשעת לידתה כשהיא רק בת ל"ד שנים, הולידה ילד יתום בנימין, נתאר לעצמנו איך היה נראה הברית של בנימין שאמר המברך 'ישמח האב ביוצא חלציו ותגל אמו בגן עדן בפרי בטנה'. עד הנה כבר עבר יעקב כל סוגי הצרות שאדם יכול לסבול בזה העולם, בכלליות ובפרטיות ובדקדוקי דקדוקיהם. י"ד שנה שכבר היה חי עם רחל, בתחילה היתה עקרה ועד שהולידה את יוסף יצאו מבית לבן הרמאי, בדרכם בא עשיו, והיה יעקב מספר לרחל שיש לו אבא צדיק גדול מאד, ממש צדיק הדור, ומסתמא היתה רחל כוספת ומשתוקקת לזכות לראות זיו פני חמיה יצחק, ולבא לארץ ישראל, והנה מתה בדרך. ולא עוד אלא שגם צרת דינה סבלה אותה צדקת, ויש דעה בתרגום יונתן שדינה היתה בתה של רחל אלא שהוחלפה וכו'.

יא. ויהי בשכונן ישראל בארץ ההיא, וילך ראובן וגו', הן אמת שכל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה, ויש סודות בשמות הקדושים, וסוד ב' נשמות דמנשה ואפרים שהוצרך יעקב להוליד ע"י בלהה להלבישם בתוך גוף, כמו שאמר לו הקב"ה 'גוי וקהל גויים ממך יצאו', גוי הוא בנימין, ועתה נשאר לו להוליד עוד קהל גויים, ב' שבטים מנשה ואפרים, וכמו שגילה האריז"ל שכבר המשיך את הנשמות שלהם, ולא ידע יעקב מה יהיה עם אלו הנשמות שכבר אינו מוליד עוד לאחר מעשה בבלול היצועים, והם משורש זרע רחל ולא מלאה, ואי אפשר לערב הצניורות כדפסק המ"ב, ולכן ביקש להוליד אותם ע"י בלהה שפחת רחל. אך בן חמש למקרא כשלומד את הפסוק הוא רואה איזה צער היה ליעקב אבינו, אז חללת יצועי עלה, איזה צער היה בזה. הגם שבאמת 'רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום', שהקב"ה עושה עם נקודות הבחירה סיבה להנהגתו ית',

ואח"כ הוריד יוסף את שני הנשמות במצרים ע"י אסנת בת דינה בת רחל, וכך ירדו הנשמות בדרך אחרת. ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים לי

פרשת ויחי - תיאור חיי יעקב אבינו, כמה וכמה רדיפות וצרות דעו עליו כל ימי חייו

עתה בסיום חומש בראשית נאמר 'הדרן' על החומש. כתוב בישמח ישראל בשם אביו הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר שפרשת ויחי כולו חיזוק, בפרשה כתוב 'ויתחזק ישראל' ובהפטרטה כתוב 'וחזקת והיית לאיש', ואנו אומרים ג' פעמים חזק חזק.

נתבונן מעט בחייו של יעקב אבינו ע"פ מש"כ בחת"ס בדרושים ואגדות ועוד. דהנה כשבא יעקב לברך את נכדיו הוא אומר: ויברך את יוסף ויאמר האלהים אשר התהלכו אבתי לפניו אברהם ויצחק האלהים הרעה אתי מעודי עד היום הזה: המלאך הגאל אתי מכל רע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבתי אברהם ויצחק וידגו לרב בקרב הארץ. ותרגם יונתן 'השם שזן ופרנס אותי מעודי עד היום הזה, והמלאך שגאל אותי מכל בישון, יברך את הנערים.

וצ"ע דכשנתבונן מעט דמעט בימי יעקב, נמצא שהיו לו רדיפות צרות ויסורים וכאבים מבית ומבחוץ, ברוחני ובגשמי, בגוף ובממון, מבני ומנשותיו, מחמיו ומאחיו, בא"י ובחו"ל, עוד טרם שנולד ו'יתרוצצו' עד לאחר שנסתלק לא נתנוהו לקבורה, איך הוא אומר 'הרועה אותי מעוד עד היום הזה?' וכשנתבונן נוכל למנות י"ז צרות.

א. בבטן נתרופץ עמו עשיו הרשע, זה לא היה דבר קל, כתוב 'ודחקין במעאה' לא היה לו שם מנוחה. אם איוב אומר 'מי יתנני ירחי קדם' שמתגעגע לט' חדשים בבטן אמו, נר דלוק על ראשו, וצופה מסוף העולם ועד סופו, ומאיר עליו אור הגנוז, יש לו גילוי מלאכי השרת, מה חסר שם. רק אחד בעולם אינו מתגעגע לשם, הוא יעקב אבינו שהתרופץ והיה מריב עם אחיו, לא היה לו מנוחה בירחי קדם, ואי' במדרש 'זה רוצה להרוג את זה וזה רוצה להרוג את זה', מלחמת עולם הראשונה היה שם. במדרש פ' ויחי 'רבי ברכיה אמר רבי לוי, שלא תאמר משיצא ממעי אמו נזדווג עמו, עוד שבמעיו אמו זרועו מתוחה עליו'.

ב. בזמן הלידה היה צריך יעקב אבינו לצאת ראשונה [ע"י רבי שלמה קלוגר שו"ע סי' רפ], יעקב ידע מהו מעלת הבכורה בגשמי וברוחני, ואחיו יצא הראשון אדמוני, ויעקב אחז אותו בעקביו לעכבו שלא יקדימוני, ולא עלתה לו, ההוא נצח ויצא ראשונה.

ג. ברכת ה' לאברהם הוא שורש כל השפע של העולם, ויצחק רצה להעבירו לבניו, לא היה לו ברירה כי אם לקחת את הברכות בערמה, ויבקש אחיו להרגו. אין לנו השגה מהי ההרגשה שמישהו רוצה להרוג, אף אחד עוד לא הוציא רובה על הראש שלנו, מי שהיה לפני שבעים שמונים שנה, הרגיש מה זה להיות נרדף בכל רגע שמא יהרגוהו באופן פרטי. יעקב אבינו היה חי ככה באמת, זה לא בדיחה, העשיו הזה שוכר את המאפיה בנו אליפז ונותן לו חרב וסכין שירדוף אחר אחיו, ופשוט... להרוג אותו. רחמנא לשזבן.

ד. אליפז לקח ממנו כל רכשו, הוא עומד לפני הירדן והוריד ממנו כל לבושו, הוא עומד ערום כיום היוולדו. גם זאת הרגישו מעט באשוויץ שהעמידו אותנו הגויים ערום כיום היוולדו. בשנת תש"ב תש"ג לקחו יהודים אפ"י עשירים גדולים, והעמידו אותם בדרכם לתאי הגזים בלי לבוש כלל - כי כל צער וצער שעבר על יעקב אבינו, היה סימן לבנים וטעמו אותו בניו אחריו במשך שנות גלותם.

ובקדושת לוי כתב שגם זה היה מעשה אבות סימן לבנים. והקב"ה עזר לו שנכנס בתוך הירדן כיון שלא היו לו בגדים, עד שריחם עליו הקב"ה ובא איש אחד וטבל בירדן וטבע ומת ונשארו בגדיו ליעקב. והודה להשי"ת על

הם, כראובן ושמעון יהיו לי, נתת להם גופים לשני בני שהייתי צריך להוליד. והיה בשכון ישראל, אין יהיה אלא לשון צער.

יב. ביקש יעקב לישב בשלוה, התחילה הצרה של כל הצרות, קפץ רוגזו של יוסף, אי אפשר לתאר איזה צרה יותר גדולה, לא יודע אם איוב עבר צרות כאלה, הוא סבל ביום אחד את כל הצרות ונפל מאגרא רמא לבירא עמיקתא, כמבואר בספר איוב, ביום אחד באו המבשרים שמתו הצאן, עודו מדבר ובא אחד לבשר שמתו הבקר, עודו מדבר ובא מבשר שנשרפו כל בניו, היו צרות כמו הר שבאו בפעם אחת, משא"כ יעקב אבינו סוכל וסוכל צרות משונות מלפני שנוולד, איוב מתגעגע לירחי קדם, יעקב גם שם לא היה לו מנוחה. והוא כבר בן מאה שנה ועדיין לא מצא מנוחה, תמיד היה נרדף. עתה כשביקש לישב בשלוה, הרי כבר נמנו עשר צרות, והנה לוקחים ממנו בנו האהוב, ואינו יודע מה שנעשה איתו, ויתאבל על בני ימים רבים, אין לנו השגה מה זה לאבד השראת השכינה, וימאן להתנחם, ורש"י מגלה שיעקב חשד את הבנים שהם הרגוהו, איזה הרגשה היא זאת שהרגו הבנים את אחיהם, אין לשער איזה מין צער הוא, רח"ל. ולא עוד אלא שהוא עצמו שלח אותו אל אחיו, ולא עשה לו ליה במקום סכנה, והרגיש שהוא צריך כפרה.

ברוחמי ובגשמי עברו עלי צרות משונות כאלה.

יג - ט"ו. לאחר שאיבד את יוסף, אין נראית המשפחה, הוא חושב שסופו לגהינם ואין אבותיו הק' שמחים איתו, והקב"ה אמר לו לפני שבעים שנה, שהוא בן עולם הבא רק כשכל בניו בחיים, כ"ב שנה הוא רואה את עצמו נפול ונכשל ואינו במדרגת אמת. והנה עוד צרה, שמעון איננו, ואת בנימין תקחו, עלי היו כולנה.

טז. בפ' ויגש כבר נתברר שהקב"ה היה לו חשבון ארוך, ועוד יוסף חי, אך היה לו פחד לעזוב את א"י ולרדת לארץ טמאה מלאה זנות ועריות, כמ"ש החזקוני בפ' אל תרדה מרדה מצרימה. לאחר מכן חלה יעקב, ורצה לגלות את הקץ וכל מה שהוא רוצה, לא הולך לו.

יז. לאחר הסתלקותו, הגם שבאמת לא מת, אבל עושים לו ארבעים יום חנטה, בזה"ק מתואר איזה עגמת נפש היה זה ליעקב אבינו ויחטו הרופאים, מצריים טמאים טפלו בגופו הקדוש, עד כדי כך שארז"ל שיוסף נענש על זה וגם אותו חנטו. [אין הכונה חנטה שחתכו את הגוף והכניסו כמה מיני רוקח של בשמים, שזה לוקח מאה עשרים יום, אלא חנטה בת מ' יום שהיא מבחוץ לגוף, אך אעפ"כ אין זה לפי קדושתו של יעקב שגויים טמאים שלא טבלו במקוה, יטפלו בגופו הטהור, בפרט שהוא חי...]. הרי שאין לו מנוחה גם לאחר ההסתלקות.

ולא עוד אלא שגם בזיבולא בתריתא צריכים רחמים, כמבואר בגמ', לאחר שסוחבים את המיטה שלו חצי שנה וכבר משתוקק להטמן עם אבוב"ק, בתחילה הרופא אומר שצריך להמתין מ' יום, וגם בסוף העשיו הרשע הזה שכבר עקב אותו בבטן, והנה כאן מעכב את קבורתו, אעפ"כ שכבר שילם לו הכל כתוב וחתום, הוא מכחיש הכל. כי כשאין יעקב אין אמת בעולם ויכול לשקר אפי' במילתא דעבידי לגלויא, למה לא הביאו את השטר ממצרים להראות לחברא קדישא שהשטח שלו, מעשה שהיה ושכחו את השטר במצרים, והרשע הזה עומד ומעכב את הקבורה, גם לאחר ששילמו בכסף מלא. וגם רחל לא נטמנה עמו. עד לרגע האחרון לאחר שחושים בן דן ערף את ראשו של עשיו, קבורהו במערת המכפלה.

מעשי אבות סימן לבנים, יעקב הכין למצב הגלות 'נסתרה דרכי'

מה אפשר לומר על חיים כאלה? כתב הקדושת לוי עה"פ 'למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה' ומאלהי משפטי יעבור, וצ"ע איך אפשר לתפוס את יעקב שאומר 'נסתרה דרכי', הרי לא היה לו מנוחה בעולם כלל, לא היה בהסטוריה צדיק שסבל כ"כ הרבה. וכתב הקדושת לוי שיעקב אבינו אמר דיבור זה כהכנה לבניו, מעשי אבות סימן לבנים, שבניו היו צריכים לעבור גלות ארוך וקשה עד מאד, והיה יעקב אבינו צריך להכין להם דיבור 'קשה' כזה, למה למה למה.

ולא לעצמו אמר כך, ולכן לא כתוב בתורה"ק שאמר יעקב 'נסתרה דרכי מההם', רק בני"ך כתב כך, ופירושו המפרשים שגם בתורה כתוב כך, בפסוק

יעקב אבינו הבין למפרע שהכל לטובה ולברכה

אך בשנותיו האחרונים פתח הקב"ה את עיני יעקב שיבין למפרע איך הכל לטובה, כמו שראה בהתגלות הישועה שנתגלגל ע"י צרת יוסף, הבכי והאבל של כ"ב שנה נתברר שהכל לטובה, וזה היה הכנה לבני ישראל במצרים, כל המחשבות של טורף יוסף היו דמיונות. אך אנו עדיין באמצע צרת עשיו, וצרת דינה, ואין אנו יודעים בינתיים איך גם הצער הזה הוא דמיון שוא, כי הסיפור עדיין באמצע. כשיושיענו השי"ת עוד מעט קט, יגאלנו אחרית כראשית, כמו שאני יוסף תירץ את הצער של כ"ב שנה, כך 'אני השם' יתרון את אושוויץ ומסע הצלב ואינקוויזיציה, הסבא שלנו יצא מאושוויץ, שרפו את אביו אמו, אחיו ואחיותיו, והוא אומר נסתרה דרכי מה' שנשאר בודד גלמוד לבד בחיים. אז מלא שחוק פינו כשנשמע 'אני השם' נבין הכל. ולכן חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, ועל זה כתב הצ"ח בשם רבי אפרים מבראד שעל כל מה שהיינו מברכים דיין האמת בגלות, נאמר הטוב והמטיב לעתיד לבא. הראשון שלימד אותנו זאת הוא יעקב אבינו, שכשהגיעה הבשורה 'חיה רעה אכלתהו' עמד וברך 'דיין האמת', לאחר ששמע 'אני יוסף' ותחי רוח יעקב אביהם, אמר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', הגם שאין זה דין ברכה לטובה שהרי כך היתה השגתו בשעת מעשה, וברוך על הצער שבאותה שעה, אך בסוף נתגלה מה שאמרו ה'צדיקים': 'יש ענין שנתהפך הכל לטובה'.

ומקצת מסוד הדברים מגלה לנו מרן האריז"ל שיעקב אבינו ע"ה היה גלגול של אדה"ר, ומאה שלושים שנה ראשונים דאדה"ר לאחר חטא עץ הדעת לא הוליד בדמותו כצלמו, אלא ישב בנהר גיחון הוליד שדין ורוחין וליין מחסרון ידיעה וכו', ועל זה אנו מתקנים בימי השובבי"ם. כדי לתקן ק"ל שנה אלה היה צריך יעקב אבינו לעבור ק"ל שנה של יסורים ונסיונות, ונשאר דבוק בהשי"ת, צרת דינה והוא דבוק בה', צרת יוסף והוא דבוק בה', צרת בנימין והוא דבוק בה', זהו כור הברזל שנזדכך בו אדה"ר בגלגול יעקב.

והנה רבי יעקב אביחצירה זצוק"ל על מש"כ בסוף פרשת ויגש ויפרו וירבו מאד' מאד אותיות אד"ם, ונסמך לזה 'ויהי יעקב ימי חייו שלושים ומאת שנה' שבהם היו לו כמה צרות שונות ומשונות, לתקן העבר של אדה"ר, לאחר שתיתקן ק"ל שנים אלה, ויחי יעקב י"ז שנה בארץ מצרים בשלום ונחת, כי כבר נתתקן מה שהיה צריך לתקן. נמצא שהכל היה צריך להיות, הוא לא היה צריך לדעת ולהבין, ולומר נסתרה דרכי, וכך בתוך ההסתרה הוא נשאר איתן באמונתו ודביקותו בהשי"ת, גם אנו נזכה בקרוב לברך על הכל הטוב והמטיב. (הגרמ"י רייזמן)

בדרך הדרוש

דין ישראל יוסף ויוסף גיירה והיתה גרורה הוא שפיר בניו של יוסף ועל שם יעקב יקראו, וידוע שאין קידושין תופסין בגוי וזהו שאמר מי אלה ויאמר בני הם דייקא על שמי יקראו שהרי ניתנו לי בזה בשטר קידושין. היוצא מדברינו פה נפסקה ההלכה מפני יעקב ויוסף שיש להם דין ישראל ולא ב"נ, והנה ב"נ נידון על המחשבה ולא ישראל [קידושין ל"ט]. והא"ש כי הם חשבו רעה על יוסף ונהפכה לטובה כאשר אמר יוסף בעצמו ואתם חשבתם עלי רעה אלקים חשבה לטובה, וא"כ כשיש להם דין ישראל אין ראוי לענוש אותם, אך מדאגה מדבר פן ידון אותם כב"נ ע"כ שלחו אליו אביך ציוה לפני מותו וגו', וסיימו ורמזו בדבריהם עבדי אלקי אביך, פי' שאנחנו עבדי ה' כישראל וזה ציוה אביו לפני מותו באמת מדברך בניו של יוסף כנ"ל ודו"ק.

(חתם סופר)

קטן שנוולד דמי ולא היו שם במצרים ישראלים זולתו לא היה חב לאחרינו ושפיר מהני הודאת בעל דין.

והנה הך הודואת בעל דין כמאה עדים דמי, אתינו עלה מקרא דכי יאמר כי הוא י"ז וכמ"ש רש"י ושאר ראשונים בקידושין שם. וזה שאמר יוסף לאביו בני הם אשר נתן לי אלקים 'בוה' רמז לו שהקידושין היו מטעם הודאת בעל דין ושפיר ראוי לברכה ודו"ק.

ויצו אל יוסף לאמר אביך צוה לפני מותו לאמר: (ג, טז)

אביך צוה לפני מותו, נראה ליישב שלא כובו השבטים ויש להם על מה שייסמכו, דהנה כתיב ויאמר מי אלה ויאמר בני הם אשר נתן לי אלקים בזה ויאמר קחם נא אלי ואברכם ופירש"י שהראה לו שטר אירוסין ושטר כתובה, והענין בזה נראה כי ישראל הבא על הגוי ולדה כמותה כדילפי חז"ל מפסוק כי יסיר בקידושין ס"פ האומר, וא"כ אין חשבו אפרים ומנשה כבני יעקב, אמנם אי אמרי, שהי' להם

ויהי ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה. ויאמר יוסף אל בניו בני הם אשר נתן לי אלקים בזה וגו' (מז, ט)

פירש"י מי אלה שאינם ראויין לברכה, הראה לו יוסף שטר אירוסין ושטר כתובה וביקש יוסף רחמים על הדבר ונתה עליו רוח הקודש ש"ש. וצ"ל לשון אומר: 'בוה' וגם להבין בעי מה זה סיבה להיותם ראויים לברכה, ומ"ש רש"י שביקש יוסף רחמים וגו' עיקר חסר מן הספר.

וכד הוינא טליא בהיותי אצל הגה"ק מאוסטרובוצא זי"ע, אמרתי לפניו לבאר באופן זה, דיעקב אמר מי אלה שאינם ראויים לברכה משום שלא היו במצרים ישראלים כשרים לעדות, ונמצא שבניו נולדו בלא קידושין. אמנם יש לומר להמבואר בקידושין (ס"ה ע"ב) המקדש בעד אחד אין חוששין לקידושין ואפילו בשניהם מודים משום דחב לאחרינו וברש"י שם. שקרובותיה נאסרו בו וקרוביו בה ולפי זה יש לומר דכיון דבבני נח לא שייך קרובה דאף מי שנתגייר

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת ויחי תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 465

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

מקור המלים 'א-ל מלך נאמן'

בלשוננו ישנם ראשי תבות רבים הנהגים כפי שהם נקמבים, כגון תז"ל או רש"י, מבלי שיהא צורך לפרש את המשמעות המסתתרת מאחוריהם. די שנגיד את ראשי התבות, והכל יבינו את פגנת הדברים.

דגמה קדומה לכך היא המלה הקדושה אמן. אנו מרבים לאומרה אך לא תמיד זוכרים או מבחינים כי מדובר בראשי תבות. במסכת שבת (ק"ט ב) מלמד אותנו הגמרא ש'אמן' היא ראשי תבות: "א-ל מלך נאמן". רש"י (שם ד"ה א-ל) מבאר שאין פגנת הגמרא לומר רמז בעלמא, אלא כך הוא באמת, ענינת אמן היא אמירת עדות כי הקדוש ברוך הוא הוא "א-ל מלך נאמן". במקום לחזר ולומר אחר כל ברכה "א-ל מלך נאמן" תקנו חכמים לכלל זאת באמן.

שאלתי פעם יהודי תלמיד חכם, מהו אכן מקורה של ההכרזה "א-ל מלך נאמן"? אמנם מזכרת היא בגמרא, אבל אם אמן היא ראשי תבות של הכרזה זו, מכרח להיות לה מקור קדום יותר, שהלא המלה אמן מזכרת בתורה, בגביאים ובכתובים.

אותו יהודי הראה לי חידוש נפלא שכותב רבי יהודה ב"ר יקר, רבו של הרמב"ם, בפרושו לסדר התפלה (ח"א עמ' ט), ואלו דבריו:

טרם פטירתו, בעת שבקש יעקב לברך את בניו אמר להם בראשית מט א: "האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים". הגמרא (פסחים נו א) מתארת שפאשר בקש יעקב לגלות את קץ הגלות ונסתלקה ממנו שכינה. משךאה זאת יעקב חשש שמא יש פסול בזרעו וישאל את בניו על כך. ענו לו בניו: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד". מששמע יעקב כך פתח והודה: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

על דברי הגמרא הוסיף רבנו יהודה ב"ר יקר גלוי נפלא: כיון שהבינו בני יעקב שאביהם לא יגלה להם את הקץ, לפיכך לפני שקראו: "שמע ישראל", הוסיפו וקראו: "א-ל מלך נאמן" כלומר: אך שלא התגלה לנו הקץ, בוטחים ומאמינים אנו בכל לבנו שהקדוש ברוך הוא נאמן להבטחתו ויגאלנו בעת שיעלה צרון לבניו.

הצרת האמונה העצמית של בני יעקב היא סודה של המלה אמן. בעונתנו אמן מצטרפים אנו לשנים עשר שבטי י-ה, שעמדו סביב מטת יעקב אביהם והכריזו שגם אם אינם יודעים ואינם מבינים, הם מאמינים וגם אנתנו, מאמינים בני מאמינים, משמיכים בדרךם ומקפידים לענות בני באמונה!

בקריאת 'א-ל מלך נאמן' שבת שלום

298 213 מחולקת"ן

כיום שנפש כלנו חולה; נחלינו בלמוד התורה, נחלינו בתפלה ואנו חולים בכל הנהגותינו בדרך היהדות - אין לנו פתח הצלה, אלא שתשרה שכינה למראשותינו (פאר ישראל ח"ב עמ' רצז).

על הטבת המלך יש להודות לה'

"ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל על ראש המטה" (מז כט)

את הסבה להשתחויתו של יעקב פרש רש"י (ע"פ מגלה טז ב): "תעלא בעדניה סגיד ליה", כלומר: שועל ששעתו מצלחת - השתחוה לו. בפשטות כונתו לומר שלאחר שושבע יוסף לאביו לקים את בקשתו, הודה לו יעקב באמצעות השתחויה, ואף שאין ראוי שאב ישתחוה לבנו, עשה זאת כדי לחלק כבוד למלכות.

ויש להבין, הלא בהמשך דבריו פרש רש"י שיעקב השתחוה לכוון ראש המטה לפי שהשכינה שורה שם, כפי שאמרו חכמים (שבת יב ב) שהשכינה שורה למעלה מראשותיו של חולה, הרי שהשתחוה לכבוד השכינה ולא לכבוד בנו?

פרש רבי שלמה קלוגור:

אכו, שלא כמובן הפשוט, במלים: "תעלא בעדניה סגיד ליה" התכוון רש"י להסביר דוקא את הסבה שהשתחוה לשכינה ולא ליוסף, והיא: לפי שנהגו בבנו כדון מלך. שכן בשונה מאדם המקבל טובה מחברו, שעליו להכיר טובה למיטיבו על כך שבחר להטיב עמו, המקבל טובה ממלך אינו חייב להכיר טובה אלא לה' ותברך. שכן המלך אינו מיטיב מתוך בחירה, אלא ה' הוא המטה את לבו להטיב עם וזולתו, כפתוב (משלי כא א): "לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפץ יטנו" (אמרי שפר).

שיי עולמות

"אם נא מצאתי חן בעיניך שים נא ידך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים"

(מז כט)

רבי משה חרדי מרבני כוודיסטאן דרש מפסוק זה רמז על מעלת עניית אמן:

אותיות המלים "שים נא" שאמר יעקב ליוסף טרם הסתלקותו הן פאותיות המלים "אמן ש"י". בכך רמז יעקב שהמקפיד על עניית אמן קראוי עתיד לנחל ש"י עולמות בעולם הבא (ראה עיוני ג יב). וכפי שאמרו חכמים (שבת ק"ט ב): "כל העונה אמן בכל פחו פותחין לו שיערי גן עדן" (ויבחר משה מהד' אהבת שלום) עמ' סכ).

'ודוי שכיב מרע' לפני השנה

"ויקברו ימי ישראל למוות ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו אם נא מצאתי חן בעיניך שים נא ידך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים" (מז כט)

דרשו חכמים (ב"ר צו ב): "הכל יודעים ואמרים בפניהם שהן מתים; אברהם אמר (בראשית טו ב): 'ואנכי הולך עירי', יצחק אמר (שם כז ז): 'ואברכה לפני ה' לפני מותי', אף יעקב אמר: 'ושכבתי עם אבתי, אימת? בשעה שנטה למוות'.

את הדגשת המדרש שיעקב לא הזכיר את מיתתו עד "שעה שנטה למוות", פרש רבי אריה יהודה ליב תאומים רבה של ברדא:

בקרוב קהלות ישראל יש שנהגו לומר בכל לילה לפני השנה את נסח הודוי שאומר חולה הנוטה למוות [ודוי שכיב מרע]. ואולם המגן אברהם (רלט ז) כותב שאין לומר נסח זה, לפי שבתוכו אמורים: 'ואם אמות תהא מיתתי כפרה...' (ראה י"ד שלח ב), וברי אמרו חכמים (ברכות כ ב) שאין לומר כך, לפי שהאומר כך נותן פתחון פה לשטן לקטרטג עליו שיש להענישו על חטאיו.

אברהם ויצחק לא חששו להזכיר בחייהם את יום המיתה, כיון שבאותה שעה שהזכירו זאת היו חשבים כמתים; אברהם משום שלא היו לו בנים, ויצחק משום שהיה סומא, וכמאמר חכמים (נדרים סד ב) שסומא ומי שאין לו בנים נחשבים כמתים. ליעקב לעומתם אסור היה לפתח פה לשטן, ועל כן הדגישו חכמים שהזכיר זאת רק סמוך למיתתו ('עלת חו').

הקדוש ברוך הוא לבדו בוחן לבות

"ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל על ראש המטה" (מז לא)

פרש רש"י (ע"פ שבת יב ב) שיעקב השתחוה לצד השכינה השרויה למעלה מראשותיו של חולה.

את הסבה לכך שהקדוש ברוך הוא משרה שכינתו למעלה מראש החולה, פרש רבי יהונתן איבשיץ:

אדם בריא שבכחו להוציא את רצונותיו מן הכף אל הפעל, מלאכי רחמים מזכירים מעשיו ומעלים תפלותיו לפני בעל הרחמים. ואולם בעבור החולה שאינו מסוגל להתפלל ולקיים מצוות בפעל כרצונו, משרה הקדוש ברוך הוא שכינתו למראשותיו לשמע תפלתו ולראות את חשקת לבו. זאת לפי שאין המלאכים יודעים את ההרגו לבו של אדם, ורק הקדוש ברוך הוא לבדו בוחן לבות (תפארת יהונתן). וזאה תוספות שבת יב ב ד"ה שאין ש"פ אמת' (שם).

והיה רבי מגור בעל הביית ישראל מוסיף ואומר:

הפקדון נפרע בזמן הנכון

חזרות אחריו בדמעות שלי. כשהגיעו לפסוק: "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע..." נשמע לפתע צלצול טלפון, ומיד לאחריו צווח מחרידה. רבי פסח נעצר בבהלה; "מה קרה", הוא שאל כשחזרו פושט על פניו, והתשובה שקבל הממה אותו: "החולה בכבודה ובעצמה התקשרה..." אמרו הנשים, כשבבלול והפתעה על פניהן.

"שלום אמא, מדברת ר'..." - אלו המלים שהספיקה האם לשמע לפני שהטלפון צנח מידה. בעודה שרויה בהלם מחלט התנדב מאן דהו להסיעה לבית החולים. הנשים מצדן שראו את הנס המוחשי מתחולל לנגד עיניהן, החליטו להמשיך פעת וביתר שאת להתפלל לרפואתה.

בני המשפחה כלם מהרו אל בית החולים, ושם נתקלו בפאניקה מחלטת מצד הרופאים. גם הם לא האמינו למתחולל לנגד עיניהם. המתה התעוררה לחיים.

בימים הבאים המשיך מצבה של ר' להשתפר. ראיתה אמנם טרם שבה אליה, אך היא הצליחה לשוחח עם בני משפחתה ואף לזכר פרטים רבים מהעבר.

נשות 'חבורת אמן' נזכרו בשאלה שהפנו בעבר, לאחר פטירתה של האחות, אל אחד מגדולי הדור: "להיכן הלכו כל רבבות הזכיות שנצברו מאז יסוד החבורה?" ובתשובה הנחרצת שקבלו: "הזכיות כלן נשמרות ב'בנק', והן יפעלו את פעלתן ברגע הנכון". פעת הגיע הרגע הנכון שאלי יחלו.

המגייד רבי פסח קראהו מוסיף ומספר:

"לקמחתי בבקר נסעתי לבקר את החולה בבית החולים. מכרח הייתי לחזות בנס המפלא בעיני. כשנכנסתי לחדר החולה, היא שכבה באפיסת כחות, וברצותי להפיח בה רוח חיים אמרתי כשבת שחוק על שפתי: 'הרי אני משמש כמוהל. עתה יש לך שתי בנות תאומות, בעזרת ה' כשיולד לך בן אני מתחייב למול אותו חנם אין כסף...' לחזק הדברים אף הנחתי לצד מטתה את כרטיס הבקור שלי. באותו רגע, לתדהמת כלם הזיזה החולה לראשונה את דה ונטלה באצבעותיה את כרטיס הבקור".

בשעת ספור המעשה הוסיף האח שיחיה ואמר: "לר' יש עוד דרך ארצה עד לרפוי המחלט, אך לאחר שראינו בחוש שהתפללות הועילו ופעלו מעל לטבע, אנו ממשיכים בכל עז בתפלה, ואף מבקשים מפלל הצבור להמשיך ולהתפלל עבור חיה ריזל בת דינה, שתהיה לה רפואה שלמה והיא תחזר במהרה לבריאות איתנה כפי שהיתה לפני שחלתה".

יו"ר העמודים וחשיניהם' לח עמ' קכ

אין צורך לתאר את הצער הנורא שאחז בבני המשפחה. אמא לתאומות קטנות צעירה ופעילה שבפתע פתאום הגיעה למצב שבו הרופאים אבדו תקנה לחייה.

שמונה שנים לפני כן נפטרה אחותה של גב' ר' ממחלה קשה, אף היא בשנות צעירותה. במהלך ימי מחלתה התכנסו כמה עשרות מחברותיה ובנות משפחתה והחליטו ליסד 'חבורת אמן' לרפואתה. במסגרת החבורה הן היו מתכנסות מדי בקר לאמירת ברכות השחר בצותא לרפואתה. רבבות אמנים נענו לזכותה, ולאחר שנגזרה הגזרה, החליטו אותן נשים להמשיך ולצבר זכיות לעלוי נשמתה, ואף קראו את החבורה על שמה: 'חבורת אמן - אהל שרה'. עתה, עם הודע דבר מצבה הקשה של אחותה, למרות דבורי הרופאים, החליטו הנשים שלא להתניש ולא הפנות את הזכיות הרבות לרפואתה.

נשות אותה 'חבורה' יקרה שכבר היו למשפחה של ממש, החליטו להוסיף ולעשות מעשה. הן ארגנו מסע חזק לקברו של הרב הכולל דניו יורק, הגאון הנודע רבי יעקב יוסף זצ"ל, מי שמסירות נפשו וגופו להעמדת הדת בגולת ארצות הברית עומדת ליהודיה עד היום הזה, ואף בקשו ממכר המשפחה, המגייד הנודע רבי פסח קראהו שילנה את המסע בדברי חזק והתעוררות.

בדרך לבית החיים בקווינס אל מקום קבורתו של הצדיק, לא יכלו שלא לחשב על צערה של אם החולה שכבר אבדה בת אחת, ועתה עמדה לאבד את השניה. למרות המצב המימשל הן החליטו להתפלל בכל לבן לפני הכל יכול, באמונה תמימה שכפי שבידו להחיות מתים ברחמים, כך יוכל לחלץ את גב' ר' מהמצב שהרופאים רואים בו כמות - לחיים.

בדרך הן פקדו את קבריהם של עוד כמה מצדיקי אמריקה, כמו הגאונים רבי אברהם פאם, רבי יעקב קמינצקי ורבי העניך ליבוביץ, תלמיד החפץ חיים, אשר סבה של החולה, רבי צבי הירש היה ממקורביו ומתומכיו הגדולים. בכל הקברים שפקדו הן הזכירו את זכותה של החולה והתפללו מעמק לב לרפואתה.

לקראת סיומו של המסע הגיע רגע השיא. לאחר דברי חזק מרוממים שהזילו דמעות מעיני הנאספות, נעמד המגייד רבי פסח והחל לקרא בהתרגשות את פרק כ"ג בתהלים: "מזמור לדוד ה' רעי לא אחרר", כשהכל

הספור המפלא דלהלן אשר יש בו כדי ללמד על כחה של תפלה בכלל ושל ענית אמן בפרט, ספר מפי אחיה של בעלת המעשה, רבי יואל מרטין שיחי מליקווד ומפי המגייד הנודע רבי פסח קראהו שליט"א, ששניהם היו עדים לו מפלי ראשו.

אחותו הצעירה של רבי יואל, גב' ר', נסעה

בדרך לבית החיים בקווינס אל מקום קבורתו של הצדיק, לא יכלו שלא לחשב על צערה של אם החולה שכבר אבדה בת אחת, ועתה עמדה לאבד את השניה. למרות המצב המימשל הן החליטו להתפלל בכל לבן לפני הכל יכול, באמונה תמימה שכפי שבידו להחיות מתים ברחמים

קבר רבי יעקב יוסף רבה של גני יורק בבית הקברות בקווינס

עם משפחתה לנפש בעיר מיאמי שבמדינת פלורידה. בעצומו של הנפש היא חשה לפתע שלא בטוב ופגתה לבית החולים. עם הגיעה לבית החולים קרסו מערכות גופה ולבה דמם. לאחר החיאה ממשכת שבו המערכות לפעילות, אולם המוח שבמשך דקות ארוכות לא קבל חמצן הספיק להפגע אנושות.

גב' ר' נכנסה למצב של 'קומה'. במשך כמה שבועות שכבה ללא הכרה, ולאחר שהרופאים המקומיים פכרו ידיהם ביאוש העברה לבית החולים בניו יורק, ושם, לאחר בדיקות מקיפות נאלצו הרופאים לבשר לבני המשפחה את אבחנתם המצאת: "המוח מת", הם אמרו, "אין שום סכוי להחלמה. מעולם לא התרפא איש ממצב שכזה", הוסיפו.

ברכות שאינן נענות באמן

עניית אמן אחר המברך על אכילת אסור

א. האוכל דבר אסור במזיד, לא יברך לא ברכה ראשונה ולא ברכה אחרונה, לפי שאין ברכתו אלא נאווץ. ואם ברך אין עונים אמן אחר ברכתו.

מקורות ובאורים:

שנינו בבביתא (ב"ק צד א): "הרי שגזל סאה של חטים, טחנה, לשה ואפאה והפריש ממנה חלה. כיצד מברך? אין זה מברך אלא מנאץ, וכל זה נאמר (תהלים י ג): 'ובצע [גזלן] ברח נאץ ה'". למעשה, נחלקו ראשונים בדין העובר ואוכל דבר אסור במזיד האם חייב לברך עליו ברכת הנהנין: לדעת הרמב"ם (ברכות א יט) אינו מברך על אכילת דבר אסור, לא ברכה ראשונה ולא ברכה אחרונה. לשיטתו, כגנת הבריתא באומרה: "כיצד מברך? אין זה מברך אלא מנאץ" היא - כיצד יתכן שמוטלת עליו חובה לברך ברכות הנהנין? והלאו אין ברכתו אלא נאווץ (כסף משנה' שם). ואולם הרמב"ד (שם) השיג על הרמב"ם וסובר שהעובר ואוכל דבר אסור חייב לברך עליו פדיו, לפני אכילתו ולאחריה. לשיטתו פגנת הבריתא לומר שאמנם האוכל דבר אסור אין ברכתו אלא נאווץ, ואולם עם כל זאת אינו רשאי לאכל מבלי לברך (רא"ש ברכות ז ב). לדעת ה"י (או"ח קצו א), הרמב"ד חולק על הרמב"ם רק לגבי האוכל אסור בשוגג, ואולם לגבי האוכלו במזיד, מסכים הוא עם דעת הרמב"ם שאינו מברך, וראה בהלכה הבאה. ואולם במקורות וציגונים שברמב"ם מהדורות פריקל שם ציגו שמדברי המאירי (ב"ק צד א) משמע שלשיטת הרמב"ד מברכים תחלה וסוף אף באוכל אסור במזיד. וראה שם שציגו לעוד פוסקים הסוברים כן.

שעובר על ברכה לבטלה, עובר אף על אסור נאווץ, וכפי שכתב ה'דברי חמודות' (שם).

להלכה פסק ה'שלחן ערוך' (קצו א) פדעת הרמב"ם שאין לברך על אכילת אסור, לא ברכה ראשונה ולא ברכה אחרונה. הלכה זו נוהגת בין אם עץ המאכל אסור על האדם, מדאורייתא או מדרבנן, ובין אם המאכל עצמו הוא מאכל החר אלא שהאדם אסור על עצמו בנדר או בשבועה (משנה ברורה' שם א, מתוספתא דמאי ב יד). על פי זאת פסק ה'משנה ברורה' (שם ב, מתוספתא שם) שאין לענות אמן אחר המברך על מאכל אסור.

ה'פרי מגדים' (שם משב"ז א) כתב שעל מאכל החר שהזמן גורם לו אסור, כגון מי שאוכל שלא פדיו ביום הכפורים, יש לומר שאף הרמב"ם מודה שצריך לברך. על פי זה כתב בספר 'לקט הקמח החדש' (קכד כג) שהשומע ברכתו חייב לענות אמן, ובפרט שאפשר לדון את המברך לכף זכות שהתירו לו לאכל מחמת סכנה. ואולם ה'מטה אפרים' (תרב כד) סובר שאף האוכל מאכל החר בזמן אסור, לא יברך.

הגר"ש" אוערבה הסתפק במי ששומע את חברו מברך מתוך פגנה לאכל דבר אסור, אולם השומע יודע שהוא דבר מותר, האם צריך לענות אמן אחר ברכתו. לדגמה: המברך על פרות שחושבם לטבל והשומע יודע שהפרשו מהם תרומות ומעשרות. שכן על אף שהברכה נאמרה על דבר החר, מקל מקום עבר המברך אסור באכילה זו, כפי שאמרו במסכת קדושין (פא ב) שהעושה מעשה ככגנת אסור צריך פפדה, אף על פי שבפעל לא עשה אסור (הליכות שלמה - תפלה פרק כב דבר הלכה אוח כט).

ב. האוכל דבר אסור בשוגג, צריך לברך ברכה אחרונה אחר אכילתו גם כאשר נודע לו שאכל אסור, וצריך לענות אמן אחר ברכתו.

מקורות ובאורים:

אף על פי שלדעת הרמב"ם (שם) אין מברכים ברכת המזון אף על אכילת אסור בשוגג, הכריעו ה'שלחן ערוך הרב' (שם א) וה'משנה ברורה' (שם ד) פדעת ה"י, שהאוכל אסור בשוגג יברך ברכה אחרונה. זאת משום שברכה על אכילת אסור בשוגג אינה נאווץ.

הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א ראש ישיבת סלבודקא

הזדשי אמונים מדברי מרנן ורבנן על עניית אמן

אמן - חבור של שני אנשים

כלם כבר יודעים ומכירים במעלה העצומה של עניית אמן. חז"ל מפליגים בה מאד מאד, עד שאמרו (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מהמברך", ויש להבין במה היא גדולה מהברכה ומהו סוד גדולתה העצמית.

נראה לבאר שכאשר אדם עונה אמן בכונה אחר ברכת חברו, הוא מצהיר בכך שגם הוא מצטרף לברכותיו, והרי זה כאלו שני אנשים ברכו יחד.

האחדות של שני אנשים בברכה המשלמת על ידי עניית אמן, זהו דבר שאין בנמצא דגמתו. לכן יש כח מפלא באמן יותר מאשר בברכה, כי ברכה היא דבר חשוב מאד, אף בעניית אמן יש אחדות של שנים באותה הברכה.

אולם פדי שהמברך והעונה אמן יתחברו, יש להקפיד לענות אמן בכונה. ולמשל, כשהחנן אומר: "ברוך אתה ה' מגן אברהם", צריך לכוון: אמן שיהיה מברך שם ה' שהוא מגן אברהם. כן בברכות השבח, וכשמגיעים לברכות הבקשה, כגון "אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה, חננו מאתך דעה בינה והשכל בא" חונן הדעת", אזי צריך לכוון: אמת שהוא חונן דעה, ויהי רצון שיחונן לנו גם כן דעה' (משני"ב ככד ו). וכך בכל

ברכה וברכה יש לכוון כפי ענינה. בנוסף, בעניית אמן מצהירים ומאמינים שהכל מה' לבדו. שכל ענין עבודת התפלה הוא שאנחנו אומרים ומבינים שאין לנו שום דבר שאנו יכולים לעשות בעצמנו, אלא הננו כלנו תלויים בה', ובלעדי אנו כולם. זו גם העבודה של האמן, שאנחנו אומרים להקדוש ברוך הוא אנחנו כלום, והכל תלוי בה'.

כאשר עונים אמן על ברכות התפלה מצטרפים כל הקהל ויחד מצהירים ומעידים כי הקדוש ברוך הוא הוא הכל, "ואין עוד מלבדו".

זוהי הגדלות של אמן, וברוך ה' שיש לאמן זה ארגון נפלא כל כך שמחזק אותו. דבר זה בודאי מביא פבוד לקדוש ברוך הוא ומקרב את הגאולה.

מתוך דבריו בכנס 'בני אמונים' אב תשע"ה

בכל מדה ומדה

חכמי המשנה (ברכות נד א) למדו מהפסוק (דברים ו ה): "ובכל מאדך", שכל מדה ומדה שהקדוש ברוך הוא מוידד לאדם, בין מדה טובה ובין מדת פרענות, עליו להודות לו.

רבי משה אריה ליב ליטש רוזנבוים בעל 'אמרות ה' כותב בצנאטו, שהדפסה בסוף ספר 'אלה דברי שמואל', תחת השם 'קנטרס בני יהודה' (אות מ) שעל יסוד זה מרמז הכתוב (תהלים פט ג): "ברוך ה' לעולם ועד" אמר ואמן, אמר ראשי תבות "אם מוידד נעים", וכן "אם מוידד נוראים", דהיינו בין אם ה' מוידד טובות ובין אם מוידד רעות, בכל 'ברוך ה' לעולם'. בסוף צנאטו אף חזר המכתב על יסוד זה וחזרוזו בחרוזים:

"בטוחו בה' בכל עת ובישועתו תתאמרו,
'ברוך ה' לעולם ועד' ואמן ואמן תאמרו,
אם מוידד נעים ואם מוידד נוראים זמרו,
כי הפל לטובה, לבניו לאמר להם תטהרו"

גם זו לטובה

במסכת ברכות (ס א) אומר רבי עקיבא שבכל עת יהא אדם רגיל לומר: 'כל מה שה' עושה - לטובה הוא עושה'. רבי חיים יצחק אהרן רפפורט, המגיד מוילקומיר, מפרש כי בכך שאנו עונים אמן שמשמעותה 'א-ל מלך נאמן' (שבת קיט ב), אנו מעידים שגם כאשר נוהג עמנו הקדוש ברוך הוא במדת הדין נאמן הוא עלינו שהוא עושה זאת לטובתנו. שכן השם 'א-ל' מכון כנגד מדת הרחמים, ככתוב (תהלים נב ג): "חסד א-ל כל היום". ואלו 'מלך' מורה על מדת הדין, ככתוב (משלי כט ד): "מלך במשפט יעמיד ארץ". נמצא שבכל עת שאנו עונים אמן אנו אומרים שבינינו אנו נוהג עמנו הקדוש ברוך הוא במדת הרחמים שאלהי מלך השם 'א-ל', ובין אנו נוהג עמנו במדת הדין 'מלך', נאמן הוא עלינו שפונתו לטובתנו.

הצהרת אמונה זו אינה נאמרת רק על העבר אלא גם על העתיד. שכן בעת שעונים אמן על חזרת התפלה יש לנו, שבינינו אנו מתקבל תפלתנו ובין אנו חלילה לא לתקבל, מאמינים אנו שהכל לטובתנו ('עיני יצחק' שבת קיט ב).

למערכת עלון "וכל מאמינים"

רב שלום וברכה,

בעלון מס' 458 - פרשת חיי שרה - במדור 'פתחו שערי' הביא נשיא ומיסד בני אמונים הרב יעקב דב מרמורשטיין שליט"א ספור על בחור שמצא את זוגו בזכות שקבל על עצמו לומר מדי בקר ברכות השחר בחברותא. בטוחני שרגשתם רבים בספור שהבאתם על מציאת הזוג, וברמזים הנפלאים שהוספתם ושצפתם על כך.

באותה שבת נפגשתי עם ידידי, ודברנו בינינו על אודות ענין זה. לתדהמתי ספר לי אותו ידיד על עצמו, שגם זוגו התעכב; חברי התארוסו בזה אחר זה, והוא נשאר לבדו בין כחלי הישיבה. בעקבות דברי חזק שקרא בעלונכם, הוא החליט לקבל על עצמו לברך ברכות השחר בחברותא, ואכן זכה להתארוס אחרי תקופה קצרה. הוא אף נוכח לראות עין בעין כי זכה לכך בעקבות קבלה זו, כאשר אחד מאחיה של הכלה אמר לו, כי כאשר ראה אותו נגש באחת השבתות לומר ברכות השחר לפני אדם אחר, מצא הדבר חן בעיניו, והוא המליץ עליו בפני אביו.

אותו ידיד בקש ממני לכתב מכתב זה למערכת העלון, כדי לחזק בענין את הצריכים חזק, ואף הוסיף להביא רמז לענין זה: בעל ה'בני יששכר' כתב בספרו 'אגרא דפרקא' (אות סג): "כל האומר מזמור 'שיר למעלות' אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי' בסוף כל תפלותיו, קדם עקרת רגליו, ומזמנים לו בת זוגו ההוגנת לו". ואכן כל המתבונן מבין שפולגה במזמור זה בקשה לזכות לעזר כנגדו. המעמיק להתבונן יבחין כי סופי התבות: "ההרים מאין יבא" הם 'אמן', הא למדת שהמקפיד על עניית אמן זכה במהרה לעזר כנגדו.

זאת ועוד, לגבי ברכות ואמן מצאנו בחז"ל דרשות בסגנון: "אל תקרי" [אל תקרי מה אלא מאה]; "אל תקרי" שמר אמונים' אלא שאומרים אמן]. ואולי נתן לדרש אף בדרך "אל תקרי": אל תקרי "מאין יבא עזר" אלא "מאמן יבא עזר".

ברכת ה' עליכם. תחזקנה ידיכם.

נ.ר.ק.

גלילות ירושלים ת"ו

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

צדיק באמונתו

ברכות ואמן במשנת בעל ההלולא

האהל על מקום קבורתו של בעל ה'בני יששכר' בעיר דינוב

ה'בני יששכר' י"ח בטבת תר"א

הרה"ק רבי צבי אלימלך שפירא נולד בכפר יאבורניק שבגליציה לאביו רבי פסח שהיה מלמד תשכ"ר. אמו היתה אחייניתו של רבי אלימלך מלידנסק, ובהוראתו קראה לילדה על שמו עוד בחייו, כסגולה לאריכות ימים, לאחר שילדיה הקודמים נפטרו.

בצעירותו.

הסתופף בצל החוזה מלבלין, ורבי מנחם מנדל מרימינוב, ואחריהם נסע למגיד מקוזניץ ולבעל 'האוהב ישראל'. שמש ברבנות בערים רבות. בשנת תקפ"ט התמנה כרב העיר דינוב, שבה שמש ברבנות עד יום הסתלקותו ב"ח טבת תר"א, ובה מנוחתו כבוד.

רבי צבי אלימלך חבר עשרות ספרים בכל חלקי התורה. ואולם המרכזי שבהם, שעל שמו אף נקרא, הוא הספר 'בני יששכר', אשר מאז הדפסתו הראשונה בשנת תר"ו יצא בעשרות מהדורות. ספר זה מכיל מאמרים מסדרים לפי שנים עשר חדשי השנה, תוך התמקדות מיוחדת על חגי ומועדי ישראל.

עניית אמן מועילה לכלם

אמרו חכמים (תנ"א זוטא פ"כ) שלעתיד לבא יצלו פושעי ישראל ששכר השלכו לגיהנם ויפתחו בפניהם שערי גן עדן בשכר עניית אמן. רמז לכך מביא ה'בני יששכר' מפי שהמלה 'אמן' במלואה היא פגימטריה של המלים "זף" ו"רע". כלומר שעניית אמן מועילה לא רק לצדיקים הזכרים אלא אף לרשעים.

עניית אמן מקרבת את הגאולה

"עניית אמן מקרבת את הגאולה העתידה, פכתוב (עמוס ט יא-יב): "ביום ההוא אקים את סכת דויד הנפלת...; נאם ה'", נאם אותיות אמן.

בספרו 'רגל ישראל' (מערכת א ערך אמן) כותב בעל ה'בני יששכר' מאמר ארוך מלא רמזים וסודות עמקים על גדל מעלת עניית אמן. המאמר פותח בדברים הבאים:

"לגדל ערכו ולהפלת שוכר העונה אמן ולגדל ענין המעלים מענייתו אאריף קצת בלשון הזהר. ובואו אחי שקדו על דלתות החכמה וזכות אותי ואתכם באתי, ולהיות מזכרת לי ולכם".

לגדל עמקו של המאמר הארוך, לקטנו מתוכו כמה נקודות המלמדות על מעלת העונה אמן:

עניית אמן - נדר גדול

המלה 'אמן' במלואה [אל"ף מ"ם נ"ו] היא בגימטריה מאתים תשעים ושבע, כשוי הגימטריה של המלים 'נדר גדול', וכפי שאמרו חכמים (ברכות נא ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך".

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש יד טבת תשפג: הדלקת נרות: ירושלים: 4:14 תל-אביב: 4:28 חיפה: 4:18 מוצאי שבת: ירושלים: 5:30 תל-אביב: 5:32 חיפה: 5:29 ר"ת: 6:06

פרשת זיחי

חסד של אמת

מיצוה לגמול חסד עם המתים, לטפל בצרכי קבורתם וללזותם למנוחתם!

נלמד מהפסוק: "ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים" (פרק מז-כט)

ופירש רש"י: חסד שעושים עם המתים הוא חסד של אמת, שאינו מצפה לתשלום גמול. עכ"ל. וחז"ל דרשו: וכי יש חסד של שקר שהוא אומר חסד ואמת! אלא כך אמר לו יעקב ליוסף: אם תעשה עמי חסד אחר מיתני הוא חסד של אמת. (תנחומא).

בספרו (חשוקי חמד) דן הגר"י זילברשטיין שליט"א האם מותר לקבור את המת במבנה של קומות? והביא משו"ת בית יצחק (יו"ד ח"ב סימן קס) שבתחילה כתב שאפשר לקבור אף כשבנו בנין רב קומות, אך בתשובה שלאחר מכן חזר בו.

והביא ראיה מדברי הר"ן שאין לקבור באופן זה, שכן הר"ן בחידושי (סנהדרין מו:) כתב בזה"ל: "רמז לקבורה מן התורה, כלומר שצריך קבורת קרקע... ואין אדם יוצא ידי חובת קבורה אלא בקבורת קרקע, ולא שתהא הקבורה ממש בקרקע, שלא יצא יד"ח אם יקבור ארונו בקרקע, אלא הכוונה כקבורת קרקע, מפני שהוא תכלית הענין שאין לך גניזה גדולה הימנה. וכן היה מנהג התלמוד בקבורת הכוכין שהיו נותנין שם המת כשהוא מונח בארון, אבל מפני שאמר הכתוב "כי עפר אתה ואל עפר תשוב" ואמרו באגדה שהעפר היא רפואתו, טוב לקיים בו קבורת קרקע ממש שלא בהפסק..."

עוד הביא שכך כתב הלכה למעשה הגר"ש אלישיב זצ"ל (בקובץ תשובות ח"ב סימן מד) וטעמו עפ"י מה שאמרו חז"ל (סנהדרין מו:) קבורה משום כפרה, כדי שתהיה לו כפרה בהטמנה זו שמורידים ומשפילים אותו בתחתית. משמע מזה, שלפי הטעם שקבורה משום כפרה יש צורך לקבוע בתחתיות ארץ.

זאת ועוד, ההצעה לבנות בתי קברות בבנין של מספר קומות הוא שינוי ממנהג העבודה שנהגו עד כה. ובשו"ת דודאי השדה (סימן ל) כתב שמנהג שנהגו במתים חמור הוא יותר משאר מנהגים. ואף שבחז"ל נהגו לקבור זה ע"ג זה, שם לא אפשר אחרת, משום שמטעם המלכות נתנו ליהודים שטח מצומצם לקבורה. אבל במקום שיש אפשרות, אין לשנות מנהג הקבורה מדור דור. ובמקומותינו יש מספיק מקום לקבורה, גם אם יצטרכו לקבור מחוץ לעיר.

בשיעור שמסר הרב זילברשטיין (חשוון תשס"ז) דן בין היתר בהלכה שאין קוברין רשע אצל צדיק משום שהוא פגם בכפרת הצדיק, והביא מעשה בצדיק שנפטר והשאיר חובות גדולים למלוה, באו שני אחים עשירים שאביהם הרשע נפטר... והציעו לאשה האלמנה שיפרעו את כל חובות בעלה בתנאי שאביהם הרשע יקבר סמוך לבעלה הצדיק. האם ראוי לקבל הצעתם או לא?

בנידון זה חלקו גדולי הרבנים: רבני הונגריה התנגדו, ואילו ה"מחנה חיים" פסק שמותר. ונימוקו: הרי כל עוד אינו פורע את חובותיו נחשב רשע ככתוב "לוה רשע ולא ישלם"... ובכך שפורעים את חובו, שוב אינו רשע. אם כן עדיף שיהיה קבור ליד רשע מאשר יקרא "רשע!"

בהשגחה מופלאה...

כאשר נפטר לב"ע הגאון רבי אליהו מישקובסקי זצ"ל ביקשו לקוברו בנחלת אביו הגאון רבי חזקיהו יוסף זצ"ל (אב"ד קריניק). ה'חברא קדישא' אמרו שכל הקברים הסמוכים אל האבא תפוסים ואין אפשרות לקבור אותו שם.

כאשר עמדו בני המשפחה ליד מצבת האב, רצו לראות מיהו הקבור סמוך לו ממש, וראו שיש שם מצבה ישנה המוטלת על פניה בלא שיוכלו לקרוא את האותיות שעל גבה.

חתנו של רבי אליהו וממלא מקומו, הגאון רבי יעקב מאיר זוננפלד שליט"א הרהיב עוז והפך את האבן כדי לראות את הכתוב, ואז התברר שהיא נפלה ממקום אחר ותחתיה לא קבור איש... המקום נשמר בהשגחה מופלאה ללא קבורה ובא בן אצל אביו...

הלמות עמלים

בזכות חסד של אמת...

סיפר ר' יעקב גלבשטיין מראשי ה"חברא קדישא": פעם התלוותי להגר"ח זוננפלד זצ"ל מביתו לסעודת הח"ק בז' אדר. בדרך ניתך גשם שוטף. ביקשתי לסוכך עליו במטרייתי אך הוא לא הניחני לעשות כן, ונימוקו עמו: הוא רואה בכל אחד מחברי הח"ק חייל בעבודת הקודש, ואין זה לכבודו של חייל כזה לשמש אחרים...

עוד סיפר: "באחד הימים חלתה אשתי במחלה קשה והרופאים אמרו נואש לחייה. ירדתי למעונו של רבי יוסף חיים ופרצתי בבכי וזעקתי במר ליבי: מי יטפל בילדי הקטנים ומי יגדל אותם ללא אמא..."

הרגיעני רבי יוסף חיים ואמר לי: "ר' יעקב לך שלום לביתך, בזכות מסירותך לענינים שבהלוות המת תקום אשתך אי"ה ביום הראשון ממיטתה בריאה ושלימה". ואכן ביום ראשון בבוקר בשווי מבית הכנסת מצאתי את אשתי יושבת על מטתה ומקבלת אותי ב"בוקר טוב" חייכני, הודינו לה' על החלמתה המפתיעה והמהירה... חכמת חיים

עלוזן "איש לרעהו" פרשת זיחי הוקדש לעילוי נשמת
רבי חיים מנחם מנדל בן ר' מאיר עבי כהן זצ"ל

שיום היארצייט חל בכ' בטבת, ת. נ. צ. ב. ה.

לזכות המשפחה היקרה שיחיו – ברכת רוב נחת מעומקא דליבא

זכות גדולה לסייע ולתמוך בתלמידי חכמים שמקדישים עצמם ללימוד התורה בלבד!

נלמד מהפסוק: "זבולן לחוף ימים ישכון והוא לחוף אניות..." "יששכר חמור גרם" (פרק מט-יג, יד).

ופירש רש"י: שהיה זבולן עוסק בפרקמטיא וממציא מזון לשבט יששכר (תנחומא) והם עוסקים בתורה. הוא שאמר משה (דברים לג) שמח זבולן בצאתך ויששכר באוהלך, זבולן יוצא בפרקמטיא ויששכר עוסק בתורה באהלים.

הגמרא (פסחים נג.) מספרת על תודוס איש רומי שהנהיג את בני רומי לאכול גדיים מקולסין בלילי פסחים, ושלחו לו חכמים: אלמלא תודוס אתה גוזרנו עליך נידוי (שנראה כמאכל קדשים בחוץ). והיינו בגלל שהיה אדם חשוב (כפירש"י) לא גזרו עליו נידוי.

ונסתפקו בגמרא, מה היה בו בתודוס שהרתיע את החכמים מלנדוהו, האם משום שהיה גדול בתורה ומפני כבוד תורתו לא נידוהו או משום שהיה "בעל אגרופין" ומשום שפחדו ממנו לא נדוהו. ואמר רבי יוסי בר אבין שחשיבותו של תודוס היתה בכך שהטיל מלאי לכיסן של תלמידי חכמים וגרם להם להתפרנס בכבוד.

וזו מעלה גדולה כמו שאמר רבי יוחנן "כל המטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים זוכה ויושב בישיבה של מעלה שנאמר "כי בצל החכמה בצל הכסף". והיינו שאף ללא גדולתו בתורה של תודוס, דנו אותו, בגלל מעלתו, כתלמיד חכם שלא לנדוהו.

וביאר הפרשת דרכים (דרוש כד) מדוע המהנה ת"ח מנכסיו זוכה לכזו מעלה שיושב במחיצה שת"ח מובהקים יושבים בה, משום שהוא זה שגרם לאותם ת"ח שיעסקו בתורה ללא טירדות פרנסה, והתורה שגרם להם ללמוד היא זו שמגדלתו ומחשיבתו כאילו הוא עצמו צורבא מרבנן.

ולכן לא נידוהו, שהרי לפי האמור נמצא שנחשב כתלמיד חכם עצמו, שכל מה שלמד הת"ח וחיידש בתורה, נחשב כאילו הוא בעצמו למד וחיידש, וזה מה שאמר רבי יוחנן "זוכה ויושב בישיבה של מעלה" והיינו במחיצת הת"ח ולכן נמנעו מלנדוהו.

וכידוע מגדולי האחרונים, וכן כתב החפץ חיים (בשמירת הלשון שער ג-פ"ו) כי האדם שמחזיק ותומך בלומדי התורה, אעפ"י שהוא עם הארץ בעולם הזה, זוכה שלעתיד יידע גם הוא את התורה, דכיון שיש לו חלק בעצם שכר תורתו, והתענוג הגדול בגן עדן מתהווה, מעצם רוחניות התורה, ממילא מוכרח הוא לשם כך לדעת את התורה.

החתם סופר (בחידושו עה"ת - דברים) דרש זאת בפסוק "נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב". "נער הייתי" - אף שהייתי מנוער מלימוד התורה. "גם זקנתי" - בכל זאת זכיתי לידיעת התורה כזקן שקנה חכמה. ומדוע? משום ש"לא ראיתי צדיק נעזב" אלא תמיד תמכתי בו בממוני...

שאל הגאון רבי יעקב קמנצקי זצ"ל (בספרו אמת ליעקב עה"ת פר' וזאת הברכה): מהיכן משיג ה'זבולן' את ידיעת התורה הזו והרי ידוע עד כמה צריך אדם לעמול וללמוד, לחזור ולשנן, כדי שיוכל לבוא לשם ותלמודו בידו, וזבולן הרי לא למד כל ימיו ומהיכן יזכה לפתע בידיעת התורה!?

וביאר רבי יעקב: באמת כל אדם יכול ללמוד את כל התורה כולה ללא עמל ויגיעה, שהרי מלמדים אותו במעי אמו, אלא מכיון שאדם לעמל יולד לכן משכיחין ממנו את התורה שלמד ללא עמל... ורק אחרי שיוצא ממעי אמו מתחיל את עמלו בתורה, אבל זבולן שכל חייו התייגע ועמל כדי לפרנס את יששכר שיוכל לעמול בתורה הרי הוא קיים כבר באמת את חובת עמלו בעולם, וממילא כשעולה לישיבה של מעלה חוזרת אליו התורה שלמד במעי אמו ויודע אותה.

זכות החזקת תורה לעולם....

הגביר האדיר רבי שמעון זאב רוטשילד זצ"ל היה תומך בשיבות ובמוסדות התורה ברוחב יד. אך בפטירתו פסקה התמיכה, יורשיו לא המשיכו בדרכו, ורבים תמהו מדוע לא הקדיש בצוואתו סכום נכבד להחזקת התורה, מליון רובלים לפחות...

אמר על כך החפץ חיים: בעיני פשוט הדבר שעיקבוהו מן השמים. כי אב הרחמן לא יתן את כל עושרו לבן אחד ויקפח כל השאר... איך יכולים היו להסכים ממרום שכל זכות החזקת התורה תזקף לזכותו של יהודי אחד, וכל שאר היהודים יקופחו... אילו היה רוטשילד זוכה בזכות זו, מה היו עושים העניים, מי היה זקוק לפרוטותיהם של שואב המים, החייט, הסנדלר והרצען...

ח"ח עה"ת

"רק לומדי התורה מקיימים את ארץ ישראל..."

נכנס פעם נדיב גדול מחו"ל לביתו של רבינו הגרא"מ שך זצ"ל ושאלו מה עדיף האם לתת כסף לישיבה או לבית הכנסת בעירו? נענה לו הרב שך והסביר לו באריכות את מעלת לימוד התורה וסיים בהתרגשות: "תורה היא מעל הכל, ואין דבר קודם לה. ומי שיאמר לך שצריך להקדים מתן כסף לבית הכנסת לפני תמיכה בישיבה, אל תסמוך עליו כלל, לא רק בזה אלא אף בשאר דברים, כי אינו בר סמכא".

ופעם ניסו הגבאים לשכנע גביר אחד לתת סכום כסף למוסדות תורה אך הלה אמר כי קיבל על עצמו לתת כסף רק לעניי "ישוב ארץ ישראל", אמר להם הרב שך: אימרו לגביר, שגם לשיטתו ועפ"י קבלתו, ראוי שיתן מכספו לישיבה שכן רק בני התורה מקיימים את ארץ ישראל, כי בלימודם נותנים הם תוכן רוחני והצדקה לקיומנו בארץ. וממילא הם הם הבונים את ארץ ישראל!

שימושה ש"ת

לכבוד "החזקת התורה"...

סיפר רבי יהודה אריה דינר שליט"א כי פעם אחת כאשר השתתף עם הגאון רבי שמואל רוזנבסקי זצ"ל בהלווייתו של מחזיק תורה, אמר לו רבי שמואל: "עכשיו אנו מלווין תלמיד חכם!"

התפלאתי: הרי הוא לא היה תלמיד חכם? הסביר לי רבי שמואל: פעם היתה לגאון רבי שלמה איגר זצ"ל קושיה ובא אליו בחלום אחד הגבירים שהיה מחזיק תורה ואמר לו תרוץ לקושייתו. ואמר רבי שלמה איגר, שמכאן מוכח שמי שהחזיק תורה בחייו, לא רק שהוא מקבל בעולם הבא שכר עבור התורה שהחזיק, אלא גם מקבל את כל ידיעות התורה שלמדו בגללו.

והוסיף רבי שמואל לספר: באלול תרפ"ד כאשר היה עדיין ילד כבן אחד עשרה, הגיע החפץ חיים מראדין לעיר גרודנא, להשתתף באסיפת רבנים לצורך הצלת החזקת הישיבות, ונשא הח"ח דרשה לפני הקהילה היהודית בגרודנא, ובתוך הדרשה אמר שאפילו אם היו נותנים לו "מאה מצוות" לא היה בא עקב מצב בריאותו, אך כיון שזה לכבוד ה"החזקת תורה" טרח ובא!

עוד הוסיף רבי שמואל, כי דברי החפץ חיים עשו רושם גדול בקרב הציבור, ואף ה"בעלי בתים" בגרודנא שחו בהתפעלות על הדוגמא שנתן החפץ חיים - מאה מצוות.

[ואכן נמצא כדברים האלו בכתבי החפץ חיים (כרך ג-קמה): "קשה היה מאוד לנסוע לאסיפה זו לעת זקנתי. לו היו נותנים לי מאה דינרי זהב, ולא רק זאת, אלא אף גם מאה מצוות להבדיל, לא הייתי נוסע כלל, אולם בשביל החזקת התורה אין להתעכב, התורה בסכנה, כולנו מחוייבים להצילה, והרי כולם ערבים זה בזה".]

ראש הישיבה

החוטא לחברו צריך לפייסו ולבקש מחילתו!

נלמד מהפסוק: "ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אותו ויצונו אל יוסף לאמר... אנא שא נא פשע אחיך וחסאתם כי רעה גמלוך ועתה שא נא לפשע..." (פרק נ-טו, טז, יז)

ופירש רש"י (מהמד"ר): "מהו ויראו: הכירו במיתתו אצל יוסף, שהיו רגילים לסעוד על שולחנו של יוסף והיה מקרבן בשביל כבוד אביו, ומשמת יעקב לא קרבן". [ובתנחומא איתא: מה ראו שפחדו? ראו בעת שחזרו מקבורת אביהם שמברך על הנס שנעשה לו בבור שהשליכוהו בתוכו].

יש לדון: האם יוסף מחל לאחיו או לא? נחלקו בזה רבינו בחיי ז"ל ורבי יהודה החסיד ז"ל. לדעת רבינו בחיי יוסף לא מחל לאחיו, ואילו רבי יהודה החסיד (בספר חסידים - יא) כתב בתוך דבריו: "וכן בני יעקב כשחטאו ליוסף מחל להם ולא שילם להם כגמולם".

והקשה החיד"א ז"ל (בספרו ברית עולם), דאם כן, שיוסף מחל, היאך אמרו חז"ל למ"ד (בזוהר חדש) דגלות מצרים היתה בעבור חטא מכירת יוסף וכן גזירות המן. עוד אמרו: "עשרה הרוגי מלכות באו בעשרה שבטים בגלגול וקיבלו עונשם". וקשה לפי רבי יהודה החסיד, הרי כבר מחל להם יוסף מחילה גמורה ומדוע נענשו על כך?

ותירץ החיד"א בזה הלשון: "שהשבטים חטאו בשנים, חטאו עם יוסף, וחטאו גם כן עם ה' במכירת יוסף הן מעצם המכירה (שעברו על 'ווגוב איש ומכרו') וכן בחילול ה' שהיה לעיני פרעה ומצרים... וא"כ מה שמחל להם יוסף הצדיק מועיל על מה שחטאו לו דוקא. אבל עדיין נותר להם מה שחטאו לשמים, ומשום כך נענשו, כי הקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה".

ונראה להוסיף בביאור דברי החיד"א, דלכאורה צ"ב: היתכן שהשבטים לא עשו תשובה על חטאם כלפי שמים?! זאת ועוד: הרי ידוע שכל חטא שבין אדם לחברו, אף שיש בזה גם עוון לשמים, מכל מקום כשחברו מתרצה ומוחל, נתכפר גם כלפי שמיא!?

אלא יש לבאר בהקדם מה שיש לחקור ולהסתפק בעוון "ווגוב איש ומכרו", האם היא עבירה בין אדם למקום או בין אדם לחברו. מדברי המנחת חינוך (מצוה לו) משמע שיש בזה גם בין אדם למקום וגם בין אדם לחברו, וממילא אף שרשאי הנמכר למחול על החלק שקשור אליו, אך אינו "בעלים" למחול על החלק שבין אדם למקום שיש בזה. ובחלק זה לא מועיל הריצו לחברו, אלא צריך לשוב במיוחד ע"ז בתשובה להקב"ה כמו כל עבירות שהן רק בין אדם למקום.

מעתה, יתכן לומר שהאחים לא ראו צורך לשוב על חטא המכירה, וזאת עפ"י מה שפירשו הספורנו והמלבי"ם שכאשר אמרו האחים "אבל אשמים אנחנו"... הם לא חזרו בהם ממה שדנו את יוסף למיתה וממה שמכרוהו תחת זה, שכן דין זה היה צודק לדעתם, א"כ על מה הרגישו אשמה? על כך שהיה עליהם לחמול ולרחם על יוסף בעת התחננו אליהם.

וכן הרמב"ן כתב בפירושו, כי אחי יוסף החשיבו את האכזריות לחטא חמור יותר מעצם המכירה, שכן ראו את אחיהם-בשרם מתחנן אליהם בצערו ולא ריחמוהו.

ומכיון שלא ראו חטא בעצם המכירה, ממילא לא ראו צורך לפייס את יוסף על כך במיוחד ולשוב בתשובה כלפי שמיא, ואף שיוסף מצידו מחל להם על המכירה [כדברי רבי יהודה החסיד], אך עכ"פ נותר להם החלק שחטאו לשמים שלא נמחל להם, לכן הוצרך עונשם להפקד בעשרה הרוגי מלכות כפי שתירץ החיד"א.

אף הוציא מעות כדי לפייס...

הגה"צ רבי חיים פלאגי זצ"ל לא הקפיד כלל על שום ענין מצרכי הבית, ואדרבה, היה מפייס לכל אחד מבני ביתו כפי מדתו, ואפילו לקטני קטנים, לתת לכל אחד מחסורו, ולמלא משאלותם. פעם קרה ואחד מבני ביתו ציער לאחרים. לא נח ולא שקט עד שפייסו וביקש סליחתו. כמה פעמים אף הוציא מעות מכיסו לתת לזולת כדי שיתפייס וימחל. צוואה מחיים

בקשת מחילה ברבים...

בליל שבת היה נוהג הגאון רבי ברוך בער לייבוביץ זצ"ל למסור שיעור קצר והקפיד שלא תשאלנה שאלות באמצע השיעור. פעם אירע שבחור חדש נכנס לישיבה ושאל באמצע השיעור. רבי ברוך בער דפק על השולחן בהקפדה אך מיד התבונן שהשאלה טובה ושיבחה. כשסיים את השיעור קרא לאותו בחור וביקש ממנו בקול רועד מחילה ברבים. ועדיין לא נתקררה דעתו וגם אחרי תפילת מעריב ביקש מחילתו בפני הציבור, ואח"כ פעם נוספת, כך שלוש פעמים פייס את הבחור עד שנחה דעתו. הקדמת שיעורי רב"ב

פיוס ומחילה על שום מה?

הגאון רבי אברהם יעקב זלזניק זצ"ל (ראש ישיבת עץ חיים) בצידקותו הגדולה ובענוותנותו המופלאה, לא יכל לשאת פגיעה כל שהיא בזולת שאולי נגרמה על ידו, והיה משפיל כבודו לפייסו ככל האפשר ולבקש מחילתו כדוגמאות שלפנינו:

פעם בא להתפלל בבית הכנסת "זכרון משה" וכל המקומות היו תפוסים. ניגש יהודי והעיר לאחד הבחורים הצעירים שיקום מפני כבודו של ראש ישיבת עץ חיים. כמובן שאותו בחור קם מיד ונתן בשמחה את מקומו.

קעבור יומיים בא הרב זלזניק שוב ל"זכרון משה" כדי לבקש סליחה מאותו בחור על כך שבגללו ספג הערה ואולי התבייש ממנה...

באחת השבתות התארח הרב זלזניק בבית חתנו ובתו (משפחת גודמן) בשכונת רמות. ובא להתפלל שם בבית הכנסת המרכזי (אהל יוסף), וכמובן קיבל שם עליה לפי כבודו. אח"כ נתברר שעליה זו היתה מייעדת לנער בר-מצוה. הצטער על כך רבי אברהם יעקב מאוד ובייר את תאריך מסיבת הבר-מצוה ומקומה וטרח לבוא במיוחד לאחל לנער מזל טוב, לפייסו ולהתנצל על עוגמת הנפש שנגרמה לו בגללו... הלמות עמלים

בקשה ותחינה לסליחה ולמחילה...

במלאת שישים שנה, לישיבת קול תורה, התקיים בבניני האומה בירושלים מעמד נשגב שבו נערך כנס בוגרים עולמי, בו התכנסו אלפי תלמידי הישיבה לדורותיהם, בהם היו רבים מגדולי מרביצי התורה והיראה.

הכנס נערך בראשות ראשי הישיבה וגדולי ישראל, שפיארו את המעמד המרשים, כראוי לאכסניה של תורה שהיתה מראשוני הישיבות הקדושות בארץ הקודש.

אחד מראשי הישיבה - הגאון רבי אברהם ארלנגר זצ"ל, נתכבד לשאת דבריו. והנה לתדהמת הכל, החל רבי אברהם בענוותנותו להתחנן ולבקש, כשעיניו זולגות דמעות, מאלפי התלמידים שימחלו לו... כי אולי במשך השנים הוא פגע באי-מי מן התלמידים... ואולי הוא לא השקיע מספיק בגידולם הרוחני כפי שהיה צריך... עכשיו בשעה זו שכולם נקבצו ובאו לכאן, הוא מבקש מחילה ברבים ומתחנן שיעשו לו טובה ויואילו לסלוח לו... ובזה סיים את דבריו.

[ואגב: כשניגש הגאון רבי יהודה עדס שליט"א לדבר בהמשך המעמד, התבטא, כי ללא ספק את התועלת הגדולה ביותר מהמעמד הזה, הפיק רבי אברהם ארלנגר בבקשת הסליחה שביקש מהתלמידים...]

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

"החפץ היים" כפשוטו...

אירופה – לפני יותר ממאה שנה.

החתונה התקיימה ברוב פאר ושמחה, עוד זוג יהודי הקים בית נאמן בישראל.

בעיצומם של ימי השבע-ברכות ניגש החתן אל הכלה, ומראה לה מכתב מקומט שקיבל. מיד כאשר החלה לקרוא, נחרדה. נרעה.

במכתב - שנשלח אל החתן באופן אנונימי - פורטו "מעלותיה" של הכלה. רשימת המצאות שנולדו במוחו הרע והקודח, בדמיונו המרושע, של הכותב.

"אני?! חשבה הכלה, מצומצמת כולה, "ממתי אני חולה במחלה קטלנית המְתְּשֶׁת את כוחי? מדוע כתבו עלי שלא נותר בי הכוח אפילו להרים סיכה?" ככל שהוסיפה לקרוא גברה בה תחושת הזעזוע. "מה עוד?! חשבה בליבה "אני נתפסתי אל כת המשכילים? מנין לוקטו השקרים האלה?"

אבל את פניו של החתן הטרי דווקא האיר חיוך גדול. מסתבר שהמכתב כבר הגיע אליו לפני החתונה, אך הוא בדק והגיע למסקנה שמדובר בהוצאת שם רע ותו לא.

אז מדוע בכל זאת הציג את המכתב נוכח הכלה? מה עלה בדעתו לצער אותה? "רציתי שתראי את המכתב במו עינייך, כדי שתלמידי לקח ומוסר לכל החיים. רציתי שתחוו במוחש מהו כוחו העצום של לשון הרע". הוא הראה לה את המכתב כדי ששניהם יקבלו על עצמם להקים בית בו שומרים על הלשון.

ואכן, בבית החדש של משפחות נוסבוים (שם-בדוי) נשמרו מלשון הרע. משפחה לתפארת, בנים ובני בנים שלמדו לנצור את לשונם גם אם קשה. ולברוח מפני המחלוקת בכל מחיר!!!

אירופה – עשרות שנים קדימה.

ר' יצחק עמד לפני הדלפק של חנותו המשגשגת, ושרת נאמנה את עשרות לקוחותיו. ברוך השם. הפרנסה מצויה, יותר טוב מזה לא יכול להיות.

אך דבר אחד הפריע לו: לאחרונה הוא שומע את הלקוחות שוב ושוב, דנים ודשים אודות המחלוקת הגדולה שהתפרצה לאחרונה בעיר בקשר לשוחט. זה מצדד בעדו, זה נגדו, ושניהם לא נוצרים את לשונם מרע, ואת שפתותיהם מדבר מרמה.

הסערה הלכה וגברה, וכמעט שלא הייתה שעה בה לא דשו

הלקוחות בנושא. וככל שדשו בו כך הלכו ורבו האיסורים והלאווים, רכילות, לשון הרע, הוצאת שם רע. משל היו אלו מצוות חשובות!

ר' יצחק המשיך לשרת את לקוחותיו נאמנה, בעודו בולם את פיו מלעסוק בנושא שהסעיר את כולם. האמנם? הרהר לעצמו, כדאי הוא מינויו של שוחט זה או אחר להרוס עיר שלמה?

ככל שחלפו הימים התלהטו הרוחות יותר ויותר. אך ר' יצחק עומד בעקשנותו. לא מתערב. לא מקשיב. לא מדבר. יום אחד ניגש אליו אחד מידידיו ומשתדל לערב אותו במחלוקת כמעט בכוח. ר' יצחק מרים שאגה, ומקבל על-המקום החלטה שנשמעת כמטורפת: לברוח!

לסגור את החנות הרווחית! לעזוב את העיר! לצאת אל הלא-נודע! לברוח מהשרפה הרווחנית המשתוללת!

אבל לא לברוח מחר. לברוח היום! כי כשיש שריפה לא מתמהמהים.

מיהר הביתה, ואשתו הצדקנית הייתה בדעה עימו: לברוח!

היום יום חמישי. מחר בערב כבר שבת-קודש. היכן יהיו בשבת? לברוח! ארזו מה שהספיקו לארזו ופשוט נמלטו מהעיר...

* * *

חלפו כמה שבועות. ר' יצחק כבר ממוקם במקום חדש - הרחק מעיר המחלוקת.

הימים ימי אלול תרצ"ט. הגרמנים שוטפים וכובשים את ערי פולין - ובתוכם את העיר בה התגורר ר' יצחק מלפנים ושם ניהל את חנותו.

הוא כבר נמצא הרחק מהם...

העיר הקודמת בה התגורר לפני שברת, עולה בלהבות אש השמימה. והוא - חייו, וחיי אשתו וילדיו ניצלים. ניתנים להם במתנה. המחשה פלאית של "מי האיש החפץ היים" כפשוטו! מסתבר שהוא נמלט לא רק מאש המחלוקת, כי אם מאש השואה האיומה!

אווֹפֶס! שכחנו לציין ששם משפחתו של ר' יצחק היה נוסבוים - בן למשפחת נוסבוים שהקימה את ביתם על אדני שמירת הלשון...

'אמונה שלימה'

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

{ אז נדברו }

פרשת ויחי תשפ"ג | לסדר: " חלילי עיניים מין ולבן שנינים מחלב..." | גליון מספר: 587

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

בימים אלו אנו לקראת הוצאת מהדורה מחדשת ומורחבת של הספר **זאהבת'** להשתתפות בהוצאות ההדפסה ניתן להתקשר לפלא: 0527683095 (ניתן להקדיש לעי"ג להצלחה)

ניתן לקבל את הגיליון בפקס באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

נודה להשתתפותכם

בהוצאות הגדולות!!

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא

(ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת

להחזר מס (ס' 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בזאר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראש!!!

מאמר לכל הימים שאחרי י' בטבת... י"א טבת... י"ב י"ג ושבת ואדר!!

יש לי בעיה... את השורות האלו אני כותב בליל עשרה בטבת... בו בזמן שאני יודע מראש שעד שהגיליון ירד לדפוס זה יהיה כבר אחרי הכוס קפה של מוצאי הצום... אם ככה: אז זה כבר לא רלוונטי!!! אם ככה: אולי אין כבר טעם לכתוב... אז משהו טען לי... שאז מה!!! אז מה והעלון יצא אחרי עשרה בטבת... הרי אל תשכח... בעשרה בטבת רק **התחיל** המצור!!! אם ככה אז גם כשנגמר הצום... המצור עדיין ממשיך... אדרבה... אם כבר רק היום זה התחיל... **אמרתי לו: נו... הוי באמת... שתהיה בריא...** לשיטתך כל השנה אני יכול לדבר על עשרה בטבת כי המצור נגמר אחרי שלוש שנים... אבל בכל זאת!!! בכל זאת הוא הצליח לעורר אותי לנקודה מעניינת... שהיא בהחלט יכולה להיות רלוונטית גם לי"א בטבת וי"ב וי"ג וגם ט"ו בשבט...

ובכן: יש לי חידה: מהו היום הכי קל במצור?? היום **הראשון** של המצור!!! מסיבה פשוטה: כי כידוע כל הטקטיקה של מצור זה מלחמת התשה... וככל שנוקף הזמן נהיה יותר ויותר קשה עד השלב של הכניעה... כך שאם הייתי רוצה לעשות צום על עצם המצור... הייתי בוחר דווקא את היום **האחרון** של המצור... מה שבטוח... לא את היום הראשון... (ובאמת זו הסיבה שאנחנו צמים בשבעה עשר בתמוז שזה באמת היה היום האחרון של המצור שבו הובקעה העיר...)

אם ככה: אז למה באמת חז"ל קבעו לנו לצום דווקא ביום הראשון של המצור?? מוכרחים לומר שבניגוד למה שהורגלנו לחשוב... הצום של עשרה בטבת הוא בכלל בכלל לא על המצור... אלא על מה?? אנחנו צמים על היום המאוד שגרתי ואפילו אדיש!!! על עוד איזה יום אחד שנבוכנדצאר שלח שוב את חילו לצור על ירושלים... שכידוע: הוא ניסה כמה וכמה פעמים לצור על ירושלים וכל פעם קרה סיפור אחר שגרם לו לנטוש וללכת... (כך מבואר בניבי) והנה... הוא הגיע שוב... והוא שוב עושה מצור... וכעת אף אחד כבר לא עושה עסק... וכולם מזלזלים ולא רואים סיבה לפשפש במעשים ולחזור בתשובה... אבל למפרע!! במבט לאחור מתברר שזה!! זה היה היום הראשון של המצור!! זה היה ההתחלה של הסוף!! ועל זה אנחנו צמים!! אנחנו לא צמים על מצור שקרה ביום זה!! אנחנו צמים על האדישות והחוסר רצינות שהיה לנו באותו יום!! אנחנו צמים על זה שאם היינו מפנימים וקולטים שלמעשה היום זה ההתחלה של הסוף... היינו לוקחים את העניינים טיפ טיפה יותר ברצינות ואולי אנחנו יכולים לשוב בתשובה ולמנוע את חרון אף ה' בעוד מועד....

כלל ברזל: לכל סוף יש התחלה!! רק מה ההבדל בין הסוף להתחלה??? שהסוף הוא דרמטי להחריד... הסוף המר זועק מכל פינה ורשום לדראון עולם... ואילו התאריך מתי זה בדיוק התחיל?? זה דווקא תאריך מאוד מעומעם ומעורפל... כמעט אף אחד לא זוכר מתי זה בדיוק התחיל... ההתחלה היא בדרך כלל שקטה מאוד ובדרך כלל גם אדישה... בדרך כלל היום הראשון של הסיגריה זה סתם ערב משעמם שמישהו הציע לי באדיבות ויאלה לקחתי... אבל היום האחרון שהחלטתי שזהו ? ! ? אני מפסיק לגמור כל יום קופסא?? היום הזה הוא יום קשה ואיום!! הוא יום דרמטי להחריד!! אבל האם אני זוכר את היום שבו התחלתי... איפה... למה שאני אזכור?? מה כבר קרה ביום הזה?? בסה"כ לקחתי איזה שאכטא... כן כן... זה בדיוק הבעיה... אם הייתי כן מפנים איזה סוף קשה הולך להיות להתחלה החובבנית הזו... הייתי חושב פעמיים האם להתחיל עם זה... זה פשוט של צום עשרה בטבת!!!

כן לעשות עסק מההתחלה של הסוף!!! היום שאותו בחרו נאלץ להתנתק ולסיים עם המכשיר זה היה יום קשה ואיום... אבל היום שבו התחיל... זה היה סתם יום... ובדיוק לכן זה קרה... אם הוא היה מעלה על דעתו באותו סתם יום עד כמה היום הזה הולך לעלות לו ביוקר... הוא היה חושב פעמיים!! וזה בדיוק המסר שאנחנו רוצים להוציא מעשרה בטבת לכל יום אחר בשנה... לעשות עסק מההתחלה של הסוף!!! להפעיל חיישנים ולזהות כל מיני רגעים חובבניים כאלו שכעת נראים סתמיים... אבל אוי אוי... לקחת בחשבון שבסוף בסוף עלול להתברר למפרע שכאן זה התחיל!!! כאן התחיל המדרון... כל הכדור שלג התחיל להתגלגל... להיות חכם ולזהות את זה לא רק במבט לאחור... אלא לזהות את זה כבר עכשיו ולדעת לקחת את המעידה החד פעמים בשיא הרצינות ולא להקל ראש!!! ואם כבר מדברים על התחלות... יש לזה גם את הצד החיובי... לי לדוגמא יש פינה חמה לשבוע הזה של עשרה בטבת... תן ניחוש מה קרה בשבוע הזה לפני שלוש שנים?? התחלתי את המחזור החדש של דף היומי!!! ותאמין לי שלא התכוונתי ברצינות... הייתי בטוח שתוך חודש אני ארד מזה... ותכל'ס: כעת במבט לאחור מתברר למפרע איזה יום גדול זה היה!!! יום שבו התחלתי תכנית שכבר שלוש שנים אני צמוד אליה... אם הייתי יודע איזה יום גדול זה הייתי הרבה יותר מתרגש ממנו... ובינינו... ידעתי!!! לקחתי בחשבון!! כל הסיבה שהתחלתי דף היומי זה רק בגלל שלחשתי לעצמי... נו... לך תדע... אולי עוד שלוש שנים אני אוכל לסכם בסיפוק שהנה!! זה היום עשה ה'... זה היום שבו התחלתי... ורק בגלל התקווה הזו התחלתי... אז הנה!!! נא לא לזלזל!!! לא לזלזל בהתחלה טובה... כי לך תדע... היא עוד עלולה להתברר כתאריך משמעותי מאוד בהתעלות שלך... ובאותה מידה לא להקל ראש במעידה חד פעמים שעלולה בטווח רחוק להתברר כהתחלה של הסוף!!! אז בהחלט ניתן לומר שעשרה בטבת זה לא יום שמתחיל ונגמר ב' בטבת... היום הזה הוא בסה"כ מדגם ליום שגרתי למדי שהתברר למפרע כיום דרמטי להחריד!!! ושלא נזכר מאוחר... שנתעורר בעוד מועד... שלא נקל ראש בסוף מר שתמיד התחיל מתאריך חובבני... בינה זאת.

חידה: איפה נמצא המרכז הגדול ביותר לבריאות הנפש??

שמעתי מעשה מוסמך על הסבא מקלם שלפני שהוא פתח את הישיבה... הוא ניגש לר' ישראל סלנטר ושאל אותו: מה המטרה?? מה המוטו?? מה היעד שלי בפתיחת הישיבה??
 ר' ישראל סלנטר ענה לו בזה הלשון: "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים!!" עד כאן העובדה... את חטאי אני מזכיר היום... ברגע ששמעתי את הסיפור הזה... תנחש מה היה התגובה הספונטנית שלי?? פרצתי בצחוק!! לא נעים... אבל זה היה נשמע לי בדיחה...
 ולמה?? כי כידוע... ישיבת קלם הייתה ישיבה שחרטה על דגלה את הנושא של גדלות האדם!! הסתובבו שם ענקי רוח ששלטו ברוחם... אנשים מרוממים שהיו נקיים מכל נגיעה וחולשה... בקיצור: ישיבת קלם זה סמל ודוגמה לאנשים גדולים!!! ו... ואילו מה אני שומע כעת???

שכשהסבא מקלם פתח ישיבה מה היה הנושא שלה?? להחיות רוח שפלים... בקיצור: במילים אחרות: ישיבה לבחורים טיפולים... נשברי לב... לעודד את רוחם הנשברה ולחזק את כל המדוכאים שהגיעו לשם... ו... וזה כ"כ ההיפך!! ההיפך הגמור מכל האופי של ישיבת קלם שזה פשוט הצחיק אותי!! זה כמו שתקח מיליונר ותתאר לי אותו כמו איזה קבצן...

ואז משהו עורר את תשומת ליבי: רגע רגע... בעצם למה זה כ"כ מצחיק אותך?? למה זה בכלל סתירה?? אולי היא היא!! אולי זה דווקא הולך ביחד!! ר' ישראל סלנטר הורה לסבא מקלם לפתוח ישיבה שכל העניין שלה זה להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים... ואכן באמת הסבא מקלם שמע בקולו וזה בדיוק מה שהוא עשה!! הוא פתח באמת ישיבה לשפלים ונדכאים... הסבא מקלם לקח צעירים ממוצעים והתחיל לרומם אותם ורומם והפך אותם מעוד כמה צעירים מבולבלים ולאמלאמים... הרי הוא הפך אותם לענקי רוח ולמלכים המושלים ביצרים בשליטה מוחלטת... אז כן!! זה בדיוק מה שהיתווה ר' ישראל סלנטר לסבא מקלם וזה בדיוק מה שהוא עשה... עד כאן בתור דוגמא בעלמא...

התיאור הזה עזר לי למצא את המילים ואת ההגדרה לעיוות מוכר שאנחנו חיים בו... אני אתן לך דוגמא: היה לי קשר עם בחור ישיבה שהיה במשבר... היו לו כמה התמודדויות רגשיות... חוסר דימוי עצמי... וליויתי אותו!! ומכתי בו... וב"ה מדובר היה בבחור חכם... הוא הבין עניין... התמיכה שלי כנראה הייתה בדיוק במקום ותוך תקופה קצרה הוא נכנס לשוונג... עלה על דרך המלך... השתלב יפה במסגרת והתחיל לעשות חיל וב"ה פורח ומצליח... ומאז אני ב"ה פוגש אותו ומצד אחד מרנין את הלב לראות אותו איך שהוא מצליח... אבל מצד שני עמוק בלב אני מרגיש מין כזה תחושה... ש... שהלך לי הקופת צדקה... היה לי קופת צדקה בדמות הבחור המסכן הזה... וכל כמה ימים הייתי משלשל לו ייחס... תמיכה... ופתאום הקופת צדקה קיבלה רגלים ונעלמה... נו... ומה יהיה?? מה עם מצות חסד וצדקה ולהחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים???

פתאום גיליתי שבת הכרה שלי מה זה יהודי מסכן?? מסכן זה אחד שחתם קבע על מסכנות!! אחד כזה שאני לא צריך לחשוש שהוא יברח לי... גם אם אני אעזור לו... זה בסדר... הוא ימשיך תמיד להיות מסכן!! רק ככה אני מרגיש שאני עוזר למסכן מהודר...

ואם זכיתי והיה בחור באמת מסכן שבס"ד הצלחתי למצא מסילות ללבו ולהוציא אותו לגמרי מהמסכנות וכעת הוא כבר עומד על שני רגליו והוא כבר לא מסכן... פתאום אני מרגיש כאילו עף לי הסכך... כאילו הקופת צדקה ברחה לי...

ההההלו... אתה מבין לבד שזה עיוות שאין כדוגמתו!! כי פשוט וברור שה"להחיות רוח שפלים" הכי גדול והכי אידיאלי בעולם זה לקחת משהו שפל ונדכא ולבנות אותו ולהעמיד אותו על שני רגלים וזהו!! כבר לא צריך להחיות רוח שפלים... כי ב"ה הוא מסתדר... פשוט וברור שזה הלהחיות רוח שפלים הכי גדול בעולם!! הבנת מה התחדש לי פה??

אני אגיד לך את זה במילים אחרות... תאר לעצמך שהייתי מספר לך שישבת קלם זה לא פחות ולא יותר ארגון מטעם בית חם לאנשים שבורי לב ונדכאים... רק מה?? ברוך ה' האנשים האלו הם כבר לא שבורי לב!! כי מי שעבד איתם דאג לרומם אותם ולהעמיד אותם בקרן אורה... לכן מה?? לכן זה כבר לא ארגון לשבורי לב?? מה... התנאי לארגון לשבורי לב זה רק כאלו שלפני שאתה בכלל מתחיל לעודד אותם... אתה קודם כל מוודא שהם תמיד ישארו שבורי לב... ? ! ? ! עכשיו הבנת מה אמרתי?? בתפיסה שלנו לעודד שבורי לב זה רק כאלו שהם לא "בורחים לך"... הם ימשיכו תמיד להיות מסכנים... ואילו לקחת שבור לב ולרומם אותם ולהעמיד אותו על רגליו... מה זה??

אז זהו!! מהיום תכניס לראש... הארגון חסד הגדול ביותר בתחום בריאות הנפש!! זה אני ואתה... אתה ואני... שמהלכים בין אנשים ויש לנו אפשרות לקחת בן ישיבה צעיר ופשוט לרומם אותו!! לבנות אותו!! ולעשות אותו גדול ומרומם!! לזכות לרומם נערה או נערה שלא יצטרכו קביים... שלא יהיו שבורי לב... ה-להחיות רוח שפלים הכי גדול זה לקחת צעיר ולבנות אותו!! לעשות אותו בנוי!! לעשות אותו שולט במידותיו!! ואתה יודע מה... אני חושב שכל צעיר שאני אצליח למנוע ממנו ליפול לרשת... אין לך להחיות רוח שפלים יותר גדול מזה... כי... כי בינינו... מה אתה רוצה שיהיה... שהוא כבר יפול לרשת... ואז הוא יבא מרוסק ואני אצליח לשכנע אותו לשבור את המכשיר... ואז הוא יקנה שוב ושוב ישבור... ואז יהיה לי פרנסה!! יהיה לי פה מסכן מתחזק!! שכל הזמן צריך שוב ושוב עזרה... אדרבה... להחיות לב נדכאים הכי גדול זה לשמור עליו בעוד מועד!! זה אותו משיב או אברך או אפילו בחור מבוגר שצליח לתת להקנות לאותו צעיר טעם בלימוד... ובזכות זה הוא עומד בזכות עצמו!! הוא לא צריך כל הזמן שיבואו לטיפוה שלו כמו בחדר מיון לבדוק האם נותרה בו נשמה... הגיע הזמן שפננים שהמרכז לבריאות הנפש הכי עוצמתי זה אותם אבא ואמא שמתחילים את הילד שלהם לדחיית סיפוקים... שלא נכניעים לגחמותיו ומגדלים ילד בריא! ילד חזק!! זה המרכז לבריאות הנפש הכי גדול... כי... כי אם חלילה וחס הוא יגדל חלש ושבירי... אז יהיו הרבה ארגוני חסד שהוא יתגלגל מאחד לשני והרבה אנשים "זכוכות למצוות" בזכות האובייקט האומלל הזה... ואין לך להחיות רוח שפלים יותר גדול מלהעמיד אותו על הרגלים שלא יהיה כזה!! בקיצור: למרבה האבסורד החסד הגדול ביותר נראה לא ככזה חסד... ישיבת קלם הייתה סמל ודוגמא לבית של תמיכה באומללים... כן... היה שם מי שדאג לרומם אותם ולהביא אותם לקצה השני של ההיפך מאומללות... בקיצור: ארגון החסד האידיאלי ביותר במסכנים ואומללים נמצאת דווקא הרחק הרחק מגבול המסכנות... הוא מול אותו צעיר שאני ארומם אותו!! אגדל אותו!! שיהיה גדול... להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים...

היכוננו: לקראת ימי השובבי"ם הממשמשים ובאים, ניתן שוב לרכוש את ספר ההדרכה: "וימאן!"

העוסק בתעצומות השליטה והחוסן הפנימי הנדרשים ל'בן ישיבה' בדורנו הרדוד והנסחף, יודע מה שתשיב' בכל הנוגע לעניינים אלו, ספר זה בא בין הייתר כמנת דחף והצדעה ל'גיבור הכח' של דורנו שנאבק ללא ליאות להוביל מנהיגות מול יצרו, (מוביל ולא מובל)

ואין צורך לומר שנדרש לזה הרבה כח והמוון תחזוקה שוטפת ויומיומית של תעצומות נפש!!

ניתן להשיג בפלא:

0527683095 0548446691

כמו כן ניתן להשיג אצל הנציגים בשיבות, ובמוקדי המכירה של גיליון זה.

גם בארה"ב נותרה כמות מצומצמת, במוקדי המכירה: מוקדי 'אז נדברו' בארה"ב:

מונסי: 'מרכז הספרים' ובכיכ"ג הגדול של יוניון ויליאמסבורג: בית הספר בורו פארק: איילנרס, ברמן. ליקווד: יודאיקה סקוויאר להמונות מרוכזות ניתן להתקשר להפצה בארה"ב: 7188718652

שימו לב: ניתן להשיג את הספר גם בכריכה רכה וגם בכריכה קשה, לשמחתנו הצלחנו להשיג הנחה וסבסוד לכל הרוכשים בכמויות מרוכזות...

עצירת גשמים... ועננו בורא עולם...

האמת היא שמזמן כבר הייתי מתחיל להגיד ועננו בורא עולם על הגשם שאמנם מגיע פה ושם... אבל עדיין אין בו סיפק לבורות שיחין ומעורות... אבל!! האויב שלי זה תחזית מזג האוויר... באחד הימים לפני תפילת מנחה אמרתי לחבר שלי... זהו!! אני מתחיל להגיד ועננו בורא עולם... הוא חיך ואמר לי: עזוב... תחכה עוד יומיים... פשוט בתחזית אמרו שמתחיל לרדת גשם בעוד יומיים... אחרי שבוע כששוב רציתי להתחיל להתפלל על עצירת הגשמים... הפעם כבר למדתי להיות עצמאי והלכתי באמת לשמוע תחזית מזג האוויר... ואז שוב החלטתי לדחות את זה בעוד שלושה ימים כי מה אפשר לעשות... אמרו בתחזית שעוד שלושה ימים יש קול המון גשם...

ותכל'ס: אדהכי והכי אבדה הנערה!! אהננו אוהים עמוק בחודש טבת ועדיין לא ירד גשם... ושוב: כבר נכתב כאן לא פעם שאצלנו גשם זה לא הפאניקה שהייתה בדורות עברו וזה היה בשבילם חיי נפש... אצלנו גשם זה צינתוק מבורא עולם!! וזה לא פחות חשוב לנו!! בפרשת השבוע יש פסוק מרגש מאוד... בברכה של יהודה כתוב חכלילי עיניים מיון ולבן שיניים מחלב... אומרת הגמ' בסוף כתובות: שהפשט של הפסוק הזה (שים לב: לא דרש אלא פשט) אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה חכלילי עיניים- תקרוץ לי קריצה של חיבה וזה ערב עלי יותר מיון... ולבן שיניים מחלב- תחייך אלי ותראה לי כביכול את שיניך וזה טעים לי יותר מחלב!! כתוב כאן שליהודה לא חסר יין וגם לא חלב... חסר לו חיוך וקריצה מאבא!!! וזה בדיוק מה שחסר לדור שלנו בעצירת גשמים... בא נגיד שאנחנו לא פוגשים את המחסור... אבל החיוך חסר...

ויעקב אבינו מלמד את יהודה שיש כזה דבר להתפלל על חיוך... יש כזה דבר לישא עיניים לשמים ולבקש מה'... תן לי קריצה... תשלח לי ד"ש שאתה אוהב אותי... זה סוג יחודי של תפילה ששמור לבן האהוב שסמוך על שלחן אביו... שלא באמת חסר לו משהו... אבל אם כן חסר לו... זה החיוך והחוסן והאהבה ככה באמצע יום שגרת...

ותקנה... רוצה סוודר חדש? אין בעיה... נלך לחנות ונקנה... אבל לא!!! יהודה לא מרוצה... אני רוצה שיהיה לי כסף משלי כמו יוסף... אוהו... יצא המרצע!!! יהודה רוצה עצמאות כמו ליוסף!!! זה אבא לא מוכן לשחרר זה עקרונות!!! סססססופר עקרונות...

ולכן קוראים יקרים: אם פעם תראו את יהודה עומד במכולת ויש לו בדיוק שמונה עשרה וחצי שקל והוא מגרד את האגרות... אל תרחמו עליו!!! אל תהיו כמו הדודים הטפשים האלו שרואים צעיר בן 13 נאבק עם עשרות אגו' ומרוב רחמים הם מוציאים לו שטר של מאה שקל...

מתי תבינו שהילד הזה בכלל לא מסכן כמו שאתם חושבים... הוא מגיע מבית מטופח... יש לו כל טוב בבית... והכי הכי: יש לו גם אבא חכם... ואם אבא שלו נתן לו סכום כסף מדויק מדויק ולא שחרר לו בוחטה של שטרות... זה לא בגלל שסובלים שם מעוני ודחקות... אלא בגלל שאבא כנראה מבין שלא בריא לילד שלו להחזיק סכום כסף גדול!!! אז נא להירגע... הוא בסה"כ ילד שמור!!! זה ילד שלא רק שיש לו ההכל בשביל כל מה שצריך... אלא גם ב"ה אין לו את מה שלא צריך שיהיה לו.

זה ההבדל בין הנהגה שה' מנהיג עם יוסף להנהגה עם יהודה!!!

לאורך כל הדרך רואים שעשרת השבטים היו משופעים ברוב טובה... בכל הנבואות של הושע ועמוס ומיכה על חטאי ישראל... רואים שם שהם היו מתענגים בשטפון של עושר וטובה... ואדרבה... כמרעיתם וישבעו וירם ליבם על כן שכחוני... דווקא מרוב השפע שהיה להם הם חטאו ועזבו את ה' עד שהם גלו ועד היום לא חזרו... לעומת זאת במלכות יהודה??? זה משהו מסוג אחר!!! יהודה חי עם ה'... מצד אחד גם בירושלים היה שפע עצום שכל הטוב שבעולם התנקז אליו... אבל עדיין!!! זה לא היה שפע מסוג של דמי כיס... אלא שפע מסוג של ברכת הבית... כאן הבית של ה'... והמקור תמיד פתוח... יש בארון למעלה הרבה הפתעות... וברגע שהיה רוצה משהו... הוא רק מבקש מה' וה' נותן לו כל מה שצריך... אבל אין לו דמי כיס משלו!!! אין לו יכולת אישית!!!

ולאורך כל הדרך רואים שזה הפריע להם!!! במלכות יהודה היה תמיד את אלו שלטשו עיניים וקינאו במלכות ישראל... הנה... תראה איזה שפע יש להם... איזה רווחה כלכלית יש להם... תראה איך הם יכולים להרשות לעצמם... ואילו אנחנו אבריינים כאלה... אין לנו אפשרויות...

מלכות יהודה תמיד הייתה מלכות שברירית כזו... אין הרבה תקציבים... אין עוצמות של כח ואפשרויות... אבל!!! מצד שני ברגע שצריך משהו... באותו רגע הם מתפללים לה' ואז מגיע כל מה שצריך... דא עקא!!! רק מה שצריך!!! ביהודה לא היה חסר כלום!!! כל מה שצריך יש...

אבל מה בכל זאת היה תמיד חסר?? דמי כיס!!! תן לי עצמאות... אני רוצה שיהיה לי ארנק משלי!!! אוצרות משלי... שיהיה לי שרירים משלי... למה אבא

העיניים הגדולות... זה תיאור שיותר מתאים לנו... אי שם בדור ה"נפילים" ש"לפני הקורונה..." אני צודק או לא???

כלפי מה הדברים אמורים???

אז ככה: ליעקב אבינו יש שני בנים!!! יוסף ויהודה!!! ואת שניהם הוא מברך בפרשה שלנו!!! על שניהם יעקב אבינו מרעיף מלא חופניים ברכות... אבל בכל זאת!!! עדיין יש הבדל כללי בין הברכה של יהודה ליוסף... יוסף מייצג את הילד הגדול!!! הילד שלא סמוך על שולחן אביו... יוסף זה הילד שיוצא במוצאי שבת מהבית ונוסע לשיבה... אוהו... אם ככה יעקב אבינו נותן לו דמי כיס בשפע... קונה לו מעיל וסוודר חם... ממלא לו את המזודה ב"דברים טובים..." קח... שיהיה לך... בן פורת יוסף בן פורת עלי עין... ברכות אבין גברו על ברכות הורי... יעקב אבינו אפילו נותן ליוסף את הכרטיס אשראי האישי שלו. קח! שיהיה לך... אם תצטרך דמי כיס אתה יכול למשוך מזומנים כמה שאתה רוצה... כן... את הברכות שיעקב אבינו קיבל מיצחק... את זה הוא נותן ליוסף... יוסף מאושר חתימה על הצ'קים של יעקב אבינו... יש לו שפע של דמי כיס...

לעומת זאת יהודה?? יהודה זה משהו אחר!!!

מצד אחד יהודה גם חי בשפע גדול!!! אבל זה שפע מסוג אחר... יהודה נשאר בבית יחד עם אבא... ובבית יש אמנם מקור מלא בכל טוב... אוסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתוננו... יש שפע במקרה!!! אבל עדיין!!! יהודה מייחל ומצפה ל"חכלילי עיניים מיון ולבן שיניים מחלב"... אני רוצה חום ואהבה... יהודה פנוי לבקש חיוך עוד יותר מחלב... כי לא חסר לו חלב... חלב יש לו בשפע במקרה... הוא אם כבר- רוצה תשומת לב אישית... תיק משלו... אצל יהודה אין את הלחץ הזה שהיה לי בשיבה שעוד רגע נסגר החדר אוכל ועדיין לא לקחתי את החצי כוס חלב לקפה של אמצע סדר א'... אצל יהודה אין כאלו דאגות!!! המטבח תמיד פתוח... תמיד יש חלב... תמיד קפה וסוכר לבן וחום... אתה בבית!!! יהודה אף פעם לא מוטרד שנגמר לו הטישו או הסבון כי יש לך פה הכל...

אבל למרות זאת יהודה לא תמיד שבע רצון... תכל'ס... לפעמים בא לי!!! בא לי כל מיני דברים... בא לי דמי כיס... אבא: תביא לי קצת כסף...

אבא מיד שואל: בשביל מה?? לא משנה בשביל מה... בשביל לבזבז!!!

לא!!! אבא לא מסכים... וזה לא סתם שאבא מסרב... זה עקרונות!!! אבא לא סתם השאיר את יהודה בבית תחת עינו הפקוחה של אבא... יהודה עדיין צעיר... ואי אפשר לשחרר לו דמי כיס ככה בלי חשבון... כידוע: כסף זה נשק! לתת לצוּציק בן שלוש עשרה 1000 שקל בידיים!!! אל תתפלא אם אחרי יומיים אתה מקבל דרישת שלום שהוא טס בגיאורגיה... והוא נוסע שם עם אופנוע בלי רישיון... לא סתם אבא תופס את יהודה קצר!!! אבא שומר על יהודה שלא יכנס לטראנס...

אבל תכל'ס... יהודה מקנא ביוסף... אבא... למה ליוסף אתה נותן מלא כסף וקניית לו מלא דברים ושמת לו במזודה... אבא עונה ליהודה: אין בעיה!!! אני אתן גם לך... כל מה שתבקש אני אתן לך בדיוק כמו ליוסף... אבל אני!!! אני אתן לך... אתה רוצה כריות עם חלב?? בכף... קח 26 וחצי שקל

תגמור- תקבל עוד...

הגמ' בתענית מספרת שהייתה שנת בצורת וחכמים הלכו לאבא חלקיה שיתפלל על גשם... כשהם הגיעו הם ראו שהוא עושה כמה דברים תמוהים שהם לא הבינו ולאחמ"כ הוא ישב והסביר להם כל דבר...

עכ"פ אחד מהדברים המוזרים שחכמים ראו אצלו, זה שכשהוא בא לפרוס את הלחם בסעודה... הוא נתן לילד אחד פרוסה קטנה וילד השני הוא נתן פרוסה גדולה... והם התפלאו: למה הוא מפלה בין שני הילדים?? ואח"כ אבא חלקיה הסביר להם: שכן אחד חי כאן איתי בבית!!! וממילא הוא סמוך על שולחני... ברגע שהוא סמוך על שולחני אז הוא מסודר... לא צריך לדאוג לו יותר מידי... יש לו פה הכל... ולכן כשאני כבר נותן לו... אני נותן לו בערבון מוגבל... אבל הבן השני כבר יצא מהבית... מה שנקרא "הלך ללמוד בשיבה"... ולכן אני נותן לו מכל דבר יותר... כי הוא נזקק יותר... סו"ס הוא לא בבית...

עכ"פ רואים כאן הבחנה מעניינת: יש שני סוגי ישיבות!!!

יש את החבר שלי הזה שהיה גר בבני ברק ולמד בשיבה בב"ב והיה מגיע לישון כל לילה בבית... תמיד קנאתי בו!!! הוא חי על חשבון הברון... הוא לא צריך לקנות לא שמפו למקווה וגם לא צריך למלא רב קו... הוא לוקח הכל מהבית... (אפילו כשהיה חסר מסמור פעם בשיבה... הוא הוריד איזה שעון קיר בבית והביא מסמור) הוא לא צריך דמי כיס בשביל לקנות בקבוק קולה לכבוד שבת כי אבא שלו כבר קנה שישית ארסי לבית והוא "ירים" איזה שתיים שלוש לשיבה... בקיצור: הוא לא צריך לעמוד כמוני עם יד על הכיס!!! וכל פעם לבדוק כמה כסף נשאר לי עד סוף החודש...

זה מצד אחד!!! אבל יש גם צד שני למטבע...

כשחבר שלי יום אחד הגיע הבייתה וביקש מאבא שלו סתם ככה מאה שקל... שום דבר!!! מה הקשר מאה שקל על הבוקר?? בשביל מה אתה צריך?? ואילו אני... ברגע שרק פתחתי את הפה ואמרתי שחסר לי כסף... באותו רגע אבא שלי הוציא שטר מהארנק ונתן לי... כי אני בשיבה... ואני צריך דמי כיס!!! (בא... בא נגיד את זה ככה... שישאר בינינו... כשאני וחבר שלי רצינו לצאת לשבת בצפת... לי זה היה מאוד פשוט!!! סו"ס יש לי תיק שלם ויש שם פחות או יותר את כל מה שאני צריך... יש לי גם דמי כיס... יש לי בסיס מינימלי אין לצאת!!! אבל חבר שלי?? אין לו בסיס מינימלי מאיפה להתחיל... יש לו בקושי רב קו משלו... אפילו מצעים בקושי יש לו... בקיצור: מרוב שיש לו ההכל בבית... אבל לו עצמו אין כלום משלו!!!)

בקיצור: הוא קינא בי שמפנקים אותי ונותנים לי מהבית כל מה שצריך ואילו אני קנאתי בו אין הוא מביא טישו וחד פעמי על חשבון הברון בו בזמן שאצלי הכל מחושבן על השקל... נו... מה יותר עדיף?? ככה או ככה?? שאלה טובה... קשה לענות על זה... מה שבטוח: מה שיהיה ומה שלא יהיה... הדשא של השני תמיד יותר ירוק... (חוץ מזה שנדמה לי שהתיאור הזה כבר לא רלוונטי לצעירי דורנו עם

סמכויות... לא נותן לו כרטיס אשראי... תהיה פה איתי!!! כל מחסורך עלי... אתה סמוך על שלחני... רוצה משהו?? רוצה קרמבו?? רוצה פינוקים?? בבקשה... אני אתן לך בשמחה... אבל **אני** אתן לך!!!!

בינינו... הלואי והיה אפשר לומר על הבני תורה בדורנו שאנחנו חיים בהסתפקות במועט... בינינו... קשה!!! קשה לומר את זה!! אנחנו מאוד רחוקים מלחיות חיי צמצום... **אז מה בכל זאת??** למה בכל זאת זה "מרגיש לנו" כאילו אנחנו חיים בצמצום?? בגלל **השחרור המושהה!!!**

ה' נותן הההכל אבל הוא נותן לפי קבלה... ה' מחזיק את הארנק אצלו... ה' נותן לנו "זיכויים"... תלושי מזון... אבל את האשראי הוא לא מוכן לשחרר!! זה לא!!! נו... ולמה לא?? כי תסתכל ימינה ושמאלה ותגיד לי כמה אנשים אתה מכיר שקיבלו עיניים גדולות ונשארו פה!!! שתוליים בבית ה'!!! כמובן שיש... אבל זה סיכון... וה' לא מוכן לקחת עליך את הסיכון הזה... הוא רוצה לוודא שאתה תהיה פה איתנו... וכל מה שנותן לנו זה לקבל את זה בשמחה!!!

להבין שהחיי צמצום של הבן תורה לא נובעים מאיזושהי יד קמוצה... זה בסה"כ עצה עמוקה!! ה' פשוט שומר עלינו!!! לא ירפך... לא יתן לך ריפיון... ה' לא רוצה לסכן את הקשר עין שיש לנו איתנו!!! אז כמובן שמי שבאמת סובל מדחוקות ועוני ומחסור... עליו נאמר: תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו... אדם כזה מתפלל זועק לה'... תושיע אותי מהדחוקות שבה אני נמצא... אבל! מי שבסופו של חודש חי טוב... רק מה?? מעצבן אותו שזה תמיד מהיד לפה... אף פעם הוא לא מרגיש איזה אחד שיושב על בוחטות... אם זה ככה... קח בחשבון שזה לא פשלה אלא מהלך!!! ככה ה' רוצה להתנהל איתנו... ה' רוצה לתת לנו מהיד לפה... אין לה' שום בעיה להכניס לך בוחטות של שטרות מתחת השטיח כפי שהגמ' מספרת על ר' יהודה... אבל ה' רוצה אותך פה לידו!!! רוצה שלא תאבד קשר עין!! אז בא נחליט לקבל את זה... בא נחליט להיות הבני בית של ה'... שפותחים את המקרר ומבקשים רשות מה' לקחת עוד איזה מעדן... לבקש עוד קרמבו... והכי הכי: חיוכים וחום ואהבה... בינינו... זה מה שהכי חסר לנו בדורנו... אנחנו רוצים אהבה... אנחנו רוצים יחס וחיוך אוהב מאבא... "חכלילי עיניים מיין ולבן שיניים מחלב..." והאמת היא שהנס הקבוע של הסוף חודש של אברך... אין לך קריצה וחיוך אישי גדול מזה... רק לפקוח את העיניים ולראות... בא נסכים להיות הבנים הסמוכים על שלחן אביהם שארוחתם ארוחת תמיד מוכנה לנו מאת אבינו שבשמים... בתאבון...

זה כמו התינוקות שלי בת השנה וחצי... היא מבקשת ממני כוס מים ואני תמיד תמיד נותן לה... אבל אני נותן טיפה בכוס... **תגמרי- תקבלי עוד...** והיא שותה, גומרת... ואז היא שוב מבקשת ואני מיד נותן לה... שוב טיפה!! **תגמרי-- תקבלי עוד** וכן הלאה וכן הלאה... וככה זה יכול להיות יום שלם... מתי שהיא מבקשת היא מקבלת... אבל זה נעשה בצורה של לחם צר ומים לחץ... **למה?? מה יש... מה... אני כזה קמצן??** למה אני נותן לבת שלי כל כך קצת מים בכוס?? מה... יש בצורת??

נו... למה?? כי הילדה שלי קטנה וכשאני נותן לה כוס מלאה היא שופכת על עצמה... לכן אני נותן לה טיפה!!! והיא כבר יודעת... שברגע שהיא תגמור היא מיד תבקש... ואני מיד שוב לה בשמחה... ואני אף פעם לא אסרב... **זה!!! זה מה שמתנבא ישעיה הנביא... שזה מה שיהיה באותו עס!!!** כי עם בציון ישב... וה' יתן לו ההכל!!! אבל מהיד לפה... ה' יתן לו כל דבר טיפה... **תגמור-- תקבל עוד!!** מדובר בדור של בני תורה שמצד אחד לא יחסר להם כלום!!! אבל מצד שני ה' אף פעם לא יתן להם דמי כיס בשפע... חסר לך משהו? **תבקש-- תקבלי!** אתה צריך לגמור את החודש?? תתפלל לה'... אני אעזור לך... חודש הבא אתה שוב צריך לגמור את החודש... אני שוב אעזור לך... אתה לא תצטרך אפילו לבקש הרבה!! כשמעתו-עניך!!! רק תבקש תקבלי... דא עקא!!! אף פעם לא תרגיש לגמרי ג'נטלמן!!! אני לא אתן לך בוחטות של כסף... זה לא יהיה!!! מה כן יהיה?? ונתן ה' לך לחם צר ומים לחץ!!!

לא!!! זה לא קמצנות... זה לא שה' כביכול רוצה לחסוך בלחם ולכן הוא נותן לך טיפה טיפה... העניין הוא שה' לא משחרר סמכויות!!! ולמה??

תשאל את הילדה שלי... תשאל אותה מה קורה כשאני נותן לה את כל הבקבוק?? מה נעשה שהיא לא מצליחה להחזיק כ"כ הרבה מים בלי לשפוך... על אותו משקל: אם ה' יכניס לנו בחשבון כמה עשרות אלפי שקלים כל חודש... מי ערב לרבש"ע שנשאר ספונים בביתו וקרובים אליו?? (בינינו... תנסה לדמיין בעיני רוחך סכום כסף של כמה אפסים שפתאום נכנס לך לחשבון... תתחיל לדמיין את העיניים שלך מתחילות לרדד במהירות... נו. כמה זמן אתה נותן לעצמך סיכוי להישאר ממוקד שתול בבית ה' עם כזה סכום שוכב בחשבון?? תהיה כנה!!! כמה?)

זה המאפיין של העולם הפלאי והמסתורי של הבני תודה בדורנו!!!

זה לא מה שהיה פעם... בדורות הקודמים הייתה באמת דחוקות... היו דורות שבאמת היה לחם צר ומים לחץ... היה באמת עוני ומחסור... אבל היום זה משהו אחר!! כי עם בציון ישב בכו לא תבכה... אין מה להתכבין... יש לך הכל!!! ה' נותן הכל!!! רק מה בכל זאת החסרון??

ונתן ה' לך לחם צר ומים לחץ!!! ה' משחרר טיפה טיפה... מה שנקרא **שחרור מושהה!!!** זה לא שבאמת יש כאן לחם צר ומים לחץ... אלא ה' משחרר את זה טיפין טיפין... כל סוף חודש מחדש... אתה תבקש מה' לגמור את החודש... ואז יש ניסים... ושוב צריך ישועה ושוב יש ניסים...

זה המאפיין של יהודה!!! יהודה הוא הבן הקטן שנשאר בבית וה' שומר עליו!! ה' לא מוכן לאבד איתו קשר עין... ולכן ה' מחזיק חזק חזק ולא משחרר לו

לא סומך עלי כמו שהוא סומך על יוסף?? למה תמיד **הוא** קונה לי **הוא** מביא לי?? איך התינוקות אומרים?? אני רוצה ליבדי!! (או איבדי)

נו... מה התשובה?? התשובה היא עצובה מאוד:

יהודה... אבא רוצה שלכה"פ ילד אחד ישאר קרוב אלי!!! לא מספיק לך שאבא כבר איבד עשר ילדים... לא מספיק שאבא נתן לעשרת השבטים אשראי פתוח... והם לקחו את זה וכסף הרביתי להם וזהב עשו לבעל... אתה רוצה לאבד לאבא גם את הילד האחרון שעדיין נשאר בבית??

אם אתה יהודה תקבל דמי כיס כמו מלכות אפרים... אז גם אתה תעשה שטויות... גם אתה תשמין ותתחיל לבעוט ותעשה שימוש לא נכון עם השפע שה' נתן לך ואבא חלילה יאבד גם אותך...

ואסור שזה יקרה!!! אתה יהודה- אתה נשאת בבית יחד עם אבא בשביל להיות הנצר היחיד והאחרון שיזכיר לכל האובדים בארץ אשור והנידחים בארץ מצרים... שיזכיר להם שיש להם אבא שמחכה בבית... מי יקרא להם?? מי ישרוק להם שיחזרו הבייתה?? משיח בן דוד ממלכות יהודה!!! יהודה הוא הבן היחיד ששורד את כל הגלויות!!! הוא הבן היחיד שגם כשהוא חוטא ונופל ונענש... בסופו של דבר הוא תמיד שורד!!! ולמה?? כי לא ירפך!!! אבא לא מרפה לול!! לא נותן לו לאבד קשר עין... אבא לא משחרר לו סמכויות... אבא כל הזמן הולך איתו קצר!!! אבא תמיד מתנהל איתו מהיד לפה... יהודה... אל תבכה... אל תתמרמר... אל תסתכל על הדשא של האח הגדול יוסף... אל תקנא בו שיש לו דמי כיס משלו ולך לא... כי אל תשכח... נכון שהוא קיבל דמי כיס... אבל דמי כיס זה משהו שבשלב מסוים נגמר!!! יום אחד נגמר לו הדמי כיס ואילו אתה... אצלך זה אף פעם לא נגמר... ארוחתך תמיד ניתנת לך מאת ה'

התיאור הזה של יהודה... זו ההגדרה המדויקת של ההנהגה שה' מנהיג עם הבני תורה בדורנו!!! יש על זה נבואה מפורשת בישעיה:

כי עם בציון ישב בירושלם, בכו לא תבכה זוזן יוזך לקול זעקך, כשמעתי זעך ונתן לכם ארזי לזרע וימים לזין ולא יכף עוד מוריק והיו עליך ראות את מוריק:

שים לב מה כתוב כאן?? באחרית העמים תהיה תופעה מיוחדת של עם שישב בציון... וזה יהיה עם כזה שכשהוא ירצה משהו מה' הוא לא יצטרך לבכות ולזעוק ולבקוע שערי שמים!!! לא... בכו לא תבכה... רק מה?? לקול זעקך--- **כשמעתי ענך!!!** רק תבקש ה' מיד שומע ועונה... **אהה... מה אתה אומר על זה??** עד כאן זה דווקא נשמע ממש אידיאלי... הלואי!!! תחשוב שאתה מקבל הכל ברגע!!! אתה רק מבקש ממך... ואתה מקבל ממנו מיד בלי להמתין יותר מידי עד שהתפילה תתקבל...

אבל חכה!!! ההתלהבות שלך מוקדמת... **ונתן לכם זה לזרע וימים לזין!!!** נכון!!! כל מה שתבקש מה' ה' יתן לך באותו רגע... אבל!!! זה יהיה לחם צר ומים לחץ!!! **מה הכוונה לחם צר ומים לחץ??**

כל תפילה כל תחינה... ופרש כפיו אל הבית הזה...

עיצומו של חודש סבת בבית חיינו... ולפי כל התחזיות היה אמור להיות שבוע רגוע... גם קר מאוד ואנשים בטח לא יגיעו בדיוק עכשיו ממרחקים... ובעיקר בגלל שהיום מאוד קצר יש מאוד מעט זמן להקריב קרבנות... אבל סיד בתחילת השבוע לפתע הגיעו לירושלים בפתאומיות קבוצה של כמה מאות איש נסערים... וכולם מבקשים בקשה אחת... קרבן תודה!!! מה קרה??? בקיצור: מתברר שהיה שבוע סוער מאוד בים... והיו כמה וכמה הפלגות נחוצות של אניות לצרכי חירום שנקלעו לסערות מחרידות בלב ים... ומה עושים יהודים כשרואים ש"ויאמר רוח סערה ותרוםם גליו... יחוגו וינועו כשיכור וכל חכמתם תתבלע"? הרי מיד "ויצקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם ויציאם..." ובחסדי ה'... ה' שמע את תפילותיהם בצירוף התפילות של האנשי מעמד שעומדים כאן בקביעות ונושאים תפילה על אחינו כל בית ישראל הנתונים בין בים ובין ביבשה...

האמת היא ש'ר' יענקל קצת חשש לצאת להפלגה בעיצומו של חורף... אבל היות וזה לא סבל דיחוי כי הוא היה שליח הולכה להביא גט למדינת הים (והבעל כבר כמה וכמה פעמים ביטל את הגט שוב ושוב והדרך היחידה הייתה פשוט להודיע לבעל שזהו!! השליח הפליג להרכו). אבל עדיין ר' יענקל חשש... ולכן לפני היציאה לדרך הוא פנה לבנו אליקים שלומד בישיבה בירושלים וביקש ממנו: הלב שלי לא רגוע... הפעם אני די חושש מהנסיעה... ולכן אני מבקש ממך בקשה חריגה: בשבועות הקרובים שאני יוצא להפלגה... כל יום שני בשבוע תטבול ותטהר לשם ביאת עזרה ותעלה בעלות השחר במיוחד לבית חיינו ותקדיש לי יום של תפילה יחד עם האנשי מעמד... תצום איתם כל יום שני שביום הזה מקדישים תפילה ליורדי הים!!! בעלות המנחה תקריב ליכותי מנחת סולת ומי יתן שהיו לה' מגישי מנחה בצדקה... ואז בשעת דמדומי חמה... לפני נעילת שערי העזרה תתפלל איתם תפילת נעילה... ותעתיר עלי שאסע לשלום ואחזור לשלום... האמת היא שאליקים די נלחץ... עצם הבקשה היוצאת דופן של אבא כבר בישרה לו כאילו משהו לא טוב הולך לקרות... והוא באמת לקח את העניינים ברצינות... מידי יום שני הוא עלה לבית ה' והתפלל עם אנשי מעמד! הוא הרגיש יו"כ לכל דבר!

והנה בעיצומו של תענית... דקות ספורות לאחר שהוא הקריב בשביל אבא את המנחת סולת השבועית... אליקים כבר התכוון ללכת לבית הכנסת שבהר הבית להתכונן לתפילת נעילה בעוד חצי שעה... ולפתע הוא רואה את אבא מרחוק... בהתחלה הוא לא האמין... אני רואה נכון ? ! אבא התקרב אליו ולפתע פרץ בבכי סוער וממושך... אליקים בקושי הצליח להבין מה... מי... אבל פה ושם... מהחצאי מילים קטועות שאבא הצליח להוציא מפיו... אליקים הבין ש... שמי שענה את יונה במצי הדגה... בקיצור: קרה נס גדול!!! לא היה אפילו דקה לדבר... כי... כי אבא היה נחוש להקריב עכשיו!!!! עכשיו קרבן תודה... ואליקים הספיק בשניה האחרונה לארגן בקדחתנות פר תודה וארבעים חלות... רגע לפני!!! רגע לפני תמיד של בין הערביים... אבא אפילו לא הספיק לספר לאליקים על מה... על מה תודה... אבל זה בסדר... בשביל זה יש "ויזבחו זבחי תודה ויספרו מעשיו ברנה..." ובשביל זה אנחנו נמצאים כעת בלילי סבת הארוכים... יש לנו כעת ערב ארוך עד צות ל"שיחו בכל נפלאותיו..." לבנתיים צריך להתארגן בזריזות... לארגן דבר ראשון שישים או שבעים חברים מהישיבה שמוכנים לבא להצטרף לזבח תודה... (הכל פה פתאומי... אף אחד מהמשפחה שלנו לא הזמין לכאן ולא הגיע) צריך לארגן אותם עוד לפני השקיעה כדי שיוכלו לטבול קודם הערב שמש, (ע"פ מי שצריך...) חוץ מזה צריך לארגן מקום לאכילה וגם סירים יעודיים של בשר קודש שמועלים מנותר של אתמול וטוהרים על טהרת קודש כדי לבשל בהם את בשר התודה... ובניו ביני אליקים הצליח למצא כמה דקות פנויות להתפלל תפילת נעילה ולסיים את הצום... ואז!! אבא התפנה לספר לאליקים מה קרה לו ולעוד כמה מאות אנשים שפתאום נחתו פה בשעת הצהריים... בקיצור: הייתה סערה נוראה בים!!! האניה לא חישה להישרב אלא נשברה בקול מים אדירים... ובקיצור: אבא התחיל לתאר לאליקים את רגעי הזוועה... איך אני נאחז בקרש של ספינה בכל הכוחות... ברקע אני רואה את חבר שלי שגם הוא מנסה להיאחז בכל כוחו... בשלב מסוים היה נראה לו שזהו!! זה הסוף... גלגלי המוח כבר התחילו לחשוב על אשתו העגונה שבעלה טבע במים שאין להם סוף... ואז מספר אבא: התחלתי להגיד מילה במילה את תפילת יונה הנביא במצי הדגה: "...ותשליכני מצולה בלבב ימים ונהר יסובבני, כל משברך וגליך עלי עברו, ואני אמרתי נגרשתי מנגד עיניך אך אוסיף להביט אל היכל קדשך, אפפוני מים עד נפש תהום יסובבני... ותעל משחת חיי ה' אלוקי, ותבא אליך תפילתי אלו היכל קדשך!!! מספר אבא לאליקים: מה שהכי נתן לי כח ותקווה באותם רגעים... זה עצם הידיעה שהבן שלי עומד בימים אלו ומתפלל עלי שם בהיכל קדשך... ואז אמרתי כמו יונה בשעתו: **ואני בקול תודה** **אזבחה לך אשר נדרתי אשלמה ישועתה לה'**... ואז בחסדי שמים הרוח העזר דחפה אותי בעוד עד... עד חוף מבטחים... הגעתי לחוף ומששתי את גופי מכל הכיוונים... לא יאומן!!! אני בריא ושלם!! ואני אמרתי נגרשתי מנגד עיניך... אבל לא!!! אך אוסיף להביט אל היכל קדשך!! יחד איתי היו עוד כמה עשרות יהודים שגם להם קרה הנס העצום הזה... (בהמשך התברר שמדובר בכמה מאות אנשים) בקיצור: לכולנו היה ברור כשמש בצהריים!!! מכאן אנחנו הולכים ישירות לבית המקדש!!! לילה שלם הלכתי יחד עם כמה יהודים רטובים עד לשד עצמותיו ולא עניין אותנו כלום... אנחנו נחושים להגיע ברגע ראשון שרק אפשר ל"אך אוסיף להביט אל היכל קדשך" בשעות בוקר הספקנו להגיע מנמל יפו עד המודיעים ולפנים... והנה עכשיו הגעתי לכאן!!! אני דג טרי מהים!!! הגעתי לכאן ישר מהים!!! אני עוד אחזור לכאן שוב עם כל המשפחה להודות ולהלל... אבל לא יכולתי שלא להגיע מיד כמו חזקיהו בשעתו שהכריז: מה אות כי ירפא ה' לי ועליתי בית ה'... עוד באותו ערב נערכו בירושלים עשרות קרבנות תודה!!!

היו כאלו שנדחו ליום המחרת ממחסור באוכלים... סו"ס כל האנשים שהגיעו לירושלים... אף אחד לא הגיע עם בני משפחה... הכל פה נעשה כמו איזה וורט חפוז ללא היערכות... וכמובן שכל אחד מתעקש להקריב לא פחות מפר תודה!!! (אגב: יש על הסיפור עדיין צו איסור פרסום, בגלל שהוא בעל שאסור לו לדעת שאבא חזר ממדינת הים כלעומת שבא... אגב: בניסו ניסים הגט נשאר שלם) בקיצור: מתברר ששום תפילה לא הייתה מיותרת... התפילות השבועיות של אליקים עם אנשי מעמד עשו פרי... ומאז גר' יונדב אימץ את הרעיון... ר' יונדב דווקא לא רגיל להפליג בים אבל הוא כן רגיל ללכת במדברות... ובמדבר דווקא בחורף זה פחות מסוכן... אבל בקיץ לפעמים יש סופות חול מחרידות... והיום שאנשי מעמד מתפללים על הולכי מדברות זה יום שלישי... ואילו ר' אבימי לאחרונה מגיע מידי יום חמישי לירושלים כי הוא צריך ישועה בענייני ולד שיעבור בשלום ויום חמישי זה היום שאנשי מעמד מקדישים לתפילה על ענייני וולדות בריאים!!! כן... המושג של מעמדות תפילה הוא לא משהו מודרני... זה משהו ישן נושן... מושג שנקרא "אנשי מעמד"!! מי שפסס את היום כיפור של חודש תשרי... אז בימינו יש לו יום כיפור קטן מידי ער"ח... ואילו בבית המקדש זה יום כיפור לא קטן אלא גדול!! אבל ממוקד!! מנותב לכל נושא... כל יום והנושא הפרטי שלו... מדובר בריכוז של היהודים הכי קדושים שמתאספים במקום הקדוש ביותר וזה כל יום!!! כל תפילה כל תחינה אשר תהיה לכל האדם אשר ידעון איש נגע לבבו ופרש כפיו אל הבית הזה!!!

נא להעביר את זה הלאה...

אחת מההלכות החמורות ביותר שאנחנו דשים בעקבנו וצריך מידי פעם לעורר זה לא פחות ולא יותר בנושא של הנחת תפילין!!! אני קורא מע"ג כמה זו לכל נדחי ישראל שלא מניחים תפילין... אנא!!! בואו... תתחילו להניח תפילין... אנחנו נארגן לכם זוג תפילין... בואו... נצטלם כמותל... רק תבואו... את הפניה מהסוג הזה אנחנו שומעים מידי פעם... פניה שמועדת עבור נדחי ישראל... היהודים החלשים...

אז זהו!!!! שלמרב האבסורד יתכן שלפעמים צריך גם לפנות בצורה הזו ליראים ושלמים שבנו... אולי ככה זה יעבור!!!

תקשיב טוב טוב: יש המון המון יראים ושלמים שלא מניחים תפילין! אל תאמין לי... פשוט תסתכל... אני כבר לא מסתכל... מעדיף שלא!! בנושא הזה יש בורות וזלזול וזה לא צחוק... זו כחוט השערה מ"קרקפתא דלא מנח תפילין"!!

ומה שהכי מתסכל... שכבר נשמתי את הנשימה העמוקה והחלטתי לכא להעיר לכן אדם למרות שאני ממומה לא אוהב להעיר... ו... והוא עשה לי טובה... הווי את התפילין שלו... אה... אבל דיברתי איתו עברית והסברתי לו שזה לא יעזור... אתה צריך להקטין את הקשר... אבל הוא עשה לי כזה פרצוף... סוג של "מה אתה רוצה מהחיים שלי... תן לי לחיות" שאתה מבין לבר שלמחרת שוב התפילין שלו היו יותר קרוב לאף מאשר למצח... והווי!!! אני כבר לא הערתי לו! יש גבול! יש גבול כמה אני מסוגל להציק... ויש גבול כמה "טובות" אני יכול לבקש ממנו... אז תשאיר ככה... תשאיר בלי תפילין... ויש כאלו המון!!! המון!!! תסתכל ימינה ושמאלה וכמובן על הדרך תסתכל מה כתוב במ"ב הזה שזה ללא פשרות...

אם ככה... בתור ניסיון אחר אני בהחלט שוקל לארגן איזה אירוע מרשים עם הרבנות הראשית לישראל... טקס הנחת תפילין המוני כמותל המערבי לכל האנשים האלו שהתפילין שלהם לא מונחות במקום!!! אולי הרב הראשי לישראל יצליח להשפיע... אם המשינה ברורה לא הצליח להסביר... וגם אני שומר על העניינים כדי שלא אצטרך להגיע למבוכות מול אנשים שלא מבינים מה אני רוצה מהם... אולי הכותל יעזור...

בא נחליט על תאריך!!! מתי אנחנו עולים לכותל... אל תשכח להצטייד עם תפילין... שם נארגן לך מישוהו שיקצר לך את הקשר (שכל כמה חודשים צריך עוד טיפה להקטין אותו כי הוא תמיד נמתח... יתכן שזה תלוי במבנה ראש) ואני מתנדב לשיר "וראה בנים לבניך" ולזרוק סוכריות... בקיצור: האם יש סיכוי שתבין עניין גם בלי זה?? ההההלו... תדע לך שזה לא בדיחה!!! זו מכשלה שגדולים וטובים נכשלים בה... והסיבה היחידה שלא עושים מזה עסק זה רק בגלל שזו מצוה נדושה ונוהגת כל יום... ממילא יש בזה יצר הרע מיוחד להחליק... לזרום... ולאפשר ליצר הרע לגרוף כשלון שדופק לו בחשבון יום יום!! הכנסה קבועה!!!

מה שבטוח: מי שקרא שורות אלו ולמחרת שוב פעם התפילין שלו יהיו על הגבות... אז אני כבר לא יודע אם זה בגדר קרקפתא דלא מנח תפילין... אם כבר חוששני לו לתפילין ללא קרקפתא... **אנא! תעביר את המסר הזה הלאה כי חבל!!!**

לא מבקשים ממך פה לשבור סמארטפון... לא משכנעים אותך פה לקבל שבת עשר דקות יותר מוקדם... ובודאי שלא לצום ביום חמישי של שובבים... **בסה"כ מדברים פה על מודעות ותיקון טכני!!!** שכמה שהוא טכני יש לו השלכות הלכתיות של פושע ישראל בגופו... אף אחד מאיתנו לא חשוד להקל ראש בדברים שכאלו... חבל... אני אוהב אותך...

האם יש לאבא שלי מה להוסיף לי בחיים?...?

תמיד כשדמייתני את אפרים ומנשה יושבים על הברכיים של יעקב אבינו... זה הצטייר לי כמו שני זאטוטים מהקומיקס של אלישמע ואפרים מנצחים את אנטיכוס... **אז זהו!!! שובך טוב אליהו...** יום אחד עשיתי חשבון פשוט והתברר לי: שאפרים ומנשה היו אז לא פחות ולא יותר בגיל 18 או בגיל עשרים פלוס מינוס... **אה... בחור יקר?? מה אתה אומר על זה??** תחשוב שאתה הבחור הגבבר... תחשוב שאתה בגיל עשרים שכמובן מבין יותר מכולם והכם יותר מכולם.. אתה מסוגל לראות את עצמך נישא ביראת כבוד לסבא... ומתיישב על הברכיים שלו ומכופף ראש בהכנעה ומבקש: סבא תן לי ברכה!!! **אתה מסוגל?? אפפפסס... לא בטוח...** זה לא לכבוד שלך... מה... אני ילד קטן?? עברתי את הגיל הזה... אני כבר בחור מבוגר... אני מבין יותר מאבא... וכ"ש יותר מסבא...

אז הנה!!! זה בדיוק מה שיעקב אבינו מתרגש ומברך: **ישמך אלוקים כאפרים ומנשה!** יעקב אבינו מאחל מעומק לב לכל אבא: מי יתן ותזכנה... שגם כשהילד שלך יגיע לגיל הטיפש עשרה... גם אז יהיה לו את השכל שלא ליפול בבאג שכמעט כל הצעירים בגיל הזה נופלים בו.

זה משהו שיום אחד כולם מבינים אותו!!! חוץ מהגיל הזה!!! בדיוק בגיל הזה יש מין דפקט כזה שכל צעיר בתורו הוא פתאום חש מעצמו ובטוח שהוא יותר חכם מאבא שלו... (זה בסדר... היינו שם... זה מוכר... ויום אחד זה עובר! השאלה כמה נזקים הספקת לעשות לעצמך על הדרך...) וזה מה שיעקב אבינו מתפעל!!! הוא מתפעל מהנערים בני העשרים בשיא הגיל של ההתפתחות!! ובכל זאת יש להם את הבגרות להבין שלמרות שהם מבינים ויודעים הכל... בכל זאת יש מה לכופף את הראש מול סבא מתוך הכרה ברורה שתמיד יש להרמיד ולדור המבוגר מה להוסיף להם בחיים...

אוי תמיד שחשוב לי שהילד שלי יבין את זה גם בגיל הזה... היום זה לא חכמה... היום הילד שלי בטוח שאני האיש הכי גיבור בשכונתו... אבל מה יהיה כשהוא יגיע לגיל של אפרים ומנשה?? רק זה חסר לי... שהוא יגיד לי את השטויות שאני אמרתי לאבא שלי... אבא... עזוב... אתה לא מבין בבחורי ישיבות... תבין שהבחורי ישיבות זה משהו אחר כזה... אתה לא יכול להבין... חסססר לו אם הוא הולך להגיד לי את המשפטים האלו... בדיוק בשביל זה אני תופס את הילד שלי כל ליל שבת!! תופס לו חזק חזק את הראש ומברך אותו: ישמך אלוקים כאפרים וכמנשה!! אנא... גם כשתגיע לגיל שלהם... גם אז תמשיך להבין שאני יותר חכם ממך... אנא ממך... לטובתך... חבל לי עליך... אל תחזור את הטעויות שלי... יום אחד חזרתי על ארבע והסכמתי עם אבא שלי... אז אנא!!! ישמך אלוקים כאפרים וכמנשה... נו... בחור יקר... תן לי רעיון איך אני מצליח לשכנע אותך שלמרות שאתה חכם יותר ומבין יותר... עדיין אבא שלך יותר חכם... איך? תעזור לי!!! תן לי ערוץ איך אני חודר אליך בזה...

מה שבטוח!!! אם אתה עדיין חולק עלי... גזור קופון זה!!! תגזור את המאמר הזה... תשמור אותו... ונדבר עוד כמה שנים... נפגש...

עוד כאן נקודה אחת. אבל יש פה עוד נקודה שלה אתה יותר תתחבר.

ברגע שיעקב בא לברך את מנשה ואפרים... פתאום יעקב מקדים את אפרים לפני מנשה... ואז יוסף נחדר!!! ולמה??

יוסף רואה פה שחזור אימה של האסון האישי שקרה איתו... יוסף נזעק:

אבא... לא מספיק שהאחים קינאו בי- בן הקטן וזרקו אותי לבור... כעת אתה רוצה שגם מנשה יתחיל לקנאות באפרים ויזרוק אותו לבור...

עונה יעקב ליוסף: זה בסדר!! ידעתי בני ידעתי... אני יודע טוב מאוד שהאחים מכרו אותך למצרים בגלל הקנאה... (כך מפרש במדרש) אבל אל דאגה... כאן זה לא יקרה!! מנשה לא יזרוק את אפרים לבור...

אתה יודע למה? כי מנשה- גם הוא יהיה לאב וגם הוא יגדל!!!

אבל אחיו הקטן יגדל **מ מ מ נ ו ו ו**!!! אפרים יגדל עוד יותר ממנשה... ואיך?? איך אפרים יצליח לגדול עוד יותר גבוה ממנשה?? **מ מ מ נ ו ו**!!! מנשה מיוזמתו ירכיב את אפרים על הכתפיים שלו וככה!!! ככה אפרים נהיה יותר גבוה ממנשה!!! אחיו יגדל **ממנו!!!** על גבי מנשה...

איך כולם רואים רק את אפרים ואף אחד לא רואה את מנשה???

בטח!! אם תסתכל טוב... מנשה עומד למטה ומרים את אפרים... ברגע שזה ככה... מנשה אף פעם לא מקנא באפרים... מנשה יודע כל הזמן שכל ה"היפריני אלוקים" שיש לאפרים... הכל מגיע מה"נשני אלוקים את עמלי"... מנשה מייצג את העבודה השחורה של יוסף!! את הימים הקשים של הנשני אלוקים... ואז!! אחרי השנים הקשות שאמרת ה' צרפתה... אז הגיע השלב של "היפריני אלוקים..." מנשה יודע שכל הפריחה וההגשג של אפרים... הכל נזקף לדם שירק מנשה... אם ככה זה בסדר!!! מנשה אף פעם לא יקנא באפרים!! כי הוא יודע שכל ההצלחה של אפרים נזקפת לזכותו... אם אתה רוצה להחמיא למנשה... תפרגן לאפרים!! כי מנשה יודע שכל הקרדיט נזקף אליו... (בקצרה: מנשה מקביל לראובן!! גם ראובן וגם מנשה... שניהם בכורים שנדחקים לפניה והם לא מקנאים... כי ראובן הציל את יוסף והוא יודע שכל ההצלחה של יוסף נזקפת אליו... וגם מנשה יודע שכל היפריני של אפרים נזקף לזכותו... אז הסיבה שגם ראובן וגם חצי שבט המנשה... אין להם בעיה לוותר על ארץ ישראל וללכת לגור אי שם בעבר הירדן... הם לא מרגישים לא בעיניים... אדרבה... אנהו הא הגדול שנמצא בעורף ושומר על האח הקטן!!!)

--- והמשפטים האלו יכולים לעשות לנו סדר חשוב בראש...

אחד הדברים המביכים שהרבה מאיתנו מתמודדים עם זה... זה התופעה המוכרת שלמרות שצריך לכבד את ההורים... בכל זאת הרבה פעמים יוצא שהבנים יותר בני תורה ויותר מוצלחים מההורים!! שתבין: אם היה מדובר פה בסוג של פשלה היה עדיף לשתוק ולטאטא את התופעה הזו מתחת השלחן ולא להציף את הנושא הזה... אבל מה נעשה ש"ב" זה לא פשלה!! זו ברכה שכל הורה מאחל לעצמו שהילדים שלו יהיו יותר תלמידי חכמים ויראים ושלימים ממנו... וכשזה קורה ההורים מאושרים... והיי רצון שככה יהיה גם אצלי...

אבל תכל'ס איך הבן עצמו מתמודד עם זה? יש פה בן שאמור לכבד את אביו וזה אמור להגיע אצלו ממקום פנימי. אז איך? איך בדיוק? **אז הנה!!! מנשה ואפרים זו הדוגמה הכי מוצלחת...**

אפרים הוא יותר ממנשה!! נקודה!! יעקב אבינו דפק על השלחן והכריז את זה בצורה הכי דרמטית שיכולה להיות!! אבל אז מה... אחיו הקטן יגדל **ממנו!!** מי עשה את אפרים יותר ממנשה? מי הציב את אפרים ככזה נקודת מוצא?? הנשני של מנשה!!! אחיו הקטן יגדל ממנו!! אם באלקנה יש שבח שכל עילוי לא היה אלא מעצמו... אז באפרים זה בדיוק הפוך!! כל גדלותו לא היה אלא ממנו-- ממנשה!!! כן... אתה יותר מאבא שלך... בטח שיתור!! אבל הוא עשה את הכבדת דרך הארוכה... הוא

טיפס וירק דם ושם!! שם נולדת... הוא הציב אותך בנקודת מוצא הרבה יותר גבוהה שמשם!!! משם אתה יכול לטפס הרבה יותר גבוה... **בא נדבר ככה: משום מה כשמדובר בירשה... כולם מבינים את זה...** רוב הגבירים שיש היום זה ע"פ רוב אנשים שקבלו יום אחד ירושה גדולה... עכשיו: עד כמה שהגביר הזה לא בטלן מושלם... מסתמא הוא עשה משהו עם הכסף והוא כעת יותר עשיר מאבא שלו... אבל אף אחד לא חושב לרגע שהוא יותר מוצלח מאבא שלו!!! ולמה?? כי כולם מבינים שמי שנקודת הפתיחה שלו זה 10 מיליון דולר... הרי משם להתקדם ל-15 מיליון דולר... זה הישג בסיסי ביותר!! הוא לרגע אחד לא מתבלבל לחשוב... אוהו... אני יותר מוצלח מאבא שלי... שהרי לאבא שלי היה רק עשר מיליון ולי יש 15... נו... באמת... הוא יודע טוב מאוד שה-10 מיליון שיש לו זה נטו אבא שלו... והוא הצליח לגרוד עוד 5 מיליון שזה הישג ממש קטן למי שכבר אווז שם... **על אותו משקל:**

לי היום יש מצברים בבית... לאבא שלי לא!! כל פעם שאבא שלי מגיע אלי לשבת הוא מתרגש ואומר: טוב מאוד... טוב שהמשכת הלאה... כן... אבא שלי ירק דם להחזיר בי יראת שמים על כל סעיף קטן במ"ב... וכעת אני **פנוי** להתקדם עוד צעד אחד קדימה למצברים בשבת וכדו'.

תאר לעצמך שהייתי עף על עצמי!!! אבא... לי יש מצברים ולך לא...

מי אני בכלל... כל היידישקייט שלי נזקף לאבא שלי... אבא שלי עם הראשית חכמה שלו הוציא לי את כל החשק לעשות עבירות... אם לא יצאתי היום זמר להוטון זה רק בגלל דמות דיוקנו של אבי יושב ולומד כל היום בכלל... אז לי יש מצברים? ! ? זה כמו שאבא שלי נתן לי מיליון דולר מזומנים... וכעת השקעתי בפק"ם והרווחתי עוד 500 שקל... ותאר לעצמך שאני מנפנף אבא... עקפתי אותך... לי יש מיליון שקל ועוד 500

על אותו משקל: אבא שלי שייך לבית מדרש הישן... למוסר התובעני... שאסור לעשות עבירות והו... כי יש בורא עולם וזה יכול להיות כואב... ואילו אני יכולתי להתקדם שלב אחד קדימה. אני לומד רמח"ל, תניא... נפש החיים... היו רגעים מסוימים שחשתי קצת זחוח... אבא... התקדמתי בחיים!!! ארך לי זמן להבין שבשביל להבין תניא חייבים רקע מקדים של ראשית חכמה שער גהינם!! ואבא שלי הציב אותי שם!!! משם אפשר להתקדם... אני בסה"כ סעיף קטן של אבא שלי... אפרים נמצא בנקודת מוצא יותר גבוהה רק בגלל הרמפה שמנשה עשה לו!!

ואגב: יש שני סוגים של מנשה ואפרים... יש מנשה ואפרים שמתחלקים לשני אנשים שונים... כמו שני אחים... או אבא ובן... שאחד הוא מנשה שהוא המגביה והשני הוא האפרים שמזדקק מלמעלה... אבל!!! חוץ מזה צריך לדעת שגם בתוך כל אחד ואחד מאיתנו יש את התקופות של מנשה ותקופות של אפרים... (ס"ס מנשה ואפרים מייצגים שתי תקופות בחייו של אדם אחד- יוסף) וכאן בשורות ספורות אלו טמון הפתרון וההסתכלות הנכונה לכל מי שסובל מקנאה ותחרות... אי... כמה סבלתי מזה בתור בחור צעיר... כמה נאכלתי מקנאה באותה תקופה שהרגשתי מנשה... כל כולי מרגיש נשני... ואילו לצדי יושב לו אפרים התורן וקוצר הצלחות ללא מאמץ... וזה הטרף את דעתי!!! אני יושב מול הגמ' וקורע את עצמי ולא קולט... ולא מוצלח ולא מתקבל בשום ישיבה... ובשידוכים לא הולך... ואפרים יושב לידי וכל כולו היפריני... כולו מוצלח... והולך לו... ושמעו הולך לפניו... **ומה מתברר??** **השאפרים הזה קוצר כעת את הדמעות של אבא שלו!!** היה לו אבא מנשה... ואבא שלו כבר עמל וירק דם... ואילו הבן שלו כבר נמצא ב"היפריני אלוקים בארץ עני"... ואילו אני... כנראה שאני בעצמי מנשה... כנראה שיש משהו שמתבשל ורוחש מתחת לפני השטח... וכמה שאבא שלי וסבא שלי היו בעצמם מנשה... כנראה שגם לי יש מה לדורע בדמעה כמנשה... ואז!! כשיום אחד נפתח הלב ולפתע הרגשתי אפרים הרי היום אני יודע שהכל נזקף לאותם שנים של "נשני אלוקים את עמלי"!

בחור יקר: אם הולך לך קשה ואתה רואה מימין ומשמאל שכולם מותירים מאחריך אבק ודוהרים הלאה ואתה נשאר מאחור... אל תבהל!! אל תכנס ללחץ שאתה נשאר אחרון בתחנה...

תהיה רגוע!!! אתה עכשיו בתחנת דלק של מנשה!!! אתה כעת בטעניה... יום יבא ופתאום אתה תזנק ותותיר אותם מאחור...

רק דבר אחד תוציא לעצמך מהראש: (אני כמובן מדבר לקיד... אבל אולי יש סיכוי שתבין אותי...) שיהיה ברור: בעבודת ה' זה לא עובד עם מכוניות מירון!! זה לא עובד עם סטופר של מספרי דפים או מספרי שעות... זה עובד בליגה אחרת לגמרי... מנשה יושב בשקט וביסודיות ובונה ראש נפץ!! כל החברים שלו עוברים עם הקורקנט החשמלי שלהם ועושים לו שלום שלום וממשיכים הלאה ומותירים אותו מאחור... והוא לא נבהל שכולם עקפו אותו... הוא ממשיך לעבוד עם עצמו בעקביות וביסודיות... ואז יום אחד הוא הטיל מוכן לשיגור ובבת אחת הוא עעעעף כמו טיל!!! חן חן לכם כל האופניים החשמליות שחשבתם שעקפתם את מנשה... טיל לא עורך תחרות ריצה עם קורקנט!! טיל מכוונם במקומו ועושה עבודה חרישית ובחמש שניות הוא מבלע עקיפה לקורקנט שרגע... בדיוק נגמר לו הדלק...

כן... אם אתה אחד כזה שסובל מתחרות!!! תדע לך שזו הסיבה!! יש לך כנראה פוטנציאל של טיל... ותכל'ס כעת אתה רואה קורקנטים שעוקפים אותך ואתה נבהל מזה... כי הייתי מצפה מטיל שלכה"פ קורקנטים לא יעקפו אותך... אז זהו!! שאדרבה... קורקנט דווקא יכול לעקוף טיל!! הטיל "מרשה לו"... כי לטיל יש זמן!!! הטיל לא ממהר לשום מקום... יש לו עבודה יותר יסודית עם עצמו... לבנות את הראש נפץ... וכשהוא יסיים בבת אחת "ותרם כראם קרני"... המשפט הזה שאני אומר עכשיו זו לא המצאה שלי... זה רבא מפורש!! אמר רבא: צורבא מרבנן דמי לפריציא דתותי קלא, כיון דנטב נבט!! ת"ח אמיתי הוא כמו גרעין שבמקום שיאכלו אותו... לקחו אותו ושמו אותו באדמה... ואף אחד לא רואה אותו... והכה תכה!!! יום אחד בהיה... בבת אחת צצים לך פה שבע שיבילים עולות בקנה אחד מלאות וטובות... אז אנא... קח את הזמן שלך!!!

תסכים להיות מנשה... ואל דאגה... עוד יגיע ה-היפריני!!! ובקירוב...

גיליון מס' 501 פרשת ויחי

תשפ"ג שנה אחת עשרה

בברכת
שבת שלום
חזק חזק ונתחזק
יחזק גולדשטוף

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

מקור שי"ח

פ"ב ב"י ל"ב

א. רבינו הקדוש זללה"ה הי' נזהר טובא בכל פרט שנפסק להלכה, עד הקצה האחרון, בלא שום פשרות, ולא ימחה בליבי הסיפור ששמעתי בשעתו, כשחזר רבינו מלוויית אחותו הצעירה הרבנית ברמן ע"ה שהתקיימה במוצאי שבת ג' סיון תש"ע, וחכ"א פעל לארגן קבוצת בחורים שיחכו עם המעריב עד לאחר הלוויה כדי שלא יתבטל מתפילה במניין, שלא יכל להתפלל בצאת השבת בשל היותו אונן, והי' איכפת לו שרבינו יתבטל ממנין דבר שלא הסכין לו מימיו, ואכן כשחזר מהלוויה כשעה אחרי חצות התקיימה במעונו תפילת ערבית, עם סיום התפילה ערך רבינו הבדלה, ולאחריה ביקש לסעוד את המלווה מלכה כמנהגו מימי קדם עם בשר, אבל הרבנית ע"ה אמרה לו שאם יאכל כעת בשר לא יוכל לשנות קפה לאחר תפילת שחרית כיון שלא יעברו שש שעות [אמנם י"ל אם שינת קבע מפסקת], אבל רבינו אמר שאע"פ אין כדאי לבטל אכילת בשר במלווה מלכה, ולא ישתה קפה בבוקר...!

ב. נחלקו הפוסקים עד מתי מגביהים בברכת המזון את הכוס, ובס' מחזיק ברכה (סי' ק"צ סק"א) הביא ממהר"ם חגיז דמניחין הכוס על השולחן אחר ברהמ"ז להורות דברכת היין דאורייתא כברכות ראשונות, [והיינו שמניחו בלעולם על יחסרנו, וחוזר ונוטלו לברכת הגפן], אבל בשע"ת (סוסי' ק"צ) הביא מס' עמודי שמים להגאון מוה' יעב"ץ בשם אביו הגאון ז"ל שהיה אוחז הכוס בידו עד אחר הברכה והיה מלעיג על המניחין הכוס מידם בסיום בהמ"ז עכ"ל, וע"ע בכה"ח (סי' קפ"ג סק"ט) שכן משמע בזוהר, ובערוך השולחן (סי' ק"צ ס"ז) הביא ב' הדעות וז"ל: המברך על הכוס צריך לאחוז הכוס בידו בשעת ברהמ"ז ואנו נוהגים להחזיקו עד הרחמן ואח"כ מעמידו על השלחן וכשגומר הרחמן נוטלו בידו ומברך ויש שמצריך לאוחזו בידו עד השתייה [ש"ת בשם החכ"צ] אמנם אם לא אחז כלל הכוס בידו אינו מעכב בדיעבד [הגר"ז בסעיף ב'] אבל בס"פ שלשה שאכלו משמע קצת דזהו לעיכובא וסמכו על קרא דכוס ישועות אשא ומגביהו טפח ע"ש וצ"ע לדינא, עכ"ל. ורבינו ז"ל עשה פשרה בין החכמים, ובהרחמן הניח הכוס על השולחן [להורות שהרחמן אינו חלק מהברכה], אבל המשך לאחוז בו [כדי שלא להסיח דעת מכוס של ברכה] עד שתייתו, וכ"ה בהגש"פ 'אורחות והנהגות' לבן רבינו הגרא"ש שליט"א (עמ' נ"ח) שבברכת המזון מגביה הכוס רק עד אל יחסרנו, ובהרחמן מניח הכוס על השולחן ומחזיקו בידו.

ג. וכן נהג רבינו זצוק"ל בברכת הבדלה שכתב השו"ע (סי' רצ"ו ס"ו) שיש לאחוז היין בימין וההדס בשמאל ומברך על היין, ושוב נוטל ההדס בימין והיין בשמאל ומברך על ההדס, ומחזיר היין לימינו. והעולם לא נהג כן לפי שא"א להחזיק בשניהם באופן זה, אבל רבינו בחכמתו אחז הכוס בידו האחת [ולא הגביהו] בשעה שהחזיק ההדס בידו השנית וכך קיים דברי השו"ע כצורתו (וכ"כ בס' אלא ד"א פל"ו ס"ו, והוסיף עוד שאמר רבינו שמה שכתב השו"ע שבעת ברכת הגפן אוחז היין בימין והדס בשמאל אין כוונת השו"ע דוקא לאחוז בידו, אלא הי"ה אם מונח על ידו, אבל בברכת הבשמים לא יניח הכוס מידו).

ד. וכן נהג רבינו גם בברכת אשר גאלנו שביליל הסדר, שבשו"ע (סי' תע"ג ס"ז) כתב וכשיגיע ללפיכך מגביה כל אחד כוסו בידו עד שחותם גאל ישראל. אמנם מנהג העולם כמו שמשמע בהלכות שבהגדות, להניח הכוס מידו בעת אמירת שתי מזמורי ההלל וחוזרים ומגביהים בברכת אשר גאלנו, ומנהג זה תמוה שאם מתחילים להגביה הכוס לכבוד הברכה למה מפסיקים בהלל, וכבר תמהו בזה האחרונים, ורבינו המציא פשרה נפלאה לזה כמש"כ בהגש"פ אורחות והנהגות לבן רבינו (עמ' מ"ט) בהלל אפשר להניח הכוס ולאחוזו בידו וא"צ להגביהו [כי ההגביה הוא רק לומר שירה עליו אבל צריך לאוחזו בידו]. ועי' בקובץ בריך רחמנא (עמ' ל"ה) שכתב רבינו בתו"ד: דברמ"א (סי' תע"ג ס"ז) משמע דא"צ להגביה אלא לאחוז בידו כיון שעיקר הטעם כדי לומר שירה על היין ועי' בטור ל' המדרש. ומצאתי שכן נהג הג' ממונקאטש כמש"כ בס' דרכי חיים ושלום סי' תר"ב (ובהגהות שם נתחבטו בטעם מנהגו). ונראה טעם דברי רבינו שכשהברכה נתקנה לומר על היין יש להגביה הכוס, אבל הלל עצמו אינו טעון כוס אבל אכתי אין לו להסיח דעתו מן הכוס כיון שהתחיל בברכת לפיכך, וכיון שהברכה מתחילה בלפיכך מגביה שם את הכוס, ושוב יש לאוחזו בידו גם בהלל כדי לא להסיח דעת ממנו. (ומה שבהגדה אין אוחז ג"כ בכוס לפי שמגביהים המצות ויש בזה משום בושחה של פת). אגב, כל אלו ה'המצאות' לא עשה מהם רבינו עניין, ולא דיבר עליהן אם לא נשאל, ואף שכולן סברא אחת להם כפתור ופרח, כמדומה שמעולם לא נלקטו כולן למקום אחד, שהצנעה והפשטות אשר ליוו את כל חיי רבינו, הן הן שבחיו הן מוראיו.

מדור זה מוקדש לע"נ א"מ הרבנית ברכה רבקה ב"ר שלמה אריה רוזנברג הכ"מ

הצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלַי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מְדוּר שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְּׁבֻעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזָה"י

הגאון רבי יחיאל מיכל גורדון מייסד ישיבת לומז'א בפתח תקוה. הגאון הצדיק רבי דוד פרנקל (ז' שבט)
הגאון הגדול רבי אריה פורמנצ'ק בעל 'עמק ברכה'

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון הגדול ר' יששכר מאיר זצוק"ל

סיים רבינו ואמר לחתנו: הייתי נוכח בחדר כשרבי יששכר שאל את השאלה, וגם הכרתי את כל הפרטים, וכך בדיוק היה: הבחור החליט שלא לגלות כי חשש שמחמת זה לא ירצו אותו, והשידוך נסגר, וכעבור זמן, נודע לצד המדוברת מהבעיה והם ביטלו את השידוך!.

עם רבי יששכר מאיר בשמחה במשפחה

לימד אותי את הלומד'ס

סיפר הר"ר חנניא צ'ולק י"ר אגודת עזר מציון: בערוב ימיו חלה דודי הג"ר יששכר זצ"ל ועבר ניתוח על עיניו, אחרי הניתוח הוא נח מספר ימים בביתו.

והנה יום אחד הפתעה: רבי חיים קניבסקי הגיע לבקר אותו. בכניסתו לבית, אמר לי רבינו: דע לך, יש לי הכרת הטוב לר' יששכר, כשלמדנו בלומז'א הוא לימד אותי את הלומד'ס שבסוגיא! [מוסיף הרב צ'ולק אנקדוטה מעניינת: לימים הזדמנתי עם רבי יששכר בבית חולים לצורך טיפול מסוים, והנה פגשנו שם את הגאון רמ"ש שפירא מבאר יעקב, ורבי יששכר החווה עליו באומרו "הוא לימד אותי בישיבה כיצד להיות למדן...].

רבינו מבקר את רבי יששכר בביתו של ר' חנניא צ'ולק (הנראה מאחור).

כבוד אחותו הגדולה

סח רבינו: כשלמדנו יחד בישיבה, רבי יששכר אמר לי פעם, כי יש נידון באחרונים האם יש מצוה לכבד את אחותו הגדולה, ויש לו ראייה מגמרא בבא בתרא דף קל"א ב' "בנו הגדול לא עשאו אלא אפוטרופוס" וכתב שם הרשב"ם, דהטעם שעשה כן כי יש מצוה לכבדו ורצה שיקבדוהו, ובהמשך הגמרא "איבעיא להו בת בין הבנים, מהו". ומסביר שם הרשב"ם, שהספק הוא מטעם אחר, ולא מטעם שיש מצוה לכבדה.

והנה מכאן ראייה שאין מצוה לכבד את אחותו הגדולה (ספר כל משאלותיך ועי' בפתחי תשובה סימן ר"מ ס"ק כ"א).

הגאון הגדול רבי יששכר מאיר זצ"ל נולד בתאריך א' אדר א' תרפ"ז בגרמניה, ובהיותו כבן עשר עלה לארץ ישראל ולמד בישיבת לומז'א בפתח תקוה, ואח"כ עם היוסדה של ישיבת פונביז' היה בין התלמידים הראשונים, שם נקשר מאוד ברבו מרן הגרי"ש כהנמן ושאר רבני הישיבה, אחרי נישואיו הורה לו רבו הגרי"ש כהנמן להרבות תורה וקדושה בעולם, לשם כך נסע להתגורר מספר שנים במרוקו, בעיר קזבלנקה, כשהוא מפריח שם את השממה ומייסד ישיבה גבוהה וסמינר לבנות ישראל, בהמשך חזר לארץ ישראל והתגורר בעיר עזתה, שלימים נקראה 'נתיבות'.

באותם שנים בעיר נתיבות כמעט ולא היו מוסדות תורה לבני הישיבות, והגר"י מסר נפשו וגופו להפריח את השממה, ולייסד את 'ישיבת עזתה', שלימים נקראת 'ישיבת הנגב', שם הצליח להעמיד תלמידים הרבה. נלב"ע כ"ה טבת תשע"א.

היה מהמתמידים

רבינו התבטא כמה פעמים שזוכר את ר' יששכר מזמן לימודם יחד בישיבה, ורבי יששכר היה מהמתמידים של הישיבה. [בשנים המאוחרות שמר רבי יששכר קשר הדוק עם גיסו של רבינו, הגרמ"ש ברמן, וכן היו לו חילופי מכתבים בדברי תורה עם מרן בעל הקהילות יעקב, ראה בספר הזכרון לרבי יששכר מאיר עמוד קס"ב].

רבי יששכר מאיר זצ"ל

לגלות לפני גמר השידוך

סיפר רבינו (לחתנו הגר"ש שטינמן):

הגאון רבי יששכר מאיר בצעירותו היה בא אל החזון איש לשאל שאלות. פעם אחת הוא הגיע עם שאלה בענייני שידוך שהייתה נוגעת לבחור מסוים.

המדובר היה בבחור מצוין שהייתה לו בעיה רפואית מסוימת, והוצע לו שידוך פלוני, והוא התחבט האם לספר למדוברת על הבעיה, הבחור סבר לתומו כי היות והבעיה אינה כה חמורה, אם הצד השני ישמע מכך קודם סגירת השידוך הוא יימנע מלקחת בחור עם בעיה ויורידו את השידוך, אבל אם יודע להם רק לאחר גמר טוב של השידוך, הם כבר לא יבטלו בשביל כך את השידוך.

רבי יששכר שאל את השאלה בפני מרן החזון איש, שהפתיע עם המילים הבאות: "אני סבור דווקא להיפך", אמר החזון איש, "אם הוא יספר מראש על הבעיה שיש לו, הצד השני יראו שהוא הגון ולא מסתיר כלום, ומכיוון שהוא בחור טוב יסכימו לשידוך, אבל אם הבחור יסתיר את הבעיה, ולהצד השני ייודע מכך אחרי כן, הם יכעסו ועלולים אפילו לבטל את השידוך".

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשידי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310